

Projektiõustamise

NOORTE OSALUS JA ALGATUSED

käsiraamat

👉 Oled Sa noorsootöötaja, noortejuht, vabatahtlik noorteühenduses, koolitaja, õpetaja või tegutsed mõne noorteprogrammi juures? Kas soovid olla noortele abiks nende algatustes?

Siis heida pilk sija käsiraamatusse!

Kuidas nimetad Sina tegevust, mille sisuks on noorte toetamine projektides? Ehk oled kasutanud mõisteid 'juhendamine', 'õpetamine', 'mentorlus' ... või oled kuulnud terminit 'projektinõustamine', millega niisugust tegevust kirjeldatakse? Kas 'projektinõustamine' on sobiv mõiste ka noorsootöös? Mida kujutab endast 'projektinõustamine' noortealgatustes? Miks inimesed projektinõustamisega tegelevad? Miks oled Sina otsustanud projektinõustajaks hakata? Mida üldse tähendab olla projektinõustaja?

Projektinõustamine on justkui ukse avamine noortele, kes soovivad ennast arendada ning ise midagi algatada, olla aktiivsed ja anda oma panus, muutmaks maailma paremaks paigaks...

Käsiraamat valmis erinevate riikide autorite koostöös eesmärgiga aidata kaasa kohalike ja rahvusvaheliste projektide arengule ning kvaliteedile.

Seda projektinõustamise käsiraamatut on võimalik tasuta alla laadida järgmiselt aadressilt:

<http://www.salto-youth.net/participation/>

Projekti- nõustamine

PROJEKTINÕUSTAMINE NOORTEALGATUSTES

Käsiraamat noorte osaluse toetamiseks

noorte- algatustes

Projektinõustamise, noortealgatuste ja noorte osaluse käsiraamat, mis pakub praktilisi meetodeid, infot ja nõuandeid, võimalusi ja tuge kõigile neile, kes soovivad aidata kaasa noorte osalusele noortealgatusprojektides!

www.SALTO-YOUTH.net/participation/

PROJEKTINÕUSTAMINE NOORTEALGATUSTES

Käsiraamat noorte osaluse toetamiseks

Autorid:

Mario d'Agostino, Jochen Butt-Pošnik, Milena Butt-Pošnik,
Pascal Chaumette, Ülly Enn, Heike Hornig, Nerijus Kriauciunas

Kaastöötaja:

Buzz Bury

Toimetaja ja projektijuht:

Henar Conde

Käesoleva trükise valmimine sai teoks Euroopa Komisjoni ning programmi Euroopa Noored Poola ja Belgia Prantsuse kogukonna büroode toetusel. Suur tänu Patricia Brulefert'ile ja Sandrine Suel'ile, kelle abi käsiraamatu koostamisel oli hindamatu.

Eriline tänu Gisele Kirby'le lõppversiooni korrektuuri eest.

Käsiraamatu eestikeelne versioon on valminud Sihtasutuse Archimedes, Euroopa Noored Eesti büroo koordineerimisel.

Tõlge eesti keelde:

Premium Tõlkebüroo

Sisuline toimetaja:

Ülly Enn

SALTO-YOUTH ...

... on tuletatud inglisekeelsest nimetusest „Support, Advanced Learning and Training Opportunities within the YOUTH Programme” ning tähendab programmi Euroopa Noored raames pakutavaid koolitus- ja arendusvõimalusi. Nimelt on Euroopa Komisjon Euroopa erinevates riikides loonud kaheksa **SALTO-YOUTH nimelist ressursikeskust**, mille eesmärgiks on toetada programmi Euroopa Noored kvaliteetset toimimist, seeläbi ka mitte-formaalset õppimist noortevaldkonnas laiemalt.

SALTO eesmärgiks on eelkõige toetada programmi Euroopa Noored prioriteetseid valdkondi, näiteks sotsiaalne kaasatus, kultuuriline mitmekesisus, noortealgatused ja noorte osalus, koostöö Euroopa Liidu naaber-riikidega Kagu-Euroopas, Ida-Euroopas ja Kaukaasias, Vahemere-äärsetel aladel. Neis valdkondades toetab **SALTO-YOUTH** noorsootöötajaid ning programmi Euroopa Noored büroosid info- ja koolitustegevustega, millega on võimalik lähemalt tutvuda kodulehekülje www.SALTO-YOUTH.net vahendusel. Muuhulgas leiad sellelt veebilehelt üle-euroopalised koolituste ja koolitajate andmebaasid, nõu- ja toetust, mis hõlmab noorsootööks ja koolitusteks sobivaid meetodeid, aga ka linke täiendavatele materjalidele ...

SALTO-YOUTH teeb koostööd teiste olulisemate organisatsioonide ja partneritega Euroopa noorsootöö maastikul nagu näiteks programmi Euroopa Noored riiklikud bürood, Euroopa Nõukogu, noorsootöötajad ning koolitajad.

✎ SALTO noorte osaluse ressursikeskus:
<http://www.salto-youth.net/participation/>

SALTO noorte osaluse valdkonna ressursikeskus asub Belgias ning see toetab teabe ja koolitusega noorte aktiivset osalust programmis Euroopa Noored ja laiemalt Euroopa noortevaldkonnas. Keskuse eesmärgiks on toetada noortealgatusi kui noorte osaluse olulist väljundit ning seega on SALTO koostöös programmi Euroopa Noored büroode ja noorsootöötajatega noortealgatuste kvaliteedi toetamiseks välja töötanud ka **projektiõustamisstrateegia**. Lisaks sellele aitab SALTO keskus kaasa **projektipartnerluste loomisele** ning seeläbi ka rahvusvahelistele noortealgatustele.

Loetletud eesmärkide saavutamiseks SALTO noorte osaluse ressursikeskus:

- korraldab koolitusi projektiõustamise, sh noortelt noortele suunatud lähenemiste teemadel;
- viib ellu projektijuhtimise koolitusi rahvusvaheliste noortealgatuste toetamiseks;
- annab välja noorte osalusega seotud teemasid käsitlevat ajakirja;
- peab kohalike noortealgatuste üle-euroopalist andmebaasi;
- annab välja infolehte noorte osaluse võimalustest, sh noortealgatustest;
- koondab noorte osalust toetavaid meetodeid üle-euroopalisse andmebaasi, jagamaks neid praktikutega ning edendamaks seeläbi koolituste ja projektide kvaliteeti;
- peab ülevaadet noorte osaluse ja noortealgatuste valdkondades tegevatest koolitajatest.

Põhjalikuma ülevaate saamiseks soovime külastada noorte osaluse ja noortealgatuste alajaotust SALTO-YOUTH koduleheküljel: <http://www.salto-youth.net/participation/>

Sisukord

EESSÕNA _10

SISSEJUHATUS _12

1. UKSE AVAMINE ALGATUSTELE _16

- 1.1 Ilmaennustus Euroopa noortepoliitikale _18
- 1.2 Mitteformaalne haridus ja aktiivne osalus _19
- 1.3 Noortealgatused aktiivse osaluse teostamise viisina _21
- 1.4 Noorte hääl _26
- 1.5 Kellel on vaja projektinõustajat _27

2. PROJEKTINÕUSTAMISE PEEGELPILT _28

- 2.1 Mida me projektinõustamise all mõtleme _30
- 2.2 Projektinõustaja Euroopa noorsootöös _30
- 2.3 Avasta endas projektinõustaja _32
 - 2.3.1 Motivatsiooni selgitamine _32
 - 2.3.2 Pilguheit hoiakutele _33
 - 2.3.3 Projektinõustaja rolli selgitamine _34
 - 2.3.4 Kogemuste ja pädevuse väljaselgitamine _35
 - 2.3.5 Oma piiride ja võimaluste tundmine _37
- 2.4 Projektinõustamise ja noorte iseseisvumise vahepeal _39

3. PROJEKTINÕUSTAMISE JALGRATAS _42

- 3.1 Noortealgatuse teekond _44
- 3.2 Projektinõustamise jalgratta mehhanika _46
- 3.3 Projektinõustamise jalgratta sadulasse ronimine _49
- 3.4 Projektinõustamise jalgrattaga sõitmine _50
 - 3.4.1 Motiveerimine _50
 - 3.4.2 Üksteise tundmaõppimine _53
 - 3.4.3 Suhete loomine _56
 - 3.4.4 Vajaduste ja pädevuse määratlemine _58
 - 3.4.5 Toetamine _60
 - 3.4.6 Analüüs _62
 - 3.4.7 Kontakti säilitamine ja tagasiside _67
- 3.5 Teekonnal kogetavad väljakutsed _70

4. HOOGU JUURDE EHK KUIDAS SUURENDADA NOORTE OSALUST _74

- 4.1 Õpime osalema _76
 - 4.1.1 Isiklik areng läbi progressiivse osaluse _76
 - 4.1.2 Sotsiaalne areng läbi kogukonna osaluse _79
 - 4.1.3 Kohalikult tasandilt Euroopasse _81
- 4.2 Aktiivse osaluse reisisitingimused _82

5. SÕIDUKOGEMUSI NOORTEALGATUSTEST _84

- 5.1 Postkaart Poolast: 'Meie loetud minutid' _86
- 5.2 Postkaart Leedust: 'Kokaraamat videol' _89
- 5.3 Postkaart Itaaliast: 'Üks algatus teise järel' _92
- 5.4 Postkaart Saksamaalt: 'Osalus... kas võimalik või võimatu missioon?' _95
- 5.5 Postkaart Prantsusmaalt: 'Koolivägivalda vastu' _98
- 5.6 Postkaart Eestist: 'Maaelu infoörgustik' _100
- 5.7 Postkaart Belgiast: 'Urbanistlik kunstigalerii' _103
- 5.8 Kogemuslugude kokkuvõte _105

6. JALGRATTA TÖÖRIISTAKOTT _106

- 6.1 Projektinõustaja eneseanalüüs _108
- 6.2 Visualiseerimismeetodid _114
- 6.3 Projektinõustamisvajaduste analüüs _116
- 6.4 Gruppide käitumisviisid _119
- 6.5 Minu pädevus projektinõustajana _120
- 6.6 SWOT analüüs _121
- 6.7 Noortealgatuste kvaliteedikriteeriumite analüüs _123
- 6.8 Vaheanalüüsi küsimustik _125
- 6.9 Lõpetamata laused _127
- 6.10 Kõige rohkem/vähem meeldis _128
- 6.11 Õpikogemuse indikaatorid _130
- 6.12 Eneseanalüüsi küsimustik noortele _131
- 6.13 Isiklike õpikogemuste kaardistamine (PRA) _132

VEEL VAATENURKI PROJEKTINÕUSTAMISELE _136

NOORED ARVAVAD, ET TÄIUSLIK PROJEKTINÕUSTAJA ON... _139

TAGASIVAARDE TEEKONNALE _140

SÕNASTIK _141

JALGRATTAOSADE TARNIJAD _144

JALGRATTATOOTJAD JA REISIJUHID _147

TRÜKIINFO _150

Eessõna

Sissejuhatus

UKSE AVAMINE ALGATUSTELE

Ilmaennustus Euroopa noortepoliitikale
Mitteformaalne haridus ja aktiivne osalus
Noortealgatused aktiivse osaluse teostamise viisina
Noorte hääl
Kellel on vaja projektinõustajat

PROJEKTINÕUSTAMISE PEEGELPILT

Mida me projektinõustamise all mõtleme
Projektinõustaja Euroopa noorsootöös
Avasta endas projektinõustaja
Motivatsiooni selgitamine
Pilguheit hoiakutele
Projektinõustaja rolli selgitamine
Kogemuste ja pädevuse väljaselgitamine
Oma piiride ja võimaluste tundmine

Projektinõustamise ja noorte iseseisvumise vahepeal

PROJEKTINÕUSTAMISE JALGRATAS

Noortealgatuse teekond
Projektinõustamise jalgratta mehhaanika
Projektinõustamise jalgrattaga sadulasse ronimine
Projektinõustamise jalgrattaga sõitmine
Motiveerimine
Üksteise tundmaõppimine
Suhete loomine
Vajaduste ja pädevuse määramine
Toetamine
Analüüs
Kontakti säilitamine ja tagasiside
Teekonnal kogetavad väljakutsed

Sisukord

SÕIDUKOGEMUSI NOORTEALGATUSTEST

- Postkaart Poolast: 'Meie loetud minutid'
- Postkaart Leedust: 'Kokaraamat videol'
- Postkaart Itaaliast: 'Üks algatus teise järel'
- Postkaart Saksamaalt: 'Osalus... kas võimalik või võimatu missioon?'
- Postkaart Prantsusmaalt: 'Koolivägivalla vastu'
- Postkaart Eestist: 'Maaelu infovõrgustik'
- Postkaart Belgiast: 'Urbanistlik kunstigalerii'
- Kogemuslugude kokkuvõte

HOOGU JUURDE EHK KUIDAS SUURENDADA NOORTE OSALUST

- Õpime osalema
- Isiklik areng läbi progressiivse osaluse
- Sotsiaalne areng läbi kogukonna osaluse
- Kohalikul tasandil Euroopasse
- Aktiivse osaluse reisingimused

JALGRATTA TÕÕRIISTAKOTT

- Projektinõustaja eneseanalüüs
- Visualiseerimismeetodid
- Projektinõustamisvajaduste analüüs
- Gruppide käitumisviisid
- Minu pädevus projektinõustajana
- SWOT analüüs
- Noortealgatuste kvaliteedikriteeriumite analüüs
- Vaheanalüüsi küsimustik
- Lõpetamata laused
- Kõige rohkem/vähem meeldis
- Õpikogemuse indikaatorid
- Eneseanalüüsi küsimustik noortele
- Isiklike õpikogemuste kaardistamine (PRA)

- Trükiinfo
- Jalgrattatootjad ja reisijuhid
- Jalgrattaosade tarnijad
- Sõnastik
- Tagasivaade teekonnale
- Noored arvavad, et täiuslik projektinõustaja on...
- Veel vaatnurki projektinõustamisele

Tere tulemast!

👉 „On iga algus omamoodi nõiduslik, meid kaitstes, õpetades elama,” on kirjas ühes vanas saksa luuletuses. Mis pani Sind seda raamatut avama? Kas pealkiri tundus huvitav? Või sattusid Sa raamatut sirvides sellele veidrale hiirekesele, kes raamatu kujunduses figureerib ning sundis see Sind mõttes küsima: „Millest selles raamatus ometi juttu on?” Misiganes põhjusel Sa selle raamatuni jõudsid, siinkohal mõni sõna järgneva tutvustamiseks.

„Projektinõustamine noortealgatustes – käsiraamat noorte osaluse toetamiseks”. Loodetavasti räägib raamatu pealkiri ise enda eest ning peegeldab meie katset jõuda ühiste arusaamadeni sellest, kuidas noortealgatusprojekte tegevaid noori toetada ja nõustada. Projektinõustamine on Euroopa noorsootöös ja mitteformaalse hariduse valdkonnas üha enam levimas ning käesoleva raamatuga loodame pisut enam selgitada, mida antud tegevus endast kujutab - seda eeskätt noortealgatuse silmas pidades.

Sellesse valdkonda süvenedes leidsime eest 'PACo' – armsa ja elurõõmsa väikese olevuse, kelle tohutut uudishimu ja teadmistejanu iseloomustavad pikad, tundlikud, antennidena toimivad hiirevurrud. Temast saab Sinu kui projektinõustaja isiklik abiline (ingl.k. PACo lühendina mõistest Personal Assistant of the Coach - toim.) teekonnal läbi selle raamatu.

Ja nüüd kutsubki PACo Sind noortealgatuste projektinõustamise maailma!

👉 Tagasiside on teretulnud e-posti aadressil participation@salto-youth.net

PACo

Projektinõustaja isiklik abiline

„Tule hüppa projektinõustamise jalgratta sadulasse, et nautida koos teekonda läbi noorte osaluse ja noortealgatuste!”

Eessõna

👉 Noortealgatused annavad noortele võimaluse väljendada oma seisukohti nii kohalike vajaduste kui maailmaasjade osas. Üle-euroopalise programmi Euroopa Noored (alates 2007. aastast kannab programm Euroopas nimetust „Youth In Action” - toim.) noortealgatuste alaprogramm lähtub soovist anda noortele võimalus uute ja loominguliste ideede katsetamiseks erinevates eluvaldkondades, näiteks kunstid ja kultuur, sotsiaalne kaasatus, keskkond, (kultuuri)pärandi kaitse, noorte osalus, eurooplaseks või aktiivseks kodanikuks olemisega seonduva teadvustamine, maaelu areng, noortepoliitika, tervis, narkootikumide jt keelatud ainete vastasus, noorte vaba aja veetmise võimalused, rassismi või ksenofoobiavastased kampaaniad, võrdsed võimalused, noortesport, meedia ja kommunikatsioon jpt. Noortealgatused võimaldavad kohalikus elus aktiivselt kaasa lüüa ning kujutavad endast seega noorte osaluse jaoks tõelist hüppelauda.

👉 Noortealgatused: kaasaegsete muutuste mõju

Noorte soov osaleda aktiivselt oma linnaosa, linna, alevi või küla elus ning rääkida kaasa rahvusvaheliselt tähtsates küsimustes on oluline ning tänases Euroopas on noored sellekohaste tegevustega ka üha enam seotud. Samuti on osaluse vormid pidevas arengus ja muutumises. Võrreldes varasemate põlvkondadega ei pruugi osalus tähendada tuliseid vaidlusi, pikki arutelusid ja poliitiliste seisukohtade lõputut vahetamist. Tänapäeva osalusmeetodid on oluliselt loomingulisemad, mis on kahtlemata mõjutatud meediast ja üleilmastumisest.

Nii võib noorte puhul järjest enam täheldada huvi loominguliste osalusmeetodite vastu, mis on seotud kunsti, muusika, teatri ja digitaalse arenguga. Samas on noortel oma arvamus ning huvi panustada ühiskondlikult olulistes teemades, olgu selleks siis (noorte)info, tervise- ja narkootikumidealane teavitus, keskkonnakaitse ja säästlikud eluviisid vms. Ka üheainsa noortealgatusega on võimalik palju ära teha – näiteks rajada kunstigalerii, kus saavad oma loomingut eksponeerida erineva päritolu ja kultuuritaustaga noored; asutada ajaleht, raadiojaam või veebisait noortele ühiskondlikult oluliste teemade käsitlemiseks; panna kokku materjalid eurooplaseks olemisega seotud probleemide käsitlemiseks ning levitada neid siis CD-l või DVD-l, et ärgitada sellealaseid teemakäsitlusi noorte seas laiemalt; ürituste ja festivalide korraldamine maapiirkondades; töötada välja mänge jm meetodeid, kuidas tuua Euroopat noortele lähemale ning ärgitada laste ja noorte huvi rahvusvaheliste tegevuste, projektide vastu...

👉 Noortealgatused: seosed poliitilise ja sotsiaalse Euroopaga

Noortealgatuste eesmärgiks programmis Euroopa Noored on julgustada noori leidma oma koht ühiskonnas, et kõikidel noortel oleks võimalik tulla hästi toime oma eluga, aga ka rääkida kaasa Euroopa tänastes ja homsetes olulistes

küsimustes. Tegutsedes projektimeeskonnana, õpivad noored ühiselt eesmärged seadma ning neid koostöös ellu viima. Lisaks saavad nad harjutada kätt vastutuse võtmisel, omavaheliste kokkulepete sõlmimisel ja läbirääkimiste pidamisel partneritega, tegevuste planeerimisel ja nende tutvustamisel laiemale üldsusele.

Noortealgatustes põimuvad omavahel piirkond, kus noored elavad ja projektitegevusi põhiliselt läbi viivad ning Euroopa kontekstist lähtuvad ühishuvid. See tähendab, et niisugused projektid hõlmavad teemasid, mis puudutavad noori erinevates Euroopa riikides, ka lähtuvad noored nende käsitlemisel Euroopas olulisteks ja prioriteetseteks peetavatest väärtustest. Nii on noortel noortealgatuste kaudu võimalus endi elu korraldada ning efektiivsemalt laiemat üldsust mõjutada. Sageli jõutakse projekti käigus selliste lahenduste või soovituseni, mis tekitavad huvi ka teistes noortes üle kogu Euroopa. Lisaks sellele on noortealgatused tähelepanuväärne viis kogeda vastutuse võtmist ja iseseisvat tegutsemist ühiste huvide nimel.

Noortealgatused: kogemusele tuginev õppimine

Noortealgatustes leiab aset noorte mitte-formaalne õppimine, kogemustele tuginev õppimine, st uue ja väärtusliku omandamise ning teadustamise ning lähtepunktiks just noorte endi praktilised kogemused. Noortealgatuste kaudu on noortel võimalus omandada kognitiivseid oskusi (koguda teavet Euroopa, st teiste riikide, kultuuride, Euroopa institutsioonide jne kohta), sotsiaalseid oskusi (kontakti loomine, suhtlemine, läbirääkimised, teistega koos tegutsemine, aktiivne kuulamine, veenmisvõime jne), eetilisi oskusi (avatuse suhtlemisel, solidaarsuse arendamine, inimeste vabaduse ja võrdsuse põhimõtete austamine jne), praktilisi ja strateegilisi oskusi (projekti rahastamiseks taotlusvormi täitmine, tähtaegadest kinnipidamine, tegevuste ja strateegiate planeerimine ja

läbiviimine jne). Lisaks arendab see oskust teadvustada oma tegevuses ühiseid huvisid ning nende teenimise vajadust, mis lisab eelnevale isegi teatud poliitilise mõõtme.

Noortealgatused: samm-sammult läbitav seiklus

Noortealgatuse vahendusel saadavate kogemuste väärtuseks pole üksnes projekti kvaliteet või selle tulemused. Pigem (ja esmajärjekorras) on tähtis projektiprotsesside kogemine ning selle kaudu õppimine. Just seetõttu peaks igapäevaks, kes soovib omalt poolt kaasa aidata noortealgatustele, olema esmatähtis pidev dialoog projekti ellu viiva noortegrupiga. Seiklus saab alguse kultuurilisest ja sotsiaalsest mitmekesisusest ning hõlmab olulisi arenguid: suhtlemine, info kogumine, kooseksisteerimine, enese väljendamine, kujutlusvõime kasutamine, loomingu arendamine, koostöö ja selle tulemuste levitamine, algatuse võtmine, osalemine, pühendumine ja tegutsemine... Mõistagi tuleb arvestada asjaolu, et iga projekt võib sõltuvalt noortest ja kontekstist alguse saada väga erinevalt tasandilt ning on igal juhul erilise.

Kus on sellise seikluse puhul projektinõustamise koht? Noortealgatuse toetamisel ei tohiks ainuüksi improviseerida; see eeldab põhjalikku ettevalmistust. Käsiraamat on mõeldud noorte projektinõustamisega tegelevatele inimestele, pakkudes neile mõningaid lähtepunkte, võtmesõnu eneseanalüüsiks ning praktilisi töövahendeid. Juhul, kui Sinagi seda kõike otsimas oled – ole lahke, löö kampa!

Majo Hansotte

*Kodanikuhariduse koordinaator
Programmi Euroopa Noored Belgia Prantsuse kogukonna büroo*

s i s s e -

SISSEJUHATUS

👉 Miks selline projektinõustamise käsiraamat?

Üksnes seetõttu, et meie arvates läheb seda vaja. Noorsootöös ja mitteformaalse hariduse valdkonnas laiemalt tõuseb üha enam esile vajadus luua ühiseid strateegiad, et toetada aktiivset osalust, kvaliteedistandardite väljatöötamist ja tunnustamist, aga ka tagada valdkonna tegevuste ohutus. Programmis Euroopa Noored on juba aastaid tagasi välja töötatud tänaseks edukalt toimiv mentorite süsteem, mille kaudu toetatakse Euroopa Vabatahtliku Teenistuse projekte ja neis osalevaid noori. Nii küsisimegi endilt, kas sarnaseid toetusmehhanisme oleks võimalik rakendada ka noortealgatusprojektides?

Olles pidanud nõu paljude noortealgatusi toetavate praktikutega, leidsime, et neis projektides toimiv nõustamise protsess on siiski oluliselt erinev. Meie arvates kirjeldab 'mentorlus' kõige paremini individuaalse toetuse pakkumiseks vajalikke suhteid ja tegevusi, mis ongi iseloomulik Euroopa Vabatahtlikule Teenistusele. Kuid kuidas peaks noortele toetuse pakkumine toimuma noortealgatusprojekti puhul, kus projektiprotsessi tuumaks on vähemalt nelja noore koostöö?

Peale pikki diskussioone oleme otsustanud võtta kasutusele termini 'projektinõustamine' (inglise keeles on raamatu originaalis ja üle-euroopaliselt kasutusele võetud termin 'coaching', mida võib tõlkida kui treenimist. Lähtudes eestikeelses noorsootöös levinud terminoloogiast, on eestikeelses raamatu versioonis läbivalt kasutusel mõiste 'projektinõustamine' – toim.). Reeglina on projektinõustamist mõistetud kui protsessi, mille puhul inimesi ning meeskondi abistatakse oma potentsiaali maksimaalsel ärakasutamisel ning tulemuslikul meeskonnana tegutsemisel. Vaatamata sellele, et erinevates valdkondades kasutatakse terminit 'projektinõustamine' erinevas tähenduses ja tõlgenduses, oleme selle välja valinud kui ühe võimaluse noortealgatuste kvaliteedi tõstmiseks ning noorte iseseisvuse ja aktiivse osaluse toetamiseks.

Projektinõustamine sellises tähenduses on noorsootöös suhteliselt uus element ning on vägagi võimalik, et paljudes Euroopa keeltes ei ole veel selgelt välja kujunenud omakeelseid termineid vastena inglisekeelsele sõnale 'coaching'. Võimalik, et inglisekeelne sõna viib mõtted sporditreeneritele või kõrgelt tasustatud ülikonnas konsultantidele, kes aitavad juhtidel konkurentsi tingimustes paremini toime tulla, kuid kellest on vaevalt abi noorte oma-algatuslikes projektides. Meie peame silmas kõiki neid inimesi, kes noorteprojekte ja -algatusi toetavad ning teeme ettepaneku kirjeldada nendepoolset konsulteerimist, abistamist, toetamist või nõustamist ühe sõnaga – 'projektinõustamine'.

Mida on noortealgatusi toetavatel inimestel ühist igasugu muude 'juhendajatega'? See võib tulla üllatusena, kuid töö, mida Sina teed projektinõustajana noortealgatuses, on paljuski sarnane ärinõustajate või treenerite poolt tehtavaga. Sul läheb vaja kogemusi ja oskusi,

millest toetuse pakkumisel lähtuda; selget pilti muudatusest, milleni soovid koos noortegrupiga jõuda ja selleks vajalikke töövahendeid. Samuti pead olema orienteeritud pigem pika- kui lühiajalistele perspektiividele; sellist projektinõustamist, kus noorte projektigrupiga kohtutakse vaid üks kord ning nad ei vajagi edasist tuge või nõ silma peal hoidmist nõustamise käigus kokkulepitu tagamiseks, tuleb ette väga harva. Sarnasust on ärikonsultatsioonide või sporditreeningutega selleski, et jälgides gruppi ja tema edasist tegevust, on võimalik näha kas Sinu töö on vilja kandnud või mitte, st kas see noorterühm „mängib paremini“ või toob projektile „rohkem kasumit“.

Kuidas siis ikkagi toetada noorte motivatsiooni ja julgustada neid aktiivsele tegevusele kogu projekti vältel? Kuidas neile projekti igas etapis vajalikku toetust pakkuda? Milliseid projektinõustamise etappe üks projekt potentsiaalselt üldse hõlmab? Kuidas toime tulla võimalike vastasseisudega projektinõustamise ja noorte iseseisva, oma-algatusliku tegutsemise vahel? Käesoleva käsiraamatuga loodame jagada selles osas mõningaid mõtteid ja saame seeläbi loodetavasti pakkuda tuge noortealgatuste projektinõustajatele nende praktilises töös.

Kellele on raamat mõeldud?

Kuidagi on see raamat – „Projektinõustamine noortealgatustes“ – Sinu kätte jõudnud. Embakumba, kas on meie raamatu laialdane tutvustus- ja teavituskampaania vilja kandnud või tekitas pealkirja nägemine Sinus teatud ootusi ja võtsid vaevaks endale selle raamatu hankida. Ja kindlasti oledki just Sina parimaks sihtrühmaks!

Selle käsiraamatu koostajate kunagisel esmakordsel töökoosolekul Brüsselis pidasime silmas just kedagi sellist nagu Sina: motiveeritud, aktiivne noortega töötav inimene. Vahest on Sul oma senises töös kerkinud projektinõustamisega seotud küsimusi? Võib-olla oled Sa ise aktiivse noorena projekte teinud ning soovid nüüd oma kogemustele tuginevalt teisi noori projektinõustajana abistada? Või eeldab projektinõustamisega tegelemist Sinu ametikoht ning Sa sooviksid end enam selle valdkonnaga kursis viia? Nagu näed, on selle raamatu sihtgrupp niisama kirju kui Euroopa noorsootöö maastik, alates noortest, kes soovivad oma eakaaslaste noortealgatusi toetada ning lõpetades noorsootööspetsialistidega, kes soovivad oma teadmisi ja oskusi täiendada.

Sinu tegevus projektinõustamisel võib siiski olla ajendatud väga erilistest vajadustest – sõltuvalt noortegrupi eripärast, organisatsioonis heaks tavaks saanud praktikatest, ilmselt ka riikliku noorsootöö eripärast. Nii ei suuda Euroopa tasandil välja antav käsiraamat paraku iialgi kõiki erinevaid tagamaid ja vajadusi ühiste kaante vahele mahutada. Samas oli ka raamatu autorite meeskond väga mitmekesine, koondades kaheksast Euroopa riigist erineva taustaga professionaale ning loodetavasti on Sinul lugejana sellest mitmekesisusest pigem võita kui kaotada.

Meie erinevad vaatenurgad ja praktilised kogemused noorte projektinõustamisest on koondatud sellesse raamatusse, pakudes erinevaid lähenemisi antud teemale. Soovitame Sul valida välja just see, mis Sinu olukorda ja

vajadusi silmas pidades kõige enam sobib. Sa võid antud käsiraamatut lugeda nagu iga teist raamatut – algusest lõpuni. Aga võid ka keskenduda ainult praktilistele abivahenditele või näidetele... Oleme püüdnud raamatu üles ehitada nii, et leiaksid just Sulle huvipakkuva võimalikult hõlpsasti.

Millest juttu tuleb?

Olles eelnevalt küll toonud teatud paralleele ärikonsultatsioonide ja sporditreeningutega, peame tunnustama, et meie poolt pakutav erineb kindlasti nende valdkondade nõustamist kirjeldavate käsiraamatute sisust. Seda mitte üksnes tänu noorsootöö spetsiifikale ja põhimõtetele, millele raamat oma lähenemistes tugineb. Käesolev käsiraamat on erinev ka selles mõttes, et ei kujuta endast erinevate autorite (võimalik, et isegi vastuoluliste) käsitluste kogumikku. Käsiraamatut koostama hakates leppisime autoritena omavahel kokku projektijuhtimise teatud põhiväärtustes: esiteks peaks selle tulemuseks olema noorte suurem iseseisvus ja aktiivne osalemine ning teiseks, projektinõustamise poolt avaldatav mõju ei tohiks asendada või vähendada noorte endi ideid, huvitatust ja rolli projekti läbiviimisel. Sellist „projektinõustamisalast suhtumist“ on raamatus ka sügavuti selgitatud.

Me alustame oma teekonda **1. peatükiga, mis kannab pealkirja „Ukse avamine algatusteel“** ning mis käsitleb põhjalikumalt seda, mida me mõistame noorte aktiivse osaluse all ja selgitab noortealgatuste põhiolemust. Sellest peatükist leiad mõningaid viiteid poliitilistele arengutele noorte aktiivse osaluse valdkonnas, aga ka selgitusi projektinõustamise rolli kohta.

Kuna tegemist on käsiraamatuga, on põhiosa keskendunud 'projektinõustamisele', selle praktiliste aspektide analüüsile ning erinevate, noorsootöökäsitluste sobilike nõustamistehnikate tutvustamisele. Sellal, kui **2. peatükk – „Projektinõustamise peegelpilt“** – pakub

läbi erinevate perspektiivide välja pildi projektinõustaja rollist ning projektinõustamise eeldatavatest mõjudest, jõutakse **3. peatükis** – „**Projektinõustamise jalgratas**” – projektinõustamise sisuni, sh meetoditeni. Sellele tuginevalt on sobiv edasi liikuda nõuannetega, kuidas korraldada projektinõustamist nii, et oleks tagatud kõigi algatusega seotud noorte võimalikult aktiivne osalemine. **4. peatükk**, „**Hoogu juurde ehk kuidas suurendada noorte osalust**”, aitab muuhulgas määratleda osaluse erinevaid tasandeid.

Konkreetsete praktiliste kogemuste esiletoomiseks koondab **5. peatükk** – „**Sõidukogemusi noortealgatustest**” – näiteid noortealgatusprojektidest ja nende nõustamiskogemustest. Nii on Sul võimalus õppida meie nii heade kui valusalt õpetlike kogemuste põhjal.

Viimaks – muutmaks käsiraamatut ka praktilises mõttes võimalikult kasulikuks – oleme koostanud **6. peatüki, pealkirjaga „Jalgratta tööriistakott**”, mis sisaldab valitud meetodeid noortealgatuste projektinõustamiseks. Tööriistakotist on aga kasu vaid siis kui seda oskuslikult kasutada – neid meetodeid on

võimalik ja vahel suisa vajalik kohandada, muuta, täiendada vastavalt oma töökeskkonnale ja konkreetse noortegrupi ning nende projekti vajadustele.

Lõpuks soovime tänada kõiki neid kolleege, kes meile raamatu koostamisel oma arvamuste, ideede ja kogemustega abiks olid. Lisaks sellele suur tänu ka 30-le noorele 12-st Euroopa riigist, projektinõustajatele ning rahvusvaheliste ja riigi-siseste koolituste osalejatele, kelle panust on raamatu erinevate peatükkide koostamisel kasutatud – nii tsitaatide kui üldise inspiratsioonina.

Loodetavasti on projektinõustamise käsiraamatu lugemine Sinu jaoks meeldiv ning kasulik kogemus. Selleks, et saaksid meiega jagada oma projektinõustamiskogemust, meetodeid või lisamaterjale või anda tagasisidet käsiraamatu kohta, oleme raamatu lõppu lisanud vastava postkaardi.

Projektinõustamiseni,
Käsiraamatu koostajad

juhatatus

init-

sia-

1. UKSE AVAMINE ALGATUSTELE

tiiv

Ole aktiivne! Ära jää ootama, et teised Sinu probleeme lahendaksid! Näita üles huvi! Võta ise vastutus ja paku välja, kuidas oleks võimalik maailma paremaks paigaks muuta... Tõenäoliselt oled seda tüüpi loosungitega korduvalt kokku puutunud, sest need on tänapäeval suhteliselt laialt levinud. Kuid miks? Mis see kõik üldse Sinusse puutub? Miks on oluline „käed külge lüüa“ ja midagi algatada?

Selles peatükis keskendume mõistetele „noortealgatused“ ja „aktiivne osalus“. Miks osaleda ja mida tähendab „aktiivne“ olemine ühe noore jaoks? Kuidas saavad kohalikud ja rahvusvahelised algatused aktiivsele osalusele kaasa aidata? Ja kuidas see kõik poliitilisel tasandil tähelepanu keskmesse tõusnud on?

1.1 Ilmaennustus Euroopa noortepoliitikale

Soe front toob endaga kaasa motivatsioonilaine ja huvi suurenemise noorte osaluse ning kodanikuhariduse valdkondades...

Noorte osalemine avalikus elus ei ole võtmeteemaks mitte üksnes käesolevas käsiraamatus, vaid koos kodanikuharidusega on need kaks tõusnud tänase Euroopa noortevaldkonna prioriteetide hulka. Kahtlemata on need valdkonnad ka kahe Euroopa noortepoliitika võtmeorganisatsiooni - Euroopa Liit ja Euroopa Nõukogu - tähelepanu keskmes.

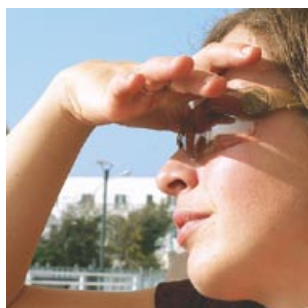
Ühelt poolt peegeldavad tähelepanu noorte osalusele poliitilised tahteavaldused, selle tähtsust väljendavad erinevad deklaratsioonid. „Noorte inimeste aktiivne osalemine otsuste ja tegevuste elluviimisel nii kohalikul kui ka rahvusvahelisel tasandil on juhul, kui me soovime rajada demokraatlikumat, kõiki liikmeid kaasavat ning edukat ühiskonda, kõige olulisem,“ sätestab Euroopa Nõukogu Noorte Kohalikus ja Regionaalses Elus Osalemise Euroopa Harta 2003. a. täiendatud versioon (European Charter on the Participation of Young People in Local and Regional Life of Council of Europe). Dokumendi nimetusest hoolimata ei puuduta nimetatud eesmärgid mitte üksnes rohujuure tasandit, vaid toovad esile poliitilist huvi kõrgeimal tasandil. Ka Euroopa Liidu liidrid kinnitasid 14.-15.12.2001 Laekeni Deklaratsiooni, mis näeb ette kolmele väljakutsele lahenduse leidmise Liidu poolt. Neist ühena on nimetatud „... Euroopa Liidu ja selle institutsioonide kodanikele ning eeskätt noortele lähemale toomist“, mis kujutab endast ambitsioonikat, kuid äärmiselt olulist eesmärki.

Lisaks asjaolu, et Euroopa Komisjoni valge raamat „Uus hoog Euroopa noortele“ (A New Impetus for European Youth) (2001) määratles noorte osaluse üheks Euroopa noortevaldkonna prioriteetidest. Põhjendustes viidati Euroopa noori mõjutavatele demograafilistele ja sotsiaal-kultuurilistele trendidele. Neist olulisemad olid „nooruse“ pikenemine ning asjaolu, et tänapäeval huvituvad noored pigem mitmekesistest projektipõhistest osalusvõimalustest kui aastatepikkusest organisatsioonilisest kuuluvusest. Valge raamat toob esile ka vajaduse tekitada noortes huvi kogukonna tegevuste vastu olukorras, kus individualism kui ühiskondlik arengutendents muutub järjest domineerivamaks.

Kuigi tegelikkuses ei muuda poliitilised dokumendid ja deklaratsioonid sageli praktikas suurt midagi (või on nende mõju sedavõrd pika-ajaline, et seda on raske teadvustada, jälgida), on noorsootöö valdkonnas viimastel aastatel pandud palju rõhku sellele, et valges raamatus tõstatatud teemad leiaksid edasist tähelepanu Euroopa Liidu liikmesriikides. Noorte osaluse alal tuleks esmajärjekorras mainida avatud koordineerimise meetodit (OMC, vt. valge raamat „Uus hoog Euroopa noortele“, 2001) ja Euroopa Komisjoni poolt koostatud küsimustikke liikmesriikidele.

Küsimustike eesmärgiks on selgitada liikmesriikides rakendatavaid praktikaid kolmes põhivaldkonnas:

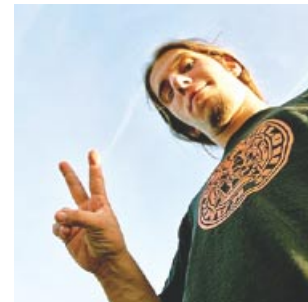
- noorte osalemine kohalikul tasandil;
- noorte osalemine esindusdemokraatias;
- noorte kodanikuharidus, aktiivseks osaluseks vajalike teadmiste, oskuste ja hoiakute kujundamine.

Küsimustike põhjal selgub, et osalusvormid on riigiti suhteliselt mitmekesised; seejuures on enam levinud kohaliku tasandi osaluskoegadeks noortevolikogud, noorteparlamendid ja noorteühendused ning nende esindusorganisatsioonid (Liikmesriikide poolt Euroopa Komisjoni noorte osalust ja teavitamist puudutavatele küsimustikele antud vastuste analüüs, 2003).

Lisaks selgitatakse raportis noorte osalemise toetamiseks kohaldatavaid meetmeid ning uuritakse, kas „... keskendutakse noortele võimalikult lähedalasuvatele spetsialistidele, kellel on olulisim roll noorte teavitamisel avalike asutuste tegevustest ja programmidest, näiteks sotsiaaltöötajatele. Osalemistoetus hõlmab lisaks informatsioonile, juhendamisele ja nõustamistegevusele koolitust – kaasa arvatud projektijuhtimiselane koolitus – ning kogemuste vahetamist“ (ibid, lk. 8). Seega sisaldab ka antud dokument – ehkki väga üldiselt – mõningaid juhiseid noorte osaluse ja noorteprojektide nõustamisega seoses.

Eelpool kirjeldatud poliitiline mõõde omandab praktilise tähenduse ja väärtuse läbi erinevate programmide, mida prioriteetidele tuginevalt kutsuvad ellu ja rahastavad riikide valitsused ja Euroopa institutsioonid. Noorsootöö valdkonnas võib näiteks tuua üle-euroopalise kodanikuhariduse programmi Euroopa Noored, mille eesmärgiks on toetada noorte aktiivset osalust ja mitteformaalset õppimist.

Mitteformaalne haridus ja aktiivne osalus 1.2

Euroopa Komisjoni poolt algatatud üle-euroopalise noorteprogrammi ajalugu ulatub tagasi 1980ndatesse ning selle areng on aja jooksul olnud märkimisväärne. Käesoleva käsiraamatu ettevalmistused said alguse programmi nõu eelmisel ajajärgul (ingl.k. nimetusega „YOUTH“, kestis aastatel 2000-2006 – toim.), mil programmi eesmärgiks oli 15 kuni 25 aastaste noorte mitteformaalse hariduse ja mobiilsuse toetamine ning noorsootöö valdkonna rahvusvahelise koostöö toetamine. Nimetatud eesmärkide saavutamiseks võimalike tegevuste ring oli rikkalik, hõlmates nii üksikisikutele suunatud alaprogramme, näit. Euroopa Vabatahtlik Teenistus kui noortegruppide osalust toetavaid tegevusi, näit. rahvusvahelised noortevahetused või kohalikud ja rahvusvahelised noortealgatused. Seejuures kujutasid just noorsooalgatusprojektid noorte jaoks peamist võimalust rääkida kaasa kohalikul tasandil. Noortealgatused kui noorte osaluse oluline väljund on osaks ka 2007. aastal alguse saanud uuest üle-euroopalisest noorteprogrammist (inglise keeles on programmi nimetus „Youth In Action“, eesti keeles on säilinud nimetus „Euroopa Noored“, kestab kuni aastani 2013 – toim.).

Algatusprojektis on noortel võimalik keskenduda oma kohaliku kogukonna, maakonna- või riigi-sisestele vajadustele - sel juhul on tegu nõu kohaliku noortealgatusega. Või hoopis panna end proovile rahvusvahelises noortealgatuses, tehes koostööd ühe või mitme noortegrupiga erinevatest riikidest.

Kohalikud noortealgatused võivad tuua nõu euroopalikku võrtsi puhtalt kohaliku iseloomuga tegevustele läbi selle, et käsitletakse teemat, mis on aktuaalne ka teistes Euroopa riikides või

ammutatakse ideid sarnastest projektinäidetest veebi vm materjalide vahendusel otseselt rahvusvahelist koostööd tegemata. Rahvusvaheline noortealgatus toob aga olulist lisaväärtust ning võimaldab siduda omavahel noorte poolt erinevates riikides elluviidavaid projektitegevusi, samuti hõlmata projekti otsesed ühistegevused, olgu selleks kogemuste vahetamine, ühiselt materjalide koostamine, rahvusvaheliste ürituste korraldamine jne.

👉 „Mina leian, et noortealgatus on suurepärase võimaluse teha katset maailma paremaks muutmiseks. Tänu sellele tegevusele on paljudel inimestel võimalik muuta ühiskonda, milles nad elavad.“
Alex (18), Rumeenia

Sel moel ei ole enam tegemist ainuüksi aktiivse tegevusega oma kogukonna huvides, vaid ühtlasi oma panuse andmisega tänasele Euroopale. On see vaid ideaal ja suured sõnad? Kindlasti mõistavad selle tegelikku tähendust kõik need, kes on näinud vaeva rahvusvahelise noortealgatuse elluviimiseks koostöös mõne teise riigi eakaaslastega, jagades samasid väärtusi ja ideid ning otsides võimalust oma projekti kaudu midagi muuta.

Kuidas see kõik siis praktiliselt aset leiab? Üle-euroopalise noorte programmi on välja töötanud Euroopa Komisjon. Samuti vastutab Komisjon programmi tulemuslikkuse eest Euroopa tasandil ning on seega välja töötanud ka vastavad põhimõtted, prioriteedid ja tingimused. Olles määratlenud, et noorte osaluse näol on tegemist poliitilisest seisukohast prioriteetse valdkonnaga ning näinud, et selle väljundiks üle-euroopalisel tasandil on eeskätt programmi raames toetatavad noortealgatusprojektid, käivitas Euroopa Komisjon 2003. aastal SALTO noortealgatuste ressursikeskuse, et toetada projekte koolituste, materjalide jm ressurssidega. Alates 2007. aastast tegutseb nimetatud SALTO keskus laiemalt noorte osaluse ressursikeskusena (Täiendavat teavet selle kohta leiad koduleheküljelt aadressil <http://www.salto-youth.net>).

Võrreldes eelnevalt mainitud Euroopa tasandi struktuuridega, on noortealgatusprojektidena oma ideid teostada soovivate noorte jaoks siiski oluliselt lähemal programmi Euroopa Noored riiklikud bürood. Tegemist on kõigis programmis osalevates riikides asuvate struktuuridega, mille eesmärgiks on pakkuda infot ja nõustada projektigruppe, korraldada koolitusi jms. Lisaks teostavad riiklikud bürood järelevalvet projektitaotluste menetlemise ja rahastamise üle. (Büroode kontaktandmed leiad Euroopa Komisjoni koduleheküljelt aadressil http://ec.europa.eu/youth/yia/index_en.html).

„Noortealgatus on viis huvipakkuva teema või tõsise probleemi esiletoomiseks ning selle teistele teadvustamiseks, et panna neid kaasa mõtlema ja selle osas midagi ka omalt poolt ära tegema. Minu arust aitavad noortealgatused üles kasvatada intelligentsemat ja tundlikumat põlvkonda, kuna inimesed, kes on sedalaadi projektis osalenud, tunduvad selle juurde tagasi pöörduvat ning sellega võimalikult kaua tegelevat.“

Jaana (19), Eesti

Nagu juba mainitud, kujutavad noortealgatused endast suurepäraselt vahendit noorte aktiivseks osalemiseks kohalikus elus. Noortealgatuste kontseptsiooni aluseks on idee, mille kohaselt peaksid noored ise võtma initsiatiivi oma elu paremaks muutmiseks, neid ümbritsevate probleemide lahendamiseks ning oma vajaduste rahuldamiseks (mõistagi sedavõrd, kui võrd nende tegevus- ja mõjusfäär seda võimaldavad), selle asemel, et oodata seda kelleltki teiselt. Enamus noortealgatustest on seega vahetult seotud kohaliku kogukonna eluga; neist mõned puudutavad siiski ka regionaalseid, siseriiklikke või rahvusvahelisi küsimusi.

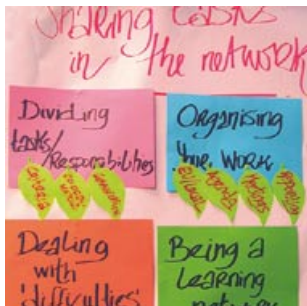
Alltoodud skeem illustreerib, mida kõike hõlmab aktiivne osalus noortealgatustes. Aktiivsus annab võimaluse mõjutada ümbritsevat maailma ning lubab noortel rakendada oma loomingulisust ühiste eesmärkide saavutamisel.

„Minu jaoks kujutab „noortealgatus“ endast võimalust neile noortele, kel on ideid, et neid ellu rakendada. Mis puutub „aktiivsesse osalemisse“, siis tähendab see, et me ei jää ootama, et teised tegemist vajava meie eest ära teeksid.“

Tomasz (21), Poola

Noorte aktiivne osalus on väärtuslik väga paljudel põhjustel. Kui nimetada vaid mõningaid, on see noorte jaoks oluliste küsimuste mõjutamine, uute oskuste omandamine, oma loomingulisuse ja huvide väljendamine, tegutsemine koostöös sarnaste huvide ja eesmärkidega eakaaslastega; vastutustunde kujundamine koos vastutuse võtmisega kohaliku kogukonna eest ja palju muud.

„Noortealgatused annavad noortele võimaluse omandada neid oskusi ja meetodeid, mida koolis ei ole võimalik õppida.“

Dimitri (18), Eesti

„Projektmeeskonna liikmena tunnen, et minu panus on tähtis ning saan võimaluse omalt poolt mõned kivid ühiselt ehitatavasse müüri asetada.“

Martin (18), Tšehhi Vabariik

„Minu jaoks on noortealgatus võimalus uute kogemuste saamiseks ja oma oskuste arendamiseks – võimaluseks teha esimesi samme maailma muutmisel, tehes algust omaenda kohalikus keskkonnas.“

Baiba (18), Läti

Lisaks veel noorte kui aktiivse ja elujõulise ressursi tunnustamine. Olukordades, kus noored võtavad endale aktiivse rolli kohalikkusse ellu panustamisel, on enam tõenäoline, et ka laiem üldsus näeb neid mitte üksnes probleemide tekitajatena (mis on üsna tavaline passiivsete noortega kogukondades), vaid väga olulisi ressursse pakkuva rühmana. Või enamgi veel - partnerina, kellega tuleb arutada noori puudutavates küsimustes ning kelle arvamust tuleb võtta tõsiselt.

Noortealgatuse raames käsitletavate võimalike teemade valdkonnad ei ole piiritletud. Nendeks teemadeks võivad olla kunst ja kultuur, linna- või maapiirkondade areng, omaealiste koolitus, võrdsed võimalused, töö vähemusgruppidega või erivajadustega, eakate või kodutute inimestega; samas võib keskenduda ka noorteinfole (noorte teavitamisele), keskkonnakaitsele või noorte muude huvide arendamisele. Eriliseks prioriteediks on algatused, mille kaudu kaasatakse neid noori, kelle võimalused aktiivseks osaluseks on tulenevalt tervislikest, sotsiaalsetest, majanduslikest, geograafilistest või kultuurilistest põhjustest piiratud.

Kohalikud/piirkondlikud/üleriigilised noortealgatused

Asudes ellu viima noortealgatust kohalikul tasandil, tuleb noortel siiski teha pingutusi selleks, et projekt ei peegeldaks vaid nende endi isiklike huvisid, vaid omaks potentsiaali mõjutada kohalikkusse elu, aga ka kanda teatud euroopalikku mõõdet. Kohaliku tasandi mõju ja nn Euroopa mõõde on noorte oma-algatuslike projektide olulised kvaliteediaspektid, kuid mida need tegelikult tähendavad?

Kohalikul tasandil avalduvad mõjud

Noortel on aktiivne olemiseks ning kohalikus elus osalemiseks rohkesti erinevaid võimalusi. Võib asutada kohaliku noorteklubi, saada luba, et seada sisse spetsiaalsed kohad graffiti-kunstnikele linnas oma loominguga väljendamiseks, luua rajad, mille kaudu saavad konnad suurte maanteede alt läbi hukkumata, abistada kohalikke vanureid kodutöödes, korraldada narkootikumidevastaseid kampaaniaid koolides ja klubides, asutada rahvusvaheline noorteleht – need on vaid mõned näited noortealgatustena ellu viidud ideedest. Nii on aktiivse osalemise võimalusi erinevaid ning seetõttu ka võimalusi nende mõistmiseks. 4. peatükis – „**Hoogu juurde ehk kuidas suurendada noorte osalust**“ – tuleme tagasi osaluse erinevate definitsioonide ja seda mõjutavate tegurite juurde, samuti selle juurde, milline on projektiinõustaja roll noorte aktiivseks osaluseks võimaluste loomises. Kuid enne seda peame lähemalt uurima, mida noortealgatus endast kujutab.

Tõepoolest, üheks võimaluseks hinnata projekti kohalikkusse mõju on analüüsida, millist kasu toob noorte poolt välja pakutud idee kohalikkusse kogukonnale. Kas see muudab midagi, aitab mingeid kohalikke probleeme lahendada ning kohalikkusse elu arendada? Samuti tähendab see, et noored püüavad koostöösse kaasata teisi noori ja asutusi, organisatsioone, näiteks kohalikkusse volikogu, linnavalitsust, koole, noorteklubisid ja –ühinguid, kirikut, ajalehte jne. Kohalikkusse kogukonna jaoks olulise teema käsitlemine, aga ka koostöö tegemine ning kohalike jõudude ühendamine oluliste eesmärkide saavutamiseks ongi kohalikkusse tasandi mõju sisuks.

Erinevate noortealgatuste puhul väljenduvad kohalikkusse tasandi võimalikud mõjud mõistagi erinevalt. Näiteks võib kusagil olla väga uuenduslik idee koondada vabatahtlikke, kes on valmis aitama korraldada puuetega laste vaba aega ning anda nende laste vanematele natukenegi puhkust ja nõ

oma aega. See võib selles kogukonnas omada tohutut mõju, eriti kui selles piirkonnas ei ole varem suurt tehtud selleks, et viia erivajadustega lapsed ja nõo tavanooi omavahel ühistegevuste kaudu kokku. Nimetatud näide on aga asjakohane ka seetõttu, et noortealgatused on sageli suunatud toimetulekuraskustes olevatele inimestele. Samas on ütlema tagi selge, et kohalikul tasandil avalduv mõju sõltub paljuski kohaliku kogukonda iseloomustavast reaalsusest ja vajadustest.

Euroopa mõõde

Euroopa mõõde on noortealgatuse teine oluline element. Kas algatus, mis hõlmab üksnes kohalikke tegevusi ning ei sisalda rahvusvahelist koostööd, omab Euroopa mõõdet? Kui jah, siis kuidas? Ja kui vastus on eitav, siis kuidas seda oma projektis arendada?

Neile küsimustele „ainsa ja õige“ vastuse andmine on üsna raske (kui mitte võimatu). Sellele vaatamata on üheks võimaluseks analüüsida, kas teema, mille me oma noortealgatuse jaoks välja oleme valinud, on kohaliku iseloomuga või hõlmab ka laiemalt Euroopa jaoks olulisi momente? Nii võib näiteks keskkonnateemalise noortealgatuse puhul Euroopa mõõde väljenduda keskkonnakaitses eneses – probleemides ja väljakutses, mida jagavad kõik Euroopa riigid.

Kas noortealgatus kaasab noori, kelle juurdepääs võimalustele on piiratud ja kas algatus püüdleb nende võimaluste võrdustamise poole? Näiteks noored, kes jäävad tihti aktiivsest osalusest kõrvale, kuna nad on teistsugused (neil on erinev nahavärv, teistsugused vaimsed või füüsilised võimed, teistsugune kultuur, teistsugune seksuaalne orientatsioon, teistsugune religioon...) või kuna nende olukord muudab nad kergesti haavatavaks (neil puudub perekonna toetus, nad on majanduslikult väga piiratud võimalustega, neil on väga vähe haridust või nad on sõltuvuses narkootikumidest, alkoholist või on töötud...) või kes lihtsalt elavad maapiirkondades või ääremail, kus juurdepääs igasugusele teabele ja osalusvõimalustele on piiratud. Juhul, kui algatus keskendub sellistele sihtgruppidele, võib seegi olla Euroopa mõõtmeks, kuna võrdsete võimaluste loomine on üks tänase Euroopa olulistest prioriteetidest.

Kui projekti üldidee on selge ning käes on aeg täpsema tegevuskava paikapanevaks, kas noored plaanivad kasutada meetodeid või ideid, mis on välja töötatud teistes Euroopa riikides? Näiteks juhul, kui noortealgatus keskendub graffitile noorte ideede väljendusvormina, on kindlasti võimalik leida viiteid teistele samalaadsetele projektidele Euroopas ning rakendada mõne teise Euroopa riigi noorte poolt väljatöötatud meetodeid. Tegelikult võib projekti Euroopa mõõtmena näha igasugust üle-euroopalist koostööd või kogemusi, mis aitavad noortel oma algatusprojekti täiustada.

Sellest lähtuvalt võib Euroopa mõõdet põhimõtteliselt käsitleda kohaliku projekti lisaväärtusena. Proovige hetkeks „oma kehast välja astuda“ ning kohaliku algatust „kõrgemalt“ vaadates näha: kas teie projektis on midagi, mis on seotud Euroopale oluliste teemade, väärtuste, prioriteetide, valdkondadega? Internetist leiab kindlasti hulgaliselt materjale, mis puudutavad Euroopa (noortevaldkonna) hetketrende. Samuti võib otsida põhjalikumalt teavet ametlike Euroopa prioriteetide kohta Euroopa Komisjoni loodud Euroopa noorteportaalist (vt. link peatükis „Jalggrattaosade tarnijaid“). Kuid võib-olla on noortel soov võtta vastu väljakutse rahvusvahelise noortealgatuse alustamiseks nõo päris nullist.

👉 „Minu jaoks on noortealgatus justkui esimene samm, tegemaks midagi tõeliselt head, mis muudaks ühiskonda.“
Gianluca (26), Itaalia

„Noortealgatused võivad olla kohaliku iseloomuga või hõlmata lisaks kohalikele tegevustele koostööd teistest riikidest pärit noortega.“
Maria (20), Poola

„Minu arvates kujutavad noortealgatused endast noorte jaoks konkreetset võimalust võrrelda ennast ja oma igapäevaelu omavanuste, teistest Euroopa riikidest pärit noorte ja nende eluga.“
Claudio (24), Itaalia

Rahvusvahelised noortealgatused

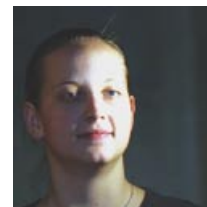
Juhul, kui keegi pöördus Sinu poole küsimusega, mida kujutab endast rahvusvaheline noortealgatus, siis mida Sina eelkõige välja tooksid? Noortealgatusei määratletakse väga sageli just läbi nende tugeva mõju projektitegevuste keskkonnale ehk kohalikele tasandile, seega võib selliste projektide rahvusvaheline dimensioon esmapilgul küsimusi tekitada. Rahvusvahelised noortealgatused sellisel kujul, nagu neid programmi Euroopa Noored raames toetatakse, lähtuvad kohalike noortealgatuste põhielementidest, kuid neid iseloomustavad lisaks rahvusvahelised partnerlussuhted ja koostöö.

Rahvusvahelised noortealgatusprojektid kujutavad endast sageli ettevõtmist, mis justkui koondab erinevates riikides sama-aegselt kohaliku kogukonna hüvanguks toimuvaid projekte. Teisisõnu, rahvusvaheline noortealgatus kujutab endast projekti, mille puhul kohalikul tasandil tegutsevad noored teevad koostööd sarnaste vajaduste või huvidega rahvusvaheliste partneritega, õppimaks teiste praktikast ja meetoditest jne. Erinevalt aga kohalikust noortealgatusest, kus tugeva Euroopa dimensiooni puhul see kõik ka idee poolest aset võiks leida, peab rahvusvaheline noortealgatus hõlmama ka otseselt ühistegevusi erinevate riikide noortegruppide vahel.

Üheks rahvusvahelise noortealgatuse väärtuseks on võimalus kogeda aktiivset osalust Euroopa tasemel. Ideaalis annavad sellised projektid noortele võimaluse kultuuridevaheliste pädevuste arendamiseks, rahvusvahelise tasandi suhtlemisprotsessi kogemiseks, rahvusvahelises meeskonnas töötamise ja otsuste vastuvõtmise õppimiseks, ülesannete ja kohustuste jagamiseks teistest riikidest pärit inimestega. Niisugustes projektides osalemine aitab kasvatada enesekindlust, mis on vajalik aktiivse positsiooni võtmiseks kohalikus kogukonnas ning koos Euroopa eakaaslastega välja töötatud ideede rakendamiseks.

„Mõtlen globaalselt, tegutsen kohalikul tasandil“ – see hästituntud moto on kohaldatav ka rahvusvaheliste noortealgatuste puhul, kuna väga sageli motiveerivad just teistes riikides saavutatud head tulemused noori omaenda ümbruse muutmiseks vajalikku projekti algatama ning suunavad neid püüetele ka oma elu paremaks muuta. Seejuures saavad noored kogemusi jagades paremini teadlikuks erinevate riikide reaalsustest ning omandavad uuenduslikke meetodeid noori puudutavate probleemide lahendamiseks.

Partneritega koostöös ellu viidavad rahvusvahelised noortealgatusprojektid annavad noortele võimaluse rakendada oma Euroopa eakaaslaste kogemusi omaenda kohalikus reaalsuses, mis omakorda kujutab endast väga praktilist selgitust selle kohta, kuidas rahvusvahelised projektid tõstavad noorte teadlikkust endi kui aktiivsete Euroopa kodanike rollist kohaliku kogukonna elus. Noored koos oma teistest riikidest pärit eakaaslastega otsivad ühiseid huvisid või probleeme ning ühendavad jõupingutused oma elu paremaks muutmise nimel.

Kohalikud/piirkondlikud/üleriigilised noortealgatused versus rahvusvahelised noortealgatused

Noortealgatused*	Rahvusvahelised noortealgatused*
Kohalik, piirkondlik või üleriigiline koostöö	Rahvusvaheline koostöö lisaks kohalikule, piirkondlikule või siseriiklikule koostööle
Kultuuridevahelise elemendi olemasolu ei ole tingimata vajalik	Kultuuridevaheline koostöö ja vastastikune õppimine on oluline
Algatuse raames võib projektitegevustes aset leida riigisisene liikuvus	Algatuse raames võib projektitegevustes aset leida nii riigisisene kui rahvusvaheline liikuvus
Ühest riigist pärit tuumikgrupp töötab projekti välja, puudub otsene vajadus rahvusvahelise projektipartneri järele	Projekti töötavad koostöös välja vähemalt kaks erinevatest riikidest pärit noortegrupi
Projekti keskmes on teemad, mis ühtivad tuumikgrupi huvide ning kohalike vajadustega	Projekti iseloomustavad ühised, erinevatest riikidest pärit noorte huvidest lähtuvad teemad ja tegevused, ühendades erinevaid kohalikke reaalsusi
Projekti tegevuskava hõlmab järjepidevalt mitmeid tegevusi, üritusi kohalikul, piirkondlikul või üleriigilisel tasandil	Projekti tegevuskava kujutab endast ülevaadet elluviidavatest tegevustest, sisaldades nii kõikides osalevates riikides plaanitud kui rahvusvaheliste ühistevuste osa
Projekti juhib tuumikgrupp, mis koosneb ühe riigi noortest	Projekti juhtimisel osalevad kõigist osalevatest riikidest pärit noorte tuumikgrupid
Tuumikrühma liikmed jagavad omavahel vastutust ja on ühiselt loodava omanikud	Kõikide partnerriikide tuumikgruppide liikmed jagavad ühiselt vastutust ja on loodava omanikud
Projektitaotluse programmi Euroopa Noored raames esitab tuumikgrupp, saavutades edu korral projekti rahastamise	Üks partnergruppidest esitab kõigi osalevate partnerite nimel taotluse projekti rahastamiseks oma riigi Euroopa Noored büroole ning juhul kui projekti rahastusotsus on positiivne, jagab toetussummat vastavalt eelnevalt sõlmitud kokkulepetele teiste partneritega
Grupidünaamika puudutab eeskätt tuumikgruppi	Grupidünaamika puudutab nii kohalikke projektigruppe ning nende siseid protsesse kui paralleelselt ka rahvusvahelist, kõiki partnergrupe hõlmavat mõõdet (reeglina küll saavad sellest kõige enam mõjutatud need noored, kes vastutavad regulaarse kontaktipidamise eest partnergruppidega)

*Projektide tingimustega on võimalik lähemalt tutvuda Euroopa Komisjoni koduleheküljel http://ec.europa.eu/youth/yia/index_en.html#guide või pöördudes oma riigi Euroopa Noored büroo poole.

Kokkuvõtteks – pea meeles, et nii kohalike kui rahvusvaheliste noortealgatuste puhul peaksid noored ise vastutama oma projekti idee planeerimise, tegevuste elluviimise ja analüüsi eest ning see peaks olema lisaks noortele endile kasulik kohalikule kogukonnale või projektis osalevate partnergruppide kogukondadele.

Antud käsiraamat keskendub edaspidi eeskätt projektinõustamisele kohalikes noortealgatustes; sellele vaatamata antakse käsiraamatus edaspidigi mõningaid soovitusi rahvusvaheliste projektide eripärast tulenevalt.

1.4 Noorte hääl

Selleks, et paremini aru saada, mida aktiivne osalus noorte jaoks tähendab ning milliseid tähendusi nemad ise terminitele „noortealgatus“ ja „aktiivne osalus“ omistavad, intervjueriti noori erinevatest Euroopa riikidest. Käsiraamatus oleme läbivalt kasutanud noorte tsitaate, illustreerimaks käsitletavaid teemasid. Lisaks on intervjuude ja küsimustike vormis avaldatud seisukohad oluline materjal, selgitamaks noorte eurooplaste arusaamu käsiraamatus käsitletud teemade osas.

Oma arvamusi avaldanud noorte grupp oli väga mitmekesine ja laiapõhjaline mitte üksnes geograafilise päritolu, vaid ka noortealgatuste osas omandatud kogemuste baasil. Mõned noortest on ellu viinud rahvusvahelisi algatusi, mõnel on kogemusi kohalikest algatusprojektidest, sellal kui nii mõnelgi puuduvad igasugused varasemad seosed niisuguste projektidega. Antud käsiraamatu koostamise hetkel andsid noored sõnale 'noortealgatus' mitmeid erinevaid tähendusi:

↓ enese arendamine, võimalus olla aktiivne, vastutus pikaajaliste ideede ja nende mõjude eest, soov teisi aidata, ideede vahetamine, milleski osalemine, teistega koos töötamine, omaenda vajadustele vastava maailma loomine, noorte olukorra parandamine, oma ideede ja unistuste realiseerimine, teiste heaks tegutsemine, uute võimaluste ja lahenduste katsetamine, sõltumatus täiskasvanute tehtud otsustest, ühised eesmärgid ja tegevused...

Paljud vastused on oma sisult sarnased; noortealgatused esindavad noorte poolt ellu viidavaid tegevusi, mille eesmärgiks on millegi uue ja tähtsa saavutamine või muutmine enda vahetus ümbruses. Enamgi veel: nagu noored on öelnud, pakuvad noortealgatused neile võimalust olla tunnustatud partneriteks noorteprobleemide lahendamisel Euroopas, kuna rahalised vahendid oma ideede rakendamiseks on eraldatud just noortele endile ja mitte kohalikele omavalitsustele, koolidele vms noorteesutustele.

Teiseks noorte poolt enim rõhutatud aspektiks oli seos enese arendamise ja kohalikus kogukonnas aset leidvate arengute vahel. Nagu noored on vihjanud, annavad noortealgatused neile võimaluse midagi muuta, anda oma panuse kohaliku elu edendamisse. Vajadus midagi ära teha, mitte olla passiivne, asuda probleemide ja raskustega ise võitlema – just sellisena näevad noored oma aktiivset osalust avalikus elus. Äärmiselt oluline on nende tegevuse poolt kohalikule kogukonnale avaldatav mõju – „Ma saan enda ümbrust mõjutada!“ ütles selle kohta üks noor.

Noored näevad aktiivset osalust väga mitmekesiselt, isegi „mitmekihiliselt, sõltuvalt noorte olukorrast“, nagu üks noortest seda väljendas. Mõnedel puhkudel loetakse aktiivsuseks juba sedagi, kui koju teleka ette jäämise asemel midagi koos teistega ette võetakse. Enamasti on aktiivne osalus siiski seotud vahetu osalemisega noorteprojektides, sh noortealgatuses. Aktiivse osaluse viimase kihina nähakse üldisemalt head teadlikkust ja kogemust sellest, milline on noorte tegevuse tähtsus ja tähendus teiste jaoks, sealhulgas kohalikud omavalitsused, täiskasvanud ja teised samas kogukonnas elavad noored, kelle huvisid aktiivsed noored ka esindada püüavad.

Seega, mis puutub eelnevates alapeatükkides kirjeldatud (ja mõnede arvates ehk liialt) idealistlikku arusaama noortealgatustest ja noorte aktiivsest osalusest ühiskonnas, siis tundub, et noorte seisukohad ning poliitiliselt määratletud eesmärgid on siinkohal väga heas kooskõlas.

Kellel on vaja projektinõustajat 1.5

Noortel on projekti erinevates etappides võimalik omandada uusi oskusi – näiteks grupis töötamine, suhtlemine, projektijuhtimine, probleemide lahendamine, konfliktide juhtimine, finantsjuhtimine, avalikud suhted ja palju muud. See nimekiri on küllaltki muljetavaldav ning toob esile noortealgatuste tohtu pedagoogilise potentsiaali. Samas – tagamaks, et projektiprotsessist kujuneb väärtuslik õppimiskogemus, võivad noored vajada täiendavat toetust. Põhjuseks võivad olla projekti protsessi käigus kogetud raskused, oskuste või eelnevate kogemuste puudumine.

Kui oled noor ja tulvil energiat, ei ole raske aktiivsust üles näidata. Projekti elluviimine (ükskõik kas Euroopa programmi raames või kohalike ressursside toel) nõuab siiski energias ja motivatsioonist enam. Teatud nõuete ja tingimuste täitmiseks on vajalikud mõned oskused, mida noortel olla ei pruugi – näiteks eelarve koostamine, tegevuste planeerimine, tähtaegadest kinnipidamine jne.

Kui algus on tehtud, seisavad noored tõenäoliselt kogu projekti elluviimise protsessi vältel vastamisi erinevate väljakutsetega. Kuidas gruppi koos hoida? Kuidas motiveerida oma kaaslasti siis, kui nad tüdinevad ning ei soovi enam protsessile kaasa aidata? Kuidas korraldada rahaasju, koguda arveid ja projektimaterjale, kirjutada aruandeid, veenda täiskasvanuid projekti kui väärt ideed toetama, suhelda kohaliku avalikkusega ning tegutseda kriisilukorras? Need on vaid mõned näited olukordadest, mille puhul vajaksid noored ilmselt tuge projektinõustajalt. Noorte arvates on projektinõustaja abi iseäranis vajalik projekti ettevalmistamisel, tehtu nõuetelevastavuse kontrollimisel, juriidiliste ja rahaliste asjade korraldamisel ning grupidünaamika toetamisel.

Enamasti on noortealgatuste näol tegemist pikaajaliste projektidega, mis omakorda toob endaga kaasa täiendavaid väljakutseid, kuna vajalik on noorte pikaajaline pühendumine. Tegemist võib olla ka olukorraga, kus noored tunnetavad vajadust abi järele üksnes projekti elluviimisel esilekerkiva probleemi või kriisi korral. Nii võib noorte suurimaks hirmuks olla grupi lagunemine või suutmatus täita finantsdokumentatsiooni ettevalmistamisel kõiki sponsori nõudeid või ootusi. Isegi kui projekt katkestatakse või tuumikgrupp tõesti lõpetab oma tegevuse, on oluline meeles pidada, et projektiga kaasnev juriidiline vastutus jääb siiski vähemalt ühe rühma liikme ning võimalik et ka tugiorganisatsiooni kanda. Niisugustel puhkudel on Sinu kui projektinõustaja abi ilmselt eriti väärtuslik ja hinnatud.

Ning lõpuks tuleb meeles pidada, et konkreetne toetusvajadus sõltub individuaalsest olukorrast ning seejuures tuleb alati austada noorte iseseisvust ja sõltumatust.

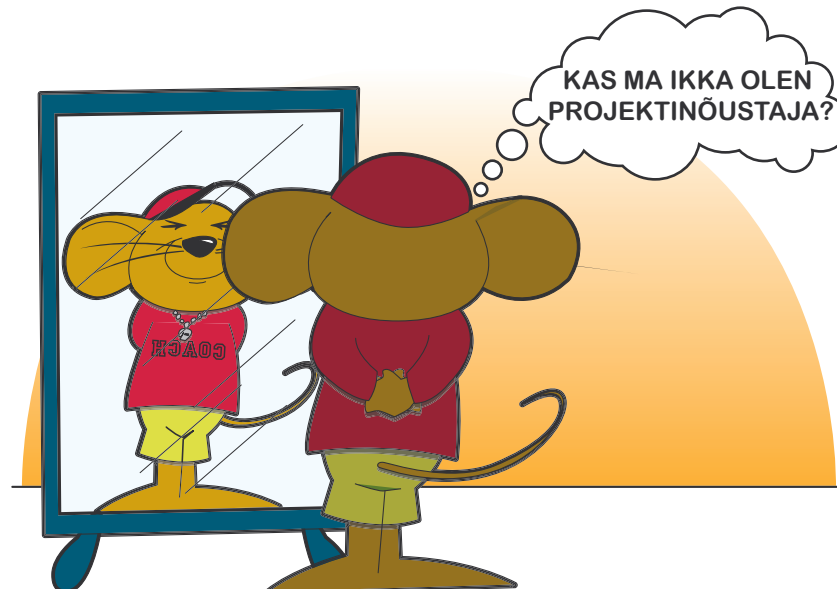
„Minu arvates on raske just projekti alustamine. Arvan, et projekti alustamisel on asjatundjate nõuanne väga oluline.“
Mari (18), Eesti

„Kogu see aeg, mil me oma projekti ellu viisime, oli meil üks inimene, kellele me võisime esitada küsimusi, kui meil oli mõni probleem. See inimene ei tahtnud meie projekti üle võtta, vaid oli alati justkui meie varjukuks – ta pakkus meile toetust ja abi, kui seda vaja oli.“
Tomasz (21), Poola

peegel- pilt

2. PROJEKTINÕUSTAMISE PEEGELPILT

Selles peatükis jagame mõtteid **projektinõustamisest ja projektinõustaja rollist** noortealgatusprojektides. Ja mitte ainult programmi Euroopa Noored noortealgatustes - usume, et neid mõtteid on võimalik ühel või teisel moel rakendada kõigis projektides, mida noored ise läbi viivad ning mille puhul tahetakse neile projektinõustamisega tuge pakkuda.

Nii kutsume ka Sind peeglistse pilku heitma ning endalt küsima: „**Miks ma tegelen projektinõustamisega?**” või „Miks ma tahan projektinõustajaks saada?” Siin võib olla erinevaid põhjuseid: mõned soovivad toetada noori nende potentsiaali realiseerimisel, teised aga tahavad neile toeks olla oluliste oskuste omandamisel. Olenemata sellest, millised on Sinu põhjused, projektinõustamisele on iseloomulikud teatud põhilised tegevused ning see eeldab teatud hoiakuid. Projektinõustamine on natuke nagu silmade avamine – aidades meil näha, mis toimub, näha erinevaid perspektiive.

2.1 Mida me projektinõustamise all mõtleme

Nagu sissejuhatuses mainitud, ei kujuta projektinõustamine (siinkohal on mõeldud inglisekeelset mõistet 'coaching' – toim.) endast otseselt uut tegevust, aga siiski on tegemist terminiga, mille täpsem sisu Euroopa noorsootöö kontekstis on alles kujunemas. See termin on enam leidnud kasutust spordis või äriala; ilmselt meenuvadki antud sõna kuuldes paljudele esimeses järjekorras just need valdkonnad. Võttes selle termini nüüd kasutusele ka noortevaldkonnas, anname endale aru, et sellega võivad kaasned teatud ootused, mis mitte alati ei pruugi noorsootöö spetsiifikaga ühtida (näiteks mõeldes võistkonda liigaks treenivale jalgpallitreenerile ning projekti elluviivatele noortele toeks oleva noorsootöötaja või veelgi enam, noortega ühe-ealise nõustaja tegevusele). Vaatamata sellele, et spordis, äris ja noorsootöös on ühisenimetaja 'coaching' alla koondatud osaliselt väga erinevad lähenemised, on eesmärgid reeglina sarnased. Projektinõustamine kujutab endast harilikult tegevusi, mis on suunatud inimgruppide ja üksikisikute potentsiaali parimale ilmsikstulekule ja rakendamisele. Tegemist on õppimist ja muutumist käsitleva dialoogiga nõustaja ja nõustatavate vahel. Ehkki reeglina on püsivate muutuste esilekutsumine väga pika-ajaline protsess, on projektinõustamise dialoog noortealgatustes sageli heaks näiteks selle kohta, kui hõlpsalt ja kiiresti on võimalik muudatusi välja töötada ning ellu rakendada.

Ehkki eelnev on võib-olla ka Sinu tegevuse põhisisuks, ei pruugi Sina oma tegevust 'projektinõustamiseks' üldse nimetadagi. Käesolevas käsiraamatus viitame aga kõikidele erinevatele tegevustele, mis noori oma-algatuslike projektide elluviimisel abistavad, koondnimetusena kui projektinõustamisele. Mõned tänaseks Euroopa noorsootöö valdkonnas väga levinud tehnikatest on algselt pärit hoopis teistest (projekti)nõustamisega seotud valdkondadest, kuid on osutunud sobivaks ja toonud noorsootöösse sobivaid nüansse ja suhtumist.

Euroopas tegutseb palju mittetulundusühingud, mis pakuvad projektirühmadele või konkreetseid ülesandeid täitvatele meeskondadele projektinõustamisteenuseid, kuid projektinõustamise integreerimine programmi Euroopa Noored noortealgatustesse kujutab endast uut, mõnevõrra teistsugust lähenemist. Nagu me sissejuhatuses rõhutasime, soovime projektinõustamist antud valdkonnas edasi arendada, eesmärgiga toetada noorte aktiivset osalust ning noorteprojektide kõrget kvaliteeti. Nii on meil käesolevaga võimalus püüda esmakordselt Euroopa noorsootöös sedavõrd laiapõhjaliselt määratleda, mida noorte oma-algatuslike projektide 'projektinõustamisest' või 'projektinõustajast' rääkides silmas peaks pidama. Samal ajal anname endale aru, et püüdes määratleda projektinõustamise protsessi sisu ning projektinõustaja poolt tehtavat tööd sellisel üle-euroopalisel tasandil, kaasneb oht jätta käsitlemata mõned tegevuste osaks olevad olulised aspektid ning eriti sellised, millel on tugevad rahvuslikud tagamaad. Vähemalt loodame, et meie katsed projektinõustamist järgnevalt kirjeldada loovad hea baasi edasisteks aruteludeks.

2.2 Projektinõustaja Euroopa noorsootöös

Meile tundub, et projektinõustajat ei saa üheselt määratleda tema haridusliku tausta või varasema tööalase tegevuse kaudu. Kes täpsemalt on see projektinõustaja, kellest me siin räägime? Meie teada ei ole sellist kutsenimetust ega ka õppeainet kutseharidus- või kõrgkoolides, kus noortega töötavaid inimesi ametialaselt ette valmistatakse. Projektinõustaja võib tegutseda vabatahtlikel alustel või palgalise töötajana, projektinõustamisega võivad tegeleda noortejuhid või noorteühenduste juhid ja liikmed, noorteklubide või noorteesutuste töötajad. Projektinõustajad võivad olla noored, kel on noortealgatuste vms projektide teostamise kogemusi ning kes soovivad oma teadmisi ja oskusi teistele noortele jagada. Sõltuvalt noorsootöö struktuuridest, kogemustest, traditsioonidest ning riigi sotsiaal-kultuurilisest kontekstist on erinevates Euroopa riikides või isegi regioonides välja kujunenud eripärased noorsootöötavad.

Me võime teha katset kirjeldada projektinõustaja rolli lähtuvalt sellest, mida ta täpsemalt oma töös noortega teeb. Projektinõustaja eesmärgiks on eelkõige noorte isikliku arengu toetamine, kasutades erinevaid meetodeid või tutvustades neile erinevates programmides või tegevustes osalemise võimalusi. Mitteformaalse õppimise kaudu saavad noored omandada olulisi kogemusi ja enesekindlust, õppida koos teistega ühiste eesmärkide nimel töötama ning võtma vastutust nii enda kui selle keskkonna eest, milles nad elavad. Mitteformaalne haridus on noorte jaoks heaks osaluse õppimiseks keskkonnaks, kuna järgib küll vabal tahtel tugineva osaluse põhimõtet, aga eeldab noortelt enestelt nii otsuste tegemist kui ka vastutuse võtmist nende elluviimise eest.

See tähendab ühtlasi seda, et projektinõustajal peab olema noorsootöö kogemusi ja oskusi, mis on vajalikud tööks noortegruppidega, nende osalejate toetamiseks. Samas erineb projektinõustaja roll noorte projektiprotsessi toetamisel noorsootöötaja rollist, kes samuti võib lisaks projekti tuumikgrupile läbivalt projekti teostamisega seotud olla. Projektinõustaja näol on tegemist pigem tugiisikuga, kes pakub noortele nende projekti teostamisel tuge, kuid kes ei ole projektigrupi liige ning seega on tema positsioon tuumikrühma liikmete omaga võrreldes selgelt erinev – ka siis, kui ta noorte kohtumisel füüsiliselt alati kohal viibib. Projektinõustaja võib aga projektigrupile toeks olla ka vaid ühekordselt, lühiajaliselt või aeg-ajalt, täites konkreetseid, noorte vajadustest tulenevaid ülesandeid (näiteks andes infot või nõustades konkreetset teemat, aidates vahendada kontakte, viies läbi koolitust projektijuhtimise või meeskonnatöö teemal vms).

Projektinõustaja vastutab projektis projektinõustamise protsessi ja tulemuslikkuse eest ning reeglina ei ole seotud projekti tegevuskavas planeeritud ülesannete täitmisega, välja arvatud juhul kui selleks on vältimatu vajadus ning tuumikgrupi noortega on selles osas põhjalikult läbi räägitud. Projektinõustaja roll ja vastutus määravad ära ka tema ning projekti teostava noortegrupi vahelise suhte.

Just suhe noortega on üheks oluliseks projektinõustaja töö alustalaks, kuivõrd eesmärgiks on noorte ja nende potentsiaali jõustamine, et nad võiksid veelgi aktiivsemalt osaleda. Projektinõustaja ei pea noortealgatusega tegelevaid noori tingimata varasemast ajast tundma; sellisel puhul oleks siiski mõistlik leida tegevuse alguses aega, et grupp pisut enam tundma õppida. Projektinõustamine ei pruugi samuti olla suunatud kõikidele noortele, kes on projektiga seotud, kuid vähemasti peaksid olema kaasatud kõik tuumikgrupi liikmed. Noortealgatuse protsessi puhul (vt. 3. peatükk „Projektinõustamise jalgratas“) võib ette tulla ka selliseid olukordi, mille puhul projektinõustamine ei alga mitte noortealgatuse protsessi alguses, vaid tuleb päevakorrale alles selle keskel või lõpuole.

Samas, mitte ühtki siiani käsitletud aspektidest ei saa lugeda määravaks teguriks projektinõustaja töös. Eelneva eesmärgiks ei ole pakkuda välja definitsiooni projektinõustaja kohta Euroopa noorsootöös, seda enam, et roll võib olenevalt olukorrast, kontekstist ning projektist varieeruda. Projektinõustajana iseloomustab see ka Sinu igapäevatööd, sestap on hea sellest teadlik olla.

Noortealgatuse projektinõustaja on pigem nagu õid - ta näitab ära, milliseid raskeid kohti teel läbida tuleb ja pakub välja meetodeid, nimetatud raskustega toimetulemiseks.

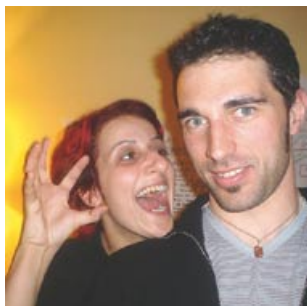
2.3 Avasta endas projektinõustaja

Leia hetk aega, et küsida endalt: Kes mina projektinõustajana olen? Miks ma tahan projektinõustamisega tegeleda? Mis mind selleks motiveerib? Millised on minu huvid? Millised on minu hoiakud noorte suhtes? Millised varasemad kogemused võivad mulle praegu või tulevikus projektinõustamisel abiks olla? Millised on minu suhtlemisoskused? Millised on minu tugevad ja nõrgad küljed noortega töötamisel? Milline roll sobib mulle paremini või millises ma tunnen ennast paremini? Millised on minu kui projektinõustaja ressursid?

Ekh on neid küsimusi liiga palju või liiga vähe? Avastada ennast isiksusena, inimesena... see on protsess, mis kestab läbi kogu elu. Nii võiks järjepidev eneserefleksioon olla pärisosaks ka iga noortega töötava inimese, sh projektinõustaja kvaliteetsest tegevusest. Igal juhul aitavad küsimuste esitamine ja enesesse vaatamine enne projektinõustamise protsessi alustamist ennast paremini tundma õppida: selgitada välja oma motivatsioon, suhtumine, oskused, piirangud, rollid... Ühesõnaga – avastada ennast selleks, et asuda avastama teisi.

2.3.1 Motivatsiooni selgitamine

Motivatsioon noorteprojekti nõustamiseks võib tulla mitmetest erinevatest asjaoludest. Siin võivad rolli mängida teatud ideelised motiivid, aga ka rahalised, sõprussuhetest tulenevad ja isiklikud, professionaalsed või institutsionaalsed huvid. On äärmiselt oluline teha oma motiivid endale selgeks kohe alguses, enne projektinõustamise protsessi alustamist. Sest eduka projektinõustamise olulisteks eeldusteks on nõustaja avatus ja erapooletus.

Ideelised huvid on esmaplaanil, kui Sa usud, et teema, mida noortegrupp oma projektis käsitleb, on ühiskonna seisukohast äärmiselt oluline ja väärtuslik ning see motiveerib Sind pühendama ennast algatuse toetamisele.

Rahalised huvid võivad esiplaanile tõusta siis, kui projektinõustamine on Sinu põhitegevuseks ning Sa pead endale selle tööga elatist teenima või kui leiad, et Sinu tööst tõuseb majanduslikku tulu kogukonna või ümbruskonna jaoks.

Juhul, kui oled rühmaga kuidagi ka muul moel kui projektinõustajana seotud, näiteks oled mõne rühma liikmega sõprussuhetes, võivad Sinu kui projektinõustaja motiivid põhineda isiklikel suhetel.

Kõige 'ohtlikumaks' võib pidada institutsionaalsete või isiklike huvide esiplaanile tõusmist. Ohtlik on see seetõttu, et projektinõustaja võib selle asemel, et aidata rühmal vabalt edasi liikuda oma ressursside toel ning oma eesmärgi ja ideid omaalgatuslikult realiseerida, võtta endale

juhtiva või korraldava rolli. Võib väga kergesti juhtuda, et nõustaja hakkab noortegruppi iseenda huvidele vastavalt manipuleerima ning seejuures lähevad kaduma enda peamised ideed ja eesmärgid.

Seega, kui teadvustad oma motiive välja selgitades, et soovid noorterühma toetada peamiselt iseenda või oma tööandjaks oleva organisatsiooni huvides või loodad projekti potentsiaalsetest tulemustest kasu lõigata, peaksid püüdma hoolega vältida otsest grupi suunamist, mõjutavat käitumist. Niisugusel puhkudel on mõistlik isiklikele või institutsiooni huvidele kohe alguses viidata ning vajadusel sõlmida kokkulepped, mille kohaselt on mõlemad pooled teise ootustest teadlikud.

Kokkuvõtteks: projektinõustamiseks kokkuleppeid sõlmides on muuhulgas oluline selgitada oma motiive nii endale kui nõustatavale grupile. See aitab kindlasti kaasa usalduslike suhete kujunemisele ning loob selgemad ootused projektinõustamise erinevaid osapooli silmas pidades.

Pärast oma motivatsiooni üle järele mõtlemist on järgmiseks oluliseks sammuks heita pilk oma hoiakutele.

Pilguheit hoiakutele 2.3.2

Tuleta meelde, millal Sa ise viimati kellegi juures konsultatsioonil käisid. Miks see Sinu jaoks mõjusaks osutus, mis Sind aitas? Või vastupidi: Mis Sind selle juures häiris?... Väga sageli ilmneb sellistest mõtisklustest, et pikemas perspektiivis ei jää sellistest nõustamistest meelde mitte niivõrd nõustaja meetodid ja sekkumistehnikad kui tema hoiakud ja isiksuseomadused – kas nõustaja oli pühendunud ja tundlik; kas ta kuulas, mis mul öelda on, või kas ta jagas oma arvamusi sellisel moel, et see ei tundunud mulle ebamugav või pealesurutud?

Seega peaksid ka Sina projektinõustajana eelkõige väärtustama usalduslike suhete loomist võimaldavaid hoiakuid. Niisugune suhtumine näitab Sinu valmidust kuulata aktiivselt enda ees olevat inimest, näidata tema vastu üles huvi ning lisaks näidata ka iseennast eeskätt inimesena. Vastastikuse usalduse tekkimise seisukohast on tähtis, et Sina kui projektinõustaja aktsepteeriks id ja austaksid teisi inimesi. Muuhulgas tähendab see, et pead vältima eelarvamusi ja hinnangute andmist.

Projektinõustajana peaksid üritama mõista ning näha ümbritsevat, toimuvat läbi noorte silmade. Tunnete ja kogemuste väljendamine on lubatud ning sellesse suhtutakse tõsiselt. Sina pead eelkõige aktsepteerima tõsiasja, et noortealgatuse liikmed on projekti omanikud ja eksperdid ning põhimõtteliselt teavad nad parimaid vastuseid oma küsimustele ja lahendusi oma probleemidele. Sinu ülesandeks on julgustamine, nõustamine ja aeg-ajalt ka mõtetevahetuseks või uute ideede arendamiseks toetava keskkonna loomine, kuid projektinõustajana ei tohi Sa mingil juhul võtta endale vastutust noorte projekti eest.

Ära anna alla! Ole nagu veetilk, mis aeglaselt kuid kindlalt kivisse sisse uuristab. Tee endaga tööd!

Enne kui asusin tegelema projektinõustamisega, arvasin, et see tähendab, et noored teevad asju nii nagu nemad parimaks peavad ning mina tõttan appi vaid nõu hädalukordades. Nüüd näen, et see kõik on siiski pisut keerulisem - projektinõustaja ülesandeks on ka soodustava keskkonna loomine ja noorte inspireerimine - mis eeldab projektinõustajalt palju aktiivsemat lähenemist.

Igal juhul pead Sa toime tulema erinevate suhtumistega. Sa pead suutma lähtuda erinevatest seisukohtadest ja mõelda kaasa läbi erinevate situatsioonide. Ja samas oled ka Sina lihtsalt inimene ning seega mängivad projektinõustamise protsessis rolli ka Sinu isiklikud arvamused ja tunded. Vahest võivad Sinu isiklikud probleemid nõustamist või empaatilist suhtumist segama hakata ja eeldades, et projektinõustamine tugineb Sinu ja noorte vahelistele usalduslikele ja konfidentsiaalsetele suhetele, on sellistel momentidel parim neist takistustest rääkida ja võib-olla tulla konstruktiivseks nõustamiseks taas kokku uuel ajal.

Pärast seda, kui oled endale esitanud vajalikud küsimused, mis puudutavad Sinu suhtumist ja hoiakuid nõustatavatesse noortes, ning selle üle pisut nõu pidanud, on aeg liikuda projektinõustamise täpsema tegevuskirjelduse ja rollide selgitamise juurde.

2.3.3 Projektinõustaja rolli selgitamine

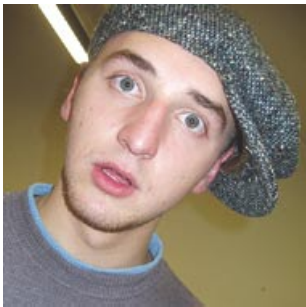
Igaühel meist on igapäevaelus palju erinevaid rolle. Me oleme pojad, tütreid, naabrid, sõbrad, elukaaslased, partnerid, lapsevanemad, kolleegid, ülemused ja palju muud... Enamasti saavad need omadused ja rollid meile ajapikku selgeks; me suudame sama-aegselt neid erinevaid rolle täita või kiirete ümberlülitumistega neisse sisse elada ning tunneme end neis kindlalt. Uue rolli võtmisel peame sellega aga harjuma ning alguses võime end tunda kohmaka ja rolli täitmiseks sobimatuna. Pärast mõningate kogemuste saamist kohandume aga rolliga ja õpime end selles uues rollis vabalt tundma.

Mida tähendab see kõik Sinu jaoks, kes Sa soovid alustada tööd noorteprojektide projektinõustajana, pakkuda neile toetust ja omaenda kogemusi? Milliseid omadusi ja rolle peaksid Sa kandma? Oled Sa Sinult nõu palunud noortegrupi jaoks partner või sõber? Või oled Sa rohkem juht, suunaja ja õpetaja? Näed Sa ennast kolleegi, ülemuse või vanema, kogemustega kaaslaseks?

Sellisele rolli selgitavale küsimusele on Sul ilmselt kergem vastata, kui küsid endalt, mida Sa ise ootaksid nõuannet vajades enda ees seisvalt inimeselt. Suure tõenäosusega sooviksid Sa kohtuda kellegagi, kes on avatud ja kuulab hoolega, esitab õigel momendil õigeid küsimusi, mõistab Sind, kuid suudab samal ajal olukorda kriitilise pilguga hinnata. Kindlasti mitte ei ole selleks inimene, kes arvab end kõike teadvat ning asub kohe pakkuma omapoolseid lahendusi, vaid hoopis inimene, kel on kogemusi sellistes valdkondades, mille osas Sa kellegagi nõu pidada soovid.

Lisaks võidakse projektinõustajalt oodata, et ta oleks empaatiavõimega vahendaja, pädev õpetaja, diskreetne nõustaja, aus ja mõistev kaaslane, tõhus koolitaja – keegi, kes julgustab ja innustab noori avastama endas vajalikke ressursse ning jääb alati diskreetseks usaldusisikuks.

Valmisolek kohanduda erinevate ootustega ning kasutada vastavaid meetodeid, lähenemisi eeldab ühtaegu paindlikkust, väljaõpet ja kogemusi. Ilmselt on mõned eelmainitud rollidest Sulle juba tuttavad, võib-olla oled kokku puutunud olukordadega, kus noorte ootused on olnud veel midagi täiendavat, millest siinkohal juttu ei olnud - just aktiivselt kuulates ja jälgides tabad ära õiged momendid, mil peaksid ühte või teise rolli sisse elama või rolle kombineeritult kasutama.

Kui oled kindel oma motivatsioonis ning läbi mõelnud oma suhtumise ja võimalikud rollid projektinõustajana, on oluline teadvustada, milliseid kogemusi ja pädevusi peaksid Sa projektinõustamist alustades endaga kaasa tooma.

Kogemuste ja pädevuse väljaselgitamine 2.3.4

„Olenemata sellest, kas arvad end midagi suutvat või mitte, on sul harilikult õigus.“ See Henry Fordilt pärit tsitaat väljendab, et kõige olulisem on oma võimetest teadlik olla ning neisse uskuda. Kindlasti on just kogemused need, mis aitavad meil ennast, oma võimeid ja pädevusi tundma õppida ning suurendada seeläbi ka eneseusku.

Millised teadmised ja oskused peaksid mul olema selleks, et teistele võimalikult asjatundlikult ja tulemuslikult nõu anda? Kas piisab sellest, kui oskan teiste probleeme ja muresid avatult kuulata? Kas selleks, et anda noortele projekti väljatöötamisel ja elluviimisel nõu, peaks kindlasti omama isiklikku projektikirjutamise ja -algatamise kogemust?

Need on küsimused, mida võiksid endale esitada, kui kaalud teha algust noorteprojektide aktiivse nõustamisega! On väga palju eri tüüpi küsimusi, mille puhul projektinõustamist soovitakse, mistõttu ei ole kindlasti võimalik välja pakkuda kindlat standardit, mis loetleks sajabrotsendiliselt kõiki pädevusi, mida projektinõustaja noorteprojektide toetamisel vajab – kuigi see võiks olla väga kasulik.

Meie pakume omalt poolt välja ühe võimaliku loetelu omadustest, pädevustest ja kogemustest, mis võiksid ideaalis üht projektinõustajat iseloomustada. Sa võid endalt küsida, kas Sa vastad neile nõudmistele või mitte. Või kas see loetelu peegeldab seda projektinõustamise reaalsust, millega Sina oled kokku puutunud või sooviksid antud loetelust tulevikus juhinduda?

👉 nii et heida pilk peeglisse...

Omadus	Mida see endast kujutab...?!	Sinu kommentaarid
KANNATLIKKUS	Olen õppinud ootama, kuni teised omandavad vajaliku kogemuse! Suudan jälgida grupiprotsesse ning oodata, kuni grupp jõuab soovitud tulemuseni!	
HUUMORIMEEL	Suudan koos teistega ja vahel ka iseenda üle naerda! Rasketes olukordades, nt. juhul, kui rühma motivatsioon kipub kaduma, aitab õigel ajal mängu tulev huumor olukorda lahendada.	
EMPAATIAVÕIME	Suudan reageerida teiste emotsioonidele – näiteks viha, hirm, mure või häbi – ilma seejuures hirmu tundmata! Püüan alati mõista teise inimese seisukohta.	
ENESEREFLEKTSIOONIOSKUS	Olen teadlik omaenda tugevatest ja nõrkadest külgedest! Tunnen oma võimete piiri ning oskan sellega arvestada!	

Omadus**Mida see endast kujutab...?!****Sinu kommentaarid**

ISIKLIK OLUKORD	Olen kahe jalaga maa peal! Mul on turvaline elukeskkond, tunnen end mugavalt ja mul on sõprade ning perekonna kindel toetus! Nendega võin rääkida ka töös ette tulevatest raskustest, sh projektinõustamise käigus tekkinud väljakutsetest.
SUHTUMINE KONFLIKTIDESSE JA SUHETESSE	Oskan konflikte ning kriitilisi olukordi positiivselt ja konstruktiivselt lahendada!
PROJEKTIDE VÄLJATÖÖTAMISE JA JUHTIMISE KOGEMUSED	Olen ise projekte välja töötanud ja käivitanud! Selle tõttu suudan tutvustada noortegrupile erinevaid meetodeid ja lähenemisi.
TEADMISED GRUPIPROTSESSIDEST	Kogun kogemusi ja tähelepanekuid gruppide omavahelise suhtlemise ja sagedamini esinevate protsesside kohta! See aitab mul mõista protsessi erinevates etappides ette tulevaid osalejate emotsioone ja reaktsioone.
SUHTLEMISTEHNİKAD	Tunnen ühte või enam suhtlemistehnikat, nt „isiksusekeskne individuaalne konsultatsioon“! See aitab mul valida sobivat lähenemist grupiga suhtlemiseks või grupiliikmete omavaheliste suhete suunamiseks.
PROJEKTINÕUSTAMIS-MEETODID	Tunnen mõningaid loominguilisi meetodeid, mille abil erinevaid olukordi või protsesse visualiseerida või juhtida! Neist võib olla abi grupiliikmete ideede ja arvamuste omavahelisel suhestamisel ning otsuse tegemise protsessi toetamisel.
ISIKLIKUD (PROJEKTI)NÕUSTAMIS-KOGEMUSED	Olen saanud konsultatsioone, osalenud nõustamises kas projekti väljatöötamisel või muudes olukordades, mistõttu tean sellise abi väärtust! Minu jaoks oli oluline, et keegi 'väljastpoolt', kes asjaga isiklikult seotud polnud, toetas minu ideid ja arvamusi.
KOGEMUSED (PROJEKTI)NÕUSTAJANA	Mul on gruppide või üksikisikute (projekti)nõustamisega seotud kogemusi! Nende kogemuste põhjal tean, millised võivad olla osavõtjate reaktsioonid erinevates olukordades, millised on nõustamisprotsessi etapid jms.
EKSPERTTEADMISED	Mul on eksperttasemel teadmised sellistes valdkondades nagu ning ma võin neid ka teistele pakkuda!
ISIKLIKUD KONTAKTID TEISTE NÕUSTAJATEGA	Mul on olemas toimiv (koostöö)võrgustik teiste nõustajatega noorsootöö või üldisemalt supervisiooni valdkonnas.
PSÜHHOLOOGILISED JA PEDAGOOGILISED OSKUSED	Mul on kogemusi psühholoogilist või pedagoogilist abi pakkuvate tegevuste valdkonnas!
JNE.

Võimalik, et antud loetelu ei ole täielik, kuid Sul on võimalik seda vastavalt oma vajadustele kohandada. Seda tuleks mõista kui motiveerivat tehnikat, mis peegeldab Sinu kui projektinõustaja jaoks olulisi oskusi ning teisalt ka isiklike võimete piire.

Kõigi eelnevalt loetletu omamine ei ole siiski vajalik (et mitte öelda võimalik). Juhul, kui saad anda jaatava vastuse vähemalt pooltele käsitletud teemadest, oled Sa meie arvates juba piisavalt hästi ette valmistatud selleks, et teha algust noorteprojektide nõustamisega. Ja kindlasti saab sellele loetelule tuginevalt kaardistada vajadusi enesetäienduseks. Seega on võrdselt oluline teadvustada nii oma isiklike motiive kui ka neid kogemusi ja pädevusi, mis on vajalikud noorteprojektide nõustajana tegutsemiseks. Juhul, kui avastad valdkondi, milles Sa end tugevalt ei tunne, on alati võimalik koguda uusi kogemusi ja omandada seeläbi Sulle vajalikke teadmisi. Omaenda ressurside põhjalik analüüsimine on hindamatu väärtusega. Ja samas ei maksa end ka üle hinnata – tuletades veelkord meelde peatüki alguses toodud tsitaati Henry Fordilt, on küll hea olla teadlik sellest, mida Sa suudad, kuid eriti oluline on teada, millest Su jõud üle ei käi. Juhul, kui satud projektinõustajana mingil hetkel olukorda, milles Sa ennast enam hästi ei tunne, ära jäta kasutamata võimalust ise nõu küsida.

Oma piiride ja võimaluste tundmine 2.3.5

Üha suurenevale populaarsusele vaatamata ei saa projektinõustamist käsitleda kui projektide edu 'imerohu'. Noorte eneste poolt algatatud projekte nõustades tuleb meil rühmasiseseid suhteid käsitleda väga tundlikult, pärrsimata sealjuures loomingulist õhkkonda ja noorte endi aktiivset osalust.

Millistes olukordades oleks arukas loobuda noorteprojekti nõustamisest?

Isiklik kaasatus: *Sa ei pruugi näha puude taga metsa?!*

Võib juhtuda, et Sa oled kaotanud enda ja nõustatava rühma vahelise distantsi, kuna Sul on tekkinud rühmaga väga lähedased suhted või Sa oled koguni rühma liikmeks kasvanud. Sul ei ole enam võimalik olla objektiivne ning Sa ei suuda näha erinevaid võimalusi ja perspektiive sellisel nagu keegi väljastpoolt gruppi. Juhul, kui see juhtub hetkel, mil ka rühm on omadega ummikus, oleks soovitatav konsulteerida kellegagi, kes gruppi ei kuulu. See võib tähendada projektinõustamisprotsessi ja omaenda tunnete arutamist sõprade või kolleegidega; see aitab perspektiive avardada ning leida tee olukorrast välja.

Isiksus ja välimus: *Kui nägu ei meeldi, leia uus!*

On igati inimlik, et mõned inimesed meeldivad meile rohkem kui teised. Mõnikord kohtume uue inimesega ning tunnetame esimesest hetkest peale teatud harmooniat. Teisalt võib uute inimestega kohtudes tekkida olukord, kus me tunneme nende vastu seletamatut antipaatiat. Meid häirib selle

inimese käitumine; ehk ei meeldi ta hääl või see, kuidas ta kõneleb; samas ei ole ühtegi konkreetset põhjust, miks ta meile nii vastumeelne on. Nii võib ka rühmas, mille projektinõustaja Sa oled, olla mõni osavõtja, kelle suhtes tunned mõningast antipaatiat, mis ilmselt võtab Sinult võimaluse olla objektiivne. Niisugustel puhkudel püüa oma tundeid analüüsida: mis Sinu negatiivseid tundeid tekitab, kuidas see Sinu endaga seotud on? Seejärel püüa leida niisuguste osavõtjatega mingi võimalikult neutraalne kokkupuutepunkt. Juhul, kui see ei toimi, võiksid ehk kaaluda võimalust soovitada antud rühmale teist projektinõustajat.

Ekspertide vajalike teadmiste puudumine: *Ma ei tea sellest teemast mitte mõhkugi!*

Projektinõustamise protsessi teatud etappidel ei pea Sa kuigi palju teadma teemast, millega rühm töötab, näit. projekti põhiteemast kui projektinõustamise keskmes on hoopis grupi omavahelised suhted ja meeskonnatöö. Sageli on palju olulisem teada meetodeid, toetamaks projektigrupi arutelude kulgemist või otsuste vastu võtmist. Vastupidistel juhtudel võib tekkida olukord, kus Sinu isiklik sekkumine muutub liiga segavaks. Eriti tihti tuleb seda ette juhul, kui oled teemaga, mille kallal rühm töötab, väga põhjalikult kursis või kui see on ka Sulle isiklikult väga oluline ja südamelähedane. Juhul, kui rühm vajab projekti sisuga seotud küsimustes professionaalset nõuandjat, on Sinu kui projektinõustaja ülesandeks ekspertide kontaktide vahendamine rühmale. Ei rohkem ega vähem!

Piiratud nõustamismetoodika: *Ideed saavad otsa?*

Varem või hiljem jõuad Sa projektinõustamisprotsessiga punkti, kus tunned, et Sa jooksed 'kohapeal ringiratas'. Sa esitad samu küsimusi üha uuesti ja uuesti, saades kogu aeg sarnaseid ja osaliselt suisa ühesilbilisi vastuseid. Niisugustes olukordades võib väga edukaks abivahendiks osutuda muude vestlus- ja nõustamismetoodikate, näiteks visualiseerimise kasutamine (vt. 'Jalggratta tööriistakott' (1)).

Projektinõustaja isiklik olukord: *Omaenda probleemid ja mured?!*

Juhul kui Sinul, projektinõustajal, on vaja tegeleda oma isiklike probleemide ja murede lahendamisega, võivad tekkida raskused süveneda veel samal ajal noortegrupi vajadustesse, näidata üles elavat huvi nende mõtete, tunnete, edusammude vastu. Niisuguse olukorra tekkimisel on mõistlik pöörduda rühma poole palvega kokkulepete täitmise edasilükkamiseks. Samuti on positiivse suhte säilitamise huvides soovitatav olla võimalikult avatud ning teavitada rühma edasilükkamise põhjustest. „Ma ei tunne ennast täna kuigi hästi; kas meil oleks võimalik leppida kokku mõne teise kuupäeva osas?“ Nii lihtne see ongi.

Ajapuudus: *Ootamatud kohustused!*

Võib juhtuda, et olles juba sõlminud kokkuleppe noortealgatuse projektinõustamiseks, mõistad korraga, et Sul siiski ei ole selleks tööks piisavalt aega. Ehk on noorte vajadused ja ootused nõustamisele oluliselt suuremad kui olid algselt eeldanud või on Sul planeeritud enam muud tööd teha. Sellistel puhkudel on taas soovitatav olla rühma liikmetega võimalikult aus ja avatud. Parem

*Pole sugugi kerge panna vastu
küsatusele projekt noorte eest ära
teha ja nende eest otsustada.*

pakkuda rühmale välja keegi teine, kes neid nõustama hakkab, kui kiirustades lühikesi kokkusaamisi korraldada.

Veendumus, et noored on jõudnud punkti, kus edasine nõustamine ei ole enam vajalik:

Kui nii, siis nii!

Noorteprojektide nõustamisel on peamiseks eesmärgiks osalejate loominguilise, organiseerumise ja aktiivse osaluse toetamine. Seda eesmärki silmas pidades on projektinõustaja peamiseks ülesandeks olla kursis olukorraga, projekti protsessiga. Tuleb püüda tajuda, millal rühmal oleks parem tegutseda iseseisvalt, ning see siis omapead jätta. On igati võimalik, et ühel hetkel ei ole Sina kui projektinõustaja ja rühm edasise nõustamise vajaduse osas enam samal meelel. Kuivõrd projektinõustajana oled Sa siiski alati projekti omanike ehk noorte tugi ning saad seda olla vaid siis kui selline abi on oodatud ja soovitud, oleks sellisel juhul parem projektinõustamisprotsess katkestada või lõpetada. Frustratsiooni vältimiseks võiks ehk korraldada veel ühe viimase kohtumise, analüüsikoosoleku. Analüüsikoosolek võimaldab kogu protsessile tagasi vaadata ning nii saavad noored viia Sind kurssi projekti arengutega peale nõustamise lõpetamist.

Niisiis, pärast kõiki neid mõtteid motivatsiooni, suhtumise, rollide, pädevuse ja kogemuste, piirangute ja võimaluste teemadel... kas Sa said enda kui projektinõustaja kohta natuke rohkem teada? Tegelikult ei pea Sa sellele küsimusele kohe vastama. Nagu peatüki alguses öeldud, võib projektinõustaja eneseavastus osutada väga pikaks teekonnaks. Juhul, kui soovid ennast ja konkreetsemalt oma projektinõustamismetoodikat põhjalikumalt tundma õppida, kutsume Sind uurima käsiraamatu lõpus olevat ➔ „Jalgratta tööriistakotti“ (2) ning täitma seal eneserefleksiooni vormi. Sellest võib Sul olla abi nii edasist arendamist vajavate teadmiste, oskuste ja hoiakute määratlemisel kui ka projektinõustaja rolli lahtimõtestamisel.

Projektinõustamise ja noorte iseseisvumise vahepeal 2.4

Juhul, kui oled ennast projektinõustajana analüüsinud ning selgeks saanud, millised rollid selle tööga kaasas käivad, võid kergesti avastada, et projektinõustajaks olemine pakub imelisi kogemusi: Sa saad võimaluse mõjutada asju, mis minevikus viltu kippusid minema, aidates teistel mitte langeda samasse lõksu. Nagu Sa oma kogemuste põhjal tead, on noorte oma-algatuslikes projektides suhteliselt palju erinevaid riske ning me eeldame, et noorteprojektide projektinõustajaks olemise üheks motivatsiooniks on soov aidata noortel vältida olukordi, mida võib võrrelda ratta korduva leiutamiselega. Ent kuidas toimida siis, kui nad seda ikkagi teevad? Ja kuidas käituda, kui noored ebaõnnestuvad? Mis puutub nende noorte isiklikku arengusse, siis on see parim, mis nendega juhtuda saab.

Mis siis ikkagi juhtub, kui noorte projekt ei õnnestu? Mis saab projekti rahaliselt toetanud organisatsioonist või mida arvab see organisatsioon, kes on eraldanud vahendid Sinu kui projektinõustaja palkamiseks? Kui suurel määral saavad nemad (või Sina) lubada endale

➔ „Mulle meeldiks, kui projektinõustaja annaks mulle nõu ja vastaks mu küsimustele. Ta ei peaks siiski mulle kõike ette ütleva, vaid võiks pigem motiveerida mind ise vastuseid otsima.“
Maria (20), Poola

„Mulle ei meeldiks, kui projektinõustaja meie projekti üle võtaks. Tahaksin tunda, et mina ja meie grupp on kõik ise ära teinud, kuid meid on selle juures pisut toetatud.“
Pia (20), Soome

„Parim projektinõustaja peaks laskma minul ja kogu rühmal leida enda eesmärgini jõudmiseks. Projektinõustaja peaks tagama, et mina ja mu meeskond saame iseseisvalt tegutseda ja vastutada meie projekti tegevuste raames. Projektinõustaja peab olema pigem teedekaart kui autojuht!“
Anna (23), Poola

ebaõnnestumisega lõppevat õppimiskogemust, mis võib vahel isegi tähendada, et projektile eraldatud rahaline toetus tuleb tagasi maksta? Sotsioloogias nähakse noorukiiga sageli kui teatud 'moratooriumi' – aega, mil noortel on võimalus omandada kogemusi, kandmata sealjuures täielikku täiskasvanuvastutust (selle all on silmas peetud materiaalsel vastutust või rahalisi tagajärgi). Noortealgatused ja projektid on niisuguste kogemuste omandamiseks ideaalsed.

Niisiis on teatud valdkondades noortel võimalik oma ideid ja huvisid realiseerida ning läbikukkumine ei tähenda veel tingimata isiklikku pankrotti või mitmeaastast vanglakaristust, nagu seda täiskasvanute ettevõtmiste puhul ette võib tulla. Noorsootöös nähakse noorte ettevõtmiste läbikukkumisi potentsiaalsete õppimisvõimalustena (olgu selleks siis grupisisesed konfliktid, liikmete motivatsiooni kadumine või organisatsiooniliste küsimuste kehvast lahendamisest tingitud ebaõnnestumised).

Noortealgatuse projektinõustajana on Sinu kanda väga raske ülesanne: leida tasakaal kolme olulist osapoolt ja nende vajadusi silmas pidades. Ühelt poolt on määrav noorte õigus saada sellisest projektist väärtuslikke õppimiskogemusi, sh nii häid kui halbu. Teisalt on oluline pidada silmas toetavate organisatsioonide huvisid, reeglina on projekti (eriti rahaliselt) toetanud organisatsioonid siiski huvitatud parimatest võimalikest tulemustest. Kolmandaks tuleb mängu Sinu kui projektinõustaja motivatsioon. Mis on selles protsessis kõige väärtuslikum? Idealistlikult seisukohast muidugi noorte õppimiskogemus ja iseseisvumine selliste kogemuste toel. Realistlikult lähenedes avaldavad aga eelnevalt viidatud välised tegurid vahest nii tugevat mõju, et noored muutuvad pelgalt organisatsiooni ja projektinõustaja poolt kasutatavaks materjaliks mängus, mille eesmärgiks on hoopis näidata, et leiavad aset „noorte oma-algatuslikud“ ettevõtmised poliitiliselt prioriteetsetes valdkondades või saab projekti edu hindamisel olulisemaks näitajaks hoopis tegevustes osalejate arv vms aspektid, millel on väga vähe pistmist projekti algatanud noorte jaoks väärtuslike tulemustega.

Seega näeme projektinõustaja rolli antud süsteemis pigem vahendajana, kes jätab noortele piisavalt ruumi arenemiseks, kaitseb neid olukorra eest, kus neid võidakse nõ ära kasutada organisatsiooniliste huvide nimel, ja jälgib seejuures, et neile pakutaks piisavalt toetust, et täiendada noorte olemasolevaid ressursse.

Projektinõustamise viis põhimõtet

Meie kogemused ja Euroopa praktikute seas läbiviidud uurimistöö on võimaldanud määratleda viis universaalset projektinõustamise põhimõtet, mis kujutavad endast õppimise ja muutumise protsessi lahutamatu osi. Nende teadlik kasutamine peaks aitama kaasa eesmärkide saavutamisele ning tooma meid lähemale soovitud muutustele.

1. põhimõte:

Tööks vajalikud ressursid!

Põhimõtteliselt on meil kõigil olemas ressursid, mida on vaja väljakutsetega toimetulemiseks. Raskeks muutub olukord üksnes siis, kui ei suudeta enestest vajalikke oskusi ja ressursse leida. Ressursside määratlemine aitab meil oma oskustes kindel olla, suurendada eneseusku ja -kindlust ning ainuüksi seeläbi mõnikord ka vältida ebaõnnestumist.

2. põhimõte:

Iseenda ja muudatuste mõistmine!

Selleks, et positiivseid muutusi ellu kutsuda, on vajalik analüüsida nii hetkeolukorda (kuidas on praegu) kui soovitud muutuseid (kuidas oleks siis kui...). Samuti on seejuures oluline protsessi osaliste eneseanalüüs: milline on minu roll muutuste saavutamises, milliseks võiks kujuneda minu roll uues olukorras?

3. põhimõte:

Vastutuse võtmine!

Vastutus tuleneb teadmisest, mis 'on' ja mis 'peaks' olema. Usaldus, teadlikkus ja vastutustunne on iga tegevuse puhul maksimaalsete tulemuste saavutamiseks olulised komponendid.

4. põhimõte:

Sul on valikuvõimalus!

See kehtib alati! See, kui palju meil täpselt võimalusi on, sõltub meie teadlikkuse tasemest ning soovist võtta vastutust. Mõttele väljaspool 'raame', püüa teha asju teistmoodi kui tavaliselt – tule oma mugavustsoonist välja.

5. põhimõte:

Õppimisvõimalused!

Tegemist on õppimise kõige tähtsama põhimõttega! Uute asjade katsetamisega kaasneb alati risk ning tulemuslikkus on varem tundmatu valdkonnas võimalik üksnes juhul, kui püüame iga tehtud vea või saavutatud edusammuga teadlikult avardada oma kogemustepagasit (mida ma sellest õppisin?) ning seeläbi avarduvad ka edasised väljavaated. Tee endale selgeks, et noorteprojektis ei ole vigu – on vaid õppimisvõimalused.

3. PROJEKTINÕUSTAMISE JALGRATAS

jalg- ratas

Ei ole olemas üht universaalset lähenemist projektinõustamisele - **projektinõustamine on kunst.** Nii eeldab selline tegevus alati paindlikku ja individuaalset lähenemist ning konkreetse lähenemise määrab situatsiooni ja vajaduste eripära, aga ka kutse-etiika. Sellele vaatamata on projektinõustamisest rääkides võimalik määratleda teatud põhioskused ja -mõtted.

Sellest peatükist ei leia Sa valmis retsepte vaid pigem viiteid projektinõustamise põhikomponentidele. Nii nagu projekte, ei ole ka projektinõustamist võimalik käsitleda standardse „kuidas seda teha“ meetoodika baasil. Samas on võimalik määratleda mõned projektinõustamiskogemuse võtmeelemendid ning praktilised abivahendid, mida projektinõustamise protsessi erinevates etappides kasutada.

3.1 Noortealgatuse teekond

Ülevaاتlikult lähenedes kulgevad noortealgatusprojektid kõigi muude projektidega sarnast rada pidi: planeerimine, läbiviimine ja analüüs ning loodetavasti jätkutegevused või mõjude hindamine tulevikus. Selle põhimõtte kohaselt on ka noortealgatuse protsess üles ehitatud.

Planeerimine: Selles etapis teevad noored tööd projekti idee kallal ning kohandavad seda noortealgatuse potentsiaalsete rahastajate formaalsete, kvalitatiivsete ja finantstingimustega. Enne taotluse esitamist peab kogu projekt olema läbi mõeldud ja planeeritud ning ülesanded rühmas ära jagatud.

Rahvusvaheliste noortealgatuste planeerimisel ja väljatöötamisel peavad osalema kõik partnergrupid erinevatest riikidest. Ka ülesannete jagamine peab olema tasakaalus.

Läbiviimine: Projekti läbiviimine peab toimuma vastavalt planeeritud, projekti taotluses kirjeldatud ja rahastuslepinguga kinnitatud tegevuskavale. Kõigi protsessi käigus esilekerkivate vajalike muutuste üle tuleb teostada järelevalvet ning küllalt sageli on enne nende sisseviimist vaja saada toetuse eraldaja või tugiorganisatsiooni nõusolek.

Analüüs: Projekti puhul on äärmiselt oluline järelevalve ning analüüs kogu projekti läbiviimise aja jooksul – mitte üksnes lõpus. Sel moel on noortel lihtsam protsessi kulgemist jälgida ja üheskoos saadavaid kogemusi jagada.

PACoANNAB NÕU

12 küsimust noortealgatuse planeerimiseks

Kontekst ja motivatsioon Miks on konkreetne idee noorte jaoks oluline? Miks nad soovivad oma ideed just noortealgatusprojektina realiseerida? Milline on projekti kontekst? Milline on noorte isiklik motivatsioon?

Eesmärgid Millised on antud projekti eesmärgid? Kas seejuures on võimalik eristada teatud pikema perspektiiviga põhieesmärke ning selle saavutamiseks määratletavaid alaeesmärke? Mida noored soovivad oma projektiga saavutada? Mis tänu sellele projektile muutub ja mil moel täpsemalt?

Sihtgrupid Kes antud projektist ja mil moel täpsemalt kasu saavad? Kes on projektist vahetult mõjutatud inimesed, näit. projektiürituste osalejad, partnerid jt? Kuidas tuumikgrupi noored ise oma algatusest kasu saavad? Mida nad isiklikult õppida loodavad?

Ettevalmistused Mida on vaja teha selleks, et tagada projekti eesmärkide saavutamine ning hea ettevalmistus projekti põhitegevusteks? Milline on ettevalmistusetapil rollijaotus noortegrupis?

Rühmaliiikmete kaasatus Kes ja kuidas peaksid projekti kandva idee teostumise eest vastutama? Kas kõigil rühma liikmetel on võimalik selle nimel samas mahus aega ja energiat kulutada? Kas rühmas on liider või on neid koguni mitu? Milliseid rolle on võimalik rühmas täheldada? Mil moel toimub grupisisene suhtlemine?

Projektinõustamine Milline on projektinõustaja ja teiste toetajate roll? Millal ja kuidas hakkavad nad omavahel suhtlema? Millised on piirid noorte iseseisva ja oma-algatusliku tegutsemise ning projektinõustaja sekkumise vahel? Juhul kui tegemist on oma-algatusliku juriidiliselt registreerimata noortegrupiga – millised on nende suhted võimalike toetajaorganisatsioonidega ning koostööprotsess? Kas nad vajavad tugiorganisatsiooni? Kui jah, siis kuidas toimub projektile eraldatud rahaliste vahendite ülekandmine noortele ning milline on finantsaruandluse protsess?

Kohalikud mõjud Millist mõju antud projekt kohaliku kogukonna elule avaldab? Millised kohaliku tasandi partnerid on juba kaasatud ning soovivad idee elluviimisel abiks olla? Kellest võiks antud projekti elluviimisel ning selle kohaliku kogukonna jaoks võimalikult kasulikuks muutmisel veel abi olla?

Euroopa mõõde Milline on antud projekti Euroopa tasandi lisaväärtus? Miks peaks selle tegevust rahastama mitte kohalike fondide, vaid Euroopa ühiste ressursside, näit. üle-euroopalise noorteprogrammi Euroopa Noored kaudu? Milles seisneb projekti Euroopa mõõde?

Ajagraafik Millised tegevused aitavad noortel seatud eesmärgid saavutada? Kes millise osa eest vastutab? Millal ja kus täpselt need tegevused aset leiavad? Millised on tähtajad (ajalises mastaabis)?

Eelarve Millised kulutused antud projektiga kaasnevad? Milliseid materjale ja ressursse vaja läheb? Milliseid muid ressursse (sh mitterahalisi) on antud projekti rakendamisel vaja ja mis peaksid eelarves kajastuma, mis mitte? Millised on rahastajate tingimused toetuse eraldamiseks, millised on aruandluse nõuded?

Analüüs Kuidas toimub projekti hindamine, analüüs kogu protsessi vältel? Kuidas on noortel kavas kontrollida, kas kõik realiseerub plaanipäraselt ning nad on tõesti oma eesmärgid saavutanud? Kuidas on neil võimalik hinnata oma tegevuste tulemuslikkust ning olulisemaid väljakutseid pidades silmas nii grupisest tööd kui projekti poolt kohalikule kogukonnale avaldatavat mõju?

Jätkutegevus Kas projekti-ideel on potentsiaali areneda uuteks ettevõtmisteks, kas ja kuidas projektigrupp kujutab ette projekti jätkusuutlikkust? Milliseid samme oleks selleks vaja planeerida peale projekti põhitegevuste analüüsi ja lõpetamist?

Loodetavasti oled praeguseks aru saanud, mida noortealgatus endast kujutab ja kuidas Sinul kui projektinõustajal on võimalik selle teekonnaga ühineda ning see kaasa teha. Kuna noortealgatused erinevad teineteisest oluliselt sõltuvalt projekti algatanud noortest, nende huvidest, projekti teemast ja kontekstist... ei ole siinkohal võimalik kirjeldada ka täpselt ühesuguseid toetusprotsesse. Siiski on võimalik anda ülevaade projektinõustamisprotsessi põhilistest etappidest, mille läbimine projektinõustamisel on enam-vähem alati möödapääsmatu.

➤ **Oled Sa valmis noortealgatuste teekonnaks?** Ehk läheb Sul selleks vaja liiklusvahendit; miks siis mitte kasutada lihtsat „projektinõustamise jalgratast“?

3.2 Projektinõustamise jalgratta mehhaanika

Andmaks ülevaadet projektinõustamise peamistest etappidest ning projektinõustamisprotsessi olulisematest osadest, oleme loonud projektinõustamise jalgratta mudeli (vt. allpool toodud joonist). Miks me kasutame projektinõustamise protsessi kirjeldamiseks just nn. tsirkusejalgratast? Kujuta endale ette tsirkusejalgratast: ees suur ratas ja kohe selle järel väike ratas. Konstruksioon, mis aitab meil mõista järgmistest etappidest koosnevat projektinõustamise protsessi:

- motiveerimine
- üksteise tundmaõppimine
- suhete loomine
- vajaduste ja pädevuste määratlemine
- toetamine
- analüüs
- kontakti säilitamine ja tagasiside

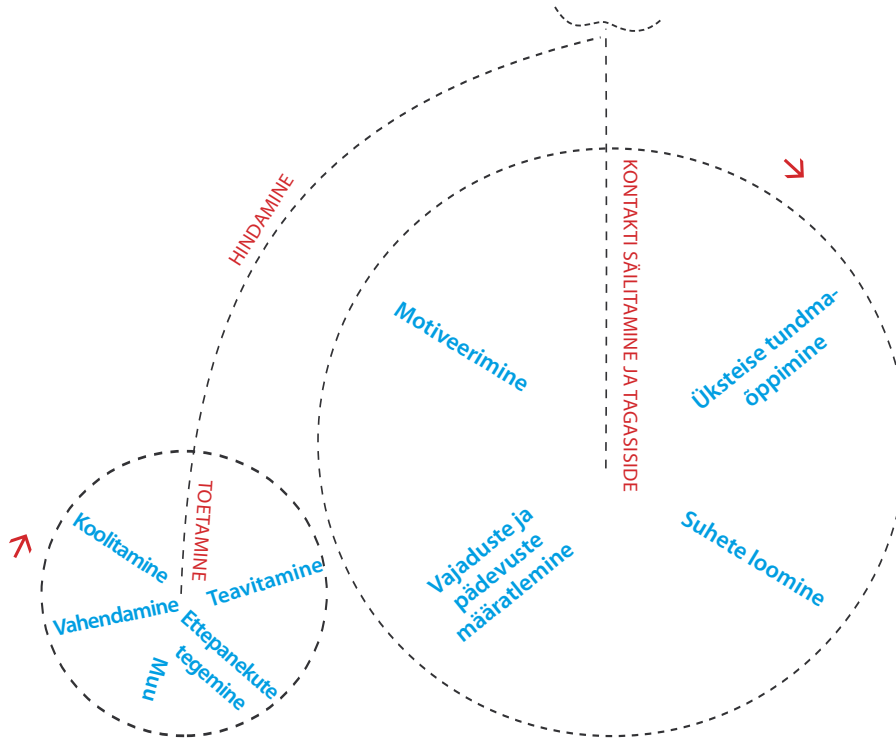
Noortealgatuse projektinõustamise protsess toimubki sarnaselt tsirkusejalgratta liikumisega: kaks ratast liiguvad samaaegselt ning mõjutavad teineteise liikumist. Suurem ratas esindab projektinõustamise vajadustega seotud aspekte, peegeldades ühtlasi rühma kuuluvate üksikisikute projekti juhtimise suutlikkust. Väiksem ratas omakorda esindab projektinõustamise toetavat funktsiooni. Sõltuvalt konkreetse rühma puhul määratletud vajadustest on toetust võimalik pakkuda erineval moel, mida esindabki see väike ratas:

- teavitamine, informeerimine
- soovitamine, ettepanekute tegemine
- vahendamine, modereerimine
- koolitamine
- muu

Seejuures peaks analüüs toimuma jooksvalt kogu projekti vältel; ka iga tugitegevust tuleks põhjalikult analüüsida ning projektinõustamisstrateegiat vastavalt sellele kohandada. Heidame nüüd pilgu pildile, mis illustreerib projektinõustamise jalgratta erinevaid osi, sh suure rattaga seotud vajadused ning väikese rattaga seotud tugitegevused.

◀ Projektinõustamise jalgratas

Nn tsirkusejalgratas, millel on ees suur pedaalidega ratas ja taga väike ratas, oli üks esimestest 1800ndatel aastatel valmistatud jalgratatest.

Aga kuidas on kõik need elemendid projektinõustamisega praktikas seotud? Mis täpsemalt leiab aset projektinõustamise jalgratta erinevates moodulites?

Noortealgatuse ettevõtmiseks peab noortel olema **motivatsiooni**, inspiratsiooni ja indu. Soov seda reisi alustada võib tunduda põnev ning seegi võib rühma jaoks juba iseenesest motivatsiooniks olla, kuid väljakutseks kujuneb sageli esialgse motivatsiooni ja keskendumisvõime säilitamine projektiprotsessi läbivalt. Just siin tuleb mängu projektinõustaja, kes võib rühma arengus ja toetamisel olulist rolli mängida. Rääkides motivatsioonist, ei saa mööda ka projektinõustajaks saada sooviva isiku motivatsioonist. Siin võivad mõjutada kogemused, koolitus ning soov toetada noori unistuste teostamisel ja oma potentsiaali ärakasutamisel.

Üksteise tundmaõppimise faasis saavad noored ja projektinõustaja teineteise kohta enam teada, näiteks millised on noorte huvid ja eelnevad kogemused, ootused projekti osas, mida projekt endast kujutab, millised eesmärgid ja tegevused selleks on planeeritud. Samuti huvitab ilmselt noori, millega projektinõustaja on varem tegelenud, mis on tema huvid ja millega ta ise arvab grupile saavat abiks olla. Tundmaõppimise faas on alguspunkt ning ülejäänud projektinõustamise protsessi käigus õpivad inimesed reeglina üksteist paremini tundma.

➤ **Suhete loomise** etapis kaardistatakse täpsemalt vajadus projektinõustamise järele ja luuakse positiivsed suhted rühmasiseselt ning rühma ja projektinõustaja vahel. On igati mõistlik, kui nii projektinõustaja kui ka noorterühm selgitavad välja, millised on nende projektiga seotud ootused ning millised riskid võivad projektinõustamisprotsessi ja suhteid ähvardada. On kasulik teada, millised on projektinõustamise protsessis ette tulevad rollid ja vastutus. Suhtlemise, koostöö ja vastutuse jagamise osas selgete kokkulepete sõlmimine võib tulevast protsessi oluliselt lihtsustada.

Noorterühma ➤ **vajaduste ja pädevuste määratlemiseks** on vaja varuda aega. Põhimõtteliselt kujutab see endast noortealgatuse protsessi jälgimist ning pidevat infovahetust noortega, kaardistamaks olemasolevaid ja arendamist vajavaid oskusi. Sellele tuginevalt saab projektinõustaja anda soovitusi võimalikku arengut soodustavate meetodite või vahendite kohta. Tegu on projektiprotsessi läbiva etapiga ning eriti pika-ajalistes projektides ilmnevad tõenäoliselt üha uued vajadused.

Selleks, et kaardistada nii rühma kui terviku kui selle liikmete individuaalseid vajadusi, peaks projektinõustaja olema suuteline pakkuma erinevaid võimalusi noorte ➤ **toetamiseks** projekti väljatöötamise protsessis. Heitkem kiirpilg 'jalgrattamudeli' väiksemale rattale: **teavitamine, ettepanekute tegemine, vahendamine, koolitamine ja... muu.** Nii pole ühtegi konkreetset meetodit, mille kasutamine oleks projektinõustamisel kohustuslik ja pigem saab projektinõustamist käsitleda nõustaja käsutuses olevate tegevuste, teadmiste ja oskuste kombinatsioonina. Seda, milliste konkreetsete meetodite kasuks otsustatakse, selgub projektinõustaja kogemustest ja pädevustest, aga ka nõustatava rühma eelistustest.

Lisaks eelkirjeldatud etappidele sisaldab projektinõustamine mõningaid aspekte, mida ei ole võimalik käsitleda eraldi faasidena, vaid kogu protsessi läbivate elementidega. Tegemist on **analüüsi, kontakti säilitamise ja tagasiside andmisega.**

➤ **Analüüs** või hindamine kujutab endast põhimõtteliselt teatud tagasisaadet; vastandatakse ühelt poolt projekti eesmärgid ja tulemused ning teiselt poolt tuumikgrupi noorte õppimisprotsessi eesmärgid ja tulemused. Lisaks on tegemist ka projektinõustamisele hinnangu andmise momendiga, nii noorte nõustamiskogemust silmas pidades kui selleks, et projektinõustaja võiks saada väärtuslikku tagasisidet oma töö kohta ning ennast selle toel edasi arendada. Rühmaga võib sõlmida kokkuleppe projektinõustamise protsessi jätkamiseks projekti järeltegevuste raames, kuid vastavad kokkulepped peavad olema selgelt mõlema poole (s.t. noorte ja projektinõustaja) poolt soovitud, aktsepteeritud ja formuleeritud. Enamgi veel, kui noored on noortealgatust ja projektinõustamise kogemust nautinud ning sellest palju õppinud, siis miks ei võiks keegi neist ise projektinõustamises kätt proovida? Kui vähegi potentsiaali on, tuleks noori julgustada uurima lähemalt mida kujutab endast omaealiste projektinõustamine, et taas hakkaks projektinõustamise jalgratas veerema, seekord sadulas juba uued noored projektinõustajad!

➤ **Kontakti säilitamine ja tagasiside** rühma ja projektinõustaja vahel on protsessi osaks

algusest kuni lõpuni; see on vajalik nii suhete säilitamiseks kui ka tulevikus muutmist vajavate aspektide määratlemiseks.

Projektinõustamise protsessi intensiivsus sõltub osaliselt muidugi noortealgatuse protsessi jooksul koos noortega veedetavast ajast. Me kipume mõtlema, et projektinõustajal, kes veedab koos noortega rohkem aega, tekib nendega intensiivsem suhe ja seetõttu on nende toetamine tulemuslikum. Ilmselt on selles oma tõetera, kuid pidagem meeles, et nii nagu ka isiklike suhete puhul, on projektinõustamises kvaliteet kvantiteedist oluliselt väärtuslikum.

Projektinõustamise jalgratta sadulasse ronimine 3.3

Kas eksisteerib universaalset projektinõustamise meetodit, mis sobiks kõigile noortele ja algatusprojektidele erinevates riikides? See oleks ju ideaalne, kas pole? Miskipärast tuleb senistes peatükkides käsitletust tingitult instinktiivselt keelele vastus „ei” - sellist meetodit ei eksisteeri. Iga noortegrupp ja teema on sedavõrd erinevad, et pole võimalik välja pakkuda ühte ja üldist noortealgatuste projektinõustamise meetodit. Kõik sõltub alati konkreetsest noortegrupist, kontekstist, olukorrast, vajadustest, ajast, eesmärkidest, motivatsioonist ja paljust muust.

Millal alustada? Lihtne vastus sellele küsimusele on: siis, kui vaja. Mõnedel noortel läheb projektinõustajat vaja algusest peale, ehk isegi enne seda, kui nad projekti põhiidee suudavad formuleerida. Nad vajavad kedagi, kes neid ergutaks ja annaks nõu, aitaks neil end tugevana ja võimekana tunda ning oleks toeks ühiste arusaamadeni jõudmisel. Juhul, kui noortel on juba varasemaid kogemusi või on nad aktiivsed ja suudavad end algusfaasis hästi ise organiseerida, võib neil projektinõustamist vaja minna projekti järgmistes faasides – siis, kui asjadel on kalduvus keeruliseks minna...

Mida teha? Lihtne vastus sellele küsimusele oleks järgmine: seda, mida vaja. Esiteks püüa hakata looma usalduslikku suhet. See on noortega töötamisel kõige olulisem. On oluline, et jääd lubaduste andmisel ausaks ja realistlikuks. Juhul, kui noored Sind tõeliselt usaldavad, tunnevad nad soovi oma probleeme ja dilemmasid Sinuga jagada. Kuula neid, aga kuula ka ennast ja ole oma piiride suhtes aus. Püüa tagada noorte jaoks turvaline ja innustav keskkond ning noored täidavad selle ise kõi-gega, mis nende jaoks kõige olulisem on.

Heaks projektinõustajaks olemine on võrreldav kõige muu hea tegemisega siin elus. Tuleb olla veendunud, et sellel, mida me teeme, on oma mõte ja eesmärk. Enamgi veel: noored, kelle poole me käsiraamatut kirjutades selle küsimusega pöördusime, leiavad, et vaja läheb kirge, vajadust enese pidevaks arendamiseks, soovi midagi muuta, usku noortesse, kannatlikkust, rohkesti mõistmist ja aega noorte jaoks. Projektinõustajana töötamisel on peamiseks töövahendiks isiksus ja kogemused; hea projektinõustaja peab noortest lugu pidama ja neid usaldama.

„Projektinõustaja peaks olema isik, kes ei osale kogu protsessis, vaid tuleb mängu üksnes siis, kui tekivad probleemid ning meeskond ei tea, kuidas neid lahendada.”

Rasa (18), Leedu

„Meie projektinõustaja lihtsalt vaatas pealt... ja andis meile näpunäiteid, kuidas ühte või teist asja paremini teha.”

Gintaras (20), Leedu

Tundub üsna raske tööna... Mida projektinõustaja vastutasuks saab? Esiteks rahulolu tehtud tööst; teadmise, et aitasid noorte elus midagi muuta. Teiseks võimaluse ennast arendada, kuna töö noortega võib olla järjepideva õppimise allikaks. Kuna me elame pidevate muutuste ajal, siis pole noorsootöö sisuks mitte üksnes kogemuste ja teadmiste edasiandmine nooremale põlvkonnale, vaid pigem üksteiselt õppimine ning ühine osalemine projektides, ühise nimetajaga 'elu'.

3.4 Projektinõustamise jalgrattaga sõitmine

Kuidas projektinõustamise jalgrattaga sõita? Arvestades tõsiasja, et puudub universaalne meetodika, mis vastaks üheselt küsimusele 'kuidas', võib see osutada raskemaks päris tavalise jalgrattaga sõitmisest. Sellele vaatamata anname Sulle järgnevalt omamoodi „kasutaja käsiraamatu“, mis põhineb meie projektinõustamiskogemustel ja praktilikal ning aitab Sul sadulasse ronida ja rattale hoog sisse vända. Selleks peame aga enne süvenema tsirkusejalgratta mudeli kirjeldamisel käsitletud erinevatesse etappidesse.

3.4.1 Motiveerimine

„Kõige raskem võib olla koos alustamine ja koos lõpetamine.“
Ilja (24), Eesti

„Minu jaoks on täiuslik projektinõustaja keegi, kes ütleb alati, et miski pole võimatu: kui tõesti üritada, siis mingil hetkel saadab sind igal juhul edu!“
Baiba (18), Läti

Nagu me 2. peatükis rõhutasime, on esimeseks ja kõige olulisemaks teguriks inimese soov projektinõustajaks saada ning see võib välja kasvada kogemustest, koolitusest ja soovist toetada noori nende unistuste ja potentsiaali realiseerimisel. Juhul, kui oled ise motiveeritud, oled Sa ühtlasi valmis ka teisi motiveerima. Me teame aga, et see ei ole lihtne ülesanne.

Püüa alustuseks välja selgitada noorte motivatsioon noortealgatuse alustamiseks: mis neid huvitab, mis on nende vajadused, mis neid inspireerib ja millised asjad või emotsioonid tekitavad neis elevust, mis innustab neid ühiselt projekti läbi viima, miks on valitud just see teema, miks just sellel ajal jne. Nimetatust võib kasu olla edasistes projekti etappides kui väljakutseks on motivatsiooni säilitamine või selle taasleidmine.

Võib juhtuda, et projekti algselt määratletud eesmärgid on raske saavutada ning selle tõttu hakkavad noored esialgselt indu kaotama. Siis on Sinu roll aidata rühmal (taas)leida motivatsioon, mis neid projekti alguses teele sundis ning hoida neid motiveerituna kuni projekti lõpuni, suunates neid leidma lahendusi eesmärkide saavutamiseks. Pea meeles, et Sinu kui projektinõustaja roll motivatsiooni pakkumisel ja alalhoidmisel võib projekti edu seisukohast kriitiliseks osutada.

Mis on motivatsioon?

Lihtsalt öeldes: 'motivatsioon' on see, mis „meid liikvele ajab“. Motivatsioon tekitab inimestes soovi läbi lüüa, iseenda jaoks, sõprade hulgas, koolis, tööl ja pereringis. Kui inimene on motiveeritud,

PACo ANNAB NÕU

Motivatsioon rahvusvaheliste noortealgatuste puhul

Rahvusvaheliste noortealgatuste puhul on tugevaks motiveerijaks võimalus teha koostööd teistest kultuuridest ja riikidest pärit noortega, võimalus nendega kohtuda, võib-olla ka neid külastada. Samal ajal võib koostöö erineva kultuuritaustaga inimestega ka väljakutseks osutuda. Sinu kui projektiõustaja eesmärgiks on noorte abistamine positiivse koostöö kogemisel (näiteks aidates neil teadvustada kultuurilist mitmekesisust, korraldades kultuuride erinevusi selgitavaid koolitusi jms), tekitades neis soovi tegeleda ka edaspidi rahvusvaheliste projektide väljatöötamisega (näiteks korraldada noortevahetust või minna välismaale vabatahtlikuks vms).

võtab ta uusi väljakutseid ja täidab ülesandeid hea meelega, innukalt, eesmärgipäraselt ning meeskonna heaolu silmas pidades. Ta annab endast reeglina parima.

Just seepärast on ka oluline aidata noortel hoida oma motivatsiooni kogu noortealgatuse protsessi jooksul. Motiveeritud noored võtavad paremini vastu väljakutseid ja panevad end proovile. Nad tunnevad endas energiat teha koostööd probleemide lahendamisel, võtavad vastutuse ja püüavad neile usaldatud ülesandeid täita võimalikult hästi.

Motivatsiooni selgitavaid teoreetilisi käsitlusi on mitmeid, järgnevalt vaatame, mida olulist on motivatsiooni kohta esile toonud motivatsiooniteoreetikud Maslow ja Herzberg (vt. ka peatükk „Jalgrattaosade tarnijad“) ja kuidas nende öeldu sobitub noortealgatustega.

Maslow' teooria lähtub „vajaduste hierarhiast“. Tema oli seisukohal, et inimesi motiveerib midagi ära tegema soov rahuldada erinevaid vajadusi:

- füsioloogilised vajadused: nälja ja janu kustutamine jne.;
- vajadus tunda end turvaliselt: vajadus tajuda emotsionaalset turvatunnet ning kaitstust füüsilise ohu eest;
- vajadus kuhugi kuuluda: soov omada rahuldustpakkuvaid suhteid teiste inimestega;
- vajadus enesest lugu pidada: soov tunda ennast hästi ja saada tunnustatud oma saavutuste eest;
- vajadus eneseteostuse järele: inimesele rahuldust pakkuv kasvamine ja arenemine.

Herzbergi teooria oli üles ehitatud „asjadele, mis pakuvad rahuldust“ ja „asjadele, mis tekitavad rahuolematust“. Tema lähenemiseks oli selgitada erinevate tegevuste ja valdkondade suhestumist nende kahe liigitusega, et seejärel saaks teadlikult suurendada rahulolu pakkuvaid valdkondi. Neid teooriaid – nagu see sageli juhtub – on aastaid edasi arendatud, laiendatud, täiendatud, kõrvale heidetud ja vaidlustatud. Sellele vaatamata võivad need enda ja teiste motivatsioonile mõeldes väärtuslikuks abivahendiks osutuda.

Mida teha praktikas?

Me kõik oleme erinevad ning ei pruugi endast kujutada Maslow' või Herzbergi poolt kirjeldatud mudelite täiuslikku peegelpilti. Üldiselt oleks inimeste motiveerimisel mõistlik veenduda, et projektinõustamisprotsess hõlmab nii paljusid alljärgnevatest motivatsiooniteguritest kui võimalik.

Noortealgatuse projektinõustamises võib **motivatsioonitegurite** määratlemisel kasu olla alljärgnevast tabelist.

Motivatsioonitegur	Projektinõustaja jaoks	Noorte jaoks
Turvaline, tervislik keskkond (füüsiline)	Nt. tööruumid (büroo)	Nt. meeldiv kohtumispaik
Toetav ja soodustav keskkond (emotsionaalne)	Nt. supervisioon, koostööorgustik teiste noorsootöölase projektinõustamisega tegelevate kolleegidega	Nt. hea õhkkond, mis võimaldab omavahel suhelda ja liikmetel end mugavalt tunda, tugev „meie“-tunne
Positiivne, lugupidav ja toetav suhe	Nt. konstruktiivne ja positiivne tagasiside juhtkonnalt ja kolleegidelt	Nt. vastutuse võtmine ning usalduse ülesnäitamine projektinõustaja, kogukonna jt suhtes ning nende poolt
Realistlike ja saavutatavate eesmärkide püstitamine	Nt. rühmale ja projektinõustamisprotsessile pühendatud aeg; teadlikkus nii oma pädevustest kui piirangutest projektinõustajana	Nt. teadlikkus rühma ja üksikisikute pädevustest, pika- ja lühiajaliste edusammude määramine
Saavutused, vastutus, usaldus ja tunnustus	Nt. juhtkonna tunnustus, tasustatud saamine	Nt. sertifikaadid ja tunnistused projekti läbimise kohta, autasud, kohalik tunnustus (sh meedias)

Eelneva taustal: millised on Sinu enda motivatsioonivajadused, mis aitavad projektinõustamise protsessi edukust tagada? Aga noorte puhul – mõtle, mis võiks Sind innustada ja motiveerida, kui oleksid selle projektigrupi liige? On oluline meeles pidada, et Sinu ülesandeks on konkreetse rühma ja projekti nõustamine; igasuguste sellest väljapoole jäävate motivatsiooni vähendavate teguritega on raske tegeleda.

Kokkuvõtteks – ära unusta arvestada kolme erineva motivatsioonitasandiga: Sinu motivatsioon olla projektinõustaja ning konkreetset projekti nõustada; noorte motivatsioon projekti alustamiseks ja ellu viimiseks ning lõpuks kõigi osapoolte motivatsiooni säilitamine kogu projektinõustamise protsessi ajal.

Üksteise tundmaõppimine 3.4.2

Projektinõustamise selles etapis on Sinu ülesandeks kujundada rühmast ning nende noortealgatuse projekti ideest enda jaoks piisavalt selge pilt. Sa peaksid oma tegevuses keskenduma usalduslike ja kindlate suhete loomisele rühma liikmete, aga ühtlasi ka rühma ja enda vahel. Kuidas seda teha? Kuidas tekitada usaldust, luua suhteid produktiivseks koostööks, saamata sealjuures rühmaga liiga lähedaseks ning seadmata ohtu projektinõustaja peamist funktsiooni, milleks on esimeses järjekorras noortealgatuse projektiga kaasas käimine, mitte selle juhtimine?

Rühma tundmaõppimine

Kes kuuluvad noorterühma, kellega Sa koos töötama hakkad? Kui palju neid on? Kui kaua nad juba üksteist tunnevad? Mida nad muidu teevad, kas õpivad, töötavad või ongi projekt hetkel nende põhitegevuseks? Mida nad on siiani koos teinud? Millises grupiprotsesside etapis nad parasjagu on? Millistele projektinõustamist potentsiaalselt takistavatele asjaoludele peaksid Sa noorte hariduslikku tausta vm eripärasid, -vajadusi silmas pidades tähelepanu pöörama?

Kuna projektinõustamine võib kujuneda tohutuks tööks sellise nõ õige võtme (s.t. õigete sõnade, meetodite, lähenemise jne.) leidmise nimel, mis sobiks noorte olemuse/tegevuse/protsessiga, peaksid Sa olema teadlik sotsiaalsest reaalsusest tulenevatest takistustest ning noorte iseloomust. Püüa projektinõustamisprotsessi alguses hankida võimalikult palju teavet, et luua endale selge pilt noortest, kellega Sa koos töötama hakkad ning ülesannetest, mida Sul sellega seoses täita tuleb. Noorte abistamiseks oma mina-pildi tajumisel ning selleks, et Sul oleks võimalik teada saada, millised on nende tegelikud soovid, unistused ja hirmud, soovitage Sul kasutada meetodit nimega „isiklik mõttekaart“. Reeglina kasutatakse seda mingi ülesande – näiteks projekti idee – ülevaatlikuks illustreerimiseks või kajastamiseks probleemi erinevate aspektide omavahelisi seoseid.

Kõigepealt pannakse suure paberilehe keskele võimalikult lühidalt kirja peamine definitsioon, idee, probleem... ja keskpunkti ümber koondatakse justkui puuokstena, erineva tasandi võrsetena alaprobleemid, toetavad ideed või definitsiooni osad. „**Isikliku mõttekaardi**“ puhul on keskpunktis ühe inimese nimi (kas Sina ise või keegi noortest) ning oksad viivad meid erinevate selle inimesega seotud aspektideni, nagu näiteks „elunistus on...“, „tahab saada...“, „oskab hästi...“, „kardab...“, „kuulub... perekonda“ jne. Kaart võiks näha välja umbes selline:

◀ 'Isiklik mõttekaart'

„Isiklik mõttekaart“ on võimas tööriist, mis aitab endast paremat ülevaadet saada, üksteist tundma õppida ning on seega üheks võimalikuks lähenemiseks ressurssidele orienteeritud noorsootöös.

Üksteise tundmaõppimisele kulutatud aeg on oluliseks aluseks suhteliselt pikale suhtele, mis on loodetavasti tulemuslik nii projektinõustaja kui ka rühma jaoks. See on projektinõustaja võimalus õppida tundma grupiliikmeid kui isiksusi ja rühma seisukohast olulisi rollikandjaid: kes juhib, kes pakub välja ideid, kes on projekti suhtes kõige kirglikumalt meelestatud, kes on kõige enam pühendunud, kes on naljamees ja palju muud.

Peale selle palume meeles pidada, et üksteise tundmaõppimine peab andma ka noortele võimaluse Sinu tundmaõppimiseks. Milliseid kogemusi Sa endaga kaasa tood, milline inimene Sa oled, mida Sa ise noorena tegid või varem oled teinud, milliste väärtuste nimel oled Sa valmis võitlema... mida iganes noored teada tahavad ja Sina neile rääkida soovid. Selles etapis ilmneb, kas te sobite, kas te hakkate üksteist niipalju usaldama, et asi käima lükata; kas te hakkate läbi saama. Selles punktis võib projektijuhtimine aga ka lõppeda enne, kui see alatagi sai.

Peatükis [3](#) „Jalgratta tööriistakott“ (3) leiad ühe võimaliku näite kontroll-lehest, mis aitab Sul tundmaõppimise protsessi paremini struktureerida ning säilitada teavet noortealgatuse senise protsessi kohta.

Projekti idee tundmaõppimine

Nagu eelnevalt rõhutatud, ei pruugi Sa olla rühma tegevusvaldkonna või projekti sisu osas ekspert. Samas pead Sa kindlasti mõistma, mida projekt endast kujutab, millised on selle eesmärgid, millised on rahalised ja korralduslikud vajadused, vajadus täiendavate inimressursside järele ning looma enda jaoks ülevaate kõigist teistest aspektidest, mis on olulised projektinõustajaks olemise seisukohast.

Projektist või tegevustest selgema pildi saamiseks pakume Sulle välja järgmised 8 küsimust (Laswell):

Mis?	Projekti tegevused ja kirjeldus
Miks?	Vajadused, mida projekt rahuldab; motivatsioon
Kellele?	Sihtrühmad
Kes?	Projekti meeskond, partnerid
Millega?	Vajalikud ressursid; eelarve
Kuidas?	Meetodid, elluviimine
Kus?	Tegevuskohad
Millal?	Ajakava

Noortel on väga raske uskuda, et nad võivad täiskasvanute maailmas partneriteks olla.

Siin juhitakse tähelepanu kaheksale (vajaduse korral ka enamale) küsimusele, millele noored peavad vastama, et formuleerida projekti põhi-idee. Pakkumaks noortele vajadusel selles tuge, võimaldab Laswelli meetod Sul ka enda jaoks planeeritava projekti kõige olulisemaid aspekte struktureerida ja visualiseerida ning seega projektinõustamisega algust teha!

Mõned võivad mõelda nii: „Pärast kõiki neid kogemusi on projekt lihtsalt projekt ning seega pole projektinõustamise seisukohast kuigi oluline, mida täpsemalt see projekt käsitleb.“ Mõneti võib see isegi nii olla. Projektid on noorte jaoks, kes püüavad neid realiseerida, väga sarnase elutsükliga, sarnaste probleemide ning sarnaste ülesannetega. Samas on projekti tsüklites, probleemides ja ülesannetes osalisteks erinevad noorterühmad. Ja sellepärast erinevad projektid üksteisest sama palju kui inimesedki. Seega, kui soovid võita rühma usaldust ning anda endast parima – pakkudes neile toetust, mõistmist ja tagasisidet – siis on oluline, et Sa õpiksid rühma ja projekti võimalikult sügavuti tundma.

Projekti kandev idee rahvusvaheliste noortealgatuste puhul

- Rahvusvahelise projekti puhul võib üheks esmaseks väljakutseks kujuneda projekti kandva idee täpsustamine partnerite vahel nii, et kõik sellest ühtselt aru saaksid. Selle põhjuseks on kultuurilised erinevused, erinevad reaalsused ning noorte elukeskkonna erinev kontekst, erinevad kogemused ja rühmade vaheline distants ning muud suhtlemisbarjäärid.
- Ideaalvariandis peaks projekti kandev idee välja kasvama rühmasisesest suhtlemisest ning kõigi osaliste kokkuleppel. Üsna sageli on tegemist ühe partnergrupi poolse algatusega või algse ideega, mille teostamiseks asutakse otsima partnereid. Selleks, et ka hiljem liituvad partnerid tunneksid end idee autoritena ja ühiselt vastutavatena, on mõistlik jätta projekti arendamisel ruumi ka nende ideedele. Ei maksa innustunult kogu projekti välja mõelda ja jääda siis lootma teiste koostööle idee elluviimisel.
- Veendu, et noored jagavad ning arutavad põhiküsimusi oma partneritega. Kuidas partnerid mõistavad projekti kandvat ideed? Miks nad tahavad antud projekti teostada? Millised on seosed kohaliku reaalsusega? Kas kõigi osalevate partnerite nägemus projektist on ühesugune? Kui jah, siis milline? Kui mitte, siis kas erinevad nägemused mahuvad ühe projekti raamidesse ning kuidas nende erisustega toime tulla?
- Samuti on oluline olla teadlik asjaolust, et erinevates riikides kehtivad raamatupidamise ja aruandluse osas erinevad nõuded ja reeglid. Seepärast on mõistlik need reeglid endale kohe projekti aluses selgeks teha – kas neis riikides üldse saab ellu viia sellist projekti nagu ideeliselt planeeritakse?
- Tegevuse tõhususe tagamiseks julgusta noori teavitama oma partnergrupe planeeritud tegevustest, tähtaegadest ja teostatud ülesannetest ning soovita neil sõlmida kokkulepped vastastikuseks regulaarseks infovahetuseks. Suhtlemisprotsessi võivad hõlbustada näiteks blogi pidamine, infovahetus jututubades, veebifoorumites.
- Tagamaks kõigi projektis osalevate rühmade pühendumist ning vältimaks võimalikke edasisi arusaamatusi, oleks mõistlik allkirjastada leping (põhimõtteliselt mingis vormis kirjalik kokkulepe), mis annab ülevaate kõigi partnerrühmade kohustustest ja ülesannete jaotusest.

PACo ANNAB NÕU

3.4.3 Suhete loomine

Kui noored tulevad kokku, et hakata noortealgatust välja töötama, hakkab nende vahel lisaks projekti idee arengule toimima ka grupidünaamika. Suhete loomine tähendab põhimõtteliselt grupidünaamika juhtimist, seega nii rühma liikmete omavahelise kui ka rühma ja Sinu vahelise interaktsiooni koordineerimist, mõjutamist.

Selles etapis võib vajalikuks osutuda väike sissevaade grupikäitumise ja -protsesside teemasse. Näiteks: millise grupikäitumisega puutud Sa noortealgatuse protsessi käigus kokku? Missugune juhtimis-stiil erinevate käitumismallidega sobib? Peatükist [A](#) → „Jalgratta tööriistakott“ (4) leiad tabeli, mis aitab Sul võimalikke aspekte määratleda ning pakkuda välja ideid noorterühmas tekkivate suhete arendamiseks, vajadusel ka parandamiseks.

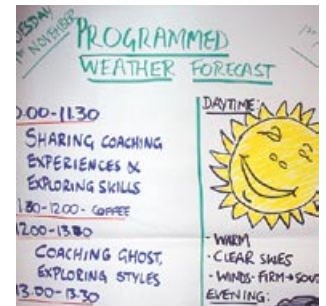
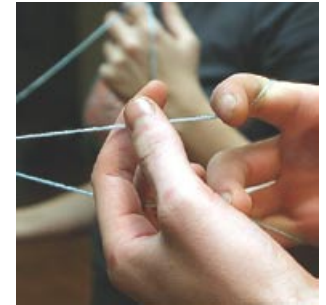
Projektinõustajana on Sinu eesmärgiks aidata kaasa nii projekti kui grupi arengut toetava keskkonna loomisele. Soodsa keskkonna tagamiseks on Sul vaja arendada oma oskusi 'vaatleja' ja 'vahendajana'. Sa peaksid oskama mõista nii verbaalseid kui ka mitteverbaalseid signaale ning teadma, mis iga rühma liikmega toimub, andes neile võimaluse võtta rühmast kõik, mis võimalik, ning kohandudes erinevate suhtlemisstiilidega. Muu hulgas tuleb Sul hoolikalt vältida negatiivset suhtumist, mis ei luba rühma liikmetel ennast vabalt väljendada.

➔ Porteri skaala

Erinevate suhtlemisstiilide määratlemisel ning teadvustamiseks, milliseid stiile arendada noorte motiveerimiseks noortealgatuses, võib abi olla „Porteri skaala“ mudelist.

Tegevused	Soovitused projektinõustajale	Meetod	Näide
Küsitlemine	Julgusta noori kohtumiste ajal järele mõtlema ning endalt küsima, mis on saavutatud/mida tahetakse saavutada. Lase neil endal küsimusi esitada.	Lihtne ümbersõnastamine. Kui keegi katkestab jutu, julgusta neid jätkama, korrates nende poolt öeldut.	„Nii et te ei saanud loodetud kaasfinantseerimist; mis te arvate, miks see ebaõnnestus?“
Vastuste leidmine	Kõigepealt julgusta noori endid vastuseid otsima. Ära paku neile välja vastuseid, kuna see ei pruugi lasta neil endal aktiivselt kaasa mõelda.	Lihtne ümbersõnastamine. Ära karda vaikust; vastused võivad tulla pärast mõningat järelemõtlemist.	„Olgu... nagu sa ütlesid, ei pruugi olla lihtne linnapead sellele üritusele meelitada. Kuidas ta sinu arvates võiks projekti algusürituse toimumisest üldse teada saada?“

Probleemide lahendamine	Kõigepealt veendu, et kõigi arvamus probleemi osas saaks ära kuulatud. Soodusta diskussiooni ning õhuta neid võimalikke lahendusi välja pakkuma. Vajadusel paku mõtete ergutamiseks (või noorte motiveerimiseks) ise mõningaid lahendusi, kuid lase noortel enestel otsustada.	Ümbersõnastamine peegelpildis. Peegelda tagasi tundeid, mida vastaskõneleja Sinu arvates väljendada soovib.	„Kui ma õigesti aru saan, on antud asja osas kaks erinevat arvamust. Te mõlemad ütlete, et just teil on enda arvates õigus ja te tunnete ennast frustrerituna, kuna teised ei mõista teid. Kas te võiksite mõlemad pakkuda välja omapoolse lahenduse sellele olukorrale, kuidas oleks meil võimalik seda ühiselt arutada?“
Tõlgendamine	Püüa teha kokkuvõtte väiksemates ringides toimuvatest aruteludest. Ole tõlgendades ettevaatlik, kuna väärtõlgenduste puhul võib tagajärjeks olla frustratsioon. Püüa jääda võimalikult erapooletuks.	Sõnasta ümber ja tee kokkuvõtteid. Tee märkmeid ning sõnasta oma sõnu kasutades ümber.	„OK, ma olen teinud räägitu kohta märkmeid. Sooviksin need nüüd teiega koos üle vaadata, et kontrollida, kas ma olen kõigest õigesti aru saanud ja et miski pole ebaselgeks jäänud...“
Mõistmine	Ole empaatiline ning püüa teisi aktsepteerida sellistena, nagu nad on. Püüa olla võimalikult eelarvamustevaba.	Kuula ja sõnasta ümber. Püüa asju korraldada nii, et inimesed tunneksid ennast vabalt ning väljendaksid oma sisemisi tundeid.	„Sa ütlesid, et sul on hetkel probleeme ja sellepärast ei ole sul võimalik projekti töös nii palju osaleda, kui sa sooviksid...“
Arvamuse esitamine	Sõltumata sellest, kas Su arvamus on positiivne või negatiivne, mõjutab see ikkagi noorte seisukohta, kuna Sinu (kui eeskuju, nõustaja, eksperdi) arvamust võetakse tõsiselt.	Ära tee seda!	Välidi selliseid lauseid: „Mina arvan, et ärme tegutseme selles piirkonnas, sest kohalik elanikkond ei ole teie projektist huvitatud...“

Eeldame, et igal juhul peab projektinõustaja omama teatud sotsiaal-psühholoogilisi oskuseid, mis aitavad tal mõista grupidünaamika protsessi. Ainult nii saab ta abistada projektigrupi nende ambitsioonide realiseerimisel, muutustega toimetulemisel ning projekti edu tagamisel. Väga sageli sõltub heade suhete loomine Sinu oskusest kuulata, jälgida ja dialoogi tekitada. Lisaks on vaja avatud suhtumist ning võimet erinevate isiksustega toime tulla.

Enamgi veel: turvaliste ja usalduslike suhete loomine ja säilitamine sõltub ajast, mis te koos veedate, pühendumisest ja pingutustest – vaid see tagab mõlema poole, rühma ja Sinu, ühiste õppimistulemuste ning eduka isikliku arengu saavutamise.

Püüa tunda oma gruppi nii hästi kui võimalik – kes nad on? mis probleemeid neil on? mida nad elus saavutada tahavad? millised võimed neil on?

3.4.4 Vajaduste ja pädevuste määratlemine

Võib arvata, et noortealgatuse projekti teostamisel on põhivajaduseks raha. Ja Sul on õigus, enamiku projektiideede realiseerimiseks läheb vaja raha. Raha pole siiski ainus ressurss, mida tarvis on ja sageli pole see ka projekti elluviimise seisukohast kõige olulisem element. Mida siis noortealgatuseks veel vaja läheb? On väga oluline, et uuriksid välja, millised oskused ja pädevused rühma liikmetel juba olemas on ning millised neist vajavad projekti eesmärkide saavutamiseks arendamist. Ära muretse, kui saad teada, et rühmas puuduvad mõned projektiga seotud ülesande täitmiseks olulised oskused. Noortealgatuse kaudu on neil võimalik vastavaid oskusi arendada ning Sinu kui projektinõustaja ülesandeks on aidata rühmal kindlaks määrata nende endi isiklikud eesmärgid, mida nad projekti käigus saavutada ja õppida soovivad.

Rühma toetamiseks projektinõustamise protsessi antud faasis on Sul kõigepealt vaja teada, millisele eesmärgile on noored esmajoonel otsustanud pühenduda ning kui palju selle saavutamine aega võib võtta (1). Seejärel tuleb Sul välja uurida, millised pädevused on rühmas olemas ning milliseid eesmärgi saavutamiseks veel vaja läheb (2). Lisaks on oluline määratleda majanduslikud, administratiivset laadi ning inimressursid, mis on eesmärgi saavutamiseks vajalikud (3). Järgnevalt üks võimalik näide, kuidas eelpooltoodut praktikas kaardistada.

Eesmärk (1)	Rühma vajalikud pädevused (2)	Rühmavälised ressursid (3)
Noortega seotud küsimusi kajastavad elektroonilised ja multimeedia-väljaanded. Koostada 3 kuu jooksul.	<ul style="list-style-type: none">- Veebilehtede kujundamise oskused- Kirjutamisoskused- Avalike suhete korraldamisega seotud oskused- Organiseerimisoskused- Meeskonnatöö tegemiseks vajalikud oskused- Suhtlemisoskused	<p><i>Rahalised vahendid</i> Veebilehekülje kujundamiseks vajalik eelarve on 800 EUR</p> <p><i>Administratiivsed jm vahendid</i> Tööruumid, milles on arvutite ja telefoni kasutamise võimalus, koopiaimasin, paber, digikaamera, CD-ROMid, tarkvara (Photoshop, QuarkXpress...)</p> <p><i>Inimressursid</i> Projektinõustaja, info- ja telekommunikatsiooni-tehnoloogia (ITT) ekspert</p>

Kui oled välja selgitanud, milliste eesmärkide saavutamine on vajalik ning milliseid oskusi ja ressursse selleks vaja läheb, tuleb Sul kindlaks teha, millist toetust eelöeldust lähtuvalt pakkuda. Selleks tuleb Sul koos noortega välja selgitada järgmised asjaolud:

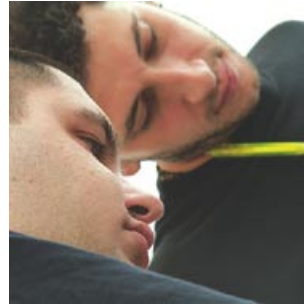
- (a) milliseid pädevusi on projekti eesmärgi ja individuaalsete õpieesmärkide saavutamiseks vajalik arendada
- (b) milline strateegia aitab vajalike pädevuste arendamisele kaasa, mil moel võiks nende pädevuste arendamine aset leida
- (c) mida antud strateegia täpsemalt hõlmab
- (d) millised on kokkusaamisteks vajalikud ruumid
- (e) ajakava
- (f) millist toetust inimesed pädevuste arendamisel vajavad

(a) Mida	(b) Kuidas	(c) Kellele	(d) Kus	(e) Millal	(f) Kellega
Kodulehekülje kujundamise õppimine	ITT eksperdi poolt korraldatav koolituskursus (eksperdi tasu 700 EUR) + meeskonnatöö seminar, mille korraldajaks on projektinõustaja + kohaliku ülikooli noorte poolt tehtav PR-koolitus	Kahele projektis osalevale inimesele	Ühingu põhiruumides	Ühe kuu jooksul	Projektinõustaja aitab rühmal ITT eksperti leida

Tegemist on näitega. Vastavalt rühma poolt määratletud ülesannetele tuleb Sul rühmale välja pakkuda erinevaid toetusstrateegiaid, soovitavalt võimalikult paljusid grupi liikmeid kaasates.

Lõpetuseks üks oluline moment: antud etapp võib osutada rühma ja/või selle üksikute liikmete õpieesmärkide määratlemise jaoks parimaks hetkeks: millised oskused on juba olemas ning milliseid soovitakse projekti vahendusel omandada või täiendada? Ülesannete jaotamine peaks toimuma vastavalt rühmaliikmete olemasoleva(te)le pädevus(t)ele või sõltuvalt sellest, milliseid oskusi nad soovivad arendada. Näiteks juhul, kui tegemist on rahvusvahelise noortealgatusega, mille raames on ülesandeks kodulehekülge loomine, võib juhtuda, et antud valdkonnas kogenum partnergrupp pakub ennast kodulehekülge arendama ja välja töötama või soovib seda teha just üks neist rühmadest, kelle oskused antud valdkonnas arendamist vajavad. Sinu kui projektinõustaja roll on julgustada noori üksteiselt õppima ning toetada neid uute oskuste arendamisel. Omaeliste, st noortele noortele suunatud koolitus mängib selles protsessis olulist rolli ning see on kindlasti üks tõhusaid viise toetada noori nende teekonnal suurema iseseisvuse ja aktiivse osaluse poole.

Noorte projektinõustamine tähendab neile lähedaseks saamist, nende vajadustele ning probleemidele avatud olemist. Mõnikord tähendab see lihtsalt seda, et oled nende jaoks olemas.

3.4.5 Toetamine

👉 „Mulle meeldiks, kui projektinõustaja... jagaks minuga oma ideesid ja teadmisi...“
Miriam (17), Malta

👉 „Mulle ei meeldiks, kui projektinõustaja pakuks välja valmis ideid; ta võiks pigem suunata mind oma peaga mõtlema ja oma oskusi arendama. Selle asemel, et enda lahendusi peale suruda, peaks ta minult küsima, kuidas mina asju näen...“
Maria (20), Poola

Kui on selgunud, mida noorterühm projekti realiseerimiseks vajab, tuleb Sul anda hinnang oma isiklikele pädevustele – kas oled valmis pakkuma tuge noorte individuaalsete või kollektiivsete vajaduste osas? Reeglina on enamus projektinõustamiseks vajalikest oskustest seotud alljärgnevaga:

Teavitamine

Võib juhtuda, et projektinõustamise protsessi mingil momendil vajavad noored konkreetset teavet, mis on seotud projekti ellu viimisega, nt. projektijuhtimise aspektide, rahastamislepingute vms. kohta. Sa ei pruugi olla antud küsimustes ekspert, kuid kõigile neile küsimustele vastuste andmine on eluliselt tähtis. Mitte teada ei ole häbiasi, kuid kasuta oma pädevust selleks, et aidata noortel leida adekvaatseid infoallikaid ning anda neile võimalus ise otsustada, milliseid meetmeid nad kasutavad ja millised kasutamata jätavad.

Ettepanekute tegemine

Selle all peetakse silmas, et noortele luuakse võimalus leida ise vastuseid, ent keerukamates või raskemates olukordades võib ka nõustaja tuua väärt juhiseid, ideid lahendusteks, mis siis grupi poolt ühiselt läbi räägitakse ning kaalutakse enne lõpliku otsuse tegemist. Siia alla võivad kuuluda ka nõuinspiratsioonilood, mida nõustaja oma eelnevate kogemuste pinnalt noortega jagada saab. Sinu roll on aidata noortel selgitada olukorda ning näha erinevaid aspekte enne kui tehakse otsuseid lähenemisviiside, edasiste sammude kohta. Samuti on oluline tuua välja iga variandiga kaasnedavad võivad tagajärjed ja muud lõpliku otsust mõjutavad aspektid. On kõige tähtsam, et lõpliku otsuse teeksid noored ise – ka siis, kui see ei ühti projektinõustaja arvamusega.

Vahendamine

Sind kui projektinõustajat võidakse protsessi teatud etapis paluda, et Sa võtaksid enda kanda

vahendaja, moderaatori rolli. See võib vajalikuks osutuda siis, kui noored soovivad midagi omavahel arutada või ideid genereerida, see võib toimuda kohtumistel, planeerimis- või analüüsiprotsessi käigus või rühmas tekkinud konflikte lahendades. Seega oleksid Sina vastutav protsessi juhtimise eest, tagades, et kõik noored saavad aktiivselt osaleda ning kogu protsessi sisu tuleks noortelt enestelt. Seejuures sobivad väga erinevad meetodid, näiteks suunavate küsimuste esitamine, kõigile nähtavalt räägitust visuaalsete märkmete tegemine ning protokollide koostamine. On oluline jääda võimalikult erapooletuks ning mitte sekkuda sisulistesse küsimustesse, jäädes vastutavaks üksnes protsessi juhtimise eest.

Koolitamine

Noortegrupi töötulemuste parandamiseks võib korraldada ka koolitusi, mis võivad olla suunatud isikliku arengu toetamisele (nt. eneseteadlikkus, aja planeerimine...), rühmatöö tulemuslikkuse parandamisele (nt. meeskonnatöö, ülesannete ja kohustuste jagamine, konfliktide juhtimine...) või olla teemakesksed (nt. kultuuridevaheline õppimine, sotsiaalne kaasatus vm projekti teemaga seotud küsimused...). Koolitajaks võid olla Sina ise või mõni Sinu poolt soovitatud koolitaja.

Muu

Lisaks loetletud pädevustele on muidki oskusi või rolle, mida Sul ehk projektinõustamise protsessi käigus täita tuleb. Need rollid on vähem konkreetse iseloomuga, kujutades endast siiski projektijuhtimise olulisi elemente. Näitlikult võib niisuguste rollidena loetleda vajaduste analüüsijat, vaatlejat, väljakutse esitajat, meeskonnatöö tegijat, ergutajat jne.

Peatükist „Jalgratta tööriistakott” leiad meetodeid, mis võivad Sulle kui noortealgatuse projekti-nõustajale vajalike teadmiste, suhtumise ning oskuste hindamisel abiks olla.

 „Noortealgatust realiseerides oli minu ja meie grupi jaoks kõige raskem koordineerida erinevaid huvisid ja tulla toime grupi mitmekesisusega.”
Sonia (27), Portugal

 „Koolitus oleks aidanud meil oma projekti veel paremini ellu viia.”
Vytas (22), Leedu

Mida projektinõustaja teeb?

- Aitab kõigutada noorte maailmavaadet, et avada uusi tegevusvõimalusi;
- Aitab noortel määratleda oma tegelikke huvisid ning olemasolevaid oskusi;
- Kuulab, uurib, jälgib ja teeb kokkuvõtteid;
- Määratleb arendamist vajavad valdkonnad ning suunab noori koostama tegevusplaani nende arendamiseks;
- On noorte kõrval nende arenguprotsessi vältel, motiveerides neid ning esitades neile väljakutseid, mis on vajalikud eesmärkide saavutamiseks;
- Töötab koos noortega, et aidata neil leida vastuseid oma küsimustele ja probleemidele;
- Uurib olemasolevaid võimalusi ning muudab noorterühma poolt saavutatud tulemused neile nähtavaks;
- Esitab küsimusi, mis ergutaks noorte loominguilistust ja uute ideede tekkimist.

PACO ANNAB NÕU

3.4.6 Analüüs

Analüüs on projektinõustamise jalgrattamudeli oluline osa. Nii on võimalik veenduda, kas projekt toimib erinevates etappides nii nagu planeeritud, kavandada analüüsitulemuste toel vajalikke muudatusi, kuid samuti selgitada kas projektinõustamise protsess vastab noorte vajadustele. Isikliku arengu seisukohast annab analüüs võimaluse püstitada kõigi projektis osalevate noorte jaoks (aga ka projektinõustaja jaoks) õpieesmärgid ning seejärel hinnata nende eesmärkide saavutamist protsessi erinevates etappides, andes viimaks ülevaate protsessi käigus omandatud teadmistest, oskustest ja pädevustest.

Noortealgatuse analüüsimisel tuleks arvesse võtta kolme üksteist täiendavat elementi: noortegrupp, projekt ja projektinõustamine. Neist igaühe puhul on vajalik määratleda takistused ja arendamist vajavad valdkonnad ning juhtida tähelepanu positiivsetele saavutustele. Sel moel on võimalik noortealgatust järjepidevalt paremaks muuta, seda nii projekti tegevuste kui ka projektinõustamise strateegia osas.

Mõistagi on vajalik ka noortealgatuse kõiki erinevaid aspekte käsitlev ning projektinõustamise protsessi kohta lõpphinnangut andev lõppanalüüs.

Kellele on analüüs vajalik

Noortele, Sinule endale, projekti rahastajatele, tugiühingutele, kohalikele (või rahvusvahelistele) partneritele, valla/linna valitsusele... või isegi kohaliku kogukonnale laiemalt. Olenevalt sellest, kellele analüüsitulemused suunatud on, selgub ka parima võimaliku meetodi valik.

Analüüsi olulisust kogu projekti protsessis on oluline teadvustada juba esialgse idee formuleerimise faasis, et kavandada selleks vajalik aeg ja lähenemised, nii aitab see kindlasti kaasa projekti läbiviimise strateegiate arendamisele ning tulevikuplaanide tegemisele. Analüüs loob ka hea aluse projekti rahade kasutamist puudutavaks aruandluseks.

Millal ja miks analüüsida

Vaatamata sellele, et analüüsi kõrgpunktiks kujuneb sageli „projektinõustamise jalgratta“ lõpuosa, tuleks hindamisega realselt tegeleda ka protsessi varasemates etappides, kuna iseenesest on tegemist pideva protsessiga (mida toetab pidev tagasiside). Kujuta ette, et oled pikal rattamatkal: Sa võid väntamist katkestamata lõpp-punktini sõita või teel vaid siis mõne peatuse teha, kui midagi viltu läheb (näiteks üks ratastest puruneb). Samas on Sul võimalik järjepidevalt teha suvalisel hetkel väikeseid peatusi ning kontrollida, kas kõik on OK – kas rehvid on täis, tervis on korras jne. Kindlasti on viimane viis tõhusam, et ennetada võimalikke probleeme.

Mis puutub hindamisse, siis Sinu kui projektinõustaja ülesandeks on vajadusel ka analüüsi teostamise etappide ja meetodite määratlemine lähtuvalt rühma, Sinu enda kui projektinõustaja ning tugiorganisatsioonide ja rahastavate asutuste vajadustest. Samuti oleks hea arutada analüüsi tähtsust ja vajalikkust noortega. Alljärgnev tabel võib Sulle analüüsipunktide määratlemisel ja nende olulisuse mõistmisel abiks olla.

Eel-analüüs	Projekti-nõustamise protsessi alguses	Antud analüüsi puhul on tegu justkui kinnituse saamisega sellele, et eesmärgid ja tegevused on realistlikud, saavutatavad ja mõõdetavad. Eelhindamine kujutab endast võimalust selgitada õpieesmärke nii noortegrupi siseselt, kui Sulle projektinõustajana.
Vahe-analüüs	Projekti-nõustamise protsessi keskel	Selle puhul soovitakse veenduda, et eesmärgid ja nende saavutamiseks valitud vahendid tõesti sobivad, nõ kurs on õige. See annab Sulle võimaluse kohandada projektinõustamist vastavalt vahehindamise tulemustele, kinnitades protsessi ja projekti poolel teel üle olulisemad suunad, saavutused ning väljakutsed. Samuti võib see olla võimalus juba saavutatute teadvustamiseks, vajadusel ka projekti muudatuste kavandamiseks.
Lõpp-analüüs	Projekti-nõustamise tsükli lõpus	Antud analüüsi puhul on eesmärgiks hinnata kas algselt määratletud eesmärgid ja tegevused on realiseerunud. Lõppanalüüs võimaldab anda hinnangu projekti tulemuslikkusele, selle mõjude järjepidevusele (nende püsivuse mõttes). Hindamine peaks lisaks andma tagasisidet projektinõustamise ja selle abil noortele avaldatud mõju kohta (nt. omandatud uued oskused).
Järel-hindamine	Pärast teatud aja möödumist projekti-nõustamise protsessist	Projekti järgselt on analüüsi eesmärgiks hinnata asetleidnud õppimist ja arengut, samuti projektinõustamise kogemuse ja projekti mõjusid pikemas perspektiivis. Tegemist on võimalusega võtta kokku projekti abil saavutatute ning saada ülevaade sellest, kas omandatud oskused ja pädevused on leidnud rakendust. Samuti on järelhindamine aluseks võimalike edasiste tegevuste kavandamisele.

Nagu Sa näed, on analüüs vajalik alati kui oled projektinõustamise jalgratta sadulas – noortealgatusprojekti protsessi läbivalt. Järjepidev hindamine kätkeb endas nii Sinu kui ka noorterühma jaoks võimalust määratleda protsessist ja projektist tulenevaid igapäevaseid vajadusi ja neile reageerida. Siinkohal on silmas peetud projekti üritusi või grupi koosviibimisi, igapäevaseid projekti puudutavaid arutelusid, regulaarset tagasisidet... mis annavad võimaluse pidevalt mõõta projekti edu või ebaedu projektinõustamise protsessi, enda ja rühma seisukohast.

Mida analüüsida

Noortealgatusprojektide puhul oleme määratlenud kolm selgepiirilist valdkonda, mida hindamisprotsess puudutab: projekti protsess, projektinõustamise protsess ja noorte õppimisprotsess. Nüüd püüame mõista, mida nende valdkondade hindamine endast täpsemalt kujutab, pakkudes ühtlasi välja mõned meetodid, mida käsitletakse põhjalikumalt käsiraamatu lisades.

1 – Projekti protsessi hindamine

Projekti analüüsiks tuleb kõigepealt anda hinnang hetkeolukorrale ('alguspunkt'); seejärel otsustada, milliseid eesmärke te soovite teatud ajahetke 't' jooksul saavutada; seejärel hinnatakse olukorda uuesti ajahetkel 't+1' ning lõpuks mõeldakse erinevust saavutatud olukorra ja alguspunkti vahel, lähtudes seejuures eesmärkidest, mille osas alguses kokku lepitati.

Matemaatiliselt lihtne, kas pole? Selleks, et kirjeldatud protsessi oleks projektitegelikkuses võimalik teostada, on Sul vaja ka indikaatoreid, s.t. elemente, mis võimaldavad Sul erinevusi kvalitatiivselt või kvantitatiivselt mõõta. Näiteks juhul, kui eesmärgiks on projekti tegevusest kasu saavate inimeste arvu suurendamine, oleks lihtsaks indikaatoriks projekti üritustes osalevate inimeste arv. Eesmärgid on aga sageli keerulisemad (näiteks avalikkuse teadlikkuse tõstmine keskkonnaga seotud küsimuste osas) ning seega on ka indikaatorite määramine, rakendamine ja mõõtmine raskem.

Projekti protsessi 'jälgimiseks' peaks projektigrupp korraldama regulaarseid kokkusaamisi, soovitatavalt peaks ka projektinõustaja neist osa võtma, et pideva tagasiside alusel toetada grupi sünergiat ning aidata noortel projektiga edasi liikuda. Mõned kohtumised võivadki olla planeeritud toimima nõ 'hoiatustuledena' projekti protsessi läbivalt, seda eriti juhul kui juba projekti alguses on määratletud potentsiaalsed ohuallikad või nõrgad kohad, näit. SWOT-analüüsi abil (meetodi kirjeldust vt. peatükist [A](#) „Jalgratta tööriistakott“ (6)). Pea meeles, et sõltumata sellest, millise meetodi kasutamise kasuks Sa otsustad, on äärmiselt oluline, et kogu rühm osaleks sellele tagasiside andmisel.

Peatükist [A](#) „Jalgratta tööriistakott“ (7–8) leiad ka mõned küsimustikud, mis aitavad Sul kohtumistel projekti ja rühma kohta teavet koguda.

2 – Projektinõustamise protsessi hindamine

Kuidas määratleda selliseid indikaatoreid, mis aitavad hinnata projektinõustamise strateegiat? Mingeid võimalikke ei ole paraku olemas; küll saab aga soovitada püüda jälgida ka nõ peidetud mõõtmeid, silmale esimese hooga märkamatuks jäävaid elemente, mõnikord ka pinna all peidus olevaid tundeid. Motivatsiooni ja heaolutunde kadumisele viitavate märkide esile toomiseks on mõningaid lihtsaid meetodeid.

Projektinõustamise protsessi hindamine peaks olema avatud ja interaktiivne. Eesmärgiks on diskussioonid projektinõustamise kulgemise ja mõju teemadel, näiteks: rühma liikmetega korraldatud kohtumiste tulemuslikkus; suhted Sinuga; Sinu kättesaadavus, roll ja projektis osalemine; meetodid, mida Sa kasutad rühma toetamiseks, hindamiseks jne.

Arutelu ergutamiseks võid alustada lauseid, mida noored siis vastavalt oma tunnete, arvamusele või soovidele lõpetama peavad, näiteks: Mulle tundub..., ma olen õnnelik, et..., mul ei ole..., ma soovitan..., mulle meeldiks..., mulle ei meeldi... jne. Või siis midagi niisugust, nagu: kolm mulle siiani kõige enam meeldinud asja on..., kolm siiani mulle kõige vähem meeldinud asja on... Juhul, kui soovid neid meetodeid õigesti kasutada, leiad põhjalikuma teemakäsitluse peatükist [A](#) „Jalgratta tööriistakott“ (9–10).

3 – Õppimisprotsessi hindamine

Sageli tuleb ette olukordi, mil pärast projekti lõpetamist hindame küll projekti tulemusi (teisisõnu – kas algselt püstitatud eesmärgid on saavutatud või mitte), kuid samas ei pöörata piisavalt tähelepanu sellele, mida niisuguses kogemuses osalemisest õpiti (sõltumata sellest, kas lõpptulemused olid positiivsed või mitte). Võib juhtuda, et me keskendume liigselt projekti tulemustele ning liiga vähe (või üldse mitte) protsessi arengule. Meie kogemused on siiski näidanud, et sõltumata sellest, kas projekt ise oli edukas või mitte, on alati tegemist õppimiskogemusega, mida ei tohiks tähelepanuta jätta. Seda, mida projekti käigus on uut omandatud, olgu siis teadmiste, oskuste või hoiakute osas, tuleks kindlasti arvesse võtta, kui hinnatakse projekti kui isiklikku arengut soodustava kogemuse edukust.

Õppimisprotsessi hindamise saab jagada kaheks osaks: rühmaliikmete õppimine ja Sinu kui projektinõustaja õppimine. Noorte poolt projekti käivitamisel omandatud kogemusi ja oskusi nimetatakse reeglina põhioskusteks, mille hulka kuuluvad muuhulgas: teistega koos töötamine, eneseteadlikkus, suhtlemine, probleemide lahendamine, iseseisvus, kohanemisevõime. Vaatamata sellele, et nende mõõtmine on raske, on nende mõju siiski hindamatu väärtusega, ka edaspidiseid tööturule sisenemise perspektiive silmas pidades.

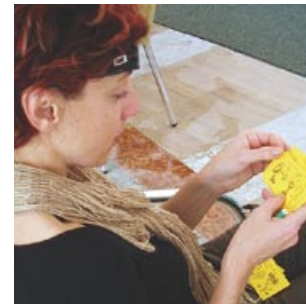
Peatükist „Jalggratta tööriistakott“ (11) leiad loetelu võimalikest indikaatoritest, mille abil saad rühmaliikmete isikliku arengu osas tehtud tähelepanekuid kinnitada. Need vastavad projektinõustaja poolt (või nõustaja ja noore koostöös) püstitatud eesmärkidele, näiteks: motivatsiooni ja entusiasmi suurendamine, jõustamine, iseseisvuse arendamine, enesehinnangu suurendamine, käitumise muutmine, aktiivse kodanikutunde arendamine jne.

Juhul, kui soovid, et noored ennast hindaksid, näiteks enesehinnangu ja teistega suhtlemise oskuste osas, on Sul võimalik kasutada peatükis „Jalggratta tööriistakott“ (12) toodud „Enesehinnangu küsimustikku“, mille eesmärgiks on määratleda nõrku ja tugevaid külgi – neid võib käsitleda kui projekti osaleja isikliku arengu õpieesmärke.

Nii vahe- kui ka lõppanalüüs peaksid moodustama projekti protsessi olulise osa, et määratleda, mida täpselt on tänu projektile õpitud, kuid ühtlasi hinnata püstitatud eesmärkide saavutamist projekti vahendusel. Milline on Sinu kui projektinõustaja roll nendes hindamistegevustes?

Et siis projektinõustaja arvamus ja tagasiside? Miks ka mitte? Mõnes riigis on projektinõustaja roll seotud ka omandatavate oskuste ja pädevuste konkreetsema kaardistamisega, mille puhul noored võivad vajada teatud toetust ja päris kindlasti ka tagasisidet. Näiteks Suurbritannias on Briti Nõukogu välja töötanud isiklike saavutuste kaardistamise meetodi (Personal Record of Achievement – PRA), mida kasutatakse noorte algatusprojekti käigus aset leidnud arengu selgitamiseks (vt. „Jalggratta tööriistakott“ (13)). Nimetatud meetod võib osutada väärtuslikuks tööriistaks, mis aitab omandatud oskusi teadvustada, hinnata ja tunnustada.

Kokkuvõtteks võib öelda, et analüüs kujutab endast konstruktiivset ja pidevalt toimuvat protsessi ning sellele tuleks läheneda positiivselt. See toob esile projekti dünaamilist olemust ning võimaldab vastavalt tegutseda (viia jooksvalt sisse vajalikke muutusi jne.). Sellest võib olla abi Sinu ja noorterühma vahelise koostöö tugevdamisel (suurendab enesekindlust, arendab meeskonnatööd jne.). Lisaks loob see võimaluse oma oskusi maksimaalselt ära kasutada.

 „Projektinõustaja võiks juhtida tähelepanu meie projekti puudustele, sest mõnikord on inimesed nii süvenenud sellesse, mida nad teevad, et nad ei analüüsi oma tegusid.“
Kadri (18), Eesti

Projektinõustamise jalgratas rahvusvaheliste noortealgatuste puhul

Rahvusvaheliste partneritega projektide puhul võib teiste osalevate noortegruppide **„tundmaõppimine“** kujuneda küllaltki raskeks ja aeganõudvaks protsessiks, kuid on hea koostöö tagamiseks siiski äärmiselt väärtuslik kogemus. Samuti oleks hea õppida tundma teis(t)e noorterühma(de)ga seotud projektinõustajaid. Juhul, kui erinevate riikide rühmad pole kunagi varem kohtunud, tuleks soovitada kohtumise korraldamist kohe projekti alguses; selleks kutsutakse kokku näiteks 2-3 projektigrupi liiget igast partnerriigist. Selline kohtumine võib osutuda väga heaks võimaluseks õppida tundma üksteise varasemaid kogemusi ja kohalike organisatsioonide tegevusi, võimaldades ühtlasi veenduda, et kõik rühmad mõistavad projekti kandvat ideed ühtemoodi. Laske neil järele mõelda järgmiste küsimuste üle: Miks nad tahavad osaleda just selles (ja mitte mõnes teises) projektis? Millised on seosed projekti kandva idee ning noorte endi vajaduste ja huvide vahel? Millised on seosed projekti tegevuste ning kõikide projektis osalevate kohalike kogukondade vahel?

„Suhete loomine“ võtab rahvusvaheliste projektide puhul rohkem aega, kuna koos töötavad erinevatest kultuuridest ja riikidest pärit inimesed. Ühiselt suurema meeskonnana töötamisel on hea teada, millised on teiste projektis osalevate partnerite ootused koostööle rahvusvahelise meeskonnana, aga ka Sinu projektinõustamisstrateegiatega ja kättesaadavuse suhtes. Sa peaksid osalevate partneritega võimalusel ka ise aeg-ajalt suhtlema ning vajaduse korral töötama rühmade toetamiseks välja realistliku raamistiku – siiski ei ole mõeldav, et kõiki partnergrupe toetab üks projektinõustaja. Juhul, kui teistel rühmadel puudub nendega vahetult tegelev projektinõustaja, ole oma projektinõustamise piiridest rääkides aus.

Rahvusvahelise projekti **„vajaduste määratlemisel“** peaksid veenduma, et projektis osalevate riikide erinevaid tagamaid ja reaalsusi võetakse arvesse. Projekti kandva idee väljatöötamine koos teiste riikidega võib olla vahva, kuid selle läbiviimine –arvestades seejuures kohalikke vajadusi ja huvisid – võib osutuda parajaks pähkliks. Julgusta noori oma rühma konkreetseid vajadusi partneritega jagama ning nendega koostöös ühiseid vajadusi määratlema. Samuti tee nendega koostööd erinevate partnerite pädevuste määratlemisel ning omaeliste toe võimaluste otsimisel.

Kui asi puudutab rahvusvahelise noortealgatuse **„toetamist“**, siis on üheks peamiseks aspektiks rahvusvaheliste meeskondade sisese suhtlemise ja infovahetuse küsimus. See kõik ei juhtu iseenesest; selleks on vaja leppida kokku mõned ühised põhimõtted, rääkida läbi lähenemisviisid, palju korraldada ning noori selleks pidevalt motiveerida. Selles mõttes on Sul võimalik olla noortele abiks partneritega suhtlemisel kasutatava strateegia väljatöötamisel: Millal suhelda? Kuidas suhelda? Millest täpselt oma tegevuse puhul ka teistele rühmadele aru anda? Kes seda teeb? E-kirjade regulaarne saatmine, virtuaalsete kohtumiste korraldamine jututubade kaudu, partnerrühmadega suhtlemise eest vastutava kontaktisiku määramine, teavitamist puudutava reeglistiku koostamine... kõik need on kasulikud abivahendid, mis aitavad rühmadevahelist suhtlemist paremini korraldada.

👉 „Analüüsimisel“ on väga oluline veenduda, et hinnatakse kahte erinevat tegevuste taset: partnerriikide kohalikud tegevused ja rahvusvahelised tegevused võrgustikuna. Samuti tuleks suunata noori andma hinnangut nende koostööle rahvusvahelise meeskonnana: kas suhtlemine toimus tõhusalt? Kas kõik partnergrupid tundsid ennast võrgustiku osana? Mida nad üksteiselt õppisid? Samuti võiksid suunata noori oma kultuuridevahelise õppimise kogemuse teadvustamisele - mõtlema, milline oli nende teadlikkus kultuuride erinevusest enne ja pärast projekti koostöökogemust. Ja veel tuleks korraldada projekti lõpphindamine, milles osalevad kõik partnerid. See võib rühma jaoks osutada võimaluseks mitte üksnes projektile hinnangut anda, vaid ühtlasi tähistada oma saavutusi meeskonnana ning planeerida vajaduse korral jätkutegevusi ja tulevast koostööd.

Kontakti säilitamine ja tagasiside 3.4.7

Lisaks kõigile eelnevalt kirjeldatud võtmeelementidele – motiveerimine, tundmaõppimine, suhete loomine, vajaduste ja pädevuste määratlemine, toetamine ja analüüs – on lisaks rida tegevusi või ülesandeid, mida Sina kui noortealgatuse projektinõustaja pead pidevalt, s.t. kogu projektinõustamise protsessi jooksul täitma. Need ülesanded on ühelt poolt seotud noorterühmaga pideva kontakti hoidmisega ning teisalt tagasiside jagamisega kogu noortealgatuse protsessi ajal.

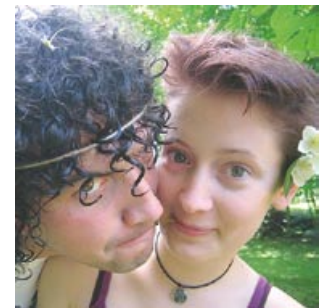
Mis puutub **kontakti säilitamise**, siis see tähendab nii Sinu kui ka rühma liikmete jaoks pidevat suhtlemist ja infovahetust. On oluline, et Sulle oleks alati kättesaadav värskeim teave olukorra kohta rühmas, projekti arengu kohta. Noortel on lisaks oluline teada, et Sa oled neile kättesaadav, kui peaks tekkima vajadus projektinõustamise järele.

Mis puutub **tagasisidesse**, siis on oluline, et Sa looksid mugava keskkonna tagasiside andmiseks ja saamiseks nii noortele kui ka endale projektinõustajana. Tagasiside aitab noortel teadvustada grupiprotsessidega seonduvat, samuti saada teadlikumaks oma meeskonna toimimisest ja seda edaspidi arendada. Samal ajal saad Sina kasutada noortelt saadavat tagasisidet oma projektinõustamistehnikate täiendamiseks.

Selleks, et tagasiside oleks võimalikult konstruktiivne ja tulutoov, peab antav tagasiside olema selline, et selle adressaadiks olev rühm või inimene saaks talle suunatust aru, oleks suuteline seda vastu võtma ning oskaks sellega midagi peale hakata. Veendu, et Sinu poolt antav tagasiside vastaks üksnes selle adressaadiks oleva inimese ja mitte Sinu enda vajadustele; vastasel juhul võib see tagasiside tekitada selle saajas pigem kaitsereaktsiooni ning selle tagajärjel on vähetõenäoline muutusi esile kutsuda.

👉 „Projektinõustaja peaks pakkuma konstruktiivset kriitikat. Mulle ei meeldiks, kui ta lihtsalt kritiseeriks, andmata mingeid soovitusi olukorra parandamiseks.“

Palmir (23), Taani

Kuidas anda tagasisidet

- 1. Tagasisidet tuleb anda konkreetsete, jälgitavate tegevuste või käitumiste osas ning selle osas, millist mõju avaldab see projekti kulgemisele ja tulemustele.
- 2. Oma visiooni, arvamust ja reaktsiooni projekti kulgemise või rühmaliikmete käitumise osas pead Sa esitama just oma visiooni või arvamuse ja mitte faktidena.
- 3. Veendu, et Sinu poolt antav tagasiside viitab tegevusele, käitumisele või tulemusele, kuid mitte noorterühmale või üksikisikutele.
- 4. Juhul, kui Sinu poolt antav tagasiside puudutab mingit tegevusvaldkonda, siis peaks selle osaks olema ka arutelu selle üle, mis on nimetatud valdkonnas noorte arvates soovitud tulemus või mida nad loevad ebaeduks, samuti selle üle mis võiks tulemusi parandada.
- 5. Probleemseid valdkondi käsitledes peaksid rühma julgustama, et nad otsiksid võimalusi tulemuste parandamiseks ning andma neile vajadusel selleks ka soovitusi. Arutelu tagajärjel võidakse kasutusele võtta näiteks protseduurireeglid või uuendada tegevuskava, saavutamaks lahendusi.
- 6. Tagasiside peaks keskenduma olukorra parandamise võimalustele ning täitma seega selgelt hindavaid eesmärgi (selle asemel, et olla pelgalt kirjeldava iseloomuga). Samas on oluline vältida lihtsustatud, absoluutsetes terminites hinnangute andmist (nt „hea” või „halb”) ning selgitada ka hindamiskriteeriume.
- 7. Sinu poolt antav tagasiside peab olema seotud selliste olukordadega, mille üle rühmal või üksikisikul on olemas teatav kontroll; oleks hea kasutada indikaatoreid, mis näitavad, kuidas on võimalik kasutada tagasisidet olukorra parandamiseks või alternatiivsete tegevuste planeerimiseks.
- 8. Sa peaksid vältima väljendeid, mis vallandavad emotsionaalseid reaktsioone ja sunnivad noori kaitsesse tõmbuma; selliste reaktsioonide tekkimisel tegele reaktsioonidega ning ära ürita veenda, põhjendada või täiendavalt oma hinnanguid põhjendada hakata.
- 9. Tagasisidet tuleks anda nii, et noored tunneksid end seda saades täisväärtuslike isikustena, kellel on õigus olla teistest erinev.
- 10. Harilikult on tagasiside kõige tulemuslikum siis, kui seda antakse võimalikult vahetult pärast sündmust (samas võib olla mõistlik arutada kellegi isiklikku tegevust puudutavat temaga nõ nelja silma all, selleks eraldi aega võttes).

Kuidas siis ikkagi praktikas tagada „kontakti säilitamist” ja „tagasiside andmist” kogu protsessi vältel? Reeglina toimub projektinõustamine projektinõustaja ja noorte vaheliste kohtumiste vormis. Kohtumisi korraldatakse sageli projektinõustaja poolt valitud kohas (näiteks projektinõustaja töökohas) või paigas, mida projektinõustaja tunneb või on varemgi kasutanud. See ei tähenda, et kohtumised ei võiks aset leida projektigrupi põhilises kohtumispäigas – sageli aitab aga just keskkonnavahtetus noortel nõustamise vältel paremini keskenduda. Meie omalt poolt soovitame igal juhul projekti toimumise ajal noortega regulaarselt kohtumas käia, et näha, kuidas projekt kulgeb.

On oluline, et kohtumised oleksid oma õhkkonna poolest mitteametlikud, mõnusad ja sõbralikud. Samas ei tähenda see, et vahel ei tuleks liialt familiarseks muutuvate suhete puhul nõ aeg maha võtta ja uuesti läbi rääkida projektinõustamise eesmärgid ja vajadused, samuti algselt kokku lepitud rollid – võib öelda, et muuhulgas on Sinu roll ka kontrollida, kas noored on projektile püstitatud eesmärgid tulemuslikult saavutanud. Mõnikord piisab rollisuhete meeldetuletamiseks ka mõnest väga lihtsast pisidetailist, näiteks kui korraldad vahelduseks kohtumise oma töökohas/kabinetis (eeldusel, et Sul on see olemas) või tood kohtumisele kaasa ja paned lauale oma töökausta, millele on selgelt ja nähtavalt kirjutatud rühma nimi ja projekti nimetus! Viimane ei ole muide siinkohal välja toodud abivahendina pelgalt kirjeldatud olukorras - Sinu materjalid projekti kulgemise kohta peavad alati olema nõuetekohaselt uuendatud ning sisaldama üksikasju rühma arengu, tegevuskava ja teostatavate ülesannete kohta.

Seega kujutavad sellised kohtumised endast võimalust saada rühmalt tagasisidet; selleks tuleta neile meelde, mis toimus teie esimesel kohtumisel, kus te mõlemad (projektinõustaja ja rühm) leppisite kokku, et asute ühiselt noortealgatuse teostamise teekonnale. Juhul, kui muutsite oma kokkuleppe lepinguga ametlikuks, on aeg-ajalt hea ka sellele tagasi vaadata ja viidata, ehk ka oma rolli ümber sõnastada või siis noorte rolle ja vastutust täpsustada.

Pea meeles, et kohtumised rühmaga võivad ühtlasi olla võimaluseks aidata kaasa grupidünaamika arengutele ning rühma ühtsusele. Muuhulgas peaks Sinu eesmärgiks olema suurendada nende enesekindlust, abistada neid (potentsiaalsete) konfliktsete teemade käsitlemisel ning suunata nende energiat nende grupi ja ümbritseva keskkonnaga seotud positiivsetele teguritele.

Projektinõustamiskoosolekud

Millist rolli Sa peaksid täitma?

- Täpsusta iga kohtumise eesmärki.
- Soodusta liikmete vahel toimuvat arutelu (nt. küsimused, ettepanekud jne.).
- Esita küsimusi ja anna noortele võimalus neile vastata.
- Säilita arutelu toimumise ajal korda.
- Kutsu rühma vajadusel korrale.
- Juhul, kui näed, et rühm on segaduses, aita omapoolse sekkumisega olukorda selgust tuua.
- Tee aeg-ajalt kokkuvõtteid selle kohta, mida on öeldud või tehtud.
- Veendu, et kogu rühm osaleb otsuste tegemisel ning ülesannete jagamisel.
- Suuna arutelu vajadusel tagasi koosoleku eesmärkide juurde või kontrolli, et arutelu ei kasvaks üle vaidluseks, mis takistab kohtumise planeeritud kulgu, kuid ära takista inimesi seejuures oma arvamust avaldamast ega satu konflikti.
- Veendu, et kohtumine kulgeb vajalikus tempos.
- Tee koosolekust kokkuvõtte ning anna koosoleku lõppedes sellele lühike omapoolne hinnang.

Millist suhtumist kasutada?

- Kuula tähelepanelikult kõiki rühma liikmeid.
- Austa ideid ja inimesi.
- Püüa kõigepealt mõista ja siis olla ka ise mõistetav.
- Kindlusta, et erinevad seisukohad saavad grupi poolt võrdse tähelepanu, ära kuulatud ja läbi kaalutud.
- Püüa suhtuda liikmetesse ja nende seisukohtadesse ilma eelarvamusteta.

„Projektinõustaja peaks olema abiks informatsiooni andmisel, toetama, nõustama... Mulle meeldiks projektinõustajaga regulaarselt kohtuda.“
Vytas (22), Leedu

PACo ANNAB NÕU

3.5 Teekonnal kogetavad väljakutsed

Väljakutsed ja probleemid, mis kerkivad meie ette projekti ja selle nõustamisprotsessi käigus, võivad nende ilmumise hetkel tunda kõigi aegade suurima katastroofina. Üksnes nende üle järele mõeldes ja neile hinnangut andes on meil võimalik määratleda probleemide lahendamiseks sobivaid tehnikaid ning keskenduda isiklikule arengule ja õppimisele.

Kujuta endale ette, et Sinu riulil on raamat pealkirjaga „Projektinõustaja käsiraamat: lahendused kõigile võimalikele probleemidele noortealgatusprojektides“. Millal iganes probleem tekib – lahendus on käeulatuses... igav, eks ole? Ja võimatu! Sellele vaatamata püüame peatüki selles osas pakkuda teatud juhiseid ja lahendusi mõnedele võimalikele väljakutsetele, mida Sa võid oma teel kogeda.

Lahendused projektis tekkinud probleemidele peab siiski leidma projekti teostav rühm ise, loodetavasti saad selles neile toeks olla oma soovitusetega, lihtsalt lahenduste leidmiseks sobiva keskkonna loomisega või hoopis muul moel, mida just see grupp sel hetkel kõige enam vajab. On ütlematagi selge, et noored, nende kogemused, oskused ja pädevused, aga ka keskkond, milles nad oma projekti läbi viivad, on väga erinevad; seda on ka nende projektiga seotud vajadused ja takistused.

Sellele vaatamata võib üldistades öelda, et projektide teostamisel tekkivad raskused on reeglina seotud kas rühma tuumikuga (nt. noorte motivatsioon, teadlikkus, oskused, inimestevahelised suhted jne.) või välistingimustega (nt. projekti ümbritseva keskkonna mõju projekti teostamise tingimustele, vajadus avalike suhete korraldamise, lobby-töö ning rahaliste vahendite järele jne.). Üks aspekt mõjutab teist. Seepärast vaatame nüüd natuke põhjalikumalt, mida need võimalikud takistused endast võivad kujutada.

Projekti idee loomine... vajaduste analüüsimine ja eesmärkide seadmine

Paljudes projektijuhtimise käsiraamatutes rõhutatakse, et projekt saab alguse ideest. See on tõesti nii ja Sul projektinõustajana tuleb veenduda ja igati toetada, et ideed tuleksid noortelt enestelt. Noortealgatuse projekti puhul saab kõik alguse noortest (tuumikgrupist), nende motivatsioonist ja ideedest ning esimene takistus, millega projekti algatamise mõttele tulnud noored võivad silmitsi seista, on lihtne tõsiasi, et pole piisavalt inimesi, kellega noortealgatuse projekti käivitada.

Uute rühmaliikmete leidmiseks on meetodeid tohutult, need on niisama loomingulised ja mitmekesised kui noored ise. Võib tuua näiteid, kus mõnest noorest koosnev algatusgrupp on avaldanud kohalikes ajalehtedes kuulutusi või korraldatud tänavatendusi, mille eesmärgiks on muuhulgas ka kohalike noorte tähelepanu köitmine. Ent millega seda tähelepanu köita, kuidas saada noori osalemisest huvituma? Mõnikord võib piisavaks stiimuliks ja huvi tekitavaks aspektiks olla osalemise võimalus kui selline, teistel juhtudel võib vajalikuks osutuda osalemise eeliste konkreetne loetlemine, näit. võimalus ise pakkuda välja lahendusi kohalikele noorteprobleemidele, võimalus saada projekti ettevalmistusetapis koolitust, rahvusvaheliste noortealgatuste puhul kindlasti võimalus rahvusvaheliste suhete ja kontaktide arendamiseks, võib-olla isegi reisimiseks...

Üldistades väga paljude projektide kogemust, paistab, et noorte jaoks on raske saada kokku sellist

Väljakutseks on ka luus ühine suhtlemisperspektiiv, mille puhul mina saan olla mina ise ja nemad saavad olla nemad ise.

gruppi, kes on nõ ühel lainel projekti ellukutumist suunavate vajaduste ja projekti eesmärkide osas ning oskavad, viitsivad võtta piisavalt aega, et nende aspektide läbirääkimisega tegeleda. Planeerimisel tuleb sageli ette olukordi, kus kohe minnakse üle tegevuste määratlemisele (mis on ju palju konkreetsem ja lihtsam), olemata eelnevalt lõpule viinud vajaduste analüüsi. Samas on äärmiselt oluline vältida olukorda, kus rühm projekti eesmärke ning nende saavutamise võimalusi erinevalt mõistab; seda tingimust täites on võimalik ära hoida projekti järgmistes etappides tekkivaid arusaamatusi. Kõigepealt peaks rühm võtma aega ja projekti vundamendi korralikult valmis tegema, sh kontrollima, et projekti tuumikgrupiks kujunevad noored on selle projekti ellukutumise motiivide osas ühisel arvamusel ja jagavad neid.

Ressursside määratlemine

Püüdes määratleda projekti teostamiseks vajalikke ressursse, tuleb kõige olulisemaks lugeda inimressursid (kaasa arvatud noorterühmas olemas olevad ressursid) ning asetada need esikohale. Seejärel hakkame määratlema rühmaväliseid vahendeid, mis on vajalikud projekti teostamiseks.

Kuid mõelgem hetkeks sellele, mida noored ise takistustena näevad?

„Teadmiste, eeskätt rahaasju puudutavate teadmiste puudumine.“ Baiba (18), Lät

Päris kindlasti on projektijuhtimise valdkonnaks, mille ees noored suurt hirmu tunnevad, igasugused finantsaspektid: kuidas saada teada erinevaid hindu ning koostada eelarvet, kuidas leida vajaminevaid rahalisi vahendeid, kuidas anda aru kulude kohta ning kajastada rahaliste vahendite kasutamist seaduses ettenähtud korras.

On selge, et projektiga seonduvate rahaliste küsimuste määratlemiseks on vajalikud mõningased teadmised ning Sina kui projektinõustaja oled ilmselt varasemate kogemuste kaudu omandanud teatud oskusi, millest noortel võiks selles olukorras abi olla. Lisaks on projektile toetajate leidmiseks oluline idee tutvustamine, seega võid Sa aidata noortel koostada projekti tutvustus- ja turunduskava (sh oma eesmärkide esitlemine ja tegevuste läbipaistvuse tagamine, avalike suhete eesmärkide ja korraldamise viiside määratlemine, lobby-töö jms).

Lisaks võivad noored toetust ja abi vajada ka juriidilistes küsimustes. Võib ju tekkida olukordi, kus projekti tarvis on vaja rentida väga kalleid materjale või sisse osta mõne professionaali teenuseid. Niisugustel puhkudel võib vajalikuks osutuda lepingute allkirjastamine – koos kogu kaasneva juriidilise vastutuse võtmisega.

Rühma tegevuse ja aja planeerimine

Tänapäeva ühiskonda iseloomustab justkui üleüldine ajapuudus ning tegelik olukord on sageli selline, et noortealgatuse projekti alustada otsustanud noored on lisaks seotud veel muude tegevustega, õpingute või tööga. Lisaks motivatsioonile määrab projektile kulutatava aja ja vaeva sageli ära ülesannete jaotamine. Seega muutub projekti eduka toimimise tagamiseks oluliseks ka rühma tegevuse ja aja planeerimine.

Päris alguses, kui idee on alles uus ja värske ning motivatsioon kõrge, ei tohiks ülesannete jagamine projekti teostava rühma liikmete vahel kuigi raske olla. Kogemused on aga näidanud, et paljude projektide puhul muutub ülesannete jaotuse jälgimine ja graafikust kinnipidamine suureks väljakutseks projekti edenedes. Seega võib planeerimisel abiks võtta teatud pessimistlikuma vaatepunkti ning miks mitte püüda määratleda ka alternatiivne tegevuskava, nõ plaan B juhaks kui selgub, et algselt kokku

👉 „Rahapuudus on üks kõige suurematest probleemidest. On küll võimalik erinevatest fondidest toetust paluda, kuid harilikult nõutakse kõigi projektide puhul ka omafinantseerimist.“
Mari (18), Eesti

„Ülesandeid tuleks delegeerida nii, et ma ei peaks ise kõike ära tegema. Pärast seda, kui kõigil on mingi ülesanne olemas, on oluline, et meeskond tunneks ennast endiselt meeskonnana. Et igapäevasteks teaks, milline on tema roll. Seega oleks minu kui projekti juhi probleemiks, kuidas koordineerida rühma tegevust ja kuidas olla hea juht.“

Kadri (18), Eesti

„Oma teise projekti puhul puutusin kokku probleemiga, kus üks inimene võttis kogu töö enda teha ning ei olnud nõus infot ja ülesandeid teistega jagama. Kõige raskem ongi selliste enesekesksete ja 'staari panevate' inimestega, kes ei soovi teiste arvamust ära kuulata ning teevad kõike nii, nagu nemad tahavad.“

Jaana (18), Eesti

lepitud ajakava ja tegevuste jaotus siiski toimima ei hakka. Seega miks mitte määratleda juba alguses ka võimalikud riskid, et olla nende ilmnemisel valmis muutuvate tingimustega kohanduma?

Rühmal võib olla abi ka sellest, kui projekti tööplaan ei ole liiga tihe (kuna heale tahtele vaatamata võib tegelikkuses osutuda küllalt raskeks leida aega näiteks üks kord nädalas kokku tulla ja ennast projektile pühendada) – seda esiteks, ning teiseks – kohtumiste ajad lepitakse kokku juba projekti ettevalmistamise käigus, andmaks kõigile võimalust nendega oma aja planeerimisel arvestada.

Mida kauem projekt kestab, mida rohkem erinevaid tegevusi see hõlmab ja mida suurem on tuumikgrupp, seda olulisemaks muutub projekti kui terviku hea koordineerimine. Eelistatavalt peaks koordineerimise ülesannet täitma keegi noorterühma liikmetest, samas on see gruppide toimimises suhteliselt tundlik teema ning toob noortevahelistes suhetes sageli kaasa arusaamatusi, väljakutseid. Nii võib ka see osutuda teemaks, mille puhul projektinõustajalt oodatakse kogu projekti jooksul tagasiside andmist ning toetust.

Meie teel on takistus... mis me nüüd peale hakkame?

Käsiraamatu koostamisel oleme lähtunud seisukohast, et projekt võib anda noortele väärtuslikke kogemusi ka siis, kui protsess ise ei kulge sujuvalt ja probleemideta. Nii võib näiteks juhtuda, et rühma liikmed ei täida kokkulepitud ülesandeid nii hästi, kui nad planeerisid või neilt seda oodati ning sellega seoses tekkivad pinged.

Samuti võib juhtuda, et mõned inimesed otsustavad projektis osalemisest loobuda ja siis ei ole projektile enam tegevuse jätkamiseks vajalikke inimressursse. Või liituvad projektiga uued inimesed ning projekt hakkab liikuma uues suunas, mis ei ole vastuvõetav inimestele, kes asjaga algusest peale seotud olid.

Tegelikkuses toimub projekti tegevuse esialgne planeerimine muidugi ilma, et saaks arvestada hilisemaid muudatusi. Kui need siiski ilmnevad (ja tõenäoliselt ilmnevadki!) võib juhtuda, et noortegrupi pinged kasvavad muutunud oludes väga suureks ning rühm vajab Sind kui vahendajat, kes aitaks neil tekkinud olukorda hinnata ja järgmisi samme planeerida. Kuid ära sattu paanikasse! Pea meeles, et takistused ja kriisiolukorrad võivad rühma omavahel lähendada ning on aluseks sedavõrd väärtuslikule oskusele nagu seda on probleemide lahendamine.

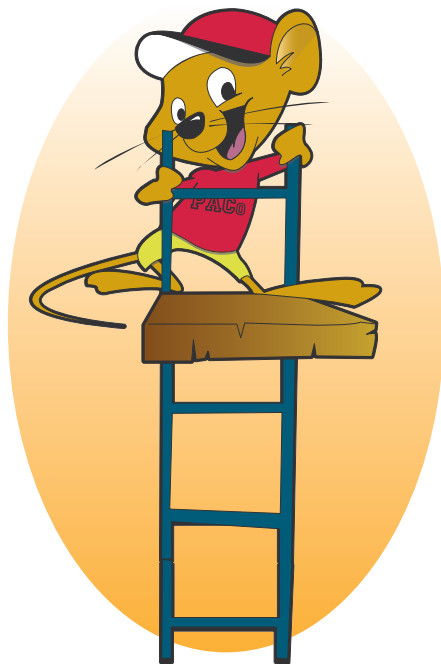
Nii võib tunduda, et noortealgatuse käivitamine on üsna riskantne ettevõtmine... noh, õnneks on projekt tegelikkuses midagi palju enam, nagu ka käesolev käsiraamat tervikuna esile toob. Olles käsitlenud mõningaid küsimusi, mis on osutunud noortealgatusprojektide jaoks väljakutseks, on päris selge, et 'valmislahendusid' ei eksisteeri. Taas lähtuvad lahendused sageli pigem osalevate inimeste väärtushinnangutest ja suhtumisest. Seega võib juhtuda, et otsustad lähtuda oma kogemustest ning eelnevatest projektidest, mille projektinõustaja Sa oled olnud ning paned kokku omaenda headest ja mitte-nii-headest kogemustest lähtuva probleemide lahendamise meetodite kogumi. Hoi a siis omandatud väärtuslikke kogemusi kättesaadavas kohas, juhaks kui neid tulevikus tarvis võib minna...

4. HOOGU JUURDE EHK KUIDAS

SUURENDADA NOORTE OSALUST

Osali
lus

Noorte **aktiivne osalus** on prioriteediks mitte ainult programmi Euroopa Noored noortealgatusprojektides, vaid on üks võtmeküsimusi tänase Euroopa noortevaldkonnas. Nii viitab ka Euroopa noortepoliitika Valge raamat vajadusele luua enam võimalusi selleks, et noortest kujuneksid aktiivsed kodanikud. Noorte oma-algatuslikud projektipõhised ettevõtmised on üks väljundeid selle poliitilise prioriteedi saavutamiseks, seda enam, et pidevalt uuenev lähenemine noortealgatustele toetab tänaseks noorte aktiivset osalust väga erinevatel tasanditel, kohalikust rahvusvaheliseni.

Noorte osalusest rääkides kasutatakse erinevaid termineid: „osalus“, „kaasatus“, „aktiivne osalus“, „proaktiivne osalus“ jne. Järgnevast ei leia Sa ühtegi uut osaluse definitsiooni, küll aga mõningaid mõtteid ja meetodeid, mis selle teemaga seotud on. Kuidas on Sinul võimalik toetada noorte aktiivset osalust läbi noortealgatusprojektide ja nende nõustamise? Kuidas saaksid suunata noori kaasama oma projekti elluviimisse kohalikku kogukonda? Käesolev peatükk avab osaluse erinevaid mõõtmeid ning käsitleb projektinõustaja tegevust noortealgatuse osalusprotsesside juhtimisel.

4.1 Õpime osalema

Rääkides noorte osalemisest noortealgatuses tuleks arvesse võtta osaluse kahte erinevat mõõdet: osalus isiklikul tasandil ja osalus kogukonna tasandil.

Esimene mõõde, **osalus isiklikul tasandil**, viitab noorte potentsiaalile teha ise otsuseid projekti kõigis etappides. Noori tuleb julgustada ja suunata, et nad teadvustaksid endale sellega kaasnevat vastutust ning võiksid projektikogemusele tuginevalt suurendada vastutustundlikku käitumist ka muudes oma elu valdkondades. Seega on antud mõõde seotud noorte isikliku arenguga.

Mis puutub teise mõõtmesse, **osaluse kogukonna tasandil**, siis selle puhul on tegemist noorte panusega (ideed ja energia) kogukonna (kohalik, piirkondlik, üleriigiline või rahvusvaheline) hüvanguks. Selle mõõtme keskmes on tugi noortele, et neil oleks võimalik end ühiskonna olulise grupina enam kuuldavaks teha, avaldada oma arvamust ning et seeläbi neile ka tekiks enam kõlapinda ühiskonnas. Nii on antud mõõde seotud noorte sotsiaalse arenguga.

Sinul kui projektinõustajal on võimalik omalt poolt palju ära teha selleks, et toetada noorte aktiivset osalust noortealgatusprojektides ning seejuures on oluline arvesse võtta noorte osaluse mõlemat mõõdet (nii kogu nõustatava noortegrupi kui selle üksikliikmete tasandil).

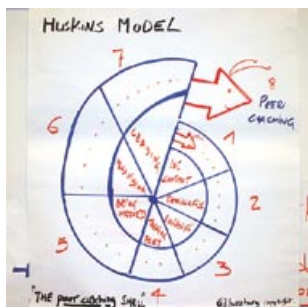
4.1.1 Isiklik areng läbi progressiivse osaluse

Noortealgatuses osalemine toetab noorte isiklikku arengut, õpetades neid olema iseseisev ning tegema otsuseid.

John Huskins (1996) on töötanud välja noorte õpikogemuse arengu mudeli (ingl. k. Curriculum Development Model – CDM), mis kirjeldab otsustusprotsessis osalemise erinevaid tasemeid ning seda, mil moel on noorteprojektides võimalik suunata noori progressiivse osalemise suunas. Mudel toob esile vajaduse aidata noortel projektide elluviimisel liikuda maksimaalsele sõltumatusele (otsuste tegemise, vastutuse ja iseseisvuse suunas). Nii on võimalik liikuda näiteks sellist rada pidi: jõuda esialgsest noortega kontakti loomisest nende passiivse osalemiseni juba korraldatud tegevustes; sealt edasi kaasata neid mõnede ülesannete kaaskorraldusse, andes seejärel neile üha enam võimalust iseseisvaks tegutsemiseks ja otsuste vastuvõtmiseks; aegamööda luua neile võimalused oma-algatuslikeks ettevõtmisteks (näiteks tutvustada võimalusi noortealgatusprojektideks), mille edasine perspektiiv võib olla juba omaeliste nõustamise või koolitusega tegelema asumine.

Meie kasutame noorte osaluse kirjeldamiseks merikarbi kujutist, mis sümboliseerib seitset progresseeruvat etappi (vt. pilti vasakul). Iga ring selles spiraalis vastab teatud etapile ning võttes arvesse pidevat liikumist läbi seitsme etapi, tähendab, et antud protsess tuleb projektinõustamise lõpmatus spiraalis pidevalt kordamisele.

Huskinsi nägemuse kohaselt tegutsed Sina kui projektinõustaja 1.-4. etapis peamiselt noorte „eest“. 5. etapp toob endaga kaasa olulise muudatuse, kuivõrd Sa hakkad tegutsema „koos“ nendega, 6.

etapis viivad noored ise tegevused ellu, see toimub noorte eneste „poolt“ ning 7. etapp toimibki ainult „läbi“ noorte – nende kanda on kogu juhtimine. Meie lisaksime Huskinsi mudelile täiendava 8. etapi, mis hakkab toimuma siis, kui noored oma senistele projektikogemustele tuginedes võtavad aktiivse rolli teiste noorte nõustamises ja koolitamises.

Selgitamaks Huskinsi õpikogemuse arengu mudelit selle erinevate etappide kaudu, kasutame näidet kohalikust noortealgatusest, mille raames rajatakse kunstigaleriid noortele.

➤ näide noortealgatusest noorte õpikogemuse arengumudeli taustal

1. etapp

esmane kontakt

Noored panevad oma tulevase projektinõustaja proovile: mida on tal meile pakkuda? Kas teda saab usaldada? *Näide: noored tutvustavad Sulle oma ideed rajada kunstigalerii. Nad tahavad teada, kuidas oleks Sinul võimalik neid aidata, mil määral Sa projektiga seotud oleksid jms.*

2. etapp

tutvumine

Noored ja projektinõustaja õpivad teineteist vähehaaval tundma, suhtlevad, et arutada projekti-idee üle, hakkab tekkima vastastikune usaldus ja koostöö! *Näide: Hakkate noortega regulaarselt kohtuma, arutamaks projekti puudutavaid üksikasju ning jagades seda, mida teil on üksteisele pakkuda...*

3. etapp

suhtlemine

Rühma ja projektinõustaja vahelised suhted on nõ paika loksumas - kontakt on loodud ning edasise suhtlemise eesmärgiks on jätkata vastastikuste ootuste, rollide ja vastutuse selgitamist, kehtestatakse ka teatud koostööreeglid või -põhimõtted. *Näide: vestlused projektigrupiga on sagedased ja usalduslikud. Sina räägid noortele, millist vastutust Sa neilt ootad projekti teostamisel, et jõuda soovitud tulemusteni nii projektitegevuste kui nende isiklike õppimiskogemusega seoses. Projektigrupp omakorda räägib Sulle, et nemad ootavad Sinult nõuandeid erinevate võimaluste ja meetodite osas ning seda, et oleksid nende jaoks olemas probleemide tekkimisel, soovimata seejuures, et Sa projekti juhtimise üle võtaksid. Noored hakkavad mõtisklema selle üle, kuidas galerii toimima peaks, mängivad erinevate ideedega ja küsivad Sinult vastuseid ning ideid selle kohta, kuidas seda kõike siis korraldada...*

4. etapp

osavõtmine

Noored saavad võimaluse kogeda osalusprotsessi, võtta aktiivselt osa projekti tegevustest, mis on välja töötatud nende huvisid ja vajadusi arvestades. *Näide: galerii avamise organiseerijaks oled põhiliselt Sina, kuid Sa lähtud selle juures rühma mõtetest ja arvamustest. Noored osalevad avamisel ning hakkavad koguma ideid galerii edasiarendamiseks.*

5. etapp

kaasatus

Noored hakkavad tegevuste planeerimisel ja teostamisel aktiivsemalt osalema ning projektinõustaja jääb tahaplaanile. Juhul kui temalt palutakse nõu või toetust, on ta alati kättesaadav. *Näide: projektirühm vastutab järgmiste näituste planeerimise ja korraldamise eest; nad panevad paika järgmiste kuude tegevuskava; arutavad koos Sinuga järgmiste näituste teemasid ning teevad ise lõplikud otsused; nad paluvad Sinu abi naabruses tegutsevate noorte kunstnike kontaktide otsimiseks; nad koguvad ideesid selle kohta, kuidas uute näituste avamist reklaamida ning jagavad neid ideid Sinuga...*

➤ Miks kasutada noortealgatustes omaelaliste projektinõustamist?

„Konsultatsioonid nendega, kes on noortealgatuse juba teoks teinud, oleksid aidanud minul ja meie grupil oma projekti veelgi paremini ellu viia.“
Gintaras (2), Leedu

Noorte omaelaliste koolitus tähendab üksteiselt õppimist ning kujutab endast väga tõhusat lähenemist, tagamaks noortele mõjukaid õpikogemusi ilma, et selles oleks võtmeroll noorsootöötajatel. Noortealgatustes tähendab see seda, et noored juhivad ise projekti algusest lõpuni ning saavad vajadusel nõu küsida noorte käest, kel on sarnaste tegevustega isiklike kogemusi. Omaelaliste projektinõustamise kasuks räägivad mitmed aspektid: selle rakendamine aitab kokku hoida kulusid, soodustab noorte osalemist mitteformaalses hariduses ning vähendab projektinõustamises sageli (vähemalt esialgu) ettetulevaid barjääre - noortel on omavahel lihtsam luua avatud kontakti ja suhtluskeskkonda.

Juhul, kui oled noortealgatuse protsessi läbi teinud, on ka Sinul võimalik hakata toetama teisi noori projektinõustamist ➤

► protsessis ning neil noortel on võimalik Sinu kogemustest õppida. Sinu rolliks on noortegrupiga kontakti loomine, nende ärakuulamine, oma kogemuste jagamine ning võimaluste otsimine rühma toetamiseks oma kogemuste kaudu. Seejuures ei tähenda see kindlasti, et pead neile ütlema, kuidas nad oma projekti teostama peaksid.

Saada omaeliste projektinõustajaks – see võib olla Sinu jaoks ühtaegu väljakutseks ja samas ka heaks võimaluseks jätkata enese arendamist, kuna läbi teiste nõustamise on võimalik ka enda kohta uut teada saada.

Lähtuvalt oma kogemustest võiksid Sa projektis siiski suhteliselt „nähtamatuks jäädes“ nõustada, lastes rühmal endal võimalikult palju ära teha. Nii toimides tegutseksid Sa täpselt nii, nagu Sa oleksid oodanud oma projektinõustajalt!

Kuna reeglina on noortealgatuste projektinõustamise näol tegu pigem pika-ajalise protsessiga, tuleb Sul protsessi käigus ilmselt silmitsi seista mitmete väljakutsetega. Samas saad Sa teiste noorte jõustamises ►

6. etapp organiseerimine

Noored võtavad vastutuse tegevuste planeerimise ja läbiviimise eest, nemad on põhikorraldajad. Projektinõustaja distantseerib ennast järjekindlalt projektirühmast, kuid on vajaduse tekkimisel nende jaoks siiski olemas. *Näide: noored viivad kohalikus kogukonnas läbi uuringu, leidmaks potentsiaalseid kunstnikke, kes järgmistel näitustel osaleksid; nad kujundavad järgmiste näituste kutsed ja saadavad neid ümbruskonnas laiali; nad valmistavad ette galerii ruume (kujundus, valgustus jne.); vastutavad eelarve eest (materjalide ostmine, aruandlus jne.)...*

7. etapp juhtimine

Noored on oma otsustes ja tegevustes täiesti iseseisvad; nad võtavad endale juhtrolli või otsivad vajadusel pigem abi teistelt noortelt, kel on kogemusi samalaadsetest projektidest: projektinõustaja ei ole enam vajalik! *Näide: rühm võtab enda kanda täieliku vastutuse järgmiste näituste ettevalmistamise ja avamise eest (ülesannete jagamine, kontakteerumine kunstnikega, kontakteerumine kohaliku kogukonnaga, eelarve juhtimine, üksteise toetamine...) ning korraldab ka kogu projekti analüüsi ja lõpparuande kirjutamist, selle lisamaterjalide kokkupanekut jms. Nad vastutavad nii enda kui teiste eest; Sul on aeg noortega hõvasti jätta!*

8. etapp omaeliste projektinõustamine

Oma kogemuste tuginevalt on noored valmis omaeliste projektinõustamises rolli võtma, lähtudes seejuures oma teadmistest ja oskustest, mis on omandatud noortealgatusprotsessi vahendusel. Nii võiks selle äärmiselt olulise etapi lisada eelnevalt käsitletud mudelile ning merekarbi kui sümboli kaudu väljendatud, pideva ringina toimivale protsessile. *Näide: viimase näituse ajal käisid mõned noored näitusekülastajad välja idee kaasata oma tegevusse ka vanemaid inimesi, et näidata neile nüüdiskunsti ning võrrelda erinevate vanuserühmade arvamust, propageerides selle kaudu ühtlasi ka põlvkondadevahelist mõistmist. Galeriiprojekti tuumikgrupp soovib neil oma ideed edasi arendada ning esitada taotlus noortealgatuse kaudu rahastamise saamiseks. Nad pakuvad, et võivad uut noorterühma abistada nii taotluse esitamise kui – vajaduse korral – ka noortealgatuse ettevalmistamise ja läbiviimise protsessis.*

(Kohandatud mudeli aluseks on võetud CDM, John Huskins, 1996)

Me oleme veendunud, et selline progresseeruv osaluse protsess, kus noori kaasatakse üha enam ka otsuste tegemisse, aitab tagada noorte iseseisvuse arengut. Kuid veelgi enam usume me, et on oluline kaasata noori juba ettevõtmiste stardifaasis ja Sinu kui projektinõustaja esmakohustuseks on kaasata noortegrupp tervikuna, anda neile võimalus tunda end ettevõtmise omanikena. 1.–4. etappi ei pea tingimata käsitlema noorte „eest“ tegutsemise protsessina (nagu seda on kirjeldanud Huskins), vaid nendega „koos“ tegutsemisena – eeldusel, et neid julgustatakse üha enam ka vastutust võtma. Mitte ühelgi juhul ei peaks eesmärgiks olema projekti teostamine noorte eest, ka mitte koos noortega, vaid noorte endi poolt.

Seda mudelit võib kasutada ka selleks, et kirjeldada ja tõendada noortealgatusprojekti käigus toimuvat noorte õppimise ning käitumise muutumise protsessi. Sellele vaatamata ei tohiks seda näha pelgalt jäiga ja ainulaadse mudelina progressiivsest osalemisest noorte projektis. Mitte kõik noortealgatuste projektirühmad ei läbi kõiki eelnevalt kirjeldatud etappe. Kui etapid 1–3 („esimene kohtumine“ kuni „sotsialiseerumine“) leiavad aset peaaegu kõikide noorterühmade puhul, siis etapid

4–7 („osa võtmine“ kuni „juhtimine“) erinevad gruppide ja nende projektide puhul olulisel määral. Seda nii projektigrupi kui terviku, aga ka rühma kuuluvate üksikisikute eripäradest tingituna.

Nii võib mõni rühm teha „sotsialiseerumise“ etapist hüppe „kaasatuse“ etappi (kuna tegemist on noortegrupiga, kes on piisavalt sõltumatu projektiga seotud tegevuste planeerimiseks ja korraldamiseks). Kuid samas võib olla, et rühmas on üks või mitu isikut, kelle jaoks on siiski vajalik „osavõtmise“ etapi läbimine, sellal kui teised liiguvad edasi otse „korraldamise“ või isegi „juhtimise“ etappi (näiteks rühmas, mille tegevust juhib väga suurte projektijuhtimiskogemustega noortejuht).

On selge, et see, millises etapis on nõ stardipositsioon kui grupp oma ettevõtmisega alustab, sõltub konkreetse noortealgatusega tegelevate noorte sõltumatus/sõltuvuse tasemest. Sinu ülesandeks on hoida kõigil nõ silma peal ning veenduda, et kõigi individuaalsed osalustasemed arenevad rühma kui terviku omaga kooskõlas, arvestades siiski ka igaühe ainulaadsust, individuaalseid eripärasid ja vajadusi. Eesmärgiks ei pea olema mitte kõigi aktiivne osalemine samal tasemel, vaid igaühe edasimineku vastavalt sellele, milline oli tema isiklik olukord alustamise hetkel.

► kindlasti rakendada seda, mida Sa oled ise projektis osalemise käigus õppinud, mistõttu juhul kui noorte projekt laabub kenasti ning saavutab soovitud eesmärgid, on nende edu mingil määral ka Sinu enda edu!

„Juhul, kui mina tahaksin noortealgatuse käivitamises ja elluviimises osaleda, siis vajaksin toetust eelkõige konkreetsete ja praktiliste näidete osas. Kuulata kedagi, kes on noortealgatuse teoks teinud ja oskav meile rääkida, mida nad tegid, kui palju paberitööd sellega kaasnes ja kui palju aega selleks kulutati. Kedagi, kes oskaks meile öelda, kas meie projekti idee on hea või mitte ja kuidas seda praktikas teostada.“

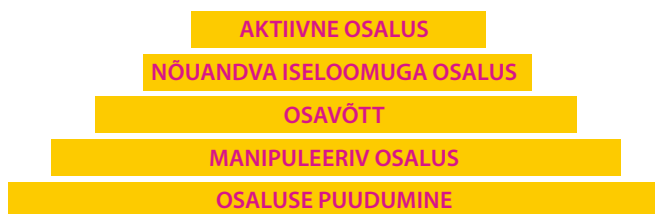
Pia (20), Soome

Sotsiaalne areng läbi kogukonna osaluse 4.1.2

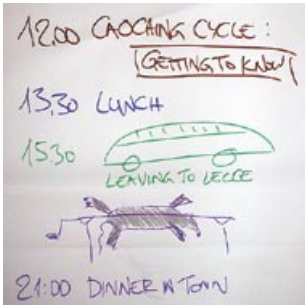
Noorte sotsiaalset arengut on võimalik toetada, luues võimalusi nende oma-algatuslikeks projektideks ning noorte järjepidevaks liikumiseks osaluse uutele tasemetele. Vähemtähtis ei ole seejuures neile kohaliku kogukonna poolt jagatav tunnustus, seda enam, et noortealgatus avab võimalusi aktiivseks osaluseks mitte üksnes noortealgatuse projektigrupile, vaid ka laiemalt kohalikus kogukonnas või isegi rahvusvahelisel tasandil.

Noortealgatus võib aset leida väga erinevates kogukondades: külaelanike või linnakodanike seas, üleriigilise projektina erinevate maakondade elanikke kaasates või Euroopa tasemel, koondades erinevate riikide kogukondi. Kõigis neis kontekstides on võimalik määratleda sotsiaalse osaluse taset, hinnata noorte osalust antud kogukonna elus, kasutades selleks erinevaid indikaatoreid.

Kohaliku kogukonna elus võib osaleda väga erineval moel, ka võib osaluses eristada erinevaid **tasandeid**.

osalustasemed

Võtame näiteks noortealgatuse, mida korraldab üks valdavalt üliõpilasi kaasav noorteühendus kohaliku kogukonna noorte jaoks. Projekti kandvaks ideeks on teatrietenduse korraldamine teemal „kõik erinevad, kõik võrdsed“ ning selle eesmärgiks on noortes sallivuse ja Euroopa-teadlikkuse kasvatamine.

➤ „Osaluse puudumisega“ on tegemist juhul, kui noored ei osale kogukonna jaoks sotsiaalset ja kultuurilist mõju avaldavates tegevustes. Näide: kohalikud noored ei osale üliõpilaste poolt korraldatud teatrietendusel, kuna nad ei ole selle toimumisest teadlikud, neid ei huvita teater või näiteks seetõttu, et nad ei saa endale pileti ostmist lubada.

➤ „Manipuleerivast osalusest“ saab rääkida siis, kui noorte osalust kasutatakse isiklikel vm eesmärkidel ära kellegi teise poolt (mõni noorteühing, noorsootöötajad, projektinõustajad jne.). Näide: mõni aeg tagasi on kogukonnas aset leidnud juhtum, kus kohaliku kooli direktor keeldus moslemi tüdrukut kooli vastu võtmast. Kohaliku noorteühingu juhid ja noorsootöötajad, aktiivsed üliõpilased ei pidanud seda õigeks ja oleksid soovinud direktori vallandamist. Nüüd on nad ellukutsunud projekti, mille keskmes on teatrietendus teemal „kõik erinevad, kõik võrdsed“. Esilinastusele järgnevalt korraldatakse vestlusring, juhtimaks olukorrale tähelepanu. Kutse saavad nii kohaliku kooli direktor kui mõned alles hiljuti piirkonda kolinud noored emigrantide peredest. Paraku ei teavitata noori korraldajate poolt projekti tegelikest, varjatud eesmärkidest.

➤ „Osavõtmise“ tasandiga on tegemist juhul, kui noored otsustavad tulla kohale ja seeläbi tegevustes osaleda. Näide: kohalikud noored saavad innustust projekti reklaamikampaaniast ja tulevad etenduse „kõik erinevad, kõik võrdsed“ publikuks. Antud juhul noored küll osalesid etendusel, kuid ei olnud kaasatud selle ettevalmistamise või läbiviimise protsessi.

➤ „Nõuandva iseloomuga osalusega“ on tegemist juhul, kui noored panustavad tegevusse selle korraldajatele soovitusi andes, võtmata endale seejuures otsustamisega seotud vastutust. Näide: mõned kohalikud noored kuulevad, et selline projekt on teoksil ja pakuvad end korraldajatele appi. Nii osalevad nad dekoratsioonide kujundamiseks ideede välja töötamisel ja lavakujunduse ettevalmistamisel. Lisaks on nad ka etenduse publikuks.

➤ „Aktiivse osalusega“ on tegemist siis, kui kohalikud noored panustavad projekti oma ideedega ning teevad endale võetud ülesannete raames ise otsuseid, olles samas kaasatud partneritena ka koostöösse teiste osapooltega. Näide: üliõpilaste noorteühendus teeb koostööd naabrusest pärit noorte grupiga, et korraldada etendus. Nad jagavad vastutust nii etenduse ettevalmistamise ja läbiviimise osas kui tervikuna projekti analüüsimises, hindamiseks mõju kogukonnale laiemalt. Reeglina võib öelda nii, et mida kõrgem on osaluse tasand, seda suurem on ka kogukonna motivatsioon noorteprojektidesse panustamiseks. Siiski on oluline, et noortele jääb põhiroll ja iseseisev vastutus projekti ellu viimisel, oma teadmiste, kogemuste ja pädevuste panustamiseks projekti.

Nii tuleb noortealgatuse projekti nõustades pidevalt hinnata tuumikgrupi noorte ja sihtgrupi (kogukonna) vajadusi ning projekti panustamise seisukohalt olulisi pädevusi. Oluline ei ole mitte ebapiisava pädevusega tuumik- või sihtgrupi väljavahetamine, vaid nende suunamine projekti vajaduste teadvustamisele ning nende toetamine uute oskuste omandamisel.

Kohalikult tasandilt Euroopasse 4.1.3

Osalus – kohalikul või Euroopa tasandil? Kindlasti ei ole kõigil noortel erinevatel tasanditel osalemiseks vajalikke võimalusi ja võimeid, seepärast on Sinu kui projekinõustaja ülesandeks igaühe maksimaalse individuaalse osalustasandi väljaselgitamine ning nende arengu järjepidev toetamine. Pole oluline, kas noored saavutavad kõrgeima, „juhtimise või omaealiste projekinõustamise“ tasandi (merikarbimudeli 7.-8. etapp) või avaldavad oma osaluse kaudu kõrgeimat mõju Euroopa tasandil; oluline on igale noorele ja igale projektirühmale mõjusaks õppimiseks vajaliku keskkonna loomine.

Noorte aktiivseks osalemiseks ühiskonnas on vajalikud mõlemad käesolevas peatükis käsitletud kontekstid – nii isiklik kui sotsiaalne. Isiklik areng on seotud osaluseks vajalike oskuste omandamise ning noortealgatuse raames otsuste tegemisega. Sotsiaalne areng on seotud osaluse ja vastutuse võtmisega kogukonnasiseselt. Noortealgatuse kõrget kvaliteeti aitab tagada mõlema aspekti vaheline hea tasakaal – ühelt poolt noore individuaalsed ja noortegrupis õppimise kogemused ning teisalt projekti poolt kogukonnas avaldatav mõju.

Noortealgatuse juhtimine annab noortele kogemuse sellest, mida tähendab olla aktiivne, võimaldades neil tegutseda kohalikul tasandil ja samas reageerida Euroopa ühiste muredele, tunda uhkust kohalikul tasandil saavutatud positiivsete tulemuste üle. Võimalik, et selle tagajärjeks on soov võtta vastu uusi väljakutseid, nagu näiteks koostöö alustamine rahvusvahelisel tasandil.

Kohaliku noorteprojekti, kuid veelgi enam rahvusvaheliste kogemuste vahendusel toimuv õppimisprotsess kujutab endast olulist osa noorte kujunemisel aktiivseteks kodanikeks, et võtta vastutust ja anda oma panus mitte üksnes oma kodupiirkonna või riigi, vaid ka Euroopa ja maailma kodanikena.

4.2 Aktiivse osaluse reisingimused

Mõtles noortealgatusele kui teekonnale „osaluse radadel“. Sina oled projektinõustaja ja sõidad koos noortealgatuse projektigrupiga „projektijuhtimise jalgrattal“. Sa sõidad nende taga – mitte liiga lähedal, aga ka mitte liiga kaugel. Tee ääres on erinevad peatumispaigad ning et reis võib osutuda üsna pikaks, on Sinul võimalik otsustada, kus ja millal peatuda, et reisi jätkamiseks energiat koguda.

Selleks, et võiksid noori võimalikult hästi toetada, on aga ka Sinu enda energiavarude täienemise eest vaja hoolt kanda – noortealgatustes on selleks energiaks eeskätt vajalikud **▶pädevused** (teadmised teekonna järgmiste etappide kohta, teel kohatavate inimestega suhtlemiseks vajalikud sotsiaalsed oskused jne.), **▶võimalused** ehk ressursid, mida Sa teel vajad (toit ja jook, kaart jne.) või **▶motivatsioon** teekonna lõpuleviimiseks (väljakutsed, entusiasm jne.).

Noortealgatustes osalemise eeltingimusedena nähakse reeglina neid kolme elementi:

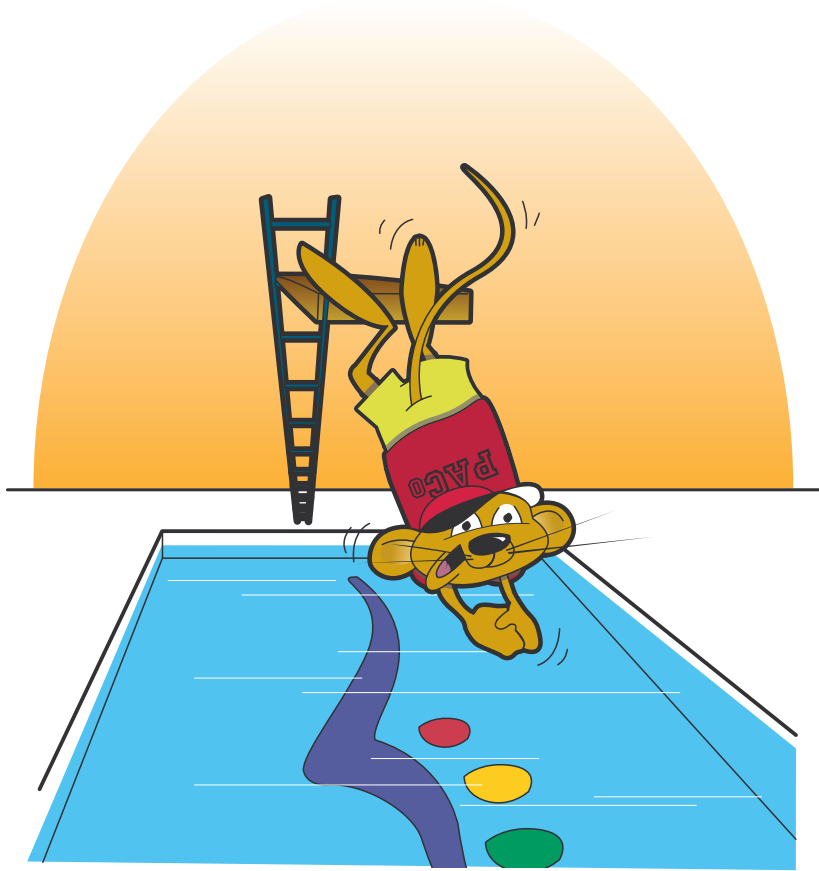
- Pädevused: osalemiseks ja otsuste tegemiseks vajalikud teadmised, oskused ja hoiakud.
- Võimalused: olemasolevad ressursid ja otsustusvõime.
- Motivatsioon: soov võtta endale kogukonna elus aktiivne roll.

Noortealgatusprojektide puhul varieeruvad nimetatud tingimused protsessi erinevates faasides oluliselt. Seetõttu on mõistlik vaadelda noorte osalust kui pikaajalist protsessi, mille käigus noored omandavad osalusega seotud teadmisi, arendavad osalemiseks vajalikke oskusi ning seeläbi suureneb ka nende osalusega seotud motivatsioon. Sinu kui projektinõustaja roll on suunatud noorte osalustasandi pidevale edasiarendamisele, toetades noorte isikliku arengu protsessi, luues osaluskogemuste saamiseks vajalikke võimalusi ning julgustades noori aktiivsele eluhoiakule.

Tulles tagasi osalustasemeti mudeli juurde ning võttes arvesse, et vaatamata poliitilistele prioriteetidele osalevad inimesed oma elua jooksul siiski kahetsusväärset vähe nende elu puudutavate ja otseselt muutvate otsuste tegemisel, võib noortealgatuse näha kui osaluse tiptaset kuna nende projektide ettevalmistajaks, läbiviijaks ja hindajaks on noored ise.

Tegelikkuses ei ole noorte osalustase noortealgatuse protsessi algus- ja lõppstaadiumis midugi reeglina ühesugune, pigem vastupidi. Kui see nii on, on see igati positiivne, kuivõrd üheks eesmärgiks ongi noorte osaluse suurendamine projektiprotsessi läbivalt. Samas tähendab see, et mõnikord ei ole projekti algaas just parim näide noorte osalusest ning siin tuleb taaskord mängu Sinu kui projektinõustaja roll rühma toetamisel, aidates neil liikuda iseseisvuse ja noorte osaluse suunas sõltumata sellest, millisel osalustasemel nad end kõige mugavamalt tunnevad. Individuaalne lähenemine aitab seejuures valida sobivaima meetodika sõltuvalt konkreetsest noortegrupist ja olukorrast.

▶ „Aktiivse osalusega on tegemist siis, kui kõik noored osalevad ning loovad projektis aktiivselt kaasa. Kui mul peaks tekkima idee mõneks projektiks, siis loodan, et projektinõustaja ei pööra mulle selga, vaid kuulab mind ära ja mõistab mind.“
Miriam (17), Malta

kogee- mus

5. SÕIDUKOGEMUSI NOORTEALGATUSTEST

Sellest peatükist leiad omamoodi **kaleidoskoobi** erinevates Euroopa riikides toimunud seitsmest noortealgatusprojektist - väga erineva tausta, ideede ja vajadustega projektihuvilistest noortest ning nende nõustamisest.

Järgnevad kogemuslood on mitmekesised ka selles mõttes, et peegeldavad projektinõustamise tegelikkust nii rikkalikult nagu see eksisteerib. Noortele projektiprotsessis nõu ja jõuga abiks olnud inimesed kohtusid nendega projekti teatud etapis: mõnel juhul juba siis kui noortes tärkas huvi ja esialgne idee, teisel juhul aga oluliselt hilisemas projektifaasis. Nende rollid ja ressursid olid erinevad. Nende panus ja mõju oli erinev. Nendel juhtudel, mille puhul projektinõustamisalane abi oli pigem juhusliku iseloomuga, on projektikirjeldus koostatud nõ kõrvalseisja pilgu läbi, kolmandas isikus – kommenteerimaks nii võimalikke edusamme kui ka vigu ja ebaõnnestumisi. Juhul, kui projektinõustaja oli rühma kõrval kogu protsessi ajal, on näide kirja pandud projektinõustaja silmade läbi. Nii toob alljärgnev hästi esile seda, kui palju on võimalusi projektide läbiviimiseks ja projektinõustamiseks.

Enne näidete juurde asumist - kas mäletad veel eelmises peatükis tutvustatud osaluse mudeleid? Nende põhjal on Sul võimalik paremini teadvustada, millisel hetkel jõutakse järgnevates näidetes kõrgeima osalustasemeni, kus noored hakkavad ise projekti juhtima. Või kas üldse jõutakse?

5.1 Postkaart Poolast - “Meie loetud minutid”

Milena Butt-Pośnik

👉 Projekti kandev idee

Grupp noori Poola kaguosas asuvast väikelinnast otsustas algatada projekti „Meie loetud minutid”, mille pealkiri peegeldas noortele ühel hetkel pähe turgatanud tõdemust. Nimelt hakkas noortele tunduma, et neil on jäänud enne „täiskasvanuks” saamist - tööd, vastutust ja isiklikke kohustusi täis ellu astumist - väga vähe aega selleks, et üheskoos midagi ette võtta.

Paraku ei pakkunud nende kodulinn just palju võimalusi vaba aja veetmiseks väljaspool kodu ja kooli. Linnas on väga kõrge töötuse tase ja enamus peresid, sealhulgas projekti algatajateks olnud noorte pered, on majanduslikus ja sotsiaalses mõttes väga väheste võimalustega. Olles pidanud nõu oma huvide osas ning vaaginud oma koolikaaslaste, sõprade huvisid ja vajadusi, otsustasid noored asutada „Õpilaste sõltumatu kunstiklubi”. Selle klubi peamiseks eesmärgiks oli enesearenguks vajaliku ruumi loomine ning telerivaatamisele ja mitte-midagi-tegemisele konkureeriva alternatiivi pakkumine.

Nagu nad ise ütlesid, võisid nende klubi liikmeks olla kõik: sõltumata sellest, kas neid armastatakse või mitte, on nad liiga peenikesed või liiga paksud, andekad või andetud, õnnelikud või õnnetud, kõvasti vaeva nägevad või laisad noored. Nad soovisid luua „alternatiivide maailma”, kus noortel oleks võimalik ennast väljendada, oma andeid ja tõsisemaid soovide avastada. Nii sai projekt alguse vajadusest tuua kohalikku ellu sära ja avastusrõõmu.

👉 Algatajad

Projekti ellukutsujateks olid kokku 9 noort vanuses 14 kuni 25 aastat. Kuna neil polnud projektide koostamise ning raha taotlemisega seoses varasemaid kogemusi, pakkus neile tuge kohaliku gümnaasiumi raamatukogutöötaja, kes neid projekti idee väljatöötamisel ja rahastustaotluse kirjutamisel abistas. Kooli raamatukogust sai ka kohtumispai, kus toimus suurem osa rühma kokkusaamistest.

Kuna tegemist oli noortega, kes olid ka varem positiivsete algatustega silma jäänud – nad olid korraldanud luuleõhtuid, näitusi, sõbrapäevi puuetega inimestele jms – toetasid ka kooli direktor ja õpetajad igati nende uut ideed ning aitasid selle esitada programmi Euroopa Noored Poola büroole. Taotluse ettevalmistamiseks said noored kokku 14 korral.

👉 Ajakava ja metoodika

Projekti läbiviimise ajaks oli algselt planeeritud viis kuud, kuid olgu kohe ka öeldud, et projekti tegevuskava ja tuumikgrupi koosseisu muudatused tõid projekti hilisemas faasis kaasa vajaduse projekti kestuse pikendamiseks.

Projekt leidis heakskiidu ning esimesel kuul alustati ettevalmistustega. Alustuseks koostasid noored küsimustiku, mille eesmärgiks oli uurida, kas kohalikel noortel on selliseid vajadusi ja huvisid, mis on siiani jäänud rahapuudusel realiseerimata. Küsimustikke levitati linna noorte seas ja saadud vastuste põhjal selgus neli peamist valdkonda, millega tööd jätkata: kunst, arhitektuur, elektroonika ja arvutid ning võõrkeeled.

Projekti esimest etappi alustati suure innuga. Noored olid motiveeritud ning õnnelikud toetuse saamise üle. Koostöö oli väga tugev nii algatusrühmas kui koolisiselt. Kooli töötaja, kes oli noortele planeerimisel abiks olnud, võttis enda kanda ka projektinõustaja rolli. Nii tegi ta rühma heaks väga palju ära, olles ühtlasi Euroopa Noored büroole projektipooleks kontaktisikuks.

Teisel kuul algas projekti läbiviimine. Ja siis kerkisid esile ka esimesed probleemid: konflikt projekti noortepoolse koordinaatori ja nõustaja vahel. Nimelt olid algatusrühma noored otsustanud, et projekti koordineerib nende poolt üks luulehuviline noor. Ühel päeval helistas see koordinaator Euroopa Noored büroosse, kaevates, et nõustaja avaldab projektile liiga suurt mõju ning ei anna noortele sellist tegevusvabadust nagu noortealgatuse põhimõtted seda ette näevad. Büroo töötaja helistas seepeale nõustajale ning mõnedele algatusgrupi liikmetele, kellega vestlustest selgus, et nemad saavad asjadest hoopis teisiti aru. Rühm lubas aga igal juhul asja ühiselt arutada ning leida kõiki rahuldava lahenduse.

Nii sai sellesse projekti kaasatud ka programmi Euroopa Noored kohaliku büroo poolne projektinõustamine, milles võib eristada kolme etappi:

1. etapp: e-kirjad ja telefonivestlused

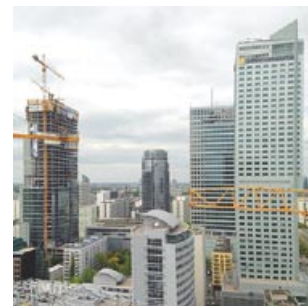
Mõne päeva möödudes sai büroo projektigrupilt kirja, mis teavitas projekti noortepoolse koordinaatori väljavahetamisest. Selsamal päeval sai büroo kirja ka projekti endiselt koordinaatorilt, kelle väitel olid teised noored sunnitud tema koordineerimisest taandama tänu nõustajapoolsele survele ja manipuleerimisele. Kuna ka edasised vestlused mõlema osapoollega nii telefonitsi kui e-kirja teel ei aidanud olukorda täit selgust ja lahendust tuua, langes esmane kahtlus konflikti tekkepõhjuste osas projektinõustaja kaasatusele ning küsimusele: kas selles projektis on noortel ikka täielik vabadus oma ideid realiseerida just nii nagu nemad seda kõige õigemaks peavad.

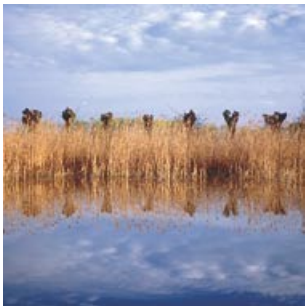
2. etapp: kohtumine kogu projektirühmaga programmi Euroopa Noored büroos

Kuna saadud teave oli vastuoluline, kutsusime kogu rühma büroosse kohtumisele, et arutada probleemi võimalikke lahendusi. Noored moodustasid üksmeelselt vastasrinde oma kaaslase, projekti endise koordinaatori vastu, keda peeti reeturiks, kuna ta oli bürood konfliktist teavitanud. Rühmas tekkinud konflikti põhjuste väljaselgitamiseks ning võimaliku lahenduse leidmiseks kasutati erinevaid meetodeid. Arutasime meeskonna liikmete koos töötamise motivatsiooni ning püüdsime neile võimaliku lahendusega projitseerida võimalikke projekti tulemusi. Peale tuliseid vaidlusi ja pikki arutelusid otsustas rühm lõpuks kompromissile minna ning nõustus andma koordinaatorile veel ühe võimaluse. Selles etapis nähti konflikti peamise põhjusena rühma ja endise noortepoolse koordinaatori vahelisi suhteid - rühm ei soovinud, et nende tegevust koordineeriks keegi, kelle suhtes nad olid kaotanud usalduse ja austuse. Siinkohal on oluline veel mainida, et projektinõustaja sellel koosolekul ei viibinud, kõik rühma liikmed olid aga tema tegevusest heal arvamusel ning pidasid tema tuge väga oluliseks.

3. etapp: kohtumine kogu projektirühmaga nende kodulinnas

Ajapikku selgus, et koordinaator siiski ei täitnud kõiki kohtumise kokkuleppeid ning rühm pöördus büroo poole palvega neid täiendavalt olukorra lahendamisel abistada. Vestlus koordinaatoriga tõi esile, et ega tal kerge olnud - ta tundis tohutut survet ning tema sisepinget ei leevendanud ka pidev jälgimine ja umbusaldamine rühma liikmete poolt. Ülejäänud grupp aga leidis, et koordinaatoriga

suhtlemine on osutunud väga raskeks ning nii läheb enamus energiat projektitegevuste asemel hoopis omavahelistele suhetele. Nad arvasid, et oleks parem, kui see noor võtaks terve projekti koordineerimise asemel enda kanda ühe tööoligu koordineerimise. Projektinõustaja selle kokkusaamise juures ei viibinud.

👉 Projekti tulemused

Kokkuvõttes võib öelda, et projekt saavutas oma eesmärgi selles osas, et kohalike noorte jaoks loodi annet ja loominguilisust toetav keskkond. Linn muutus järjest enam selliseks paigaks, kus toetati noorte võimalusi veeta sisukalt oma vaba aega. Ka kõik projekti ajakavas planeeritud tegevused viidi ellu, mida võib samuti pidada üheks projekti edu näitajaks. Sellele vaatamata varjutab projekti tulemuslikkust asjaolu, et projekti esialgne koordinaator otsustas ühel hetkel projektirühmast lahkuda. Seega ei saavutanud tuumikgrupp paraku ise klubi põhimõtet, mille kohaselt toetatakse kõigi võimalust saada aktiivseks liikmeks ning omalt poolt klubi tegevustesse panustada.

👉 Projektinõustamismetoodika

Minu arvates võib projektinõustamismetoodika puhul välja tuua järgmised tugevad küljed: probleemidesse suhtuti tõsiselt; piirid olid selgelt paigas; tagatud oli olukord, kus noored said ise otsustada; noortele pakuti alternatiivseid lahendusi ning ühiselt analüüsiti võimalike strateegiatega eeliseid ja puuduseid; konflikti esilekerkimisel abistati noori selle tekkepõhjuste analüüsimisel ning noortele jäeti lõpliku otsuse tegemise õigus. Mis puutub projektinõustamise nõrkadesse külgedesse, siis tooksin selles osas välja järgmised momendid: kohalik omavalitsus ja kool toetasid küll noorte ideed ja algatust kui sellist, ent ei mõistnud ega pakkunud noortele piisavalt tuge kogu protsessi läbivalt. Eriti konfliktisituatsioonis ei osanud nõustaja aru saada oma kriitiliselt tähtsast positsioonist noorte jaoks ning ei osalenud kohtumistel, kus tekkinud probleeme analüüsiti; lisaks oleks ka rühmasisene rollijaotus võinud olla tasakaalustatum.

Juba päris algusest peale toetasid antud rühma erinevad täiskasvanud: õpetajad, raamatukogutöötaja ja vanemad ning lõpuks ka programmi Euroopa Noored büroo töötajad. Kõige probleemsem valdkond oli seotud rühma enda, mitte mõne välise probleemiga. Kõige olulisemaks osutusid projektinõustamises seega probleemide juhtimine, omavaheline suhtlemine, grupidünaamika ja meeskonna loomine. Projekt tõi noorte jaoks kaasa uusi ja senitundmatuid väljakutseid: kuidas üheskoos rühmana tööd teha? Kuidas oma ambitsioone ja eesmärgi nii realiseerida, et teised sulle vastumeelseks ei muutuks? Kuidas korraldada ja juhtida suhtlemist rühmas? Kuidas tulla toime niisuguste rühmaliikmetega, kes ei järgi rühmas kehtestatud reegleid? Kuidas suhelda täiskasvanutega? Kelle poolele asuda nõustajate ja rühmaliikmete vahel tekkinud konfliktide korral? Kuidas tulla toime isiklike vastasseisude ja sõprussuhetes aset leidvate kriisidega? Kuidas lahendada arusaamatusi?

Mina arvan, et sellele noortegrupile oleks tulnud kasuks meeskonnasuhete loomise ja rühmatöö koolitus, mis oleks neil aidanud üksteist paremini tundma õppida, seda just paljude kuude jooksul meeskonnana koostöötamise perspektiivist. Enamgi veel, noortele oleks abiks olnud rühma- või tugijorganisatsiooni välise projektinõustaja olemasolu. Noored oleksid vajanud pidevat toetust inimeselt, kes ei olnud projektiga otseselt seotud.

Postkaart Leedust: “Kokaraamat videool”

5.2

Nerijus Kriauciunas

👉 Projekti kandev idee

Noortealgatusprojekti „Kollane-Roheline-Punane” kandvaks ideeks oli videoformaadis retseptiraamatu loomine. Noored soovisid luua kontakte Leedus elavate erinevate rahvuste esindajatega, koguda neilt nende kultuuride traditsiooniliste toitude valmistamise retsepte ja jäädvustada neid erinevate rahvuste esindajaid oma kultuuri olulist rooga valmistamas, luues seda filmilindile jäädvustades omanäolise kokaraamatu.

Noori ajendas selle projekti puhul võimalus riigis ringi reisida, kohtuda erinevate kultuuride esindajatega, harjutada kätt filmimaailmas, maitsta uusi ja huvitavaid toite ning veeta oma suvevaheaega mõnusalt. Nii võib öelda, et motiveerijaks oli klassikaline valem: uued kogemused, piisav väljakutse ja meelelahutus. Samas andis projekt võimaluse näidata ka teistele noortele väljundeid, kuidas ise midagi huvitavat ära teha, juhtides samal ajal nende tähelepanu ümbritsevale kultuurilisele mitmekesisusele. Enamgi veel, kuigi nad ise ei olnud seda selliselt teadvustanud, köitis neid ka võimalus mitteformaalseks õppimiseks.

Kõik osalejad elavad Leedu pealinnas Vilniuses, kus korraldatakse sageli erinevaid kultuurilisele mitmekesisusele pühendatud üritusi, jättes selle igapäevaelus siiski paraku suurema tähelepanuta, väärtustamata.

👉 Algatajad

Antud noortealgatusest võttis kokku osa enam kui 30 noort; 6-7 nende seast olid projekti peamisteks teostajateks. Noorte vanus jäi vahemikku 16 kuni 18 aastat ning kuni selle kogemuseni tundsid noored üksteist kooliväliste sõpradena, kellega koos käidi linna peal aega veetmas ja pidudel. Noortealgatus andis neile võimaluse üksteist pigem kolleegidena tundma õppida ning see osutus täiesti teistsuguseks kogemuseks. Mõne noore puhul suurendas projektis osalemine enesekindlust; teised olid veendunud, et soovivad jääda pigem sõpradeks kui ühiselt projektijuhid olla. Enamuse jaoks oli tegu esimese kokkupuutega programmiga Euroopa Noored.

👉 Ajakava ja metoodika

Projekt algas **ühise idee otsimisega**. Selles etapis kasutasin mina kui projektinõustaja mõningaid loomingulise mõtlemise tehnikaid, mis aitasid noortel leida originaalseid ja uuendusmeelseid ideid. Pärast ühise idee leidmist oli oluline panna paika projekti põhitegevused ja ülesanded. Seejärel aitasin neil osalustehnikaid kasutades **planeerida projekti konkreetseid etappe**.

Pärast ideede leidmist ning etappide planeerimist hakkasid noored **projekti taotlusvormi täitma**. Nad korraldasid kohtumisi, kus arutati taotlusvormi erinevate osade sisu, jagades seejärel mõtete kirjapanemisega seotud ülesandeid. Mina viisin läbi taotlusvormi viimase toimetamise ning andsin noortele e-posti teel tagasisidet.

Peale rahalise toetuse eraldamist programmi Euroopa Noored poolt, **said noored kokku, et planeerida projektiga seotud tegevusi täpsemalt**, jagada ülesandeid ja kohustusi. Oluline oli planeerida kõigepealt külaskäigud erinevatesse Leedu regioonidesse, kus elavad teiste kultuuride esindajad, leppida nendega kokku edasise koostöö osas ning määratleda olemasolevad ja vajaminevad ressursid. Kogu planeerimise ja otsustamise protsessiga tulid noored ise toime, konsulteerides paar korda minuga telefoni teel. Konsultatsioonide ajal püüdsin selgitada neile erinevaid võimalusi, kuid lõpliku otsuse tegid noored ise.

Esimesel projektiväljasõidul, mis leidis aset ühel nädalavahetusel, püüdsime kombineerida **grupidunde tekkimist soodustavaid tegevusi ja filmivõtteid**. „Meie-tunde“ tekitamiseks kasutasin erinevaid kogemusliku õppimise meetodeid, meeskonnatööharjutusi. Tegevuste tagajärjel selgus, et rühmas esineb teatud ebakõlasid ning ühistööd mõjutavaid nõrku kohti. Negatiivseks küljeks oli asjaolu, et mõned rühma liikmed ei teadnud projektist eriti palju, kuna nad olid osalema kutsutud vahetult enne esimest väljasõitu.

Olin esimesel nädalalõpureisil ka esimeste kaadrite filmimise juures (ja olgu etteruttavalt öeldud, et olin filmi esilinastusel väga positiivselt üllatunud, nähes, kui paljude erinevate kultuuride esindajatega oli noortel õnnestunud projekti käigus kohtuda ning kui rohkelt huvitavat materjali lindile jäädvustada!).

Mõnel järgmisel nädalalõpuvisiidil osaledes kasutasin noorte vajaduste selgitamiseks ja neile reageerimiseks taas **kogemusliku õppimise** meetodeid. Ühes projekti esimestest etappidest käisime üksteise paremaks tundmaõppimiseks öisel matkal. Kui projekt oli jõudnud juba peaaegu oma keskpunkti, läksime ühisele paadimatkale, et arutada soolisi küsimusi, kuna tundus, et tegemist on rühma jaoks olulise teemaga. Mõlemal juhul tegin pärast rühma vajaduste väljaselgitamist omapoolseid ettepanekuid olukorraga tegelemiseks ning noored omalt poolt otsustasid, kas nad soovivad antud väljakutse vastu võtta või mitte.

Mõne noore puhul sai peamiseks **osalemist piiravaks takistuseks** raha. Kuna projekti rahalise toetuse laekumine viibis, olid noored sunnitud reisidel osalemise eest ise tasuma ning nii mõnigi kord maksid nad veel täiendavalt teiste projektis osalevate inimeste kulude katmiseks. Tean, et sellest õppust võttes kulutasid noored tulevastes projektides rohkem aega kaasfinantseerimise leidmiseks.

Kõige raskemaks etapiks kujunes sügis, mil noored pidid videoraamatu koostamise lõpetama ning korraldama esilinastuse. Samasse aega langes aga ka uue kooliaasta algus, osad noored oli hõivatud muude koolivälise tegevustega, teistel nappis motivatsiooni... Minu rolliks selles etapis oli aidata noortel selgitada oma huvisid ja jõuda selgusele projekti jätkamise soovi osas.

Projekti viimases etapis osalesid noored kahel nädalalõpuseminaril. Neist esimene keskendus kultuuridevahelisele õppimisele kui projekti läbivale teemale ning teine jätkuprojekti ideede genereerimisele ja planeerimisele. Kultuuridevahelise õppimise nädalavahetusel töötasin noortega peamiselt kui koolitaja. Teiseks seminariks aitasin neil leida kaks koolitajat.

Projekti **analüüsi**etapis oli meil kaks koosolekut. Noored kasutasid noortealgatuse kogemuse

arutamiseks ning tulemuste analüüsimiseks teatud analüüsimeetodeid ning tegid selsamal koosolekul ka projekti lõppesitluse. Mina osalesin antud üritustel külalisena.

Tulenevalt projekti viimase etapi venimisest osutus vajalikuks projekti lõppkuupäeva edasilükkamine. Filmi lõppversiooni monteerimisel töötasid noortega filmivaldkonna professionaalid, kes andsid noortele võimaluse uute oskuste omandamiseks. Mina projektinõustajana ei kasutanud seekord valminud videofilmi omaette analüüsimaterjalina, kuigi sellises projektis oleks see kahtlemata väga hästi sobinud.

Aruandlusperioodil andsin rühma juhile nõu finants- ja tegevusaruannete koostamiseks. Kuna lõpparuande esitasime kohalikule Euroopa Noored büroole ühiselt, st aruanne hõlmas nii noorte kui minu – projektinõustaja - poolset kogemust, oli oluline leppida kokku kõigi projektis tehtud muudatuste osas.

👉 Projekti tulemused

Võib öelda, et projekt täitis oma eesmärgi, kuna selleks oli eelkõige projekti algatajatele kasulike kogemuste andmine. Võib ju olla, et antud noortealgatuse lõpptulemus – videofilmina koostatud kokaraamat – ei ole just parima kvaliteediga, kuid selle koostamise protsess oli noorte isikliku arengu seisukohast väga vajalik. Antud projekti vahendusel tugevdasid nad oma motivatsiooni ja huvi teiste kultuuride vastu, samuti andis see kogemus neile julgust osaleda sarnastes tegevustes ka tulevikus.

Aasta pärast kirjeldatud noortealgatusprojekti lõpetamist olid mitmed sellega seotud noored rahvusvahelise noortevahetusprojekti „Kultuur“ läbiviijateks. Rahvusvahelise projekti raames läbiviidavate tegevustega oli seotud ka kohalik kogukond, projekti lõpufaasis korraldati avalikkusele suunatud üritus projekti tulemuste esitlemiseks.

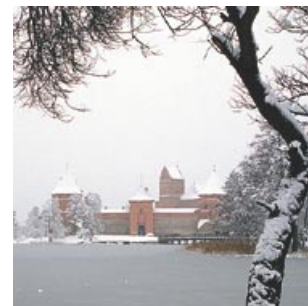
Antud noortealgatus ei osutunud kasulikuks mitte üksnes projektiga vahetult seotud noortele, vaid ka teistele inimestele. Pärast visiiti ühte väikelinna „sündis“ idee üheks teiseks noortealgatuseks, mis viidi läbi umbes aasta pärast kõnealust projekti ja mille algatajate seas oli nii uusi noori kui mõned kultuuridevahelise kokaraamatu algatusprojekti liikmed. Viimased võtsid uues projektis endale omaealiste nõustajate rolli: andes nõu, inspireerides ning pakkudes vajadusel oma kogemustele tuginevalt ideid lahendusteks.

👉 Projektinõustamismetoodika

Antud noortealgatuse projektinõustamisel kasutatud meetoditest osutasid efektiivseimateks loovmõtlemise tehnikad ja kogemusliku õppimise meetodid. Töös noortega olid abiks meeskonnatöõharjutused ja analüüsimeetodid.

Minu tegevus projektinõustajana oli kõige olulisem projekti algetapis, mil noored otsisid ideid ning koostasid taotlust. Lõppstaadiumis oli oluline noorte motiveerimine projekti lõpetamiseks ning nende toetamine aruandluse koostamisel, aitamaks neil oma kohustustega toime tulla.

Minu arvates oleks antud noortealgatus ilma minupoolse projektinõustamiseta olnud ilmselt üsna teist nägu, kuid on raske öelda, milline see täpselt oleks olnud ja kas seda oleks olnud...

5.3 Postkaart Itaaliast: “Üks algatus teise järel”

Mario D'Agostino

👉 Projekti kandev idee

Minu poolt kirjeldatav ei puuduta mitte ühte, vaid koguni mitut üksteise järel läbi viidud noortealgatust ja nende järeltegevusi. Nende algatuste kandvaks ideeks oli noortele pakutavate võimaluste arendamine kogukonnas, kus praktiliselt puudus noorsootöö – seal ei olnud noorteühendusi ega noortekeskust ning ei toimunud mingeid noortele suunatud tegevusi.

Oli aasta 1995 ning mina olin sotsiaaltöötaja puuetega noorte keskses, tegutsedes vabatahtlikuna ka rahvusvahelises võrgustikus „Youth Express Network“, mille eesmärgiks oli vähendada tõrjutust ja suurendada sotsiaalset integratsiooni. Tänu võrgustikule sain võimaluse osaleda pikaajalisel koolitusel Euroopa noortekeskuses Strasbourgi's. Koolituse osalejad olid pärit erinevatest paikadest üle kogu Euroopa ning igapähe oli oma nägemus selle kohta, mida üks noorteprojekt endast kujutama peaks. Mina mõtlesin projektile, millega asutada noortekeskus minu kodulinnas Tivolis (umbes 60 000 elanikuga Rooma provints) ning pakkuda noortele võimalusi olla loominguline ja aktiivne, propageerides ühtlasi noorte osaluse kultuuri nii noorte kui ka kohalike poliitikute seas.

👉 Algatajad

Tänu Strasbourgi koolitusel omandatud teadmistele, oskustele ning võrgustiku toetusele hakkasin õpitut levitama Borgonuovo, Tivoli sotsiaalselt ebasoodsas olukorras oleva eeslinna noorte seas. Olin väga entusiastlik ning rääkisin, et noorte Euroopa kodanikena on meil võimalus ja õigus olla aktiivne ning mis kõige tähtsam, meil on võimalus viia programmi Euroopa Noored kaudu läbi oma noortealgatusprojekt.

Mul õnnestus koondada grupp 15-19- aastaseid noori, kellega hakkasime regulaarselt kohtuma minu töökohas, puuetega noorte keskses. Noored tundsid väga tugevat motivatsiooni projekti läbiviimiseks minu kaasabil. Nii algas minu kogemus noortealgatuse projektinõustajana.

👉 Ajakava ja meetoodika

Kokku said pika protsessi käigus läbitud järgmised etapid:

Esimene etapp: noortealgatus „Kiri Euroopasse“

Pärast mitut 1996. aasta jaanuaris aset leidnud kokkusaamist leppis rühm lõpuks kokku projekti kandva idee osas. Selles etapis püüdsin anda endast projektinõustajana parima, proovides mitte mõjutada nende valikut, vaid aidata neil projektiga seonduvat selgitada. Noorte eesmärgiks sai nende elukeskkonda käsitleva filmi tegemine. Seejuures ei olnud noorte eesmärgiks saada kuulsateks näitlejateks või harjutada ilmtingimata just filmi tegemist, vaid eelkõige soovisid noored veeta üheskoos meeldivalt ja kasulikult aega, andes teistele – näiteks noortele, kohalikele poliitikutele ja Euroopa noorteühendustele – võimaluse nende igapäevaelureaalsusega tutvumiseks. Kirjutasime projekti ning saatsime lõpuks taotluse programmi Euroopa Noored büroole.

Just rahalise toetuse taotlemisega seoses kogesime paraku ka hulganisti raskusi, kuna projekti heakskiitmisest teavitati meid alles kuus kuud pärast taotluse saatmist ning rahaline toetus jõudis meieni aasta hiljem. Minu kui projektinõustaja jaoks oli noorte motivatsiooni säilitamine sedavõrd pika aja jooksul väga raske ülesanne ning rühma toetamine ilma igasuguse abi ja rahaliste vahendita oli tõeliselt stressitekitav. Samas ei saanud ma noori sel hetkel ka hüljata.

Viimaks, 1997. aasta lõpuks, oli film pealkirjaga „Kiri Euroopasse” siiski valmis ning varustatud inglise- ja prantsusekeelsete subtiitritega. Tegu oli dokumentaalfilmiga, mis mõistis karmilt hukka äärelinnanoorte sotsiaalse ja kultuurilise olukorra ja tõi esile, kui vähe on neil võimalusi eneseteostuseks ja -arendamiseks.

Filmi esilinastuseks otsustasid noored üürida kino, et näidata oma filmi linnakodanikele, aga ka poliitikutele. Samuti võtsid nad plaani korraldada koos kohalike poliitikutega foorum noorteküsimuste arutamiseks. Foorum pidi olema ka kohaks, kus paluda poliitikute abi noorteühenduse moodustamiseks, noortekeskuse asutamiseks ning kohaliku noortekogu arendamiseks. Filmi näitamise päeval oli kino rahvast täis, ent keda ei olnud - poliitikuid. Hiljem sain ma aru, et poliitilise foorumi korraldamise soovi autoriks ei olnud mitte niivõrd noored kui mina ise.

Filmi lõppedes rääkis rühm oma kogemustest ning kutsus teisi noori üles ühinema nendega noorteühenduse loomisel.

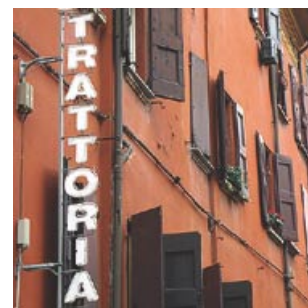
Teine etapp: noorteühendus „Vaba noor linn”

Umbes 8 tugevalt motiveeritud noort moodustasid pärast noortealgatust „Kiri Euroopasse” uue projektigrupi, kellest 1998. aastal kasvas välja noorteühendus nimega „Vaba noor linn”. Paraku oli aga juba mõne kuu möödudes ühendusse alles jäänud vaid 6 inimest, neist ainult kaks esialgse rühma liikmed. Kuuest liikmest koosnev rühm üritas pikka aega korraldada väiksemaid üritusi kohalikele noortele ja lastele, kuid neil oli raske ilma omavalitsuse toetuse ja tunnustuseta ühendust elus hoida.

Kolmas etapp: noortealgatus „Loomingulisuselt osalusele”

2001. aastal, pärast rühma liikmete seas toimunud suurt kriisi, otsustas allesjäänud grupp noori uue projekti algatada. Nii sündis kohalik noortealgatus nimega „Loomingulisuselt osalusele”, mida toetas taas ka programmi Euroopa Noored riiklik büroo. Ja taaskord sain mina kutse asuda noori toetama vabatahtliku projektinõustajana.

Projekti 8 kuu jooksul korraldas noorteühendusest „Vaba noor linn” alguse saanud 15-st noorest koosnev rühm erinevaid tegevusi, nagu näiteks kontserdid, noorte olukorda käsitlevad filmifoorumid, noorte kunstnike performance'id, noortepoliitikat ja noorte osalust käsitlevad ümarlaudadiskussioonid ja töötoad teatri, rahvamuusika, kultuuridevahelise suhtlemise jms teemadel. Noored üürisid vana tehasehoone, millest kujunes projekti ajaks nõ isemajandav noortekeskus. Sel korral olin ma kindel, et projekti eesmärgid – kohalike noorte õhutamise aktiivsusele ning poliitikute motiveerimine noortepoliitika toetamiseks – olid pärit noortelt, mitte minult. Minu kui projektinõustaja roll piirdus rühma koolitamisega projektijuhtimise küsimustes,

andmaks neile vajalikke oskusi iseseisvaks tegutsemiseks projekti juhtimisel.

Antud projekti tulemusel nägi ilma valgust dokumentaalfilm, mille esilinastuseks korraldati konverents. Konverentsi kõrgpunktiks kujunes aga hoopis avalik arutelu linnapeaga, kus noored palusid Euroopa noortepoliitika valgust raamatust ning Euroopa Nõukogu osaluse valdkonna ettevõtmistest inspireerituna linnapea abi kohaliku noortekeskuse rajamiseks ja tema toetust kohaliku noorte volikogu tegevusele. Arutelude tulemusena lubas linnapea veel selsamal konverentsil, et omavalitsus tasub noortekeskuse rendiarved järgneva 10 kuu jooksul. Samuti lubas ta igati toetada noori, et leida ühiseid võimalusi noorsootöö arendamiseks.

Neljase etapp: noortekeskus „Tivoli noortekogukond“

2002. aastaks oli sel noorteühendusel juba 250 liiget ning ühendus palus mul jätkata algatusrühma toetamist, et leida noortekeskuse tegevuseks täiendavaid rahalisi vahendeid. Selleks ajaks oli aga just hiljuti vastu võetud regionaalne määrus, mille kohaselt moodustati fond noorte osaluse suurendamiseks - nii ühendus kui mina nägime oma esialgse unistuse teostumist. Ühendus sai viimaks stabiilse rahalise toetuse, asutamaks Tivoli linnas aktiivset noorte osalust toetav noortekeskus.

➤ Projekti tulemused

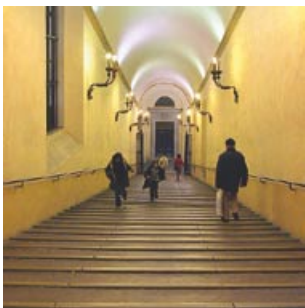
Asjaolu, et tänasel päeval on Tivolis noorte osalust soodustav noortekeskus, on kohalike noorte enam kui 7- aastase töö tulemus, millele on olulist tuge pakkunud programm Euroopa Noored. Praegu töötavad kuus, algselt projektirühma ja noorteühendusse „Vaba noor linn“ kuulunud, tänaseks 25-30- aastast inimest erinevate ühenduste juures noorsootöötajatena. Mis puutub minusse, siis mina olen praegusel hetkel projektinõustajaks noortele, kes on pärit Itaalia lõunaosas asuvast 100 000 elanikuga linnast, kus pole ei noorteühendust ega noortekeskust.

➤ Projektinõustamismetoodika

Projekti esimeses faasis töötasin eelkõige eesmärgiga levitada teavet Euroopa programmide võimaluste kohta ning selleks, et motiveerida noori enda ja kohaliku noortekogukonna jaoks midagi ära tegema. Võtsin endale küll rühma- ja projektijuhi rolli, ent olin sel hetkel ka ise noor ning ilmselt rohkem aktivist kui projektinõustaja. Ma küsin endalt ja küsin ka teie käest, kas teie arvates on õige noore aktivisti ja sotsiaaltöötaja eesmärkide ülekandmine endast veel nooremate rühmale? Kas ma teie arvates manipuleerisin rühmaga või andsin neile võimaluse?

Teises etapis hakkas rühm otsima iseseisvust ja identiteeti, seega lahkusid rühmast mõned vanemad liikmed, kes olid kahjuks sotsiaalselt ja majanduslikult ebasoodsamas seisus ning nende asemele tulid nooremad. Minu jaoks oli tol perioodil väga raske hoida end tagasi rühma töösse sekkumast, eelkõige seetõttu, et minu arvates lahkusid sellest noored, kelle panus oleks olnud väga oluline. Toetasin rühma üksnes siis, kui nad minult seda otseselt palusid. Mõnikord küsin endalt, kas polnuks parem, kui oleksin olnud tegev pigem grupi liikmena. Mida teie arvate?

Kolmandas etapis tulid noored minu juurde konsulteerima projektitegevustes osalevate noortega seotud probleemide tõttu. Nad palusid, et toetaksin neid kohaliku noortealgatuse projekti läbiviimisel. Seekord aitasin projektinõustajana korraldada suhtlemisprotsessi rühma liikmete vahel,

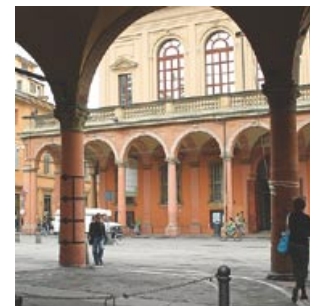

abistasin projekti eesmärkide ja strateegiate paikapanemisel, koolitasin neid projektijuhtimisega seotud küsimustes, aitasin neil välja selgitada omaenda individuaalseid pädevusi ning andsin nõu. Antud etapi puhul tundsin ennast kõige paremini; võib-olla seetõttu, et tegin otseselt seda, mida minult paluti.

Neljas etapp tähendas minu jaoks projektinõustajana tegutsemise lõppu. Andsin oma teadmised ja pädevused noorteühenduse käsutusse, uurides noortekeskuse rahastamise võimalusi, pidades seejuures silmas algset ideed, et keskusest peab saama noorte aktiivse osaluse tugipunkt kohalikul tasandil. Kahjuks ei realiseerinud ühenduse juhatus pärast rahalise toetuse saamist osaluspõhimõtteid aga keskuse juhtimises - juhtimisega tegelesid üksnes president, asepresident, laekur ja sekretär, kes kõik töötasid noorsootöötajatena.

Ja kogu loo lõpetuseks veel üks küsimus mulle endale ja teile: kas on olemas võimalus, et noorterühm manipuleerib projektinõustajaga?

Kogu kogemust dokumenteerivad kaks filmi: 1996. aastal salvestatud „Kiri Euroopasse” ja 2001. aasta film „Loominguliselt osalusele”. Filmi tellimiseks saada e-kiri aadressile riodago@tiscali.it.

Postkaart Saksamaalt: “Osalus - kas võimalik või võimatu missioon?”

5.4

Jochen Butt-Pošnik

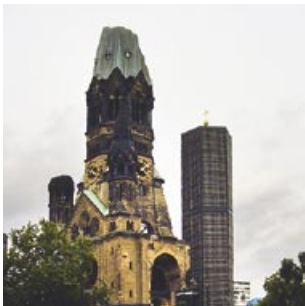
👉 Projekti kandev idee

Tänu oma tööle suure noorteühenduse noorsootöötajana tuleb mul aeg-ajalt otsida täiendavaid rahalisi vahendeid, tasakaalustamaks riigi või maakonnavalitsuse poolt kärbitud toetussummasid. Nii leidsin kord võimaluse asuda taotlema toetust projektile, mis aitaks soodustada noorte osalust. Projektikonkursil pakuti nimelt maksimaalselt 10 000 euro suurust toetussummat projektidele, mille eesmärgiks on luua osaluse tõhustamiseks kokkuleppeid noorte ja poliitikute, kohalike omavalitsuste või isegi eraettevõtete vahel.

Pakkusin oma ühinguks välja idee projektiks nimega „Osalus – kas võimalik või võimatu missioon?”, eesmärgiga luua kohalikele noortele selliste ambitsioonikate osaluskokkulepete sõlmimiseks vajalik taustsüsteem, samuti hakata eraldatud rahalisest toetusest vastavalt vajadustele omakorda rahastama kohalikke osaluselaseid projekte. Näiteks nägime oma pädevustele tuginevalt võimalust töötada välja CD-ROM projektijuhtimiselaste materjalidega, samuti koondada infot kohalike projektide korraldajatele suunatud koolituste kohta. Leidsime, et nende tugimaterjalide toel võiksid kohalikud algatusgrupid senisest aktiivsemalt reageerida kohalikele vajadustele ning ellu kutsuda noorte jaoks ebasoodsa olukorra parandamisele suunatud algatusprojekte.

👉 Algatajad

Taotlust kirjutades puudus mul tegelikult noorte poolt selgelt ja konkreetselt väljendatud vajadus, millest lähtuda; pigem oli tegemist „tundega, et seda läheb vaja” ning keskendumisega minu tööandjaks oleva ühenduse huvidele. Siiski kohe, kui olime võtnud vastu otsuse idee teostamise võimalikkust proovida ja hakkasime tegelema projektitaotluse ettevalmistamisega, hakkasin

koostama ka tutvustavaid materjale ning levitama infot projekti kohta meie ühenduse kohalikele osakondadele, soovides motiveerida nende noori osalema projekti läbiviimisel juhul kui meil peaks õnnestuma see rahaline toetus saada. Ja... me saimegi selle projektitoetuse! Me saime nõusoleku projekti teostamiseks, minu organisatsiooni juhatus oli lisaraha üle väga õnnelik ning mina tundsin erilist rõõmu, kuna sain võimaluse kombineerida oma projekti sihtrühma huvisid oma organisatsiooni vajadustega. Seega võin ausalt öelda, et algatajaks olin mina ja mitte noored.

👉 Ajakava ja meetodika

Läks aga nii, et peale seda kui olime välja kuulutanud, et oleme saanud sellise toetuse (ning toonud sealhulgas esile kui palju on meil selle tulemusena võimalik eraldada raha kohalikele projektidele), möödus kolm kuud, kuid keegi ei paistnud asja vastu huvi tundvat. Mida teha? Minu arvates oli esialgne idee endiselt aktuaalne ja hea ning mulle tundus, et noored peaksid kavandatud projektis kaasa lööma. Neile oleks see väga kasulik, või vähemalt nii me arvasime. Neil oleks võimalik õppida oma ideid senisest paremini esitlema, ehk ka mõni kohalik probleem lahendada, õppida poliitikute lubadustega kaasas käima - kõik justkui väärtuslikud võimalused, kuid mingil põhjusel ei tundnud noored asja vastu huvi. Ärevust lisas seegi, et kogu ühendusel oli potentsiaalselt palju kaalul: lisaraha, paremad kontaktid meie noorte vabatahtlikega ja veel midagi – nimetagem seda maineväärtuseks – igati edukas tulemus, mida avalikkusele demonstreerida.

Niisugustes tingimustes eksisteerib suur oht, et projektiõustamine muutub tendentslikuks ja ebaausaks, keskendudes omaenda vajadusele lihtsalt leida keegi, kes sinu projekti idee ellu viib. Millised on aga noorte vajadused? Mõistagi ei ole neil tahtmist osaleda marionett-nukuna kellegi teise probleemide lahendamisele suunatud algatuses. Selge see, et ideed ei saa kõigile müüa ja eriti veel osaluse suurendamiseks ettevõtetud algatus ei saa olla jätkusuutlik ega leida noorte seas toetust, kui see pole vastavuses nende eneste huvide ja vajadustega. Niisiis püüdsin ühes kohas inimesi veenda teadvustama nende endi vajadusi selle teemaga seoses, teises kohas rääkida projekti vajalikkusest kogukonna arengut silmas pidades või luua atmosfääri, kus noored hakkaksid mõtlema võimalustele, mis neid „minu“ projektis osaledes ootaks. Kui nad muidugi lõpuks selleni jõuavad... enam ma selles nii kindel polnud.

Kas võib juhtuda, et pean projekti lõpparuande koostamisel laskma fantaasial lennata, andma osa raha tagasi või ütleva kogemust analüüsid näiteks, et minu kavandatud projekt ei lähtunud mitte tegelikest (või ebapiisavalt hinnatud) vajadustest, vaid prognoositavast dünaamikast? Sellisele järeldusele jõudmine, selle omaks võtmine on väga raske, eriti siis, kui su enda töökoht on selliste ettevõtmiste edukusega tihedalt seotud, kuid see on ikkagi parem olukorrast, kus noortest kujunevad nõ sinu tööriistad. Ise noor olles poleks ma soovinud, et mind kasutatakse ära noorsootöötaja huvides ning kirjeldatud olukord on ilmekaks vastuseks küsimusele, kui kaugele võib projektiõustaja minna, realiseerides oma ideid läbi nende noorte, kellega ta koos töötab.

👉 Projekti tulemused

Kahe kuu möödudes ilmutasid ühel seminaril osalenud noored järsku huvi projekti pakutavate võimaluste vastu. Need olid noored, kellega ma olin varem veidi koostööd teinud ning kes nüüd, võimalusest kuulnuna, võtsid korraga ideest „tuld“ - mõtlesid välja oma projekti-ideed ja määratlesid

projektiga seotud vajadused. Nad saatsid mulle keset ööd SMS-i, tundes huvi rahastamistingimuste vastu. Usun, et nad poleks nii toiminud, kui ma oleksin neid projekti „teostama sundinud“!

Kokku korraldasime kohalike vabatahtlike poolt läbiviidavate projektide nõustamiseks neljast seminarist koosneva ürituste seeria. Lähtusime nende kohaliku tasandi vajadustest, nagu näiteks kohaliku noortetoa renoveerimine või kohalikele noortele suvevaheaja veetmise võimaluste loomine. Nende toetamiseks koostas minu organisatsioon CD-ROMi, mis sisaldas kontroll-lehti ja materjale projektide planeerimiseks ja juhtimiseks. Julgustamaks noori osalusele ka väljaspool oma kodukohta, levitasime infot võimalustest lüüa vabatahtlikuna kaasa meie organisatsiooni noortekogu koosseisus.

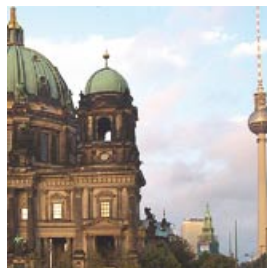
Kohalike projektide läbiviimisel kogetud probleemid osutusid siiski küllalt keerulisteks ning praegu tundub, et antud projektid ei ole ühingu kui terviku efektiivsuse seisukohast enam kõige prioriteetsemad. Sellele vaatamata proovisid mõned noored tänu kõnealusele algatusele projektitööga kätt, said osalusprojektidega seotud kogemusi ning õppisid nii üsna palju (või vähemalt ma loodan seda). Viisime projekti lõpufaasis läbi ka avaliku esitluse ning see näitas ilmekalt, kui põhjalikult noored antud teemat endaga seostasid ja oma kogemusi väärtustasid.

👉 Projektinõustamismetoodika

Arvan, et paljud noorsootöötajad on leidnud end sarnasest olukorrast: vajadus leida tasakaal nende endi, organisatsiooniliste huvide ning noorte huvide vahel. Enamusel juhtudest on meie ametialane edu suure tõenäosusega rajatud just „edukaks“ osutunud noorteprojektidele või ideedele uutest, potentsiaalselt edukatest algatustest. Avalikult sektorilt raha saamiseks on ühelt poolt vaja projekti ideed ja teiselt poolt noorte osalust projektis; kuid kas tõesti on mõistlik üritada neid kahte iga hinna eest ühendada?

Millisest hetkest saab alguse manipuleerimine ning projektinõustamisest kujuneb noorte ärakasutamine organisatsiooni vajaduste rahuldamise huvides? Noorte ükskõiksust osalemise suhtes ja Sinu enda kripeldavat südametunnistust on üsna lihtne ära tunda. Juhul, kui analüüsid oma rolli noorterühmas realistlikult ning leiad end põhimotiveerija ja ainsa vastutaja rollist; kui kuulad sõnu, mida noorte projektinõustamisel kasutad ning tunnend neis ära abitud veenmiskatsed... siis astu sammuke tagasi ja mõtle enda roll veelkord läbi!

Projektinõustamine, mis tõepoolest teenib noorte huve ja aitab kaasa noorte osaluse aktiveerumisele, võib anda rabavaid tulemusi ning nägu, mis Sulle kui projektinõustajale sel juhul peeglist vastu vaatab, ei muutu vastumeelseks...

Pascal Chaumette

👉 Projekti kandev idee

„R.A.S au bahut“ on ellu kutsunud, võitlemaks vägivalla vastu algkoolis, põhikoolis ja gümnaasiumis. Projekti uuenduslikuks aspektiks on asjaolu, et „R.A.S au bahut“ kujutab endast foorumteatrit ehk siis teisisõnu interaktiivset etendust, kus pealtvaatajad ja näitlejad vahetavad etenduse juhi (jokkeri) suunamisel etenduse käigus omavahel pidevalt rolle.

Mis juhtub? Kõigepealt etendatakse stseeni, kus näitlejad mängivad näiteks vägivalla ohvriks sattunud noore rolli. Stseeni lõppedes näitlejad „tarduvad“, mis tähendab, et nad jäävad oma rolli seniks, kuni etenduse juht kutsub publikut üles lahendusi soovitama. Ideede arenedes valib jokker publiku seast välja kaks või kolm noort, paludes neil lavale tulla, võtta stseenis endale teatud roll ning lahendada laval tekkinud konflikt võimalikult efektiivselt.

Nende sketšide vahendusel on keskkooli- või kolledžiõpilastel võimalik korraldada avatud arutelu sellistel teemadel nagu vägivald, väljapressimine, varastamine vm, millega nad iga päev kokku puutuvad, ning püüda neile ühiselt lahendusi leida.

👉 Algatajad

Projekti algatajateks olid viis noort vanuses 18 kuni 25 aastat, keda juhtis koordinaatori rollis noor naisterahvas. Nad kõik olid hetkel töötud, kuid armastasid näitlemist ja teatrit. Nad tegid kõikvõimalikke juhutöid ja otsustasid oma vabal ajal algatada projekti noortele, kes koolides igapäevaselt vägivalla ohvriteks langevad. Koordinaator ja ta sõbrad olid olnud seda tüüpi vägivalla tunnistajateks ning soovisid teha teatrit, millel on eesmärk, mõju ja väärtus.

👉 Ajakava ja meetoodika

Sellisest suurepärasest ideest kuuldes ei vajanud kohalik kogukond projekti positiivse mõju osas erilist veenmist. Tegemist oli lihtsalt projekti „vormistamise“ küsimusega, tutvustades seda vajalikele inimestele, rõhutades vajalike oskuste ja hea tahte olemasolu rühmas ning viidates rahaliste vahendite puudumise tõsiasjale.

Kui ma koordinaatoriga esmakordselt kohtusin, tutvustas ta mulle projekti, ilma et tal oleks selle kohta ühtegi rida kirja pandud. Projekti kokkukirjutamiseks ning edaspidi ka idee ja ülesehituse struktureerimiseks tuli alles hakata tööd tegema. Arutasime koos kõiki üksikasju ning kuna ma ei teadnud temast mitte midagi, palusin tal alustuseks koostada oma „tugivõrgustiku kaardi“. Tegu on praktilise töövahendiga, mida on võimalik kasutada projektile kasulike olemasolevate ressursside määratlemiseks, näit. isiklikud oskused, erialased või hoopis mingid muud teadmised jms.

Seejärel tegime tööd projekti erinevate organisatsioonide aspektidega ning keskendusime eelkõige vajalike rahaliste vahendite leidmise võimalustele. Saades äraütlevaid otsuseid neilt, keda olime pidanud potentsiaalseteks täiendavateks rahastajateks, puutusime kokku tagasilöökidega; rasketel aegadel tuli meil üle saada kahtlustest ja kõhklustest.

👉 Projekti tulemused

Projekt käivitati 5 aastat tagasi ning toimib siiani! Mis puutub tunnustusse, siis on projekti algatusrühmale omistatud isegi esikoht uuenduslike ja efektiivsete noortealgatuste riiklikul konkursil!

Tänaseks on koordinaator ja tema sõbrad asutanud ühingu nimega „Trac'n'Art Théâtre“. Projekti algatanud tütarlaps on ühingu direktor ning töötab jätkuvalt antud projektiga, olles lisaks koolivägivalla vastu võitlemisele veel tegev ka muudes noorte jaoks olulistest valdkondades (AIDS, narkootikumid jne.).

Sajad keskkoolid ja gümnaasiumid on sellest kogemusest huvitatud ja nii on tänaseks paraku juba pikk ootejärjekord neist, kes neid esinema ootavad, et saada osa erakordselt tõhusaks osutunud lähenemisest. See pole sugugi üllatav, kuna „eetika“ ei tule õpetajatelt või vanematelt ega ka laival üles astuvatelt näitlejatelt. Tänu kaasamisele tuleb sõnum noortelt enestelt!

👉 Projekti nõustamismetoodika

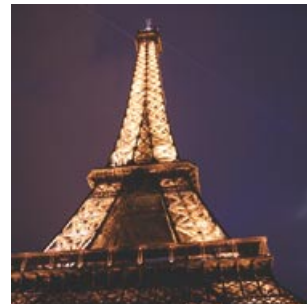
Minu kui projekti nõustaja peamiseks eesmärgiks antud noorte puhul oli projekti käimalükkamine ja rühma organiseerimine, lisaks sellise projektijuhtimisprotsessi väljatöötamine, mis lubaks neil koos töötada ning eelnevalt kindlaks määratud etappide vahendusel eesmärkideni jõuda.

Nähes, et nad on motiveeritud ning oma projektis veendunud, kuid paberimajanduse ja administratiivse korralduse asjus pisut segaduses, sai minu rolliks ka rühma ja potentsiaalsete partnerite vahelise sünergia tekitamine. Sel moel oli meil võimalik rääkida läbi erinevad kohustused ning nendega seonduv rollijaotus ning kõigile inimestele oli selge, mida neilt oodatakse. Rühm otsustas isekeskis, kes millist ülesannet täidab, lähtudes seejuures liikmete erinevatest oskustest.

Oli äärmiselt oluline, et rühm ei loobunud oma ideest ega heitunud paberimajanduse ja administratiivsete väljakutsete mahust ja keerukusest. Iga projekti puhul on just esimesed sammud kriitilise tähtsusega ning neid tuleks märgata, esile tuua ja isegi tähistada! Meie igapäevastel kohtumistel oli minu eesmärgiks eelkõige nende poolt tehtava teadvustamine ning tegevuse kooshoidmine, luues sel moel rühmale tehtavast selge pildi. Selline lähenemine osutus igati mõistlikuks, kuna tehtut kord analüüsides ütlesid rühma liikmed, et neile tundus, nagu paneksid nad mosaiikikildudest pilti kokku, olles ise ühtaegu nimetatud kildudeks.

Kuna ma ise tundsin teatrimaailma väga vähe, pidin vajaduste analüüsimisel ja selleks, et osata noortele soovitada võimalikult odavate materjalide leidmise viise, kasutama teiste ekspertide abi. Minu esmasteks eesmärkideks projekti alustamisel saigi tehniliste üksikasjade täpsustamine ja meeskonna moodustumise toetamine. Neid oli ka hea ühildada, kuna uskusin, et asjade „inimlikule“ küljele on palju hõlpsam keskenduda siis, kui tehnilised asjad on ära korraldatud!

Hiljem sai minu peamiseks rolliks üldiste protseduurireeglite väljatöötamine. Puudus vajadus eesmärkide või sisu hindamiseks; pigem oli vaja teha tööd projekti arendamisega. Seda seetõttu et tegelikkuses olid noortel endil olemas kõik iseseisvaks projekti juhtimiseks vajalikud oskused; nad vajasisid vaid kedagi, kes juhendaks neid projekti etappide struktureerimisel. Just selle rolli ma enda kanda võtsingi!

Ülly Enn

➤ Projekti kandev idee

Kõnealuse noortealgatuse korraldajaks oli grupp noori Lõuna-Eesti äärealal tegutsevast noorteklubist. Põhimõtteliselt oli tegemist kohaga, mille puhul oleks hõlpsasti võimalik kurta, et see on väike, asub maakonnakeskusest liiga kaugel ning on seega noorte jaoks elukohana igav, arenemisvõimalusteta ja mõttetu. Antud juhul ei ole see siiski päris tõsi, sest selle väikese küla teeb erakordseks väga edukalt toimiv põlvkondadevaheline koostöö oma kogukonna arendamiseks. Nii toimus näiteks kohaliku noorteklubi asutamine kohaliku omavalitsuse tugeval toetusel ning kohaliku noorteklubi korraldatud üritused olid kohaliku elanikkonna silmis väga populaarsed. Just ühel niisugusel noorteklubi üritustel sündiski idee uue projekti käivitamiseks: noorteklubis aktiivselt osalevate noorte rühm otsustas anda oma panuse noorte teadlikkuse tõstmiseks ja aktiivse osaluse suurendamiseks ka teistes, sama piirkonna äärealade külates.

➤ Algatajad

Projekti idee käidi välja noorteklubis mõnede noorte poolt, kes olid klubi aktiivsed liikmed juba selle alguspäevadest alates ning omasid seega ka kohalike tegevuste osas rohkem kogemusi. Kaasamaks projektigruppi teisigi ideest huvitatud noori, saadeti noorteklubi listi vastav teade ning ühel hetkel asusidki 14 noort, enamjaolt 15-19-aastased, projekti ideed edasi arendama. Kuna tegemist oli üsna väikese külaga, tundis enamik noori üksteist üsna hästi.

Projekti eesmärgiks oli maakonna väikestes külates elavate noorte kaasamine, tõstmaks nende teadlikkust aktiivse osaluse võimalustest nende enda kodukeskkonnas. Noored lähtusid projekti koostamisel ka üldteada murest, et paljud noored lahkuvad oma kodukohast äärealal just võimaluste vähesuse tõttu ning uskusid, et projekti edu võiks selles osas maapiirkondades ehk ka pika-ajalisi positiivseid muutusi tuua.

➤ Ajakava ja metoodika

Plaanide kohaselt pidi projekt kestma 12 kuud. Ettevalmistav etapp oli suunatud maapiirkondade avalikkuse teavitamisele: näiteks tutvustasid noored kavandatava projekti ideed piirkondliku raadiojaama vahendusel (nädala jooksul läksid eetrisse erinevad intervjuud ja interaktiivsed mängud, mille eesmärgiks oli piirkonna noorte tähelepanu köitmine); lisaks korraldati piirkonna kohalikele omavalitsustele suunatud postituskampaania.

Järgmise etapi keskmes oli projekti põhiürituste korraldamine erinevates külates. Kokku viidi läbi 6 üritust, millel osales kokku enam kui 200 noort. Programm algas projekti tutvustusega, seejärel esitleti projekti algatanud noorteklubi kui head näidet noorte osaluskeskusest ning anti teavet selle kohta, kuidas üldse kohalikku noorteklubi asutada, kuidas algatada noorteprojekte ning kust leida rahalist toetust kohaliku tasandi noortetegevuste läbiviimiseks. Programmi teises osas toimus töötuba, analüüsimaks noorte osalust takistavaid tegureid ning üritus lõppes meelelahutusprogrammiga (sportmängud ja disko). Igal kohtumisel koguti kohalikele noortelt ideid nende tulevaste võimalike algatuste osas ning koguti andmeid, et projekti lõpufaasis koostada piirkondlik noorte infovõrgustik koos infoga iga omavalitsuse kontaktisikute kohta (noored, kes väljendasid huvi ja valmisolekut asuda oma külas noorte aktiivset tegevust vabatahtlikult koordineerima).

Nii külates korraldatud ürituste kui projekti lõpuürituse tulemused ning nende käigus kogutud info edastati kohalike omavalitsuste juhtidele. Projekti tulemustest rääkides ei saa mööda koduleheküljest, mille noored löid

selleks, et koondada kohaliku tasandi noorte osalusest huvitatutele vajalikke materjale. Välja anti ka kohalikke noorteklubisid käsitlev infovoldik.

Kogu projektiprotsessi vältel toetas algatusgrupp kohaliku noorteklubi tegevuse koordineerimisega seotud noorsootõtaja. Lisaks sellele oli Eestis tollel ajal levinud praktika, et kõik programmi Euroopa Noored raames rahalise toetuse saanud noortealgatusprojektide tuumikgrupid osalesid programmi büroo poolt korraldataval vaheanalüüsikoolitusel. See koolitus oli osaks büroo poolsest projektinõustamise strateegiast.

Vaheanalüüsikoolituse eesmärk oli aidata kaasa projektide kvaliteedi tõstmisele läbi põhjaliku vaheanalüüsi ja projekti järgmiste etappide planeerimise ning seega toimus koolitus reeglina millalgi projekti keskpaigas. Tullis tagasi kirjeldatud maanoorte projekti juurde, siis kahjuks ei olnud aga täpselt samal ajal teisi sarnaseid algatusprojekte toimumas ning nii sai järjekordseks koolituseks piisavalt projektigruppe kokku alles ajal, mil kõnealuse projekti lõppemiseni oli jäänud veel vaid kuu aega.

Kuna selle projektirühmaga ei olnud büroo projekti varasemas etapis tihedas kontaktis olnud, keskenduski minu kui Euroopa Noored büroo-poolse projektinõustaja tegevus antud projekti puhul pigem projekti lõpufaasile. Koolitusel loodud kontakt ning esile tulnud nõustamise vajadus hõlmas noorte toetamist oma kogemuste hindamisel ja peamiste õpikogemuste kaardistamisel. Lisaks selgus, et noored vajavad tuge projektirühma ja noorteklubi noorsootõtaja (ehk kohaliku projektinõustaja) vahel tekkinud arusaamatuste lahendamisel. Koolitusele järgnevalt jätkus nõustamine telefonikonsultatsioonide vormis, samuti olin noortega aktiivselt ühenduses e-posti teel, pakkumaks neile tuge omavaheliste suhete korrastamisel, tegevuste lõpetamisel ja projekti lõpparuande koostamisel.

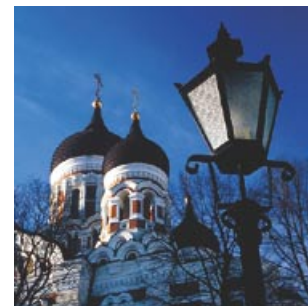
👉 Projekti tulemused

Üldiselt võib öelda, et noored saavutasid oma projekti peamise eesmärgi: neil õnnestus tekitada väikestes küldades noorte osaluseks vajalikku teadlikkust ja huvi ning selle tulemusel moodustati selles maakonnas projektile järgnevalt mitu kohalikku noorteklubi. Samuti juhiti projekti raames toimunud ürituste kaudu avalikkuse tähelepanu noorte probleemidele, edastati kohalikele omavalitsustele hulk väärtuslikku infot – kohalike noorte ideid ja vajadusi.

Lisaks on projekti mõju võimalik mõõta tuumikrühma õpikogemust silmas pidades. Projekti teostamise protsess oli üsna pikk ning projekti analüüsidest töid noored suurimate väljakutsetena eeskätt esile järgmist:

■ rollijaotus ja suhted kohaliku noorsootõtajaga. Ilmselt oleks noortel seda projekti ilma kohaliku noorsootõtajata abita olnud raske teostada, kuna neil puudusid eelnevad kogemused sedavõrd ambitsioonika projekti teostamisest, samuti oli noorsootõtajast palju abi kontaktide sõlmimisel piirkonnas laiemalt. Ometi hakkas noortele projektiprotsessi käigus üha enam tunduma, et neil ja noorsootõtajal on projekti teostamise osas erinevad nägemused. Ühelt poolt oli tegu noorte ideega ja noortealgatusprojektiga, mille põhimõtted näevad noori kogu projekti võtmeisikutena. Teisalt oli taotluse koostamise hetkel ühiselt kokku lepitud, et ametlikult on projekti eest vastutavaks isikuks noorsootõtaja (ka seetõttu, et ametlikult oli taotlust esitavaks organisatsiooniks noorteklubi ning seega sai vastutavaks isikuks olla keegi, kel on vastavad volitused organisatsiooni esindamiseks). Nii tekitas see mõnevõrra ebaselge ja mitmetimõistetav rollijaotus noorte arvates kohati väga ebamugavaid arutelusid selle üle, kes on tegelikult projekti „omanikud“ ja „kelle sõna maksab“.

■ sihtgruppi kuuluvate noorte kohati väga tagasihoidlik huvi või häiriv käitumine üritustel. Üldreeglina leidis projekt küldades sooja vastuvõtu, samas oli mitmetes kohtades esialgne huvi väga tagasihoidlik, et mitte öelda olematu ning noortel tuli korduvalt ja korduvalt uuesti pöörduda, et oma eesmärgid ja soove selgitada ning kokkulepeteni jõuda. Kohati puutusid noored kokku ka sellega, et üritusele olid tulnud noored, kes segasid

teiste osalemist ning käitusid neid korralekutsunud projektigrupiga väga ülbelt, ühel korral oli see noorte sõnul nende jaoks kogu ürituse rikkunud ning ilmselgelt mõjutas oluliselt ka nende motivatsiooni.

Üksteist toetades ja nende noorte käitumise põhjuseid vaagides said nad seeläbi aga hoopis kinnitust, et selliseid projekte nagu nemad on algatanud, on väga vaja! Kasvõi selleks, et kõik noored leiaksid oma huvidele vastavat tegevust ja ei peaks toimuvast osa võtma vaid sellepärast, et midagi muud peale selle ühe ürituse nende kodukandis ei toimu. Lisaks seepärast, et rohkemad noored saaksid võimaluse ka ise kogeda kui raske on üht sellist ettevõtmist korraldada ja oskaksid seeläbi ehk enam teiste algatusi tunnustada ja toetada.

Paraku töid need väljakutsed kaasa osade projektigrupi noorte lahkumise protsessi kestel - nad ei leidnud ühel hetkel endas enam motivatsiooni tegevuste jätkamiseks. Nii lisandus järelejäänud grupi liikmetele täiendav väljakutse saavutada projekti planeeritud eesmärk - avaldada positiivset mõju noorte osalusele kaugemates külades, kasutades seejuures hea näitena oma isiklike kogemusi – tingimustes, kus neil tuli samal ajal rinda pista meeskonnatööraskuste ja kohaliku kogukonna mõjutustega. Nii tunnistasid nad, et läksid kohati projektiüritustele teisi noori osalusele motiveerima sisetundega, mis oleks ise hädasti motiveerimist vajanud...

👉 Projektinõustamismetoodika

Antud projekt viidi läbi keskkonnas, kus noortel oli põhimõtteliselt mitmeid inimesi ja organisatsioone, kelle poole projektinõustamisega seoses pöörduda: kohalik noorteklubi, kohalik omavalitsus, programmi Euroopa Noored büroo. Eelpooltoodust nähtub, et projekti elluviimiseks ja edu tagamiseks pidid noored teatud hetkedel siiski täiesti iseseisvalt olema valmis leidma parimaid lahendusi kujunenud olukorrale ning kohati kulges see protsess projektinõustamisest eraldi.

On kahju, et Euroopa Noored büroo poolt korraldatud koolitus leidis aset nii hilises etapis. Koolitus pakkus noortele turvalist ja mugavat keskkonda, milles projekti kulgu hinnata ning teadvustada, millal tuleks otsida abi inimestelt väljaspool projekti protsessi.

Koolituse läbiviimisel kasutati erinevaid meetodeid: näiteks paluti projektigruppidel ettevalmistada reklaamid, tutvustamaks teistele osalejatele oma projekti; toimusid grupitööd oma senise õpikogemuse kaardistamiseks (läbi omandatud oskuste, hoiakute ja teadmiste); osalevatelt noortelt koguti kogemusi projekti käigus esilekerkinud probleemide kohta ning püüti neile ühiselt lahendusi leida läbi foorumteatri metoodika; tehti algust projekti tulemuste – noorte isiklike ja grupi kui terviku saavutuste, kogukonnale avaldatud mõju - kaardistamisega.

Nagu eelnevalt mainitud, jätkus projektinõustamine antud grupi puhul ka peale koolitust, peamiselt telefoni ja e-posti teel antavate konsultatsioonide vahendusel.

Seega lõpeb käesoleva projekti lugu päris kenasti, kuna peamised eesmärgid saavutati ning noored said väärtuslikke õppiskogemusi. Võib arvata, et ilma kohaliku noorsootöötaja poolse projektinõustamiseta oleks projekti kulgu tõenäoliselt teistsugune – ilmselt mitte nii tõhus oma tegevuste poolest, samas ehk aga mõnevõrra ladusam tuumikgrupi jaoks selles mõttes, et neil oleks endil olnud sõnaõigus kõiges, mis projekti puudutab. Ja ometi on need vaid spekulatsioonid...

Teine viis noortealgatuste mõjusust hinnata on lähtuda asjaolust, et algatus peabki looma noortele võimaluse panna proovile ennast ja oma probleemilahendusoskusi sellises suhteliselt turvalises keskkonnas nagu noorteprogrammi algatusprojekt. Selles valguses kulges kõik just nii nagu peab – noored said selle kogemuse võrra rikkamaks.

Pärast projekti on mõned tuumikgruppi kuulunud noored osalenud ka teistes programmi Euroopa Noored projektides, sh veel üks noortealgatus ning mitmed rahvusvahelised noortevahetused.

Postkaart Belgiast: “Urbanistlik kunstigalerii”

5.7

Henar Conde

👉 Projekti kandev idee

Käesolev on lugu projektist, mille läbiviijateks olid erineva päritoluga noored kunstnikud. Noored, keda ühendas unistus linnakeskkonnast pärit Euroopa kunstnike võrgustikust ja Belgia pealinnas Brüsselis asuvast kunstikeskusest, kus noortel kunstnikel ja kohalikul kogukonnal oleks võimalik oma projekte realiseerida. Projekti käivitamiseks tekkis idee tänu sellele, et osadel neist noortest tekkis ühel hetkel võimalus korraldada Brüsselis ühe noorteühingu ruumides „päris oma näitus“. Noored vastutasid näituse avamise, maalide ja muude taieste müügi eest, korraldasid publiku teavitamise ja näituse avamise... Milline põnev kogemus! Miks mitte luua ruumi, kus noortel oleks võimalik vahetada oma kunstikogemusi, üksteiselt õppida, olla sõltumatud, olla nemad ise? Miks mitte realiseerida noorte kunstnike unistust kohtuda teiste kunstihuviliste noortega Euroopast ning viia ellu päris enda projekt?

Partnerluse kaasati erinevatest riikidest pärit noored, kes olid oma riikides juba rajanud kohalike kunstnike võrgustikud. Noored otsustasid ühiselt asutada Brüsselisse kunstigalerii, kus erinevatest riikidest pärit noortel kunstnikel oleks võimalik kogeda oma taiese loomise ja selle publikule esitlemise kogemust.

👉 Algatajad

Projekti algatajad olid pärit kuuest erinevast riigist ja elasid kõik tol hetkel Belgias; nende vanuseks oli 22 kuni 25 aastat. Kõik noored tundsid suurt kirge just urbanistlikku kunsti ja kultuuri vastu ning kuna avalikkus seda reeglina ei tunnusta ja ei mõista, otsustasid nad ellu kutsuda projekti eesmärgiga tagada urbanistlikule kunstile senisest suurem tunnus ja tunnustus.

Kaks neist noortest olid projekti alustamise hetkel üliõpilased ning ülejäänud rühma liikmed töötud, seega pakkusid nad ennast välja projekti koordineerima. Need neli noort võtsid ühendust teiste riikide noorte kunstnike ühendustega ning koostasid ühisprojektist huvitatute - noored Prantsusmaalt, Hispaaniast, Tšehhist ja Belgiast - nimel taotluse rahvusvahelise noortealgatuse rahastamiseks programmi Euroopa Noored raames. Ja taotlus rahuldati!

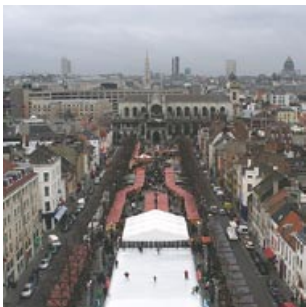
Miks noored projekti läbi viia soovisid? Ühelt poolt tegid nad seda enda pärast, oma kunsti- ja isiklike oskuste arendamiseks; teiselt poolt tegid nad seda võrgustiku huvides, kogemuste ja oskuste vahetamiseks ning oma tööle tunnustuse võitmiseks. Kuna Brüsselis puudus urbanistlikku kunsti eksponeeriv galerii, oli projekti realiseerimisel veel üheks eesmärgiks muuta urbanistlik kultuur kohalike kogukonnale (kohalikud noorteühingud, koolid, meedia jt) nähtavamaks ja mõistetavamaks. Pikemas perspektiivis soovisid noored saada juurde julgust iseseisvaks tegutsemiseks, miks mitte hakatagi tulevikus tegutsema ettevõtjana kultuuri valdkonnas?

👉 Ajakava ja meetoodika

Projekt elas ideena noorte peas terve aasta – seni, kuni neile idee realiseerimiseks vajalik toetussumma eraldati. Projekt ise vältas ühe aasta, kuid tean, et noored plaanisid seda tulevikus jätkata.

Ülesannete jaotamisel võeti aluseks rühma liikmete pädevused ja motivatsioon ning algselt määratleti kohustused järgmistes valdkondades: taotluse kirjutamine, kodulehekülje loomine internetis, administratiivsed küsimused, avalikud suhted, tulevaste partneritega kontaktide loomine ja galerii rajamiseks sobiva koha otsimine ning näituste korraldamine. Kõik projektis osalevad partnergrupid pidid koostama ennast ning oma senist loomingut tutvustava portfolio. Iga rühma liige pidi leidma endale sobivaima rolli, omades parema koostöö tagamiseks siiski ka üldist ülevaadet projektist tervikuna.

Projekti Brüsselist koordineeriv rühm otsis aga esimese asjana koha, mis kujunes projektikeskuseks – kohaks, kuhu kõikidel projektiga seotud noortel oli alati võimalik tulla ning teha iseseisvalt tööd või pidada nõu kaaslastega. Järgmise sammuna keskenduti suhtlemiseks vajalikule: e-posti aadressi loomine, kodulehekülje tegemisega seonduv, ühenduse nimi ja logo. Need valdkonnad olid noorte arvates olulised, sest olid hädavajalikud projekti tuntuse ja nähtavuse tagamiseks. Seejärel hakati ellu viima tegevuskava: galerii ruumide leidmine ja avamise kavandamine, plakatite ja kutsete valmistamine, kontakteerumine meediaga, edasiste tegevuste planeerimine ja nii edasi.

👉 Projekti tulemused

Projekt saavutas oma eesmärgi: esimese näituse avamisel tunglesid galeriis rahvamassid; samuti läks ka järgmiste näitustega! Kohal viibisid nii need, kellega projektigrupp oli juba teinud koostööd projekti ettevalmistamisel kui asjast kuuldasaanud ning huvitatud kunstnikud. Iga näituse lõppedes anti välja näitust kajastav põgus ajakirjaformaadis materjal ning projekti jätkutegevusena võeti plaani välja anda nn. „lõpuraamat“, kuhu on koondatud kõigi projektis osalenud kunstnike andmed ja tööd. Mitmed inimesed väljendasid huvi kunsti ostmiseks ning ümbruskonnas hakkas üha enam tunda andma värskest mõjuv kunstiliste tegevuste suhtes avatud õhkkond.

Nii oli projektist kasu projekti Belgias koordineerinud tuumikgrupile ja partnerkunstnikele, kuid ka paljudele teistele kunstnikele, kes said võimaluse oma töid galeriis eksponeerida. Tegelikku kasusaajate arvu on väga raske välja arvutada, kuna projekt ei mõjutanud mitte üksnes Brüsselit, vaid ka partnerriike (läbi sealsete kunstnike osalemise rahvusvahelistes tegevustes, teavitades samas sellest ka oma kodukohas läbi pressiteadete jms).

👉 Projektinõustamismetoodika

Õnnetuseks ei olnud rühmal projektinõustajat, kes oleks neid projekti elluviimise ajal pidevalt toetanud ning seega ei olnud neil erinevate probleemide esile kerkides võimalik kuskilt abi saada. Kuidas projekti teostada? Kuidas taotlusesse kirja pandut reaalses elus rakendada? Taotluse kirjutamine, eelarve koostamine – need on ju lihtsad ülesanded. Seda kõike on võimalik õppida, mõnd käsiraamatut järgides kirja panna, kuid kuidas ikkagi projekti reaalses elus läbi viia? Praktilisi juhendeid ja tuge projektiprotsessi väitel - just sellest tunti kõige enam puudust.

Kuna projekt oli rahvusvaheline, põhjustas seegi täiendavaid raskusi partnerrühmadega suhtlemisel, erinevate partnerite ootuste ja huvide selgitamisel, ülesannete ja eelarve jagamisel, partnerite kaasatuses projekti tegevustesse jpm. Projektinõustaja oleks ka neis küsimustes ilmselt saanud abiks olla, pakkuda tuge tehnilistes küsimustes ja raamatupidamises või hoopis motivatsiooni säilitamisel rasketel hetkedel, mil tundus, et miski ei kulge plaanikohaselt.

Vaatamata projektinõustaja puudumisele tuli rühm siiski raskustega toime ja kahtlemata õppis sel moel väga palju. Või jälle, projektinõustaja oleks ilmselt aidanud vältida või vähendada frustratsiooni, mida rühm neil rasketel hetkedel tundis ning seeläbi ehk aidanud kaasa noorte enesekindlusele projekti vältel?

Igal juhul oli projekt noortele väärtuslikuks kogemuseks, aidates neil omandada uusi oskusi kunsti valdkonnas, veelgi enam aga projektijuhtimisega seotud küsimustes: suhtlemisel, logistika korraldamisel, organisatoorsetes küsimustes, avalike suhete korraldamisel ja paljus muus. Lisaks oli tegemist suurepärase kultuuridevahelise koostöö kogemusega: rahvusvahelises meeskonnas töötama õppimine, oskuste ja ideede jagamine... Ilmselt ei oleks projektinõustamine projekti lõpptulemusi kuigi palju mõjutanud, kuna see osutus nii või teisiti edukaks, kuid kahtlemata oleks sellest kasu olnud protsessi enda seisukohast, nagu noored seda ka tunnistasid.

Kogemuslugude kokkuvõte

5.8

Nagu eelkirjeldatust mõistsid, ei ole neid lugusid põhjust nimetada projektinõustamispraktika parimateks näideteks. Meie sooviks oli pigem jagada iga konkreetse juhtumi keerukat iseloomu ning selgitada projektinõustamises rakendatud lähenemisi, mis ei olnudki alati edukad ja õiged! Seda seetõttu, et usume kogemustest õppimise kasulikkusesse ka siis, kui kogemuseks on läbikukkumine.

Loodetavasti demonstreerivad need seitse näidet, et projektinõustaja toetus on noorteprojektide puhul väga väärtuslik mitte üksnes projekti kvaliteedi tõstmiseks ja projekti edu tagamiseks, vaid ka (ja eelkõige) noortele väärtusliku õppimiskogemuse võimaldamiseks. Me ei tea kunagi ette, kas projektide tulemused oleksid ilma projektinõustamiseta teistsugused, kuid kindlasti on meil võimalik pakkuda inspiratsiooni ja uusi vaatenurki oma projekti algatada soovivatele noortele. Meil on võimalik motiveerida ummikusse sattunud noori ning pakkuda neile erinevate meetoditega tuge oma ideede parimaks elluviimiseks.

Kahtlemata ei tohi seejuures unustada projektijuhtimise põhiiva – noorte oma-algatus ja aktiivne osalus olgugi eeskätt noorte endi pärusmaa.

tööö-

riistad

6. JALGRATTA TÖÖRIISTAKOTT

Edukaks projektijuhtimiseks ei piisa paraku sellest, et Sul on selle vastu huvi, Sa oskad õigel hetkel õigeid küsimusi esitada ning suudad ennast kellegi teise asemele kujutleda. Projektinõustamine tähendab ka abi projektigrupile, et nad võiksid saavutada eelnevalt määratletud eesmärgid ning leida ühiselt, kõiki liikmeid kaasates lahendusi keerulistes olukordades. Selleks on oluline olla teadlik erinevatest ressurssidest ning osata neid õigel hetkel kasutada, neid rühmasiseselt jagada.

Selleks, et saaksid noortele sellistes küsimustes abi pakkuda, pead teadma erinevaid **meetodeid**, mis aitaksid Sul olulisi aspekte visualiseerida; õppida tundma noori, kellega Sa töötad; määratleda projektinõustajana omaenda pädevusi ja ressursse; analüüsida projekti ja projektinõustamisprotsessi; kaardistada noorte poolt omandatud oskusi või olla neile abiks mõtete struktureerimisel. Sul on vaja selgitavaid mudeleid, nõustamismetoodikat ja sekkumistehnikaid.

Käesolev peatükk kujutabki endast üht võimalikku „tööriistakomplekti“, millest on Sulle ehk abi kui võtad ette teekonna projektinõustamise jalgrattal, et toetada noori ja nende aktiivset osalust võimalikult loominguks.

6.1 Projektinõustaja eneseanalüüs

TÖÖRIIST NR. 1

Tegevusjuhised:

Loe järgmised väited läbi ning tõmba iga küsimuse puhul ring ümber sellele vastusele, mis ühtib kõige enam Sinu arusaamade ja seisukohtadega (vastused leiad järgmisel leheküljel olevast tabelist). Mil määral kirjeldavad järgmised 40 väidet Sinu käitumist, väärtushinnanguid või suhtumist projektinõustajana? Tõmba ring ümber sobiva tähe, lähtudes sealjuures järgmisest selgitusest:

A = Alati
M = Mõnikord
MK = Mitte kunagi

Pane tähele: iga väite puhul võid valida vaid ühe vastuse.

See eneseanalüüsimeetod aitab Sul selgitada, milline projektinõustamise stiil ühtib kõige enam Sinu lähenemiste ja eelistustega ning milliseid rolle on projektinõustajal võimalik noorteprojekte toetades võtta.

Väited

1. Õppimise ja arengu eest vastutab alati projektinõustaja.
2. Projektinõustajana soovin oma oskusi ja teadmisi jagada läbi osalemise.
3. Projektinõustamine tähendab inimestele suuna näitamist, tee juhatamist.
4. Inimesed õpivad kõige paremini läbi vastutuse võtmise ja osalemise.
5. Inimesed vajavad projektinõustajaid õppimise soodustamiseks ja osalejate edule juhtimiseks.
6. Õppimine läbi praktilise kogemuse grupis tegutsemisest on projektinõustaja ja õppijate jaoks väga oluline.
7. Projektinõustajatel on teadmiste ja oskuste edasiandmisel keskne roll.
8. On oluline, et kõik osaleksid aktiivselt kogu protsessi vältel.
9. Projektinõustaja viibib protsessi juures selleks, et inimesed oleksid jätkuvalt eesmärgile keskendunud ning ei kalduks nõ rajalt kõrvale.
10. Projektinõustaja osalus on tähtis igas meeskonnas.
11. Õppimise eest vastutavad osalejad ise; projektinõustaja ülesanne on lihtsalt neid toetada.
12. Projektinõustaja ülesandeks on tagada, et kõigil on võimalik maksimaalselt osaleda.
13. Projektinõustamine on sisuliselt juhtimise mõnevõrra sõbralikum sünonüüm.
14. Minu kui projektinõustaja jaoks on raske osalemisest hoiduda.
15. Kui inimesed on sõidukid ja sõidukijuhid, siis projektinõustaja on kaart.
16. Projektinõustaja peab suutma kõiki osalejaid loovalt kaasata.
17. Projektinõustaja meenutab osalejatele, milliste eesmärkide osas nad on kokku leppinud.
18. Projektinõustaja võib rühma motiveerida ning aidata rühmal enamat saavutada, lastes liikmetel näha end ühise meeskonna osana.
19. Projektinõustaja käib kohal selleks, et osalejate kätt hoida.
20. Tõhusalt toimiva projektirühma puhul ei ole projektinõustaja vajalik.
21. Projektinõustajal on osavõtjatest rohkem teadmisi ja kogemusi.
22. Rühma täieõiguslikuks osalejaks olemine võimaldab projektinõustajal täielikult mõista grupi dünaamikat ja õppimisprotsessi.
23. Projektinõustaja julgustab ja motiveerib rühma edasiste strateegiate määramisel.
24. Projektinõustaja peab võimaldama grupil oma tegevusi analüüsida ja ümber hinnata, muuta.
25. Projektinõustaja ei tohi lasta rühmal eesmärkidest kõrvale kalduda.
26. Projektinõustaja panustatud ideed on niisama olulised kui osavõtjate omad.
27. Projektinõustaja ülesanne on mitte rühma tegevuste, vaid grupidünaamika juhtimine.
28. Projektinõustaja veendub, et kõigil rühma liikmetel on võrdsed võimalused oma vaadete esitamiseks.
29. Projektinõustaja jälgib, et kohtumised toimuksid sobivas tempos ja sujuksid hästi.
30. Rühm võib kokku tulla vaid siis, kui ka projektinõustaja viibib kohtumise juures.
31. Projektinõustaja võib anda soovitusi protsesside osas, kuid projekti lähenemise ja tegevused paneb paika rühm ise.
32. Protsess on tulemusest olulisem.

33. Projektinõustaja võib aidata rühmal enne töö kallale asumist näha, kuidas on võimalik ülesandeid täita.
34. Projektinõustaja vajadused on niisama olulised kui rühma vajadused.
35. Projektinõustaja toetab rühma analüüsimisel, tagamaks, et rühm õpib oma osaluse kogemusele tuginevalt.
36. Rühm valib ise tegevussuunad ja ülesanded.
37. Projektinõustaja peaks õhutama rühma nägema asju nõ raamist väljast ning olema väljakutsetele lahenduste leidmisel loominguine.
38. Probleemide lahendamine on nii projektinõustaja kui ka osavõtjate vastutus.
39. Projektinõustaja ülesandeks on turvalise ja produktiivse õpikeskkonna loomine.
40. Projektinõustaja rolliks on olla „kärbes seinal“ ning lihtsalt toimuvat jälgida.

Vastusteleht

1	A M MK	2	A M MK	3	A M MK	4	A M MK
5	A M MK	6	A M MK	7	A M MK	8	A M MK
9	A M MK	10	A M MK	11	A M MK	12	A M MK
13	A M MK	14	A M MK	15	A M MK	16	A M MK
17	A M MK	18	A M MK	19	A M MK	20	A M MK
21	A M MK	22	A M MK	23	A M MK	24	A M MK
25	A M MK	26	A M MK	27	A M MK	28	A M MK
29	A M MK	30	A M MK	31	A M MK	32	A M MK
33	A M MK	34	A M MK	35	A M MK	36	A M MK
37	A M MK	38	A M MK	39	A M MK	40	A M MK

Tulemuste hindamise vorm

Lähtudes vastustelehest, tõmba sobivale numbrile tulemuste hindamise vormil ring ümber, st et vastustelehel ja hindamisvormil peavad ringid asuma täpselt samas kohas.

1	2 3 1	2	3 2 1	3	3 2 1	4	3 2 1
5	2 3 1	6	3 2 1	7	2 3 1	8	2 3 1
9	1 3 2	10	1 2 3	11	3 2 1	12	2 3 1
13	3 2 1	14	3 2 1	15	2 3 1	16	2 3 1
17	2 3 1	18	2 3 1	19	1 3 2	20	1 2 3
21	1 3 2	22	1 2 3	23	3 2 1	24	3 2 1
25	2 3 1	26	1 2 3	27	2 3 1	28	2 3 1
29	2 3 1	30	1 2 3	31	3 2 1	32	3 2 1
33	2 3 1	34	1 2 3	35	2 3 1	36	3 2 1
37	3 2 1	38	2 3 1	39	3 2 1	40	2 3 1

Juhised:

Liida kõikide veergude tulemused kokku ning kirjuta tulemus vastavasse lahtrisse „KOKKU“. Seejärel liida omavahel kokku ka veergude vahetulemused ja leia lõpptulemus.

KOKKU	KOKKU	KOKKU	KOKKU
-------	-------	-------	-------

Suunav

Kaasatud

Juhendav

Osalust toetav

LÕPPTULEMUS:

Sinu tulemused

Hindamisvormis saadud tulemuste illustreerimiseks kanna kõikide veergude tulemused alltoodud tabelisse. Sa võid kasutada erinevaid värve ning kujundada sellest soovi korral isegi graafiku.

30				
25				
20				
15				
10				
5				
	Suunav	Kaasatud	Juhendav	Osalust toetav

Tulemuste tõlgendamine

Seda eneseanalüüsimudelit on Sul projektinõustajana võimalik kasutada oma lähenemiste teadvustamiseks ning edasise arengu toetamiseks.

Antud tabeli täitmisel on võimalik saada maksimaalseks tulemuseks 120 punkti. Tulemus, mis on suurem kui 100 punkti, näitab reeglina seda, et Sa kasutad projektinõustamismeetodite ning -stiilide tasakaalustatud kombinatsiooni ning mõistad projektinõustamise lähenemisi sügavuti ja mitmekülgset. Oled teadlik projektinõustamise tähtsusest ning kursis asjaoluga, et erinevate osalejate individuaalsed ja gruppide kui terviku vajadused ning lähenemine (oma õppe-)protsessile võivad erineda.

Juhul, kui Sinu saadud tulemus jääb vahemikku 60–100 punkti, võib see tähendada, et mõistad projektinõustamismeetodeid ja tehnikaid üsna hästi ning võid omada ka sellealaseid kogemusi, kuid võib-olla Sa ei tegele projektinõustamisega praktikas regulaarselt. Kui soovid oma nõustamistehnikaid ja seisukohti edasi arendada, võib Sul kasu olla täiendavast eneseanalüüsi, koolitusest või rohkematest kogemustest projektinõustamise valdkonnas.

Juhul, kui Sinu poolt saadud tulemus jäi alla 60 punkti, oled projektinõustamise alal ilmselt oma tegevust alles alustamas. Sinu ettekujutus selle mõiste tähendusest ning kogemused selles valdkonnas on kujunemas ning loodetavasti aitab käesolev küsimustik ning käsiraamat Sul enda jaoks projektinõustamisega seonduvat selgemaks mõelda.

Kõige suurema punktide arvuga veerg näitab, et niisugune lähenemine on Sulle kõige iseloomulikum ning Sa oled sellega kõige paremini kursis. Sellele vaatamata on oluline pöörata tähelepanu ka madalama tulemuse saanud valdkondadele – need tähendavad Sinu kui projektinõustaja jaoks võimalust õppida ja ennast arendada.

Pea meeles, et hea projektinõustaja kasutab alati vajadustest lähtuvaid tehnikaid ja meetodeid. Hästi tasakaalustatud tegevusega projektinõustaja puhul on veergude tulemused üsna sarnased.

↳ Suunav

Sellele stiilile vastav projektinõustamine tähendab, et valdavalt pakub projektinõustaja peale vajaduste selgitamist rühmale omapoolseid suuniseid ning teatud puhkudel suunab neid koguni konkreetsemalt soovitud suunas. Nii on projektinõustaja omamoodi teeviit, kes tähistab võimalikke marsruute ja võimalusi, mõnikord aga koguni matkajuht, kes võib üritada veenda rühma teatud marsruudi kasuks otsustama. Projektinõustaja on seejuures seisukohal, et teatud hetkedel on kergelt manipuleeriva iseloomuga tehnikad vajalikud (seejuures on manipuleerimise all siinkohal peetud silmas noorte motiveerimist suunas, mis on nõustaja arvates neile vajalik selleks, et oma, st noorte poolt seatud, eesmärged saavutada).

↳ Kaasatud

Stiil ja lähenemine, mille puhul projektinõustaja tunneb end rühma liikmena, osana projektigrupist. Sageli on tegemist omaealiste iseloomuliku lähenemisega. Projektinõustajale tundub sellisel juhul, et tema poolt antud panus on võrdne grupiliikmetest noorte poolt antuga, ehkki ta teadvustab seejuures rollide erinevust, ning leiab, et projekti tulemuslikkusest rääkides väärivad projektinõustaja ning noorte panused samaväärset tunnustamist. Projektinõustaja on tegev kogu rühmaprotsessis; ta osaleb ja on samal ajal ka projektinõustaja. Projektinõustajat eristab ülejäänud rühmast vaid asjaolu, et tal on rohkem kogemusi ja oskusi ning ta mõistab teemat kohati oma kogemustele tuginevalt ehk enam sügavuti kui need, kelle jaoks see on esmakordne projektikogemus.

↳ Juhendav

Selle stiili ja meetodika puhul keskendub projektinõustaja rühma või üksikisikute toetamisele. Projektinõustaja viibib kohal selleks, et tagada turvalise õppimiskeskonna olemasolu ning grupiprotsesside edukas juhtimine. Selle variandi puhul toetab projektinõustaja rühma igal tasandil, hoides sisuliselt rühmal „käest“, veendumaks, et nad ei satuks projekti korraldamisel hätta.

↳ Osalust toetav

Antud juhul on tegemist olukorraga, kus projektinõustaja lubab rühmal omaenda tee valida ning noored juhivad oma tegevust ise. Projektinõustaja veendub, et noorterühm tunneb end projektitegevuste „omanikuna“ ning on nende läbiviimisel iseseisev. Projektinõustaja on selle meetodi puhul omamoodi helihargiks, kontrollpunktks ning pakub vajadusel omalt poolt välja lahendusi. Kuid lõplike otsuste tegijaiks on alati noored ise.

Kokkuvõte: projektinõustamise tegevuskava

Millise projektinõustamise stiiliga Sa ennast nende tulemuste põhjal kõige tugevamalt samastad (s.t. millise veeru tulemuste liitmisel saadud punktisumma oli suurim)?

.....

.....

Millise projektinõustamise stiiliga Sa ennast nende tulemuste põhjal kõige vähem samastad (s.t. millise veeru tulemuste liitmisel saadud punktisumma oli madalaim)?

.....

Milline projektinõustamise stiil sobib kõige paremini Sinu nägemusega noortealgatustest ja nende vajadustest?

.....

Mida oleks Sul võimalik teha selleks, et arendada endas küsimustikus kõige nõrgemalt avaldunud projektinõustamise stiili? Pead Sa seda üldse oluliseks?

.....

Milliseid strateegiaid on Sul võimalik rakendada selleks, et kujundada endas tervikuna enam tasakaalustatumaid lähenemisi?

.....

Milliseid võimalusi – moraalset tuge, koolitust, rahalisi ressursse, nõustamist, supervisiooni jms – saavad Sinu projektinõustamisteadlikkuse ja oskuste arendamiseks pakkuda Sinu tugiorganisatsioon, programmi Euroopa Noored büroo, SALTO keskuste võrgustik, Sinu kolleegid jne?

.....

Milliseid võimalusi pakub Sinu projektinõustamisteadlikkuse ja -oskuste parandamiseks reaalse noortealgatuste nõustamine praktikas?

.....

Lubadus iseendale: Minu arenguülesanne enda ja teiste arengute toetamiseks on:

Järgmise kuue kuu jooksul ma

Edaspidi noortealgatusi toetades ma

➡ Soovid ja unistused on head, kuid alles konkreetsemad plaanid toovad need reaalsusele lähemale!

6.2 Visualiseerimismeetodid

→ TÖÖRIIST NR. 2

Järgnevalt leiad kaks loomingulist meetodit, millest võib abi olla rühmaga töö alustamisel, kontakti loomisel ja oma põhimõtete, lähenemiste selgitamisel. Lisaks teeme lühidalt juttu mõnedest teistest visualiseerimise meetoditest.

↘ Peegel

Uue rühmaga esmakordselt kohtudes võta kaasa neljakandiline peegel. Pärast esmast tutvumist too välja peegel (hoides seda esialgu tagaküljega noorte suunas) ning küsi rühmalt: „Mis te arvate, mis mul käes on?“ Kuna osavõtjad istuvad erinevates asendites ning nende nägemisväli on erinev, võid kuulda erinevaid vastuseid, nagu näiteks „pildiraam“, „maal“, „tahvel“ või ka „peegel“.

Olles lühidalt rääkinud tõsiasjast, et asjad võivadki erinevast perspektiivist vaadatuna erinevateks osutada, pööra peegel õigetpidi (horisontaalasendisse) ning palu rühmal peegli ette ümber paikneda nii, et nad näeksid peeglist nii iseennast kui ka kõiki teisi rühma liikmeid. Kui nad on sellega hakkama saanud, pööra peegel taas vertikaalasendisse ning palu neil täita sama ülesanne. Kuna vertikaalasendis oleva peegli ees on horisontaalasendiga võrreldes vähem ruumi, peab rühm oma „välisvaate“ nägemiseks ennast koomale võtma. Aeg-ajalt aitab asukoha muutus meil asju näha uuest vaatenurgast, värskendava perspektiiviga.

↘ Jalgratas

Joonista pabertahvlile jalgratas ning seleta seda umbes selliselt: „Sissejuhatuseks tahaksin ma teid kutsuda kaasa mõtlema ühe küsimuse osas, mis aitab samal ajal ka selgitada, kuidas ma töötan... Kujutage endale ette, et joonistatud jalgratas seisab meiega samas ruumis. See on lenkstangi juurest fikseeritud ning ei saa seega kummalegi poole kukkuda. Jalgratast on võimalik liigutada edasi või tagasi. Pedaalid on vertikaalasendis, seega on üks pedaal üleval ja teine all. Seejuures on jalgratas keeratud nii, et alumine pedaal on teie pool. Nüüd kujutage endale ette, et ma kinnitan alumise pedaali külge nõõri ning tõmban siis nõõri 90° nurga all jalgratta tagumise ratta suunas.“ Joonista jalgratta külge nõõri ning küsi rühmalt: „Mis suunas jalgratas liigub? Palun arutage küsimust lühidalt omavahel ning siis öelge mulle, millise tulemuseni te jõudsite!“

Ilmselt läheb rühmal ühise vastuseni jõudmiseks pisut aega... Tõenäoliselt jõuavad nad üksmeelsele kokkuleppele, et ratas hakkab liikuma ettepoole. Nüüd too peidust välja päris jalgratas ning ühenda nõõri pedaaliga, nagu seda oli teoorias kirjeldatud. Palu ühel osavõtjal jalgratast kinni hoida ja teisel nõõrist sikutada. Kogu rühma üllatuseks hakkab ratas liikuma tagurpidi!

Nüüd on Sul võimalik hämmingus rühmale selle eksprimendi mõtet selgitada. „Tahtsin näidata teooria ja praktika vahelisi seoseid. Meeskonna- ja rühmatöö kohta on välja töötatud rohkesti erinevaid teooriaid. Praktiline reaalsus erineb sageli aga teooriast täiesti – nagu me vaid mõne hetke eest kogesime! Sellest tulenevalt soovitan ma ka teil meie edasise koostöö käigus mõnikord perspektiivi ja positsiooni muuta. See aitab meil näha erinevaid asju erinevatest külgedest...“

Rääkides veel mõtete, visioonide ja lahenduste visualiseerimisest, siis on üheks kõige levinumaks meetodiks nende sisu kirjutamine erinevatele kaartidele, et neid seejärel sorteerida, omavahel suhestada ning anda seeläbi neile mõtetele uus struktuur.

Sarnaseks meetodiks on skeemide joonistamine pabertahvlile, eesmärgiga konteksti paremini mõista. Vahest on sellest abi ka olukorras, kus kellelgi on raske rühmale oma mõtteid selgitada, sellisel puhul on mõistlik paluda tal oma mõtteid osavõtjatele joonistades selgitada. Nii on kõrvalseisjatel tema mõttekäiku lihtsam mõista ja sageli on ka joonistajal endal oma ideede ja mõtete visualiseerimisest selguse loomiseks kasu.

Huvitavat visualiseerimismeetodit kujutab endast ka liigutatavate piltide loomine erinevatest materjalidest. Selleks on võimalik kasutada (puust, riidest vms) kujusid või erinevaid teemasid käsitlevaid postkaarte, fotode väljalõikeid ajakirjadest vms. Seejuures võite te soovida töötada pörandal, mille eeliseks on võimalus mängida vahekaugustega. Pealegi toetab ülaltvaade distantsiga perspektiivi, eriti juhul, kui inimesed on teemaga tihedalt seotud.

Vastavalt motole „üks pilt ütleb rohkem kui tuhat sõna“ võib visualiseerimisest projektinõustamisprotsessi puhul abi olla projekti teatud elementide selgitamisel ja struktureerimisel, samuti aitavad pildid mõnikord suhtlusprotsessi ergutada või loovad võimaluse olukorrast distantseerumiseks ning asja huumoriga võtmiseks.

Projektinõustamise tuumaks on siiski avatud ja konstruktiivne dialoog - vastastikku aktiivne kuulamine ja osavõtjatele endasse vaatamise võimalust loovate küsimuste esitamine. Visualiseerimisega kaasneb oht kaotada sisuline kontakt rühmaga – eriti juhul, kui keskendud pigem piltide esteetilisele küljele, mitte nende sisule.

6.3 Projektinõustamisvajaduste analüüs

➔ TÖÖRIIST NR. 3

Uue rühma projektinõustamisele asumisel läheb Sul kõigepealt vaja eelinfot rühma kohta, näiteks kes on grupi liikmed ja kuidas nendega ühendust saab, mis on rühma huvid ja tegevused jms. Lisaks on projektinõustamisvajaduste süstemaatilisest analüüsimisest abi, et mõelda läbi oma nõustamismotivatsioon ning täpsem roll, määratledes ühtlasi protsessiga kaasnevad võimalikud väljakutsed ja vajalikud ressursid.

Alljärgnevalt leiad ühe võimaliku kontroll-lehe, mis aitab Sul rühma tundmaõppimise etappi ning projektinõustamisvajaduste analüüsi ehk pisut formaalselt, ent olulist talletavalt läbi viia. Nimelt on projektinõustamispraktikas palju abi kõigi noortealgatuste „kroonika“ säilitamisest, et aeg-ajalt oma eelnevaid kogemusi taas läbi mõelda või tuletada protsessi käigus meelde nõ algseisu.

a. Üldinfo

Rühma/algatuse nimi:

Kontaktisiku nimi:

Address:

E-post:

Telefon:

Milline on parim viis ühenduse hoidmiseks?

Tugiorganisatsioon (olemasolu korral):

Rühmaliiikmete nimed:

Muu üldinfo:

b. Rühma struktuur

Kui palju inimesi osaleb?

Mis tüüpi grupiga on tegemist? (sõpruskond/registreerimata noortegrupp/noorteühendus/...)

.....

Kes juhhib rühma? (noorsootöötaja/keegi rühmast/...)

.....
Kuidas nad otsuseid teevad? Milliseid põhimõtteid seejuures järgitakse (otsuse teeb grupi juht/otsus on kollektiivne/...)

.....
Millisesse vanusegruppi rühmaliikmed kuuluvad?

.....
Kui palju on rühmas noormehi, kui palju tütarlapsi?

.....
Millega rühma liikmed tegelevad? (Õpilased, üliõpilased, töötavad, on hetkel töötud...)

.....
Kas kõik liikmed on vabatahtlikud või on nende hulgas neid, kellele projektitegevus on tasustatav (näit. gruppi kaasatud noorsootöötaja)?

.....
Kui sageli rühm koos käib?

.....
Kas rühm moodustus ise või on see osaks mingist olemasolevast struktuurist (näiteks on tegu noorteühenduse piirkondliku haruga)?

c. Rühma huvid ja tegevuste profiil

.....
Millised on grupi põhitegevused?

.....
Millised huvid (kultuurilised või sotsiaalsed huvid/vaba aja tegevused/sõprus/välised jõud/...) hoiavad rühma koos?

.....
Mida nad teha tahavad?.....

.....
Milline on tegevuste või projekti planeeritud kestus?

.....
Igasugune muu grupi tegevusi kirjeldav teave:

➡ Mõistagi võib rühma struktuur teatud juhtudel problemaatiliseks osutada. Näiteks juhul, kui tegemist on liiga väikese või liiga suure rühmaga (eriti kui seda iseloomustavad vastuolulised soovid). Mõnikord võib ka väga erinevate vanuste kombinatsioon või sooline ebatasakaal põhjustada mõne rühma liikme rahulolematust olukorraga. Samuti peaksid Sa oskama hinnata noortealgatuse keskkonda ning väliseid mõjutegureid: kui suurt stressi põhjustab noortele nende sotsiaalne seisund või olukord tööil jne. Rahulolematuse põhjuseks võib olla ka ebakõla rühma struktuuri ja toimimist puudutavates „ametlikes“ tegurites, näiteks kui organisatsioon, kuhu grupp kuulub, näeb otsuste vastuvõtmisel ette liiga paindumatud protseduurid, mis lõppkokkuvõttes töötab rühma huvidele vastu.

↘ Igasugune projektinõustamisega seotud tegevus eeldab noorte vaba taht; nad peavad mõistma, milleks projektinõustamine hea on ja miks peaksid seda tegema just Sina. Juhul, kui need miinimumnõuded ei ole täidetud, ei anna projektinõustamine ilmselt paraku soovitud tulemusi. Võib muidugi juhtuda, et lisaks noortepoolsele soovile, on projektinõustamise suhtes teatud ootused ka näiteks tugiorganisatsioonil, grupi noorsootöötajal või programmi Euroopa Noored bürool – nende vajadused tuleks aga noorte ootustega seonduvast lahus hoida ning seada esikohale siiski noorte vajadus mõjusa ja väärtusliku õppimiskogemuse saamiseks ning oma osalusvõimaluste suurendamiseks.

↘ Reeglina ei saa projektinõustamise vajaduse puhul välja tuua ainult ühte põhjust. Rühma edukaks toetamiseks tuleb Sul välja selgitada erinevad probleemid, vajadused ja nende omavahelised seosed.

↘ Projektinõustamine on nii selle kestust kui võimalikke mõjusid silmas pidades selgelt piiritletud protsess ning seega on teatud määral piiratud ka Sinu võimalik mõju protsessile. Lisaks on noorteprojekti nõustamise puhul üldiseks eesmärgiks pigem liikuda suunas, kus Sina kui projektinõustaja toetus muutub rühmale mittevajalikuks, kuna protsessi käigus on rühm saanud teadlikuks oma ressurssidest, nende enesekindlus ja julgus protsessi iseseisvaks jätkamiseks on suurenenud.

d. Projektinõustamisvajaduste analüüs I – vabatahtlikkus ja motivatsioon

Kes tegi esimese sammu projektinõustamise läbiviimiseks? Rühm ise, nende tugiorganisatsioon, noorsootöötaja või Sina ise?

.....

Kas Sinu roll projektinõustajana on selgelt paigas? Või täidad Sa grupiga suhetes veel ka mingit muud funktsiooni peale projektinõustamise?

.....

Kas rühm soovib projektinõustamist? Kas nad soovivad, et Sina neid nõustaksid?

.....

Kas Sulle makstakse projektinõustamise eest? Kas Sa nõustad neid oma töö osana? Kas Sa nõustad neid vabatahtlikult?

.....

e. Projektinõustamisvajaduste analüüs II – võimalike väljakutsete määratlemine

Millisena näevad projektinõustamisvajadust noored ise? Miks nad enda arvates Sinupoolset toetust vajavad?

.....

Mida nad soovivad Sinu toel saavutada, muuta? On see realistlik?

.....

Milliseid varem mainitud küsimusi (nt. rühma struktuur, rühma huvid...) näed Sa täiendavate takistustena, mis võivad projektinõustamisprotsessi mõjutada? Mil määral on Sul võimalik neid oma projektijuhtimisstrateegia väljatöötamisel arvesse võtta?

.....

f. Projektinõustamisvajaduste analüüs III – ressursside väljaselgitamine

Milliseid tugevaid külgi, oskusi, teadmisi jm ressursse, mis aitavad projektinõustamisprotsessiga kaasnevatele väljakutsetele reageerida, oled Sa projektinõustajana rühmas täheldanud?

.....

Milliseid oskuseid oleks noortel vaja edu saavutamiseks arendada? Mil moel seda oleks mõistlik teha (koolitus, toetavate lugemismaterjalidega tutvumise näol, grupiarutelud vms)?

.....

Suhete loomine ja hoidmine on noortealgatuse puhul reeglina lõpmatu protsess. Noori, nagu erineva tausta ja kogemustega inimesi ikka, iseloomustavad grupis suhtlemisel erinevad tunded ja käitumine. Järgnevat meetodit saad kasutada selleks, et paremini teadvustada grupi käitumist, samuti planeerida grupi ühtekuuluvustunnet suurendavaid projektinõustamismeetodeid.

TÖÖRIIST NR. 4

Grupidünaamika	Kirjeldus	Soovitused projektinõustajale
Koostöö	Üks või mitu rühma liiget teevad omavahel koostööd. Positiivne suhtumine.	Jaga positiivset tunnustust; kasuta seda motiveerimiseks. Projekt iseenesest kujutabki endast koostöövormi.
Konkurents	Üks või mitu rühma liiget konkureerivad omavahel.	Selgita, milles probleem seisneb ning loo inimestele turvaline keskkond nende arutamiseks. See võib osutuda rühma jaoks positiivseks stiimuliks.
Eemaldumine	Keegi tõmbub ülejäänud rühmast eemale.	Kasuta mõnd meeskonnatööharjutust. Räägi inimesega individuaalselt (rühmast eraldi).
Patuoinas	Ühte inimest süüdistatakse kõiges, mis tegelikkuses või kujutlustes viltu läheb. Sageli aitab selline käitumine rühmal oma ebakindlustundest üle saada.	Tee kindlaks tegelikud probleemid ja nende tekkepõhjused. Pane noored nendest rääkima kas individuaalselt või rühma koosviibimisel.
Tõrjumine	Rühm võtab endale justkui kohtumõistja positsiooni ja hakkab ühte liikmetest tõrjuma.	Analüüsi probleemi ning paku end vahendajaks. Tekita keskkond, kus kõigil on võimalus rääkida ja saada ära kuulatud, et teadvustada tõrjutusega seonduvat, samuti leppida kokku uutes käitumisviisides.
Pögenemine	Rühm loobub või mõni liikmetest langeb välja.	Paku rühmale vaheanalüüsi teostamise võimalust, et arutada projekti elujulisust ning seda, kas projektinõustamine on toonud soovitud tuge projektigrupile, mida oleks vaja muuta. Tee tööd nende motivatsiooni kallal.

Liitude moodustamine	„Edasijõudnute“ taseme grupidünaamika, mis võimaldab mõnedel inimestel edasi liikuda ja teistel tahaplaanile jääda.	Õhuta neid, kes teistest rohkem teevad, ülesandeid delegeerima ning vähem jõuliselt algatust võtma – nii saavutab rühm parema tasakaalu.
Koalitsioon	Liikmete vahel tekkinud liit, mis on sageli suunatud konkreetset millegi (näit. mingi eesmärgi, alternatiivse idee vms) vastu.	Õhuta avatud diskussiooni eesmärgiga vähendada pingeid.
Teemast kõrvalekaldumine	Inimesed räägivad (koosviibimiste ajal) millestki muust.	Meenuta neile, milliste reeglite osas nad alguses kokku leppisid. Ürita rühma huvi taas teema juurde tagasi tuua.
Juhtimine	Rühmas kerkib esile selge juht seetõttu, et keegi rühma liikmetest tunnetab vastavat vajadust.	Välgi otsest sekkumist. Hinda juhtimisstiili (karismaatiline, autoritaarne, demokraatlik) ning selgita (kasvõi vaatlemise teel, otseselt seda jutuks võtmata), kas teised on uue rolliga rahul.

6.5 Minu pädevus projektinõustajana

→ TÖÖRIIST NR. 5

Enne projektinõustamisstrateegia väljatöötamist tuleb Sul kindlaks määrata enda pädevus (tugevad ja nõrgad küljed), võttes arvesse konkreetse rühma projektinõustamisega kaasnevaid vajadusi. Püüa ära täita järgmine tabel, hinnates oma teadmisi, oskusi ja hoiakuid (nii olemasolevaid kui neid, mida pead oluliseks arendada), lähtudes sellest, mis on vajalik selle konkreetse noortegrupi vajaduste rahuldamiseks.

PROJEKTINÕUSTAJANA	Valdan ma ...	Pean endas arendama ...
Minu teadmised		
Minu oskused		
Minu suhtumised, hoiakud		

Järgmine meetod aitab Sul järele mõelda projektinõustaja konkreetse rolliga seotud oskuste ja võimete üle. Nii võib sellest olla abi, arutamaks seejärel ka noortega, mida Sul on võimalik neile pakkuda ja mida mitte.

PROJEKTINÕUSTAJANA	Tulen hästi toime...	On mul raskusi...	Ei oska ma...
Teavitamine			
Suunamine, nõu andmine			
Protsessi toetamine			
Koolitamine			
Muu: nt. modereerimine, väljakutsete esitamine, meeskonnatöö jne.			

SWOT analüüs

6.6

SWOT tähendab tugevaid ja nõrku külgi, võimalusi ja ohtusid (ingl. k. „strengths, weaknesses, opportunities, threats“).

Seda meetodit võib kasutada näiteks selleks, et noortel oleks võimalik kaardistada planeeritava noortealgatuse võimalikke tugevaid ja nõrku külgi, võimalusi ja ohtusid. Nii aitab see neil koondada tegevusi valdkondadesse, milles nad on tugevad ja kus neid ootavad suured võimalused, aga ka asuda teadlikult arendama neid valdkondi, milles nad näevad nõrku külgi, tegeleda riskiennetusega potentsiaalsete ohtude osas. Seejuures on oluline analüüsida nii projektisisest (tugevad ja nõrgad küljed) kui ka välist (võimalused ja ohud) keskkonda, leidmaks tegureid, mis võivad projekti mõjutada.

TÖÖRIIST 6 ←

	Positiivne	Negatiivne
Sisemised tegurid	Tugevad küljed	Nõrgad küljed
Välimised tegurid	Võimalused	Ohud

Abiks võivad olla näiteks järgmised küsimused:

Tugevad küljed:

- Mida te oskate hästi teha? Millised on teie olulised oskused/võimed?
- Millistele vajalikele ressurssidele (sh oma kogukonnas) omate juurdepääsu?
- Milliseid eeliseid võite pakkuda võrreldes teiste samas kogukonnas asuvate projektide/organisatsioonidega?
- Mida näevad teised teie tugevate külgedena?

Nõrgad küljed:

- Mida teete halvasti? Mida võiks paremini teha?
- Millistest ressurssidest te oma kogukonnas puudust tunnete?
- Millised on teie vajakajäämised võrreldes teiste samas linnas asuvate projektide/organisatsioonidega?
- Mida näevad teised teie suurimate puudustena?

Võimalused:

- Milliseid häid võimalusi te näete?
- Millised huvitavad arengud leiavad aset teie kogukonna noorsootöös?

Ohud:

- Millised takistused seisavad teie grupi või organisatsiooni ees teie kogukonna (seniseid või võimalikke) arenguid silmas pidades?
- Kas kohalik kogukond suhtub projekti ideesse skeptiliselt või tõrjuvalt (omavalitsus, noorteühendused, noortekogud, koolid, teie vanemad...)?
- Kas ajast võib kujuneda kogu projekti ohustav tegur? Kas kõik rühma liikmed on valmis projekti võrdsest panustama?
- Kas kõik rühma/organisatsiooni liikmed saavad projektist ühtemoodi aru? Kas te soovite saavutada samu eesmärke?
- Kas projekt on vajalikul määral rahastatud või otsite, vajate endiselt kaasfinantseerimist?
- Kas mõni teie nõrkadest külgedest võib projekti tõsiselt ohustada?

Neid küsimusi võib kasutada nii individuaalseks analüüsiks kui rühma-aruteluks. Soovita noortel mitte olla oma vastustes tagasihoidlik (mõnikord ei luba liigne tagasihoidlikkus või kultuurinormid, kodune kasvatus noortel oma tugevuste osas ennast vabalt väljendada). Samas peaks jääma realistlikuks (näiteks võib juhtuda, et projekti ideed planeerides ei oska noored ette kujutada ühtki võimalikku ebaõnnestumise põhjust, mis võib tuleneda varasemate kogemuste puudumisest või „nooruse uljusest“). Juhul, kui noortel tekib sellises vormis analüüsiga raskusi, võib lihtsalt koostada ka nimekirja oma oskustest ja võimetest ning nõrkadest külgedest.

Selle analüüsi teostamine on tihtipeale üpriski „valgustav“, seda nii võimalike probleemide hindamiseks kui ka vajalike edasiste tegevuste teadvustamiseks.

Noortealgatuste kvaliteedikriteeriumite hindamine

6.7

Järgmist tabelit on Sul võimalik kasutada projektinõustamisprotsessi erinevates etappides selleks, et hinnata nõustatava projekti sisulist kvaliteeti (või suunata noori vastavat analüüsi tegema). Samuti võib tabel osutada kasulikuks, et leppida juba projekti planeerimisel kokku teatud indikaatorites, mille alusel hinnata projekti edukust hilisemates etappides. Mõistagi on alltoodud kvaliteedikriteeriume võimalik kohandada vastavalt konkreetsele rühmale ja konkreetsele projektile.

TÖÖRIIST NR. 7

Projekti nimetus Kuupäev

Hindamiskriteeriumid	-	-	-	+	+
	-		+		+
Aktiivne osalus: Kuidas on noored projekti kaasatud? Milles seisneb noorte roll? Kas nad panustavad projekti oma ideid? Kas nad teevad vajalikke otsuseid ise? Kas nad võtavad endale vastutuse nii projekti tulemuslikkuse kui ka teiste rühma liikmete eest?					
Kohaliku tasandi mõjud: Kuidas on projekti kaasatud kohalik kogukond või kuidas see projektist kasu saab? Kas projekt otseselt muudab midagi? Mil määral mõjutavad projekti ümbritsevate inimeste teadlikkus ja sotsiaalne panus? Kas projekti raames läbi viidavad tegevused on seotud teiste noortega antud kogukonnas või suunatud nende suuremale kaasamisele?					
Uuenduslikkus: Kas projekt on või kuidas ta võiks olla noorte ja/või kohaliku kogukonna jaoks uueks kogemuseks? Kas projekt käsitleb mõnd hiljuti esilekerkinud, vähekäsitletud teemat või läheneb mõnele üldteada valdkonnale uuel moel? Või loob uusi meetodeid? Kuidas kujunevad projekti kulg ja selle raames läbi viidavad tegevused rühma jaoks uueks õppimiskogemuseks?					
Euroopa mõõde: Kuidas toimub projekti raames Euroopa kultuuripärandi ja tänapäeva prioriteetide teadvustamine noortele? Kas projekti teema on aktuaalne ka laiemalt Euroopas? Kas sarnast lähenemist või projekti käigus kasutatud meetodeid oleks võimalik tutvustada ka teiste riikide noortele? Kuidas oleks see võimalik, oleks see üldse vajalik? Kuidas toetab projekt noorte paremat teadlikkust Euroopast ning aktiivseteks kodanikeks kujunemist mitte ainult oma kodukohta, vaid laiemalt Euroopat silmas pidades?					
Partnerlus (nii kohalikul kui rahvusvahelisel tasandil): Kuidas partnerlus loodi, mis oli koostöö alustamisel peamiseks motivatsiooniks? Kuidas on korraldatud erinevate partnerrühmade osalemine projektis? Kas kõik partnerid jagavad ühist visiooni ja panustavad projekti võrdselt? Kas kõigil partneritel on roll nii oma kohalikul tasandil kui projekti-ülestes, rahvusvahelistes ühistegevustes? Kas partnerid suhtlevad omavahel korrapäraselt, milliseid suhtluskanaleid põhiliselt kasutatakse?					

Eelarve: Kas eelarve on oma kuludes ja tuluallikates tasakaalustatud? Kas kõik planeeritud kulutused on otseselt projekti tegevustega seotud ja vajalikud, st põhjendatud? Kas toetuse summa on projekti plaanidekohaseks teostamiseks piisav või on vaja leida kaasrahastust?

Projekti vastavus esialgsele ideele (hilisemas faasis hindamiseks): Kas projekt oma eesmärkides, lähenemistes, tegevustes jms. vastab algselt määratletud vajadustele? Kas projekti teostamine toimub esialgsete kavade kohaselt? Kas projekti alguses püstitatud eesmärgid saavutatakse?

Isiklikud/projektirühma ees seisvad väljakutsed: Kas noored on projekti näol saanud piisava väljakutse oma potentsiaali realiseerimiseks? Milline on noorte motivatsioon ning millised on projekti eesmärkide saavutamiseks panustatud isiklikud ja grupi kui terviku pingutused?

Grupidünaamika: Kuidas on kulgenud meeskonnaks kujunemine? Kas nad töötavad meeskonnana hästi? Kuidas toimub noorte suhtlemine rühmas? Kas suhtlemine on efektiivne? Kas kõik grupi liikmed tunnevad ennast selles grupis mugavalt ja avaldavad vabalt om arvamust?

Õpikogemus: Kuidas aitavad projekti raames saadud kogemused arendada olemasolevaid oskusi või uusi oskusi omandada? Kas projekt loob mingit uut teadmist või on aidanud mõjutada noorte hoiakuid? Kas projekti raames omandatust võiks noortele kasu olla nende tulevases tööalases tegevuses?

Omaealistelt õppimine: Kuidas noored üksteiselt õpivad? Kas noored jagavad rühmas omavahel kogemusi, teadmisi ja oskusi? Kas nad abistavad üksteist? Kas kogemuste jagamise tulemusel on võimalik täheldada ka teatud uue sünergia teket või konkreetseid uusi oskusi üksikisikutel?

Analüüs: Kas on märgata, et noored mõtlevad õpitu üle järele? Kuidas tulevad noored toime eneseanalüüsiga? Kas nad oskavad määratleda, mida on vaja teha nende valdkondade osas, kus on esile tulnud puudusi, oskavad seada arengueesmärke? Kas nad kohandavad projekti vastavalt vaheanalüüsi tulemustele?

Järeltegevused: Kuidas on projekti pärast ametliku tegevusperioodi ja senise rahastuslepingu lõppemist võimalik jätkata? Kas noortel on selleks huvi, näevad nad selles lisaväärtust? Mida oodatakse projektilt pikaajaliste arengute osas?

Hindamiskriteeriumid

-	-	-	+	+
-	+	+	+	+

Projekti ja grupiprotsesside hindamisel võib teatud hetkel osutada vajalikuks kasutada individuaalset analüüsi kirjaliku küsimustiku toel (seda võib teha olenemata sellest, millisesse etappi on grupp jõudnud „projektijuhtimise jalgratta“ detaile silmas pidades). Järgnevalt pakumegi ühe võimaliku küsimustiku vormi, mida võib kasutada projekti vaheanalüüsi etapis, et hinnata projektirühma toimimise seisukohast olulisi elemente. Küsimused võivad tunduda oma olemuselt liiga lihtsad või korduvad, kuid samas annavad need võimaluse projekti erinevaid etappe kõigile teadvustada ja seeläbi protsessi paremini mõista. Vastused peaksid välja tooma ka rühma ühtekuuluvustundega seonduva. Tegu on individuaalseks täitmiseks mõeldud küsimustikuga, samas oleks hea järgmise sammuna lasta noortel arutada neid küsimusi kas kogu projektigrupis või väiksemates töögruppides.

Vaheanalüüsi küsimustik

RÜHMATÖÖ HINDAMISEKS

Eesmärgid ja ülesanded

Kas te seadsite projekti planeerides selle teostamiseks mingeid eesmärke?

.....
.....

Kas Sinu arvates nõustusid kõik projekti alguses rühma poolt püstitatud eesmärkidega? Ja Sina ise?

.....
.....

Kas Sinu arvates mõisteti eesmärke mingis osas ka erinevalt?

.....
.....

Kas Sulle tundub, et rühm on oma eesmärgid saavutanud?

.....
.....

Mis rolli oled Sina nende eesmärkide saavutamisel mänginud?

.....
.....

Kas rühm on oma ülesannetega toime tulnud?

.....
.....

Kas Sinu arvates oleks saanud midagi paremini teha? Kuidas ja millistel tingimustel?

.....

.....

Töömeetodid

Millist lähenemist te oma projekti väljatöötamisel kasutasite?

.....

.....

Kuidas te jõudsite just nende meetoditeni, mida projektis kasutasite? Kes neid soovitas või oli teil endil nende osas kogemusi?

.....

.....

Kas need töömeetodid aitasid teil oma ülesandeid täita?

.....

.....

Osalus

Kas kõik on projekti panustanud?

.....

.....

Kas tuli ette hetki, kus kõik ei panustanud (osalenud) võrdselt? Kas Sinu ja/või rühma arvates tekitas see probleeme?

.....

.....

Milline õhkkond on rühmas üldiselt?

.....

.....

Kas Sinu arvates on tegemist koostööd ja vastastikku mõistmist soodustava keskkonnaga?

.....

.....

Kuidas rühm töötab ja ennast kohandab

Kas Sinu arvates on teie rühmal mingi selge struktuur, rollijaotus?

.....

.....

Kas te arutasite enne projekti käivitamist ülesandeid ja rollijaotust? Kuidas sellealased kokkulepped tegelikkuses on teostunud?

Kas Sa oled projekti senises protsessis tunnetanud mingeid pingeid? Takistusi? Milliseid?

Kas nende osas on midagi ette võetud (Sinu või teiste poolt)? Mida veel annaks ära teha, et neid pingeid leevendada?

Lõpetamata laused

6.9

Käesolevat meetodit võid kasutada näiteks projektinõustamise erinevate aspektide hindamiseks koos rühmaga. See võimaldab saada teadlikumaks noorte mõtetest ja tunnetest ning sellest, kuidas saaksid Sina oma projektinõustamismeetodite abil neid veelgi enam toetada: mis neile meeldib, mis neile ei meeldi, mida nad sooviksid muuta...

TÖÖRIST NR. 9

Ma tunnen...	Ma olen õnnelik, et...
Mul ei ole...	Mulle ei meeldi...
Mulle meeldiks...	Ma soovitaksin...

Kuidas toimida

1. Kirjuta kõigile nähtavalt üles 5-6 lõpetamata lauset (vt. eeltoodud näiteid). Lausete alguseid võid vastavalt oma vajadusele muuta või kohendada. Oluline on anda noortele võimalus vaadata toimunule tagasi ning avaldada oma arvamust edaspidise suhtes.
2. Selgita neile, et antud harjutus on tegevuse edu seisukohast oluline ning kõiki nende mõtteid ja ettepanekuid võetakse tõsiselt.
3. Anna neile lausete lõpetamiseks, oma mõtete koondamiseks umbes 15 minutit aega. Eriti suureks abiks on harjutus oma isikliku ettevalmistusajaga nende noorte puhul, kes ei tunne end rääkimiseks piisavalt kindlalt või on häbelikud ning vajavad seetõttu enam aega enese ettevalmistamiseks.
4. Suurema projektigrupi puhul palu kõigil lugeda ülejäänud rühmale ette näiteks kaks omalt poolt lõpetatud lauset, andes igaühele iga lause jaoks aega maksimaalselt ühe minuti. (Väiksema rühma puhul võib lubada kõigil ette lugeda kõik oma laused.)
5. Algata arutelu, et lasta noortel oma arvamusi enam selgitada ning leida ühiselt tõsist muutust vajavad aspektid, samuti leppida kokku võimalikud edasised käitumisviisid. Igal juhul peaks edasine kujutama endast kahesuunalist kommunikatsiooniprotsessi, vältides süüdistamist ja eneseõigustamist.

6.10 Kõige rohkem/vähem meeldis

TÖÖRIIST NR. 10

Kasuta seda meetodit noorte rahulolu hindamiseks. Antud juhul on meetod kohandatud projektinõustamise analüüsimiseks - selle abil saad tagasisidet, millised on neile kõige enam/vähem meeldinud aspektid Sinu poolt läbi viidud projektinõustamises.

Kolm asja, mis Sulle projektinõustamise kogemuse juures kõige enam meeldisid:

1.
.....
.....
2.
.....
.....
3.
.....
.....

Meetod on kohandatud analüüsi meetodite käsiraamatust „Hakka seda ise tegema“, Noorte Austraallaste Fond ja Dr. Colin Sharp Flindersi Avaliku Sektori Poliitika ja Halduse Instituut (2000). Austraalia.

Kolm asja, mis Sulle projektinõustamise kogemuse juures kõige vähem meeldisid:

1.
.....
.....
2.
.....
.....
3.
.....
.....

Noortele tuleks anda mõtete koondamiseks ja kirjapanemiseks umbes kümme minutit aega; seejärel palutakse neil oma seisukohti jagada. Kui soovid seda meetodit kasutada, on ehk abi ka järgmistest näpunäidetest.

Kuidas toimida

1. Palu noortel kirjeldada, kuidas nad mõistavad oma rolli ja panust projekti.
2. Anna neile eeltoodud küsimustega tööleht ning palu neil (individuaalselt) kirja panna nende esmased arvamused projektinõustamiskogemuse kohta, keskendudes kolmele kõige enam ja kõige vähem meeldinud momendile.
3. Palu neil kõige enam meeldinud momente teiste rühma liikmetega jagada (kordamööda).
4. Algata rühmas üldine arutelu kokkuvõtete tegemiseks peamiste kõige enam meeldinud momentide kohta.
5. Loe kokku, mitu korda igat punkti mainitakse, selgitamaks välja kõige sagedamini ette tulevaid ning seega ilmselt ka kõige olulisemaid teemasid. Võid koostada koguni nimekirja, mille tipus troonib kõige sagedamini ära mainitud teema, seejärel sageduselt järgmine ja nii edasi, kuni nimekiri on lõpetatud.
6. Korda etappe kolm, neli ja viis ka kõige vähem meeldinud aspektide puhul.
7. Nüüd võib omavahel võrrelda käsitletava projektinõustamisprotsessi kõige enam ja kõige vähem meeldinud aspekte.
8. Soovi korral võid kvantitatiivse analüüsi (vt punkt 5) ka ära jätta ning keskenduda kõigele, mis noorte poolt jutuks tuleb (st et rõhuasetus ei kaldu mitte sellele, mida kõige enam mainitakse, vaid võrdse tähelepanu saavad kõik aspektid, mida noored esile toovad).

Seda meetodit võid kasutada selleks, et saada teada, kuidas noortegrupp projektinõustamisse suhtub, st kas nende arvates on projektinõustamine aidanud projekti efektiivsemalt ellu viia, mõjutanud positiivselt rühma ühtsust jms. Igal juhul on sellisest mõtetevahetusest abi, et taaskord teadvustada seda, mis teid kokku on toonud - projekt ja projektinõustamine.

6.11 Õpikogemuse indikaatorid

 TÖÖRIIST NR. 11

Selleks, et hinnata saavutatut algselt seatud õpiesmärkide osas, on vaja teatud indikaatoreid. Nendele tuginevalt võib seejärel - kas pikki või lühemaid ajalisi perspektiive silmas pidades - koostada analüüsiküsimustikke või kavandada muid hindamiseks sobivaid meetodeid. Alljärgnevalt leiad ühe näitliku eesmärkide-indikaatorite tabeli. Kindlasti soovime Sul seda kohandada vastavalt konkreetsele noorterühmale, kelle puhul Sa antud meetodit kasutad.

Indikaatorite puhul on aluseks võetud Etudes VVSI (1995): Sitelle, Rigault-Villié Consultant, Prantsusmaa.

Eesmärgid	Indikaatorid
Rühma motiveerimine, noorte proaktiivse osalemise toetamine	<ul style="list-style-type: none"> Projektiga seonduva motivatsiooni tase Suutlikkus mingisse tegevusse lülituda, selles püsivalt osaleda Osalustase (aktiivne/passiivne) konkreetse tegevuse puhul
Omanikutunde tekitamine	<ul style="list-style-type: none"> Julgus ja oskus teha otsuseid ning võtta vastutust Kokkulepitud kohustuste, sh näiteks rahastajate lepingutingimuste täitmine Oma-algatuse määr
Iseseisvuse väljakujundamine	<ul style="list-style-type: none"> Oskus teha valikuid Oskus võtta vastutust
Enesehinnangu kujundamine	<ul style="list-style-type: none"> Enesekindlus Teadlikkus oma potentsiaalset ja võimetest Oma arvamuse vaba avaldamine, enesekehtestamisoskus
Meeskonnatööoskuste arendamine	<ul style="list-style-type: none"> Oskus tegutseda rühma liikmena (integratsioon/isolatsioon) Meeskonnatunnetus, nõ „meie“-tunne Suhtumine teistesse (agressiivne/sõbralik) Sallivus, enesekontroll, pühendumine
Suhtlemisoskuste arendamine	<ul style="list-style-type: none"> Oskus end väljendada, avalikkuse ees esineda, teistega suhelda Analüüsioskus
Tähenduse omistamine teatud väärtustele	<ul style="list-style-type: none"> Solidaarsus teiste suhtes
Edasiseks tööalaseks tegevuseks vajalikud oskused	<ul style="list-style-type: none"> Oskus omandada uusi tehnikaid ja meetodeid Oskus teadvustada projekti käigus omandatud (sh praktilisi oskusi ja teadmisi, suhtumiste muutusi)
Tõuke andmine noortele, mõtlemaks oma ametialasele tulevikule	<ul style="list-style-type: none"> Suhtumine tulevikku (passiivne/aktiivne) Ideed selle kohta, mida tahetakse projektile järgnevalt või kaugemas tulevikus teha (kas noored otsivad aktiivselt tööd või koolitust?)

Eneseanalüüsi küsimustik noortele

6.12

Juhul, kui Sinu eesmärgiks on noorte isikliku arenguga töötamine, võib kasulikuks osutada järgmine meetod. Alltoodud tabelit täites ja teemade üle järele mõeldes on igal noorel võimalik ennast hinnata, tehes kindlaks oma tugevad ja nõrgad küljed kahes kategoorias: isiklikust seisukohast ja suhetes teiste inimestega.

TÖÖRIIST NR. 12

Kuidas Sa kirjeldaksid ennast järgmiste iseloomuomaduste kaudu? Tee iga iseloomuomaduse puhul linnuke sellesse veergu, mis Sind kõige paremini iseloomustab.

Ma olen...	Väga	Üsna	Mitte eriti	Üldse mitte
MINU ISIKLIK SEISUKOHT				
Enesekindel				
Ebausaldusväärne				
Õnnelik				
Muretu				
Tujukas				
Sõbralik				
Kergesti vihastav				
Vastutustundlik				
Intelligentne ja nutikas				
Laisk				
Unustaja				
Kellaegadest kinnipidav				
Häbelik				
Julge				
Kaastundlik				
Hea huumorimeelega				
Ideedrohke				
Kiiresti tüdinev				
Rasket tööd vältiv				
Praktilise mõtteviisiga				

Rahulik				
Energiline				
Usaldusväärne				
Loominguline				
MINU SUHTED TEISTEGA				
Avatud mõtteviisiga				
Kergesti sõbrunev				
Hea suhtleja ka täiskasvanutega				
Koostööaldis				
Hea juht				
Hea teiste ja enda organiseerija				
Hea kuulaja				
Hea meeskonnatöös				
Jutukas				
Teiste eest hoolitseja				
Sapiste märkuste tegija				
Ma olen...	Väga	Üsna	Mitte eriti	Üldse mitte

6.13 Isiklike õpikogemuste kaardistamine (PRA)

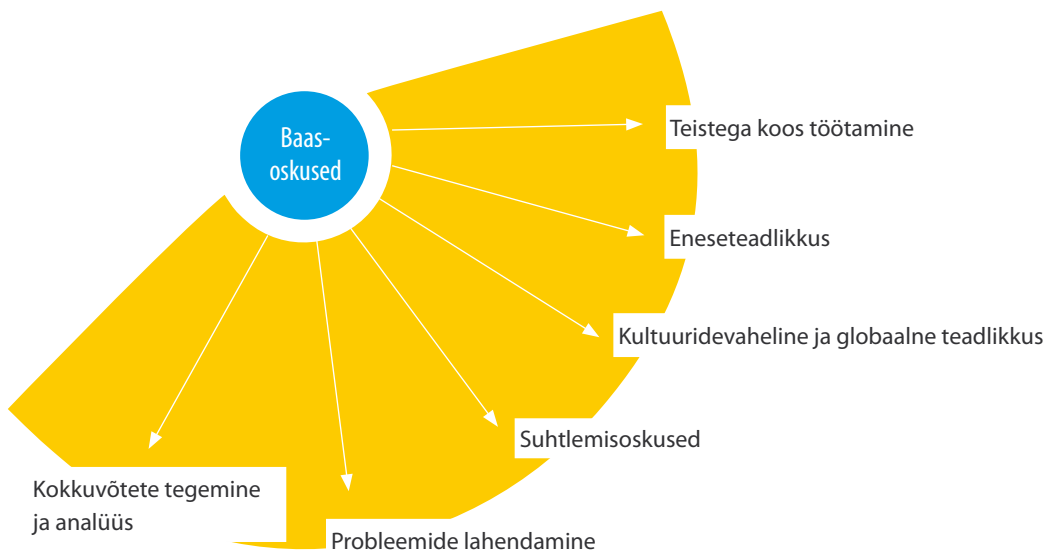
→ TÖÖRIIST NR. 13

Personal Record of Achievement ehk PRA – seda meetodit võid kasutada selleks, et aidata noortel teadvustada noortealgatuses omandatud kogemusi ning kaardistada nende olemasolu ja arengut, pidades silmas omandatud oskusi, teadmisi ja hoiakuid. Meetod on välja töötatud programmi Euroopa Noored Suurbritannia büroo poolt (Briti Nõukogu Connect Youth osakond) ning seda meetodit kasutatakse noorte õpikogemuste tunnustamisel ja akrediteerimisel.

Meetodi originaalversiooni leiad internetileheküljelt:

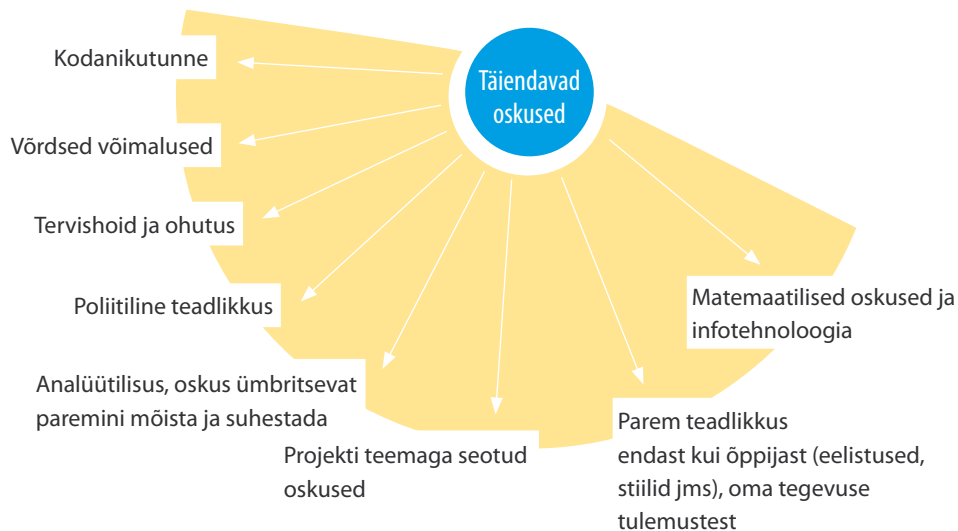
<http://www.britishcouncil.org/connectyouth-youth-initiatives-record-cards.pdf>

Noortealgatuse PRA juhib tähelepanu asjaolule, et osalejad peaksid projekti iseloomust, teemast jms hoolimata läbi projektikogemuse arendama endas teatud baasoskusi, mida on kokku määratletud kuus. Lisaks sellele on välja toodud kaheksa täiendavate oskuste gruppi. Kvaliteetse noortealgatuse puhul eeldatakse, et see võimaldab osalejatel end arendada ja hiljem seda arengut ka tõendada kõigis kuues baasoskuste valdkonnas ning kahes „täiendavate oskuste valdkonnas“. Valdkonnad ise on järgmised:

Isiklike õpikogemuste kaardistamine (PRA)

Iga valdkonna puhul võivad õpikogemused üsna oluliselt erineda, nii peab ka omandatu analüüsis keskenduma nendele valdkondadele eraldi. Selleks, et valdkondade õpikogemusi esile tuua ja neid omal moel ka kinnitada, tõendada, oleks kasulik neid iga noorega individuaalselt analüüsida, koguda selle kohta märkmeid – eelkõige aga aidata noorel endal, suunavate küsimuste toel neid oskusi enda jaoks teadvustada. Mõnikord võib kasu olla ka sellest, kui noored näiteks paaris või väikeses töögrupis omavahelise vestluse ja üksteisele antava tagasiside kaudu oskustega seonduvat kaardistada püüavad. Alljärgnevalt esitame ülevaate „baasoskusi“ puudutavatest juhistest. „Täiendavaid oskusi“ puudutava kohta leiad enam infot eelviidatud PRA koduleheküljelt.

Teistega koos töötamine

- Kuidas Sa rühmas käitud?
- Kuidas teised Sinusse suhtuvad?
- Kuidas teised rühmas käituvad? Mida saaksid Sina ära teha olukorra efektiivsemaks muutmiseks?
- Kuidas toimub rühmas otsuste tegemine? Kas seda protsessi oleks võimalik kuidagi efektiivsemaks muuta?
- Kas Sul on ette tulnud olukordi, kus kaasad teisi enda vastutusvaldkonnaks oleva projekti osa arendamisse? Kuidas Sa seda tegid? Millistele meetoditele reageerivad teised Sinu arvates kõige paremini ja miks?
- Kuidas Sa reageerid sellele kui keegi annab Sulle konkreetseid käsk, tegevusjuhiseid?

Mõtle sellele, kuidas Sina meeskonnaliikmena toimid...

Mõttele oma tunnete...

➤ Eneseteadlikkus

- Kas mõte kellegagi koos töötamisest muudab Sind närviliseks? Kui jah, siis mis täpsemalt Sind õigupoolest närviliseks teeb?
- Kui see ei muuda Sind sugugi närviliseks, siis mis tundeid see tekitab? Kuidas need tunded Sinu käitumist mõjutavad?
- Kas Sa oskad määratleda oma tugevaid külgi ja valdkondi, milles Sa ehk nii tugev ei ole?
- Kuidas Sa käitud rühmas ja kuidas mõjutab Sinu käitumine teisi rühma liikmeid?
- Millisena teised Sind näevad?

Mõttele sellele, kuidas Sinu tegevus ja teie projekt peegeldab Euroopa mõõdet...

➤ Kultuuridevaheline ja globaalne teadlikkus

- Kas tead, mil moel suhtuvad teie projekti teemasse noored teistes riikides? Kui mitte, siis kuidas oleks Sul võimalik seda teada saada?
- Mõeldes teie projekti keskmes olnud teema või probleemi lahendamise erinevatele võimalustele – kuidas võivad kultuuridevahelised erinevused mõjutada erinevaid lähenemisi? Kas selline projekt, nagu teie ellu viisite, võiks toimuda misiganes Euroopa riigis?
- Juhul kui teil oli ka välispartnereid, siis kas Sina olid seotud nendega suhtlemisega? Kuidas Sa seda tegid, millist infot Sina nendega jagasid? Kuidas partnerite ideed ja mõtted Sinu/teie grupi mõtetega kokku sobisid?

Mõttele erinevatele inimestele, kellega Sa projekti eel ja ajal oled suhelnud...

➤ Suhtlemisoskused

- Kuidas Sa suhtled oma rühmaga ja partneritega?
- Milliseid aruandeid tuleb Sul seoses oma projektiga koostada ning millist infot Sa tahaksid neis projekti kohta anda? Milliseid oskusi Sa vajad selleks, et teised Sinu projekti eesmärki ja väärtust täielikult mõistaksid?

Mõttele probleemidele, mida Sa projekti käigus oled kogunud...

➤ Probleemide lahendamine

- Kuidas Sa probleemidele lähenenud oled?
- Millised probleemide lahendamise oskused Sul olemas on?
- Milliseid uusi oskusi Sa oled omandanud, lahendamaks selliseid probleeme, millega Sul ei ole varem kokku puudet olnud?
- Kas Sa suudad nimetada vähemalt kolm probleemi, millega Sa projekti läbiviimise ajal kokku puutusid? Mis oli Sinu roll nende lahendamisel?

Mõttele sellele, kuidas võiks analüüs ja sellest johtuv muudatuste tegemine olla projekti läbivaks osaks...

➤ Kokkuvõtete tegemine ja analüüs

- Kas Sul olid projekti välja töötama asudes selged eesmärgid selle kohta, mida Sa isiklikult selle kaudu saavutada, õppida soovid?
- Kas oled/olete kaasanud projekti analüüsimisse ka partnereid või sihtgruppi? Mil moel täpsemalt?
- Mida olete saanud tagasisidega teinud?
- Kas Sa võiksid nimetada vähemalt neli aspekti, mis toovad esile projekti eesmärkide saavutamise ja kirjeldada oma rolli neis?

Selleks, et omandatud oskusi esile tuua ja tõendada, on palju võimalusi: näiteks projekti kulgu kajastavad kirjalikud materjalid, audio- või videosalvestused, joonistused või lihtsalt suuline vorm, sest niikuinii ei tõesta omandatud mitte niivõrd kogutud materjalid, vaid noore oskus näha neis õpiväärtust ja seostada seda enda arenguga. Seepärast on oluline jäädvustamisel maksimaalselt arvestada noorte eelistusi, loomingulisust ja väljendusoskust.

PRA puhul tegeleb tõendusmaterjali lõpliku hindamise ja kinnitamisega harilikult noorsootöötaja või rühma projektinõustaja, seejuures võivad konkreetsed hindamistegevused varieeruda, sõltuvalt noore ja tema individuaalse kogemuse eripärast.

Projekti lõppedes saab noor vastava tunnistuse ja on ühtlasi koostanud oma õpikogemusi tõendava mapi (portfolio), mis kuulubki edaspidi talle. Seega juhul, kui pead projektinõustajana oluliseks iga üksiku noore õppimisprotsessi ning PRA täitmise üle mingit ülevaadet omada, pead tegema täiendavalt oma märkmeid.

Kui ka projekti lõppanalüüs on tehtud, võib osutada heaks mõtteks tähistada osavõtjate õpikogemusi. Selleks võib korraldada esitlusõhtu või tunnistuste ja õpikogemuse mappide üleandmise tseremoonia, kutsudes sinna kohale ka kogukonna olulisemad organisatsioonid, noorte sõbrad, perekonnad, naabrid... ja isegi meedia.

PRA kasutamine toob projektinõustamisprotsessi kaasa uue dünaamika: see lubab Sul enam keskenduda noorte õppimisprotsessile, mitte niivõrd projekti tegevustele. Sellele vaatamata peaksid endale enne meetodi kasutusele võtmist aru andma, et PRA protsessi teostamine nõuab nii noortelt kui Sinult endalt tohutut pühendumist, aega ja vastastikust tuge. Ja võib seetõttu lisada kogu projektile täiendava väljakutse.

Kui kord on juba otsustatud selle meetodi abil projektile lisaväärtust luua, tuleks ilmselt keskenduda ka PRA loomingulistele võimalustele, et seda enda (pidades silmas nüüd nii Sind kui noortegrupi) jaoks huvitavamaks, mängulisemaks kogemuseks luua ja toetada seeläbi ka motivatsiooni. Igal juhul on oluline, et PRA kui hindamismeetodi kasuks otsustamine ei ole pelgalt Sinu valik, see otsus peab sündima kogu grupi koostöös; samuti peab gruppi kuuluvatel noortel olema võimalus selles osalemisest keelduda.

Lõppkokkuvõttes – mida see projektinõustamine endast siis ikkagi kujutab? Loodetavasti oled Sa selle raamatu lehekülgedelt vähemalt mingi vastuse enda jaoks leidnud, olgu siis tänu teoreetilistele käsitlustele või soovitudele meetodite osas. Võib-olla on Sind aga kõige enam inspireerinud hoopis raamatut läbivad mõtted Euroopa erinevate riikide noortelt ja projektinõustajatelt?

Raamatut jääbki lõpetama panus rohujuuretasandilt, praktilisest projektinõustamisalasest kogemusest ning see võib teatud aspektides pakkuda hoopis uut vaatenurka noorte osalusele noortealgatusprojektides ning sellele, milline roll on selles kõiges kellelgi, kes nimetab end projektinõustajaks. Nii et oled kutsutud osa saama veel ühest projektinõustamisest. Näited otse „praktikast“!

👉 Projektinõustamisetapid noortealgatuses

Minu meetodid?

Iga projekt on omanäoline, ka projektinõustamises – selle stiili ja meetodite poolest. Tegemist on empiirilise lähenemisega, mille puhul Sul ei olegi muud võimalust kui kohandada end vastavalt konkreetsetele vajadustele. Siiski, oma kogemusele tagasi vaadates, olen suutnud enda jaoks projektinõustamises eristada teatud etappe, mõelda selgeks minu kui projektinõustaja rolli neis etappides ning teadvustada mõningaid „tööriistu“ või „trikke“, mida ma sageli kasutan.

👉 Projektinõustamismeetodid

Kuulamise etapp

1. Tee endale selgeks, mida noored täpselt soovivad

Kõigepealt tuleb kuulata. Esita küsimusi, lase neil end ja omi mõtteid väljendada ning püüa selgeks teha, mida nende poolt öeldu tähendab, mida nad tegelikult soovivad. Mõnikord võib juhtuda, et noored räägivad näiteks oma soovist teha projekti, kuid mida nad tegelikult kõigest hingest ihkavad, on hoopis see, et neil oleks töökoht...

Kirjutamise etapp

2. Aita ümber sõnastada; pane eesmärgid kirja

Mõne inimese jaoks tundub iga projektiga kaasneva, väga ametliku kirjaliku etapi läbimine täiesti võimatuks. Sinu ülesanne on ümbersõnastamine, projekti idee tõlkimine teistele osapooltele (näiteks rahastajatele) arusaadavasse keelde ning noorte abistamine taotluse kirjutamisel, tegemata sealjuures nende eest tööd ära.

Pinna sondeerimise etapp

3. Isikliku motivatsiooni, „annete“ ja oskuste kontrollimine

On oluline teada saada, mida noored projektilt ootavad, mida nad projektiga saavutada tahavad ning mida nad arvavad selleks vaja olevat. Viimasega seonduvalt saad üsna lihtsalt sondeerida pinda ka noorte oskuste osas, et vajadusel suunata neid edasiste koolitusvõimaluste juurde.

Tegutsemise etapp

4. Projekti teostamiseks vajalike vahendite hindamine: inim-, ainelised ja rahalised ressursid

Sinu kui projektinõustaja kogemustest on kasu, kui hakatakse koostama põhjalikumalt ülevaadet sellest, mida projekti teostamiseks vaja läheb ning milliseid kulusid see kaasa toob. Mäletan noormeest, kes soovis asutada organisatsiooni, mis pakuks maapiirkonna elanikele kaupade kojuvedamise teenust, olles täielikult unustanud transpordikulud!

5. Sarnaste projektide kogemuste uurimine

Projekti algatajad on sageli veendunud, et nad teevad midagi täiesti ainulaadset. Projektinõustaja teadmised ja kogemused aitavad noortel selles osas oma teadlikkust suurendada ning miks mitte isegi võtta kontakti teiste sarnaseid projekte korraldavate inimestega. Ole valvel selliste reaktsioonide suhtes nagu „nad varastavad minu projekti idee“ või „jah, ma tean, et nad on ka midagi selles vallas üritanud, aga nad ei tea sellest asjast tegelikult midagi...“

6. Nende inimeste leidmine, kes võiksid aidata kaasa võrgustiku loomisele

Oluline on luua kohalik „kes on kes“ nimekiri, mida on võimalik kasutada võrgustikutöö ülesehitamisel, projektist osavõtjate ja ekspertide kokkuviiamiseks.

7. Esialgse eelarve koostamine

Oleks igati mõistlik koostada esialgne „fantaasiaeelarve“, mis katab kõiki kulutusi nii põhjalikult kui võimalik. Seejärel tuleks koostada eelarve „ideaalversioon“, mille poole püüelda. Lõpuks kuluks ära ka „optimistlik eelarve“, mille realiseerimine on tõenäoline juhul, kui kõik läheb plaanipäraselt. Viimaseks sammuks on „pessimistliku“ või „hüperrealistliku“ eelarve koostamine; selles antakse ülevaade sellest, mil moel toimida projekti eelarveliste küsimustega siis, kui kõik ei lähe plaanipäraselt. Vastavalt projekti kulgemisele võidakse tegevuste aluseks võtta üks eelnevalt koostatud eelarvetest (näiteks „fantaasiaeelarve“ täiendavatele sponsoritele esitatavaid taotlusi koostades).

8. Ressursside otsimine

Projekti idee formuleerimise etapis on noorte nägemus võimalikest rahastamisallikatest sageli ebarealistlik või vahest ka olematu. Projektinõustaja ülesanne on abistada neid rahastamise džungli läbimisel.

9. Tegevuskava koostamine

Kõigepealt tuleb projektinõustajal vältida kiirustamise sündroomiga kaasaminemist. Sa pead suutma öelda noortele, kes soovivad noortalgatuse taotlust kahe päevaga kokku kirjutada, et tegelikult peavad nad asja üle mõtlema palju pikemalt, võib-olla koguni kolm või neli kuud. Lisaks pead Sa neid abistama tegevuskava koostamisel, korraldades korrapäraselt kohtumisi, kontrollides, kuidas asjad kulgevad jne.

10. „Testimise“ periood

Suuremate läbikukkumiste vältimiseks, eeskätt ulatuslikumate projektide puhul, on igati kasulik rakendada ka testimise perioodi (sõltuvalt projektist muidugi), et selgitada välja, kuidas asjad tegelikkuses toimima hakkavad ning anda rühmale võimalus (ümber)hinnata olukorda reaalsusest lähtuvalt.

11. Suhtlemine

Meediasuhtlusega töötamine, näiteks ajakirjanikega kohtumist korraldades. Näiteks võidakse projekti kaasata kommunikatsiooniüliõpilane, kelle ülesandeks saab projekti reklaam ja avalikud suhted (algetapis ilmselt eelkõige selle tutvustamine sponsoritele).

Peegeldamise etapp

Vajalike inimeste
"küttimise" etapp

Arvutuste etapp

Kullakaevamise etapp

Ajastamise etapp

Tegevuskava koostamine

Eestkõneleja etapp

“Tuut-tuut” etapp

12. Elluviimine

Projekti ladusa käivitumise järel on Sul parem end asjast mõnevõrra eemal hoida, vältides nii kiusatust asja „üle võtta”. Samas vajab rühm ka projekti teostamisel toetust – vahest vaid julgustamist või teatud signaale ohuolukordade suhtes. Samuti on oluline, et hetkel, mil tunned, et rühm saab nüüd ise hakkama, „lased neil minna”.

13. Analüüs

Projektirühmad peavad analüüsi või aruannete koostamist sageli tarbetuks. Samas on see etapp väga oluline, sõltumata sellest, kas see viiakse läbi rühmasiseselt või koos väliste partneritega. Projektinõustaja peab veenduma, et igasugused lüngad selle vahel, millised olid esialgsed plaanid ja mis tegelikult juhtus, saaksid adekvaatse hinnangu. Seda etappi võidakse kasutada ära ka jätkuprojekti planeerimiseks.

Ristiema etapp

👉 Mõned „trikid”

Projektinõustaja ei ole jumal

Sõltumata sellest, kas asi puudutab Sinu kättesaadavust, vajalike oskuste olemasolu või tõdemuse „mitu pead on ikka mitu pead” aktsepteerimist, peab projektinõustaja alati teadma, millal asi kellelegi teisele üle anda või abi kutsuda.

Kontaktid

Mul on märkmikus terve nimekiri inimestest, kes on alati valmis projekte teostavaid noori ära kuulama. Võttes projektis näiteks eksperdi rolli võib mõnikord see ka Sinu vastu pöörduda, seepärast ära püüa lisaks projektinõustajaks olemisele veel täita ka kõigi teiste võimalike tugi-isikute rolle, mille järele noored projekti vältel vajadust tunnevad. Projektinõustaja saab oma kontakte kasutada ka oma nõustamistegevuse hindamiseks läbi supervisiooni või kovisiooni.

„Mis mina sellest saan” test

Tegemist on vana hea trikiga - Sul tuleb välja selgitada, kes projekti algatas ning kontrollida, et see on tõesti noorte nägemus projektist, mitte kellegi teise ambitsioon (organisatsioon, vanemad, sõbrad jne.). Mida noored ise sellest saada loodavad? Kas kollektiivses projektis on peidus kellegi isiklik projekt?

Leping

Sul on vaja rühmaga teie koostöö eesmärkide ja nende saavutamise meetodite osas kokkuleppele jõuda, mis toob kaasa kohustusi. Praktilises mõttes tähendab see seda, et minu nõustamissessioonist ei lahku keegi ilma, et tal oleks täita mõni ülesanne. Mina omalt poolt püüan kohtumise lõpuks tekitada olukorra, mille puhul kõik saavad vajalikku teavet või andmeid selle kohta, mida me järgmisel kohtumisel teeme.

Konverents

Selle variandi puhul võib teatud hetkel osutada vajalikuks kutsuda projektinõustamise situatsiooni keegi kolmas isik, kes pakub omapoolset seisukohta projekti kulgemise kohta ning hindab võimalikke probleemseid valdkondi.

Varuväljapääsud

Tegemist on suunava nõustamistehnikaga. Juhul, kui Sa näed, et esialgne variant projektist ei pruugi olla just parim mõte (või on olud muutunud ning algselt arendatud idee ei tule enam kõne alla), hakkad Sa otsima alternatiivseid lahendusi, vältimaks, et meeskonna pingutus lõppeks fiaskoga. Samas võib see tähendada ka projekti edasilükkamist, selle vähem ambitsioonikaks muutmist või mõne muu lahenduse leidmist.

NOORED ARVAVAD, ET TÄIUSLIK PROJEKTINÕUSTAJA ON...

Selle käsiraamatu koostamisel uurisime noortelt muuhulgas seda, milline on nende nägemus nõo ideaalsest projektinõustajast ja palusime neil lõpetada lause „Minu arvates on täiuslik projektinõustaja...“

Järgnev on ülevaade mõningatest noorte vastustest sellele küsimusele. Loodetavasti tunned mõnes kirjelduses ära ka iseenda. Niisiis, täiuslik projektinõustaja on...

- „... keegi, kellel on piisavalt empaatiavõimet, et mõista erinevaid isiksusi, sisendada kindlustunnet, pakkuda konstruktiivset kriitikat. See on keegi, kes suudab leida täiusliku tasakaalu autoriteetsuse ja erapooletuse, vaatlemise ja osalemise vahel.“ *Palmir (23), Taani*
- „... keegi, kellel on selge nägemus selle kohta, kuidas ta saab mind aidata ja motiveerida; keegi, kellega on lihtne kontakti luua.“ *Jacek (24), Poola*
- „... tundlik ja toetav, paljude teadmistega, vahva inimene.“ *Monica (25), Portugal*
- „... inimene, kes suhtub osalejatesse lugupidamisega, on omas valdkonnas ekspert ja oskab olla abiks ka logistilistes ja organisatsioonilistes küsimustes. Tegutseb projekti vältel koos meiega, on taktitundeline ja tulvil energiat.“ *Karen (18), Eesti*
- „... on inimene, kes aitab mul oma ideed ellu viia, mitte ei asu seda muutma.“ *Tomasz (21), Poola*
- „... keegi, kes on alati kättesaadav ja valmis aitama alati, kui seda vaja peaks minema.“ *Rasa (18), Leedu*
- „... keegi, kellel on koos meiega projekti lõpuleviimiseks vajalikul määral teadmisi, kogemusi, visiooni ja energiat; keegi, kes soovib meiega jagada seda, mida ta teab.“ *Martin (18), Tšehhi Vabariik*
- „... inimene, kes annab nõu ja praktilisi näpunäiteid, vajalikke kontakte, on meiega, kui teeme vigu ja seisame silmitsi raskustega, on hea huumorimeelega, mõtleb positiivselt...“ *Sonia (28), Portugal*
- „... keegi, kes juhatab teed.“ *Krzystof (19), Poola*
- „... inimene, kes pole mitte üksnes projektinõustaja, vaid ka hea sõber.“ *Gianluca (26), Itaalia*
- „... on avatud inimene, hea kuulaja, paindlik (kuid mitte liialt), rahulik ja energiline.“ *Pia (20), Soome*
- „... inimene, kes aitab tundeid ja vajadusi konkreetsemaks muuta ning on abiks projekti planeerimisel ja juhtimisel, olles alati läheduses, et pakkuda toetust ja näpunäiteid...“ *Marcin (26), Poola*
- „... toetav, suunav, tark, kogenud ja oskuslik.“ *Vytas (22) Leedu*
- „... majakatuleks keset pimedat metsa.“ *Andy (27), Malta*
- „... professionaalne, erapooletu, diplomaatiline ja tore inimene, keda ma võin usaldada.“ *Ilja (24), Eesti*
- „... inimene, kes teab, mida ja millal öelda.“ *Gintaras (20), Leedu*
- „... teedekaart, mitte autojuht!“ *Anna (23), Poola*

Mida me Sulle nüüd siis pakkunud oleme, kulla lugeja? Järjekordse käsiraamatu, mille Sa võid oma riiulile panna? Veelgi enam küsimusi kui need, millega raamatut lugema asusid? Nagu käsiraamatu eelnevates peatükkides korduvalt välja öeldud, ei pidanud me õigeks püüda Euroopa noortevaldkonnast koguda kokku nii palju projektinõustamisalaseid avastamata tarkuseteri kui võimalik, et need siis kokku segada ja öelda: ole lahke, siin on Sulle imeline projektinõustamisstrateegia noorte aktiivse osaluse toetamiseks!

See, mida võiks nimetada noortealgatuste projektinõustamisstrateegiaks, on tänases Euroopas alles kujunemas ning see seadis meid käsiraamatu autoritena päris tõsise väljakutse ette. Arusaam projektinõustamisest kui noorteprojektide integreeritud kvaliteediaspektist on suhteliselt uus; ometi on selles valdkonnas rohkesti meetodeid ja kogemusi. Selles kontekstis püüdsime meie - erineva tasandi noorsootöös tegevad inimesed Euroopa väga erinevatest piirkondadest - hõlmata võimalikult paljusid valdkonnaga seostuvaid aspekte. Kas see tuli meil hästi välja või mitte, otsustad juba Sina.

Kuigi raamat ei keskendu valmislahendustele ega tutvusta sadu erinevaid meetodeid, usume, et tegu on siiski väga praktilise abivahendiga, kuivõrd selle keskmes on autorite seisukohavõtt noortealgatuste projektinõustamise väärtuste osas. Et meie arvates algab kvaliteetne noorsootöö eelkõige teatud põhimõtetest ja väärtustest, on ka raamatu põhiline tähelepanu suunatud sellele, et noortealgatuste projektinõustamine pakuks noortele võimalust areneda üha suurema iseseisvuse suunas. Meie arvates on Sinu (ja meie) ülesandeks teha projektinõustajana oma tööd nii, et ühel hetkel noored enam projektinõustamist ei vaja. Enamgi veel, me usume, et noorte osalust saab teadlikult arendada ja suurendada ning oleme veendunud, et projektinõustajad saavad selles olulist rolli mängida.

Et kas me siis seisame käesolevaga uue, professionaalsete projektinõustajate põlvkonna kujunemise lävel? Või on Euroopa noortevaldkonna eelarvest oluline osa meie käsutusse jõudnud, et luua uusi projektinõustamisalaseid töökohti? Või plaanime välja anda terve seeria käsiraamatuid, millest vaid esimest Sa praegu käes hoiad? Mitte päris nii. Ka täna on Euroopas hulk noorsootöötajaid, kellel on kogemusi just projektipõhises töös noortega ning igal

juhul ei tuleks kõiki lootuseid mitte ainult professionaalsetele noorsootöötajatele suunata. Pigem on omaealiste poolt läbiviidav nõustamine ja koolitus need valdkonnad, mis peaksid senisest enam tähelepanu leidma ning loodetavasti suudavad siin oma võimalustega toeks olla nii Euroopa Komisjon, SALTO keskuste võrgustik kui programmi Euroopa Noored riiklikud bürood. Mõistagi ei taha me sellega öelda, et juhul, kui Sa enam noorte sihtgruppi ei kuulu, ei tohiks Sa noortealgatusprojekte nõustada!

Käsiraamatu koostades jõudis ühel hetkel meieni väga oluline tõdemus sellest, et noortealgatuste projektinõustamine leiab aset justkui kahe pooluse vahelises pingeseisundis; ühelt poolt on oluline pidevalt püüelda noorte aktiivse osaluse suurendamise poole ning teisalt pakkuda projektinõustajana noortele tuge ja turvalist projektikeskkonda nii, et oleks tagatud projektinõustaja rolliga kaasnevad kvaliteediaspektid. Noortealgatusega tegelemine tähendab õigust otsida uusi meetodeid, õppida läbi praktilise tegevuse ja õppida ka omaenda vigadest. Heaks projektinõustajaks olemine tähendab kompromissi saavutamist nende kahe pooluse vahel. See ei pruugi olla lihtne, kuid teeme proovi!

Juhul, kui käsiraamatust loetu mõjus Sulle julgustavalt ning Sa soovid meiega jagada oma ideid ja seisukohti või anda täiendavaid soovitusi lugemismaterjalide või muude ressursside kohta... siis võta meiega julgesti ühendust, kasutades e-posti aadressi participation@salto-youth.net või raamatu lõpus olevat koostajatele adresseeritud postkaarti.

SALTO noorte osaluse ressursikeskus, programmi Euroopa Noored bürood ja mõned selle käsiraamatu autoritest korraldavad ka edaspidi Euroopas noortealgatuste projektinõustamise koolitusi (www.salto-youth.net/a3courses/). Juhul kui soovid meiega selliste seminaride ja koolituste korraldamisel koostööd teha, palun võta meiega ühendust.

Loodetavasti pakkus meie töö Sulle huvitava elamuse! Soovime Sulle edu projektinõustamisel!

Käsiraamatu koostanud:

Buzz, Heike, Henar, Jochen, Mario, Milena, Nerijus, Pascal ja Üllý

Kogu käsiraamatu lõikes oleme käsitlenud projektinõustamist kui noorte toetamist noortealgatusprojektide läbiviimisel. Seetõttu on käsiraamatus mitmes kohas võtmepositsioonil keegi, keda nimetatakse „projektinõustajaks“. Noortealgatuste tegelikkus on aga hoopis mitmekesisem ning on teisigi inimesi, kes saavad noori projektide teostamisel abistada.

Alljärgnevalt anname lühikese ülevaate erinevatest rollidest ja nende sisust, et luua sellega teatud baas edasisteks aruteludeks. Ja kindlasti ei olnud meil mõtet hakata uuesti jalgratast leiutama, nii oleme järgnevas lähtunud Euroopa kolleegide poolt varem väljaöeldust ning üritanud seda sobitada enda arusaamadega.

👉 Projektinõustaja...

... on inimene, kelle ülesandeks on teatud grupi või üksikisikute toetamine selleks, et avada nende potentsiaal ja võimaldada neil oma tegevustes maksimaalset kvaliteeti saavutada (inglise keeles on noorsootöö valdkonnas hakatud selle kohta kasutama terminit „coaching“, mis on kasutusel ka spordi- ja ärivaldkonnas - toim.). Traditsiooniliselt keskendub projektinõustamine käitumisele ja soorituse parandamisele, mis tähendab, et projektinõustamismeetodid kujutavad endast teatud treeningmudelit. Nende osaks on inimese käitumise tähelepanelik vaatlemine ja tagasiside andmine, tuues välja tema võimed ning soodustades seejärel nende võimete maksimaalseks avaldumiseks uuel moel tegutsemist (kas üksi või teiste meeskonnaliikmetega koordineeritult). Sellise vormi puhul on tulemuslik projektinõustamine seotud inimeste käitumise jälgimisega, andes neile seejärel juhiseid ja näpunäiteid selle parandamiseks konkreetses kontekstis ja olukorades. Kahtlemata saab nõustatav seeläbi ka ise teadlikumaks oma ressurssidest ja pädevustest.

Noortealgatuse kontekstis on see termin seotud inimesega, kes loob noortealgatuse tuumikgrupiga vastastikusel austusel ja usaldusel põhineva suhte, eesmärgiga abistada noori efektiivse meeskonnatöö tegemisel ja nende poolt püstitatud projekti eesmärkide saavutamisel. Noortealgatuse projektinõustamine tähendab eelkõige rühmatööprotsesside toetamist läbi dialoogi ja koostöö - see on suunatud rühma potentsiaali väljatoomisele ja rakendamisele, et suunata noori kogemusest õppimisele, muutustele ja suuremale iseseisvusele.

Projektinõustaja käsutuses on selleks hulk võimalikke tegevusi, näiteks teavitamine, koolitamine, situatsiooni modereerimine... kuid see kõik toimub pidevas dialoogis noortega, kuna sõltumata sellest, milliseid meetodeid kasutatakse või kui pikaks projektinõustamisperiood ajaliselt osutub, peab iga projektinõustaja töö tulemusena suurenema noorte iseseisvus ja osaluse aktiivsus.

Erinevalt teistest nõustamise vormidest ei pruugi projektinõustamine noortealgatuses toimuda kogu projektiprotsessi vältel, vaid kutsutakse ellu vastavalt noorte poolt väljendatud vajadustele. Projektinõustaja rolli võivad endale võtta inimesed, kelle roll võib muul ajal olla hoopis teistsugune, näiteks noored, kel on noortealgatustega kogemusi ja kes otsustavad hakata teisi noori nõustama, kuid sellega võivad tegeleda ka professionaalsed noorsootöötajad (seda siiski vaid sellisel juhul kui nad ei ole samal ajal selle grupiga seotud ka noorsootöötaja rollis).

👉 Mentor...

... on vastutav sellise struktureeritud protsessi eest, mille vahendusel antakse nõuandeid ning toetatakse (nooremalt) inimest, kel on vähem kogemusi või kes on antud alal uus tegija – kontekst võib olla erinev, kuid reeglina on tegemist hariduse, koolituse ja tööhõivega seonduvate valdkondadega. Mentor on justkui kriitiline sõber, kes ei võta endale siiski õigust olla kohtumõistja ning pakub pigem iseenese näol positiivset rollimudelit, kasulikku teavet ja soovitusi. Mentor võib aeg-ajalt võtta ka projektinõustamisega seotud ülesandeid (st aidades parandada tulemusi mingis konkreetses tööloigus või valdkonnas).

Lynne Chisholm („Bridges for Recognition, Promoting Recognition of Youth Work across Europe”, Leuven 19-23, jaanuar 2005, lk. 47).

Mentor tegeleb üksikisikutega, arvestades nende isikupära ning juhendades, nõustades ja/või suunates neid konkreetsete elust enesest tulenevate väljakutsete lahendamisel. See võib tähendada inimese juhendamist seni märkamatuks jäänud oskuste leidmisel, sisepeingete ületamisel ja eneseusu suurendamisel, aga ka uude konteksti kohandamisel. Mentorid aitavad kujundada või mõjutada inimese veendumusi ja väärtusi positiivses suunas, tehes seda sageli mentori enda isikliku näite varal ning püüdes seeläbi aidata inimesel avastada oma sisemist tarkust. Nii peaks ühel hetkel ka mentori kohalolek ebavajalikuks muutuma.

👉 Omaealine tugiisik või projektinõustaja...

... on noortealgatuste kontekstis noor, kellel on varasemaid projektikogemusi ning kes võtab endale teiste noorte toetamise rolli, kasutades selleks oma kogemusi, teadmisi, oskusi, motivatsiooni... Omaealise tugiisiku tegevused võivad väljenduda väga erinevas vormis (sõltuvalt kontekstist, noorte vajadustest ja tema oskustest): omaenda kogemuste meenutamine edasise arutelu ärgitamiseks või nõ inspiratsioonilugudena, koolituse korraldamine jne. Juhul kui noore kogemused ja pädevused seda lubavad, võib ta võtta ka projektinõustaja rolli sellises tähenduses nagu käesolevas käsiraamatus (ja sõnastikus) seda on käsitletud.

👉 Tugiisik...

... on üldisema iseloomuga termin, millega kirjeldatakse kedagi, kel on noortealgatust teostava projektirühmaga toetav suhe, reeglina hõlmab see mingil moel noorte teavitamist ja juhendamist. Võib öelda, et projektinõustajad, mentorid, koolitajad, olgu nad omaealised või mitte – nad kõik toetavad noori noortealgatusprojekti teostamisel omal moel ning seega võib neid kõiki nimetada laiemalt ka tugiisikuteks.

👉 Õpetaja...

... on mõiste, mida on traditsiooniliselt kasutatud selleks, et kirjeldada inimesi, kes kujundavad, suunavad ja toetavad õppeprotsesse koolides, kolledžites ja mõningal määral ka kõrgkoolides, olles nende protsesside lahutamatuks osaks.

Lynne Chisholm („Bridges for Recognition. Promoting Recognition of Youth Work across Europe”, Leuven 19-23, jaanuar 2005, lk. 47).

Õpetamine on seotud inimese abistamisega kognitiivsete oskuste ja võimete arendamisel. Õpetamise eesmärgiks on reeglina inimeste teadmiste ja „mõtlemisvõime” suurendamine konkreetses õpituga seotud valdkonnas, vähem on see suunatud konkreetsete käitumismudelite harjutamisele ja arendamisele. Õpetamisel pannakse ka pigem rõhku uute asjade õppimisele kui varasemate viimistlemisele (nagu see toimub projektinõustamise puhul).

On ütlematagi selge, et juhul, kui noortel on oma kooli mõne õpetajaga head suhted, võidakse õpetajat kutsuda noortealgatusprojekti protsessi toetama, olgu selleks siis mõne konkreetse teema käsitlemine, grupisuhetes nõu andmine vms.

👉 Koolitaja...

... on sõna, mida kasutatakse traditsiooniliselt selleks, et kirjeldada inimesi, kes kujundavad, suunavad ja toetavad õppeprotsesse kutsehariduse valdkonnas ja koolitussektoris, olles selle lahutamatuks osaks.

Lynne Chisholm („Bridges for Recognition. Promoting Recognition of Youth Work across Europe“, Leuven 19-23, jaanuar 2005, lk. 47).

Koolitajat nähakse sageli läbi mingite oskuste, mille omandamisele ta saab kaasa aidata. Mis tähendab ka seda, et ta valdab teatud teoreetilisi teadmisi ja meetodeid selleks, et sellist õppimisprotsessi luua, seda toetada ja analüüsida. Noortealgatuses võib juhtuda, et projektinõustaja või gruppi toetav noorsootöötaja võtab ühel hetkel enda kanda ka koolitaja rolli ning korraldab koolituse näiteks meeskonnatöö, projektijuhtimise, konfliktide lahendamise või mõnel muul teemal, millega seotud oskuste arendamine on osutunud grupi jaoks hädavajalikuks. Muidugi võib olla ka nii, et olles täheldanud noorte vajadust arendada teatud oskusi ning uskudes, et just koolitus võiks siin parimaks väljundiks olla, aitab projektinõustaja noortel leida sobiva koolitaja.

👉 Noorsootöötajad...

... on inimesed, kes töötavad noortega mitte-formaalse ja informaalse õppimise valdkonnas, keskendudes noorte isiklikule ja sotsiaalsele arengule kas läbi individuaalse töö või grupipõhiste tegevuste. Õppimisprotsessi toetamine võib olla nende peamiseks ülesandeks, kuid on äärmiselt ebatüüpiline, et noorsootöötajad kasutaksid otseselt vaid sotsiaalpedagoogilisi või sotsiaaltöö lähenemisi. Paljudel juhtudel on nende töös omavahel seotud erinevad rollid, funktsioonid ja lähenemised.

Lynne Chisholm („Bridges for Recognition. Promoting Recognition of Youth Work across Europe“, Leuven 19-23, jaanuar 2005, lk. 48).

Noorsootöötaja loob noortele võimalused osalemiseks vabatahtlikel alustel ning toetab noori kogemuste saamise, endasse vaatamise ning õppimise teadlikus ja sihipärasel protsessis, olles ka ise selles protsessis osaleja, oma spetsiifilises rollis.

Noortealgatuste projektinõustajad ei pööra aga reeglina noorte vabatahtlikel alustel tegutsemisele tähelepanu just samas tähenduses kui noorsootöötajad, kuivõrd programmis Euroopa Noored saavadki need projektid sündida vaid noorte oma-algatuslikust tegutsemisest. Samuti ei sekku projektinõustaja projekti protsessi, kuna seda juhivad ja teostavad noored ise.

Vaatamata sellele, et noortealgatuse idee on pärit noortelt enestelt, võivad nad sageli pöörduda (või neil soovitatakse pöörduda) abi saamiseks mõne noorsootöötaja poole. Mõnikord on neil vaja alustada koostööd täiskasvanute – näiteks noorsootöötajaga - seetõttu, et seda nõuavad rahastajate tingimused kas lepingulistes või raamatupidamislikes aspektides. Sõltuvalt noorsootöös levinud praktikast, institutsiooni tüübist jne. võib noorsootöötaja osaleda noortealgatuses palgalistel või vabatahtlikkuse alusel. Siiski on harilikult tavaks tema osalemine koos rühmaga kõigis projekti protsessides; sageli loetakse teda ka konkreetselt vastutavaks mõnes ülesandes (erinevalt projektinõustajast).

Kirjandus

- APEL, Heino; DERNBACH, Dorothee; KÖDELPETER, Thomas; WEINBRENNER, Peter; (1998): *Wege zur Zukunftsfähigkeit - Ein Methodenhandbuch*. Stiftung Mitarbeit, Bonn.
- COLLEY, H. (2001): *Righting re-writings of the myth of mentor: a critical perspective on career guidance mentoring*. British Journal of Guidance and Counselling, 29 (2) 177-198.
- COUNCIL OF EUROPE (1998): *Keys to participation – A practitioners' guide*. Council of Europe, Strasbourg.
- COUNCIL OF EUROPE (2000): *Keys to youth participation in Eastern Europe*. Council of Europe, Strasbourg.
- COUNCIL OF EUROPE (1999) : *Participation and citizenship – Training for minority – Youth projects in Europe*. Council of Europe, Strasbourg.
- COUNCIL OF EUROPE (2001): *Youth cultures, lifestyles and citizenship*. Council of Europe, Strasbourg.
- COUNCIL OF EUROPE (2001): *Youth research in Europe: the next generation – Perspectives on transitions, identities and citizenship*. Council of Europe, Strasbourg.
- COUNCIL OF EUROPE (2002): *Can youth make a difference? Youth policy facing diversity and change*. Council of Europe, Strasbourg.
- COUNCIL OF EUROPE (2003): *T-Kit n. 8 – Social Inclusion*. Council of Europe, Strasbourg.
- COUNCIL OF EUROPE (2000): *T-Kit n. 3 – Project Management*. Council of Europe, Strasbourg.
- COUNCIL OF EUROPE (2000): *T-Kit n. 4 – Intercultural Learning*. Council of Europe, Strasbourg.
- COUNCIL OF EUROPE (2005): *Domino – A manual to use peer group education as a means to fight racism, xenophobia, anti-Semitism and intolerance*. Council of Europe, Strasbourg.
- COUNCIL OF EUROPE (2005): *Revisiting youth political participation. Challenges for research and democratic practice in Europe*. Council of Europe, Strasbourg.
- DILTS, Robert (2003): *From Coach to Awakener*. Meta, California.
- DUBOIS, David L.; KARCHER, Michael J. (2005): *Handbook of Youth Mentoring*. Sage, USA.
- EMPLOYMENT SUPPORT UNIT (2000): *Mentoring young people: lessons from Youthstart*. ESU, Birmingham.
- EUROPEAN COMMISSION (2002): *A new impetus for European youth. White Paper*. Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg.
- EUROPEAN COMMISSION (2004): *Including all with the 'Youth' programme. An inspirational booklet*. Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg.

- FISCHER-EPE, Maren (2002): *Coaching: Miteinander Ziele erreichen*. Rowohlt Taschenbuch Verlag, Reinbek bei Hamburg.
- GAY, B. and STEPHENSON, J. (1998): The mentoring dilemma: guidance and/or direction? *Mentoring and Tutoring*, 6 (1) 43-54.
- HABERLEITNER, Elisabeth; DEISTLER, Elisabeth; UNGVARI, Robert; (2001): *Führen, Fördern, Coachen: so entwickeln sie die potenziale ihrer mitarbeiter*. Ueberreuter, Wien.
- HERZBERG, Frederick (1993): *The motivation to work*, Transaction, New Brunswick.
- MASLOW, Abraham (1987) : *Motivation and personality*, Longman, New York.
- PORTER, Lyman (1995): *Human Relations*. Dartmouth, USA.
- SCHULZ VON THUN, Friedemann (2004): *Das innere team in aktion. Praktische arbeit mit dem modell*. Rowohlt, Reinbek bei Hamburg.
- SKINNER, A. and FLEMING, J. (1999): *Mentoring socially excluded young people: lessons from practice*. National Mentoring Network, Machester.
- WILCOX, David (1994): *The guide to effective participation*. Delta Press, Brighton.
- YOUNG, Kerry (1999): *The art of youth work*. Russel House Publishing, Dorset.

■ http://europa.eu.int/comm/youth/index_en.html

Euroopa Komisjoni noortevaldkonna kodulehekülj sisaldab teavet noorsootöö ja noortepoliitika kohta Euroopa Liidus, kaasa arvatud noortepoliitika olulisemad dokumendid, teave programmi Euroopa Noored kohta, projektikonkursid jne.

■ http://www.coe.int/T/E/Cultural_Co-operation/Youth/TXT_charter_participation.pdf

Euroopa Nõukogu Noorte Kohalikus ja Regionaalses Elus Osalemise Euroopa Harta (European Charter on the Participation of Young People in Local and Regional Life). See 2003. aasta versioon jaguneb kolmeks osaks. Neist esimene annab kohalikele ja regionaalsetele omavalitsusüksustele juhiseid selle kohta, kuidas viia ellu noori mõjutavat poliitikat. Teine osa sisaldab meetodeid, mis aitavad soodustada noorte osalust. Ja viimane, kolmas, osa annab nõu selle kohta, kuidas tagada noorte osalust soodustavaid institutsionaalseid tingimusi.

■ http://europa.eu.int/constitution/futurum/documents/offtext/doc151201_en.htm

„Tuleviku-Euroopa deklaratsioon“ (Declaration on the Future of Europe), tuntud ka kui Laekeni deklaratsioon, mis võeti vastu 15.12.2001 ning mida loetakse Euroopa Liidu tulevikureformide teerajajaks.

■ http://europa.eu.int/comm/youth/whitepaper/index_en.html

Euroopa Komisjoni Noortepoliitika Valge raamat (White Paper on Youth) algatati Euroopa Komisjoni poolt, eesmärgiga tõhustada ühendusesisest koostööd noorte olukorra parandamiseks ja aktiivse osaluse tagamiseks. Valge Raamat ei käsitle mitte üksnes noorte olukorda, vaid uurib ka nende probleeme ja soove, tulevikuootusi. Samuti määratles Valge Raamat tegevussuunad noortevaldkonna edasiseks arendamiseks liikmesriike kaasavalt.

■ <http://europa.eu.int/scadplus/leg/en/cha/c11075.htm>

Euroopa Komisjoni poolt liikmesriikides noorte osaluse ja teavituse valdkonna kaardistamiseks läbi viidud küsimustike vastuste analüüs (2003) sisaldab teavet igas riigis kehtiva vastava seadusandluse kohta; annab

👉 Elektroonilised väljaanded

ülevaate vastavatest poliitikatest koos nõ heade kogemuste näidetega ning kirjeldab ootusi Euroopa tasandil. Küsimustiku algatajaks oli Euroopa Komisjon, tuginedes Euroopa noortepoliitika Valgest Raamatust tulenevale avatud koordineerimise meetodile (ingl. k. Open Method of Coordination – OMC).

■ ■ <http://www.salto-youth.net>

SALTO-YOUTH on lühend ingliskeelsest nimetusest Support for Advanced Learning and Training Opportunities ning kujutab endast Euroopa Komisjoni poolt programmi Euroopa Noored raames loodud täiendkoolitusvõimalusi ning muid tugiressurse Euroopa noortepoliitika ja noorteprogrammi prioriteetvaldkondades. 2000. aastal käivitatud võrgustik koosneb tänaseks 8-st keskusest, mis tegelevad noorsootööks ja koolituseks vajalike ressursside pakkumisega, koolituste ja partnerlusseminaride korraldamisega, käsiraamatute jm meetodiliste materjalide väljaandmisega, koolitajaid ja koolitusi puudutavate andmebaaside haldamisega üle-euroopalisel tasandil jms.

■ ■ <http://www.salto-youth.net/a3compedium>

Sellelt veebilehelt leiad rohkesti näiteid 2004. aastal Euroopas läbi viidud noortealgatusprojektide kohta. Juhul, kui Sa oled noor ning otsid endale Euroopast partnereid rahvusvahelise noortealgatuse käivitamiseks või vajad inspiratsiooni oma projekti jaoks, siis heida pilk sellele leheküljele.

■ ■ http://www.coe.int/T/E/Cultural_Co-operation/Youth/

Euroopa Nõukogu noortevaldkonna kodulehekülj sisaldab olulist teavet valdkonna institutsioonide ja toimimise kohta, kaasa arvatud seatud prioriteedid, teated projektikonkursside, koolituste ja muude toetusmeetmete kohta jne.

■ ■ <http://www.leargas.ie/youth/dwl/gi-guide.pdf>

Juhendmaterjal noortele, mis selgitab, kuidas noortealgatusprojekti läbi viia ning selles osaleda. Tutvustab, mida kohalikud ja rahvusvahelised noortealgatused üldse endast kujutavad, pakkudes ühtlasi abivahendeid projektijuhtimiseks ning tutvustades võimalusi leida toetust oma projektile. Juhendi on koostanud programmi Euroopa Noored liri büroo, Léargas Youth Work Service (YWS).

■ ■ <http://www.britishcouncil.org/connectyouth-youth-initiatives-record-cards.pdf>

Personal Record of Achievement (PRA) on meetod, mille abil on noortel võimalik teadvustada ja tõendada oma noortealgatusprojekti raames omandatud õpikogemust (teadmisi, oskusi ja hoiakuid). Selle abivahendi on välja töötanud programmi Euroopa Noored Ühendkuningriigi büroo, Briti Nõukogu osakond Connect Youth.

■ ■ <http://europa.eu.int/youth/>

Euroopa noorteportaali, mille käivitajaks on Euroopa Komisjon ja mis pakub sulle teavet, uudiseid ja arutelusid Euroopa teemadel. See sisaldab infot erinevates noori puudutavates valdkondades nagu „Õppimine“, „Töötamine“, „Vabatahtlik tegevus ja vahetusprogrammid“, „Sinu õigused“, „Portaalid noortele“, „Reisimine Euroopas“ ja „Info Euroopa kohta“. Lisaks on sul võimalik anda oma panus teemade arendamiseks, osaleda vestlusfoorumites ning esitada küsimusi oma riigi ekspertidele.

■ ■ <http://www.salto-youth.net/toolbox>

Tegu on SALTO poolt loodud rahvusvahelise meetodite andmebaasiga, mis on koondatud selleks, et muuta Euroopa noorsootööd põnevamaks, mitmekesisemaks ja kvaliteetsemaks. Noortealgatustega seonduvalt leiad siit hulk meetodeid, aga ka SALTO poolt 2002. aastal läbi viidud rahvusvaheliste koolituste „Sotsiaalne kaasatus ja noortealgatused“ raportid, mis annavad ülevaate erinevatest koolituste käigus kasutatud meetoditest ning pakuvad ideid kaasatusvõimaluste suurendamiseks selliste noorte puhul, kel on reeglina vähem võimalusi ühiskonnaelus osalemiseks ja oma hääle kuuldavaks tegemiseks.

Lisaks koolituste raportitele võib see SALTO meetodite andmebaas osutada paljude inspireerivate materjalide avastamise allikaks – ning miks mitte anda ka oma panus, sisestades sinna enda poolt järeleproovitud, efektiivsed ja huvitavad meetodid.

👉 Henar Conde (Belgia)

TOIMETAJA, KOORDINAATOR JA AUTOR

Henar oli Belgia SALTO noorte osaluse ressursikeskuse juures tegev alates selle asutamisest 2003. aastal kuni 2006. aasta jaanuari lõpuni. Ta on oma hariduselt psühholoogilis-pedagoogilise taustaga ning omandab hetkel doktorikraadi võrdleva hariduse alal. SALTO keskuses töötamise ajal keskendus ta noortealgatuste ja eeskätt noorte osaluse propageerimisele, töötades välja ka noorteprojektide projektinõustamisstrateegiaid. Ta korraldas koolitusi ning vastutas eelnimetatud teemasid käsitlevate trükiste, meetodiliste materjalide koostamise eest. Ta on osalenud üle-euroopalisel koolitajate koolitusel ning tunneb sellest ajast peale koolituste suhtes suurt kirge. Ta otsib alati võimalusi enese arendamiseks ja uuteks väljakutseteks; nagu näiteks käesolev väljaanne! Henar töötab praegu Euroopa Komisjoni Hariduse, Audiovisuaalvaldkonna ja Kultuuri rakendusüksuses.

Kontaktaadress: henar.conde@ec.europa.eu

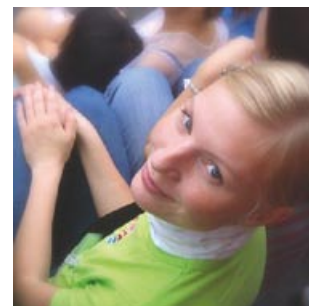

👉 Ülly Enn (Eesti)

AUTOR

Ülly on programmi Euroopa Noored Eesti büroos töötanud alates selle loomisest 1997. aastal. Nende aastate vältel on tal avanenud võimalus töötada programmi kõikide alaprogrammidega, kaasa arvatud noortealgatused. Omades magistrikraadi sotsiaaltöös ning olles viimase kümne aasta jooksul oma töös palju kokku puutunud ka selliste noortega, kel on tõsised toimetulekuraskusi, vastutab ta hetkel kaasatuse ja koolituse valdkondade eest. Lisaks on ta võtnud aktiivselt osa Eesti noorsootöö ja noortepoliitika arendamisest, „harjutanud kätt“ autori ja õppejõuna. Lisaks töötab Ülly aeg-ajalt koolitajana nii Eestis kui rahvusvahelisel tasandil.

Kontaktaadress: ully@noored.ee

👉 Pascal Chaumette (Prantsusmaa)

AUTOR

Pascal juhib organisatsiooni Rahvusvahelise Arengu Süsteem (International Development System – ID6), mis teeb koolituste ja rahvusvahelise noorsootöö vallas koostööd ülikoolide, koolide ja noorteühendustega. Ta on lõpetanud ülikooli politoloogia erialal ning osalenud paljudel koolitustel, sh Euroopa Nõukogu korraldatud pikaajalisel noorsootöö valdkonna koolitusel (ingl. k. Long Term Training Course – LTTC); lisaks on tal kogemusi mitmete erinevate Euroopa programmidega: Struktuurifondid, Socrates, Euroopa Noored... Pascal vastutab vähemate võimalustega noortega tegeleva Prantsuse organisatsiooni Mission Locale of Roubaix Euroopa sektori eest. Lisaks on ta üle-euroopalise võrgustiku European Youth Opportunities Network (www.yonet.org) koordinaator ja asutaja.

Kontaktaadress: coripas@wanadoo.fr

✎ Mario D'agostino (Itaalia) AUTOR

Pedagoogi ja vabamõtlejana on Mario alates 1989. aastast ühtlasi ekspert mitteformaalse hariduse ning sotsiaalse animatsiooni valdkonnas. Tema elukutse sotsiaaltöötajana on viinud teda kokku erineva sotsiaalse, kultuurilise ja geograafilise taustaga laste, noorte ja täiskasvanutega. Ta on alates 1993. aastast võrgustiku Youth Express Network liige, olles aastatel 1999 kuni 2003 esindanud seda ka Euroopa Nõukogu nõuandvas komisjonis asepresidendi rollis. Hetkel elab Latinas, Itaalias ning töötab vabakutselise nõustajana. Lisaks sellele on ta koolitaja, kelle peamisteks koolitusvaldkondadeks on koostöö, võrgustikutöö, osalus, inimõigused, haridus, kultuuridevaheline õppimine ja juhtimine... ja kes töötab praktiliselt kõikjal Euroopas.

Kontaktaadress: riodago@tiscali.it

✎ Jochen Butt-Pośnik (Saksamaa) AUTOR

Jochen Butt-Pośnik on vabakutseline koolitaja ja projektijuht, kes tegutseb eeskätt noortealgatuste, kontaktseminaride ja noorte osaluse valdkonnas. Aastakümnete pikkune töö noortealgatuste ja noorteprojektidega on võimaldanud tal tundma õppida suurt osa võimalikest vigadest, mida selliste projektide korraldamisel teha võib. Mittetulundusühingu „Profondo“ asutaja ja projektijuhina on ta programmi Euroopa Noored Saksa büroo ammune koostööpartner ning teeb lisaks koostööd mitmete riikliku ja rahvusvahelise noorsootööga seotud organisatsioonidega. 2002. aastal avaldas ta koostöös oma ühinguga raamatu „Was Geht“ (ligikaudne tõlge „Mis värk on“) – kahjuks on see saadaval ainult saksa keeles.

Kontaktaadress: jochen.butt@freenet.de

✎ Milena Butt-Pośnik (Poola) AUTOR

Milena Butt-Pośnik on Poolas programmi Euroopa Noored juures töötanud alates 2001. aastast. Tal on magistr kraad sotsioloogias. Väikeses külas üles kasvanuna on tal väga hea arusaamine sellest, mida tähendab võimaluste vähesus ja kui raske on noortel oma võimalusi avardada – nüüd püüab ta neid kogemusi ja teadmisi kasutada programmi Euroopa Noored Poola büroo noortealgatuste koordinaatorina. Tema töö hõlmab noortealgatustega alustavate või nendega juba seotud olevate noorte toetamist ja projektinõustamist; lisaks on ta tegev noortealgatuste kvaliteeti toetavate koolituste ja seminaride korraldamisega nii riiklikul kui rahvusvahelisel tasandil. Ta on osalenud pika-ajalisel koolitajate koolitusel, läbinud täiendõppe riiklikus projektinõustajate ja koolitajate koolis ning soovib jätkata oma avastuste teekonda mitteformaalse hariduse valdkonnas.

Kontaktaadress: milena251@wp.pl

👉 Heike Hornig (Saksamaa) AUTOR

Heike töötas aastatel 1998 kuni 2002 programmi Euroopa Noored Saksamaa büroos, olles vastutav programmi Euroopa Noored raames läbi viidavate noortealgatuste eest. Alates 2002. aastast on ta Euroopa Vabatahtliku Teenistuse vabatahtlike vabakutseline nõustaja Saksamaal ning lisaks ka noorte ja täiskasvanute koolitaja seikluskasvatases. Heike on oma hariduselt sotsiaaltöötaja. 2000. aasta suvel avaldas Heike Saksamaa riikliku büroo toetusel käsiraamatu pealkirjaga „Mach' was draus...!“ (ligikaudne tõlge „Kasuta juhust“), mis sisaldas meetodeid ning nõuandeid, mida noored võiksid noortealgatusprojektide läbiviimisel arvesse võtta. Aeg-ajalt toetab Heike läbi projektinõustamise noortealgatuste arengut Saksamaal ka praegu.

Kontaktaadress: heike@oimi.de

👉 Nerijus Kriauciunas (Leedu) AUTOR

Nerijus on olnud koolitajana tegev alates 2001. aastast. Ta lõpetas õpingud äri alal Vilniuse Ülikoolis ning alustas magistriõpet täiskasvanute hariduse erialal. Ta on osalenud noortealgatustes ning toetanud noorsootöötajana noortealgatuste projektirühmasid. Olles mõnda aega tegutsenud vabatahtlikuna programmi Euroopa Noored Leedu büroo juures, on tal kogemusi ka noorte teavitamisest ja konsulteerimisest noortealgatuste valdkonnas. Noortega töötamisel on ta peamiselt huvitatud kultuurilisest mitmekesisusest ja noorte osalusest. Ta toetab noorterühmi nii kohalike kui rahvusvaheliste projektide väljatöötamisel, läbiviimisel ja analüüsimisel, kasutades selleks loominguulisi meetodeid, kultuuridevahelist, kogemuslikku ja vabas õhus õppimist.

Kontaktaadress: nercas@email.lt

👉 Buzz Bury (Ühendkuningriik) TOETAJA, KORREKTOR

Buzzil on enam kui 20 aasta jagu kogemusi akrediteeritud noorsoo- ja sotsiaaltöötajana; seda nii praktikuna kui juhtimistasandil. Tema kogemustepagas on pärit väga erinevatest valdkondadest, alates tervislike eluviiside propageerimisest, jätkates noorteklubi- ja keskusepõhise tööga ning lõpetades koolituste ja projektide koostamisega. Lisaks on tal 10 aastat rahvusvahelisi kogemusi sellistes projektides nagu noortevahetused, vabatahtliku tegevuse projektid ja eriti noortealgatused. Buzz on praegu vabakutseline koolitaja ja hariduskonsultant, kes elab Inglismaa loodeosas. Ta on järjest enam seotud rahvusvaheliste koolitustega ning osales hiljuti üle-euroopalisel koolitajate pika-ajalisel koolitusel, mille korraldajateks olid SALTO-YOUTH koolitus- ja koostöökeskus ning Interkulturelles Zentrum. Ta on ka väga innukas jalgrattur.

Kontaktaadress: mail@buzzbury.co.uk

Käsiraamatu originaalversioon:
Ilmunud 2006. a. mais

SALTO noorte osaluse ressursikeskus
www.SALTO-YOUTH.net/participation

Bureau International Jeunesse, rue du commerce 20-22, 1000 Brüssel, Belgia
Tel: +32 (0) 227 52 82 või +32 (0) 219 09 06, faks: +32 (0) 2 548 38 89
participation@SALTO-YOUTH.net

Autorid: Mario D'Agostino, Jochen Butt-Pošnik, Milena Butt-Pošnik, Pascal Chaumette, Ülly Enn, Heike Hornig, Nerijus Kriauciunas
Kaastöötaja: Buzz Bury
Toimetaja ja koordinaator: Henar Conde

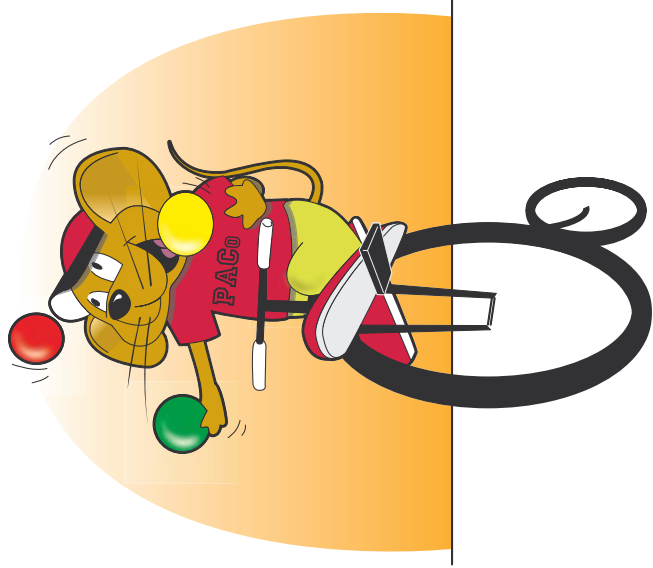
Teksti korrektuur: Buzz Bury, Gisele Kirby
Küljendus: rzeczyobrazkowe.pl
Trükk: CHROMAPRESS
PACo kujundus: Rawthoughts

Fotod: projektirühmad, SALTO koolituste ja programmi Euroopa Noored raames korraldatud üritustest osavõtjad. Eriline tänu fotode eest: Marcin Kamiński, Bartosz Mielecki, Heike Hornig ja Agnieszka Moskwiak.

Käesolev käsiraamat ei pruugi peegeldada Euroopa Komisjoni, liikmesriikide või nende institutsioonidega koostööd tegevate organisatsioonide ametlikku seisukohta.

Reprodutseerimine ja kasutamine mitteäriistel eesmärkidel on lubatud väljaandja ja allika – www.SALTO-YOUTH.net/participation – nimetamisel.

© SALTO-YOUTH noorte osaluse ressursikeskus, mai 2006

Coaching is an art

We would appreciate if you send us this postcard with your **feedback**

and comments on Coaching Guide.

SALTO Youth Initiatives Resource Centre

Bureau International Jeunesse (BIJ)

Rue du Commerce, 20-22

1000 Brussels, Belgium

www.SALTO-YOUTH.net/participation/